

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 13 Απριλίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 868

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90



Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Η ζωή στο τραμπικό χάος

Μάκης Κεραυνός: Μια παγκόσμια σοβαρή ύφεση θα επηρεάσει έμμεσα και την Κύπρο

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ

Η πτώση των τιμών πρώτων υλών θα μειώσει το κόστος ηλεκτρισμού και καυσίμων

Οικονομική, σελ. 4

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Δεδομένη πρέπει να θεωρείται η άνοδος των τιμών των αεροπορικών εισιτηρίων

Οικονομική, σελ. 5

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Συγκεντρωμένη και ήρεμη η Ε.Ε., ενώ βρίσκεται σε στενότερη συνεννόηση με την Κίνα

Οικονομική, σελ. 6

Ο ΤΖΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΑΣΜΩΝ

Η αναδιάρθρωση των γεωπολιτικών ισορροπιών προσέκρουσε στην αντίδραση της Γουόλ Στρίτ

Σελ. 23

■ **ΝΟΥΡΙΕΛ ΡΟΥΜΠΙΝΙ:** Κι όμως, τα φρένα της οικονομίας λειτούργησαν, λέει ο καθηγητής Οικονομικών στην «Κ». Σελ. 20

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΤΟΠ

Φρένο από την ΕτΕΠ για νέα έργα στην Τουρκία

Δυσφορία στην Αγκυρα

Φρένο μπαίνει στην επαναδραστηριοποίηση της ΕτΕΠ στην Τουρκία μετά τις τελευταίες εξελίξεις στη χώρα με τη σύλληψη Ιμάμογλου και την κατάλυση του κράτους δικαίου. Μία εξέλιξη που προκαλεί δυσφορία στην Αγκυρα, η οποία προσέβλεπε στην επαναδραστηριοποίηση της ΕτΕΠ για τη χρηματοδότηση νέων αναπτυξιακών έργων. Σελ. 6



Η παλιά Αθήνα γκρεμιζόταν, η πρόοδος αντικαθιστούσε τα νεοκλασικά οικοδομήματα, τα ακροκέραμα και τους κήπους με τσιμέντο.

«Η ΑΘΗΝΑ ΤΟΥ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΥ» ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΤΕΤΣΗ

Η Αθήνα των δύο διαστάσεων

Ο Παναγιώτης Τέτσης το 1953 ζωγράφισε για τα ιστορικά γραφεία της Καθημερινής τη μεγάλων διαστάσεων εικαστική σύνθεση που εικονίζει τη νεοκλασική Αθήνα.

Προκειμένου να αναγνωρίσουμε τα κτίρια, όλο και περισσότερο το βλέμμα μας χάνεται μέσα σε έναν αρχιτεκτονικό λαβύρινθο που μοιάζει με σκηνικό. Το έργο φεύγει

προσωρινά από την εφημερίδα ως δάνειο στη μεγάλη αναδρομική έκθεση «Παναγιώτης Τέτσης. Η εμμονή του βλέμματος» στην Εθνική Πινακοθήκη. Τέχνες, σελ. 1

ΧΩΡΙΣ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Δεμένα τα χέρια των λειτουργών στις ΥΚΕ

Ελλείψη και απενεργοποίηση επιστημονικών εργαλείων παρατηρείται στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευμερίας. Δεν χρησιμοποιούνται εργαλεία που έχουν εγκριθεί με αποφάσεις Υπουργικού Συμβουλίου. Φτιάχνουμε νέα, λέει το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας. Σελ. 5

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Σχέδιο δράσης

Οι όποιες επιπτώσεις από την επαμφοτερίζουσα στάση του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ, σε σχέση με τους δασμούς και τη διατάραξη εμπορικών εθνών, θα επηρεάσουν, όπως φαίνεται, τη χώρα μας σε δεύτερο χρόνο. Αρα η Κυπριακή Δημοκρατία έχει τον χρόνο, τουλάχιστον τρεις μήνες, σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Κ», για να σχεδιάσει δράσεις ώστε οι δασμοί να επηρεάσουν την οικονομία της όσο λιγότερο γίνεται. Χρειάζονται λοιπόν να γίνουν φρόνιμες δημοσιονομικές κινήσεις, να είμαστε σε επαγρύπνηση και σε συντονισμό με την Ε.Ε. προκειμένου να επηρεαστούμε κατά το δυνατόν λιγότερο.

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΟ ΣΑΣ.

ΠΡΟΣ ΝΕΟ ΓΥΡΟ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

Αμερικανικό ενδιαφέρον για ενεργειακά

Επενδυτικό ενδιαφέρον για τα ενεργειακά της Κύπρου και γενικότερα της Ανατολικής Μεσογείου, επιδεικνύουν εταιρείες των ΗΠΑ, όπως διαφάνηκε κατά την επίσκεψη του Προ-

έδρου Χριστοδουλίδη στη χώρα. Πηγές της «Κ», ανέφεραν ότι δημιουργείται η ανάγκη προκήρυξης νέου γύρου αδειοδότησης τεμαχίων της κυπριακής ΑΟΖ. Οικονομική, σελ. 7



GREAT SEA INTERCONNECTOR

Το πολύμηνο παρασκήνιο και τα διλήμματα των τελευταίων ωρών

Η ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου, ο περιβόητος Great Sea Interconnector που από τη σχεδιάσή του το 2022 μέχρι την περυσινή κρίση στα νότια της Κάσου και το τρέ-

χον περιβάλλον δυσκολίας λήψης αποφάσεων, έχει καταστεί από ένα έργο θεωρητικά απλό, σε θρυαλλίδα για την εξέλιξη των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Σελ. 19



Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

50 Πορεία Χριστοδούλας

Κάνε τη δική σου εισφορά τώρα:

www.poreiachristodoulas.cy

QuickPay Care

Apple & Google Pay

ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
THE CYPRUS ANTICANCER SOCIETY

ΚΟΙΝΟ ΚΥΠΡΙΩΝ

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ / Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΜΠΟΥΚΑΛΑ

Νεότερα από το μέτωπο της Γάζας

«Ουδέν νεότερον από το μέτωπο της Γάζας»; Κάθε άλλο. Πολλά τα νεότερα, κι ας τα καταπίνει η συνήθεια. Πώς συνηθίσαμε να θαλασσοπνίγονται δεκάδες μετανάστες και πρόσφυγες κάθε μήνα και να μας τρώει μία και μόνο αγωνία, μη μαγαριστούν οι υπέροχες ακτές της Μεσογείου μας από τα πτώματα, τις «σορούς» του λεκτικού εξωραϊσμού; Έτσι και με τους νεκρούς της Γάζας. Και χίλιοι την ημέρα να γίνονται, πρώτη είδηση δεν θα γίνουν.

Είδηση πρώτη, λοιπόν. «Από Διός άρχεσθαι», ή από Θεού. Δεν είναι βέβαια Δίας ή Θεός ο Ντόναλντ Τραμπ. Ούτε και ο Βανς δεν θα ισχυριζόταν κάτι τέτοιο. Ένας καλός χριστιανός είναι, που, χάρη στην πραότητα και τη φιλαλληλία του, κατόρθωσε να αποκτήσει «αδιαμεσολάβητη επαφή» με τον Υψιστο, να παίρνει απευθείας από Εκείνον εντολές. Περίπου σαν νέος Μέγας Κωνσταντίνος, όπως τον χαρακτήρισε ο απελπιστικά κόλαξ Ελπιδοφόρος, αρχιεπίσκοπος Αμερικής.

Τον Φεβρουάριο, στην πρώτη επίσκεψη του Μπέντζαμιν Νετανιάχου στις ΗΠΑ, ο πλανητάρχης, εξαντλώντας σχεδόν όλες τις λέξεις του αδιανόητα περιορισμένου λεξιλογίου του (γκρέιτ, βέρι γκουντ, φάιν, φαντάστικ, μπιγκ...), είχε παρουσιάσει το αβυσσαλέα φριχτό σχέδιό του για το Παλαιστινιακό: Οι Παλαιστίνιοι της Γάζας, έθνος ολόκληρο, θα εκτοπιστούν, θα διασκορπιστούν σε χώρες της Ασίας και της Αφρικής, και η πατρίδα τους θα μεταβληθεί σε «Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής».

Με τα συνεργεία των οικοδομικών επιχειρήσεων Τραμπ και ΣΙΑ, που εν τω μεταξύ θα έχουν χτίσει πέντε γκρέιτ πύργους στην Αθήνα, να δουλεύουν νυχθημερόν – και ανιδοτελώς, τι άλλο. Την περασμένη Δευτέρα, στη δεύτερη επίσκεψη του καταχττούμενου από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης Νετανιάχου, ο Τραμπ επανήλθε στο φαντάστικ σχέδιό του. Η Λωρίδα της Γάζας;

«Ένα απίστευτο κομμάτι εξαιρετικής περιουσίας», έτσι αποφάνθηκε. Οι Παλαιστίνιοι; «Αν μεταφερθούν σε άλλες χώρες και δημιουργηθεί μια “Ζώνη Ελευθερίας”, θα είναι ένα τεράστιο βήμα προς τα εμπρός».

Είδηση δεύτερη: Τη «Ζώνη Ελευθερίας» που επιθυμεί ο Τραμπ, συνειχίζοντας το παίγνιο του κυδαιού ευφημισμού, αγαπημένο όλων των πολιτικών ηγετών, κάθε διαμετρήματος, την κατασκευάζουν ήδη οι τεθωρακισμένες μπουλντόζες του ισραηλινού στρατού. Μετά τις 17 Μαρτίου, οπότε τερματίστηκε βίαια

Μετά τις 17 Μαρτίου, οπότε τερματίστηκε βίαια η εκκευερία, οι Ισραηλινοί διπλασίασαν τη λεγόμενη «ουδέτερη ζώνη»: το άθροισμά της με τον «διάδρομο Νετζαρίμ», που χωρίζει τη βόρεια Γάζα από την κεντρική, αποτελεί το 50% των εδαφών της Λωρίδας.

η εκκευερία, οι εισβολείς Ισραηλινοί διπλασίασαν τη λεγόμενη «ουδέτερη ζώνη»: το άθροισμά της με τον «διάδρομο Νετζαρίμ», που χωρίζει τη βόρεια Γάζα από την κεντρική, αποτελεί το 50% των εδαφών της Λωρίδας.

Ο διπλασιασμός της «ουδετερότητας», ή μάλλον της εξουδετέρωσης, έγινε με τη μέθοδο της ερμηνείας, όπως αποκάλυψαν στο πρακτορείο Associated Press πέντε Ισραηλινοί στρατιώτες, μέλη της οργάνωσης «Breaking the Silence» («Σπάζοντας τη σιωπή»), που αποτελείται από βετεράνους Ισραηλινούς στρατιώτες, αντίθετους στην



Μανταλίνα Ψωμά, «Κυριακή απόγευμα», 2015, λαδί σε καμβά, από την έκθεση «Η μαγεία του παραδόξου», σε επιμέλεια της ιστορικού τέχνης Μπίας Παπαδοπούλου, στην Πνακοθήκη Βογιατζόγλου. Η έκθεση αναδεικνύει επτά καλλιτέχνες από διαφορετικές γενεές, των οποίων η τέχνη εξοστρακίζει τον ορθολογισμό και τη λογική, προβάλλοντας την πλήρη απελευθέρωση του νου και της καλλιτεχνικής πρακτικής. Διάρκεια έως τις 24/5.

κατοχή παλαιστινιακών εδαφών. Για να υλοποιήσουν το σχέδιο «Ριβιέρα», τα στρατεύματα του Ισραήλ, θαρρείς αφιονισμένα από τον άγριο πόθο της εκδίκησης για τους νεκρούς και τους ομήρους του Οκτωβρίου του 2023, χρεμίζουν όλα τα κτίρια, δημόσια και ιδιωτικά, ακόμα και όσα είχαν μείνει αλώβητα από τους ανελέητους βομβαρδισμούς, ανατινάζουν τις υποδομές (δρόμους, επικοινωνίες, υδρευτικό δίκτυο), ξεπατώνουν δέντρα, καταστρέφουν χωράφια.

Οι εθνοεκκαθαριστικές πρακτικές της Βίβλου σε πλήρη εφαρμογή, άλλωστε ο Νετανιάχου και οι λοιποί

ακροδεξιόι κυβερνώντες συνηθίζουν να τσιτάρουν το αιμοδιψές «Δευτερονόμιο» και την Τορά, για να ψευτονομιμοποιήσουν τη γενοκτονική βαρβαρότητά τους.

Είδηση τρίτη: Στη Γάζα σκοτώνεται ένα παιδί κάθε 45 λεπτά. Δεν το λέει μόνο το παλαιστινιακό υπουργείο Υγείας, ποιος το επιβεβαιώνει αυτό. Το λέει και η οργάνωση «Save the Children». Το λέει και ο ΟΗΕ: Κάθε 45 λεπτά σκοτώνεται ένα Παλαιστινιάκι. Που μπορεί και να 'χε όνειρα, όλα τα παιδιά δικαιούνται να ονειρεύονται. Να σπουδάσει, να ερωτευτεί, να ταξιδέψει. Μόνο που η «ερμηνοποίηση»

πρέπει να αφορά πρωτίστως τον πληθυσμό, τα ανθρωπάκια. Αλλιώς δεν θα πετύχει, όσα λιόδεντρα κι αν ξεριζώσεις, όσα σχολεία κι αν ισοπεδώσεις.

Το λάθος του στρατού

Είδηση τέταρτη. Σχεδόν απίστευτη: Ο ισραηλινός στρατός ομολόγησε ότι λάθεψε. Οτι στις 23 Μαρτίου δεν σκότωσε εννιά μέλη της Χαμάς και της Ισλαμικής Τζιχάντ, όπως ανακοίνωσε αρχικά, αλλά δεκαπέντε γιατρούς και διασώστες που κινούνταν με οχήματα της Παλαιστινιακής Ερυθράς Ημισελήνου. Μάλιστα, οι μπουλντόζες παράχυσαν μαζί ανθρώπους και οχήματα (ασθενοφόρα, ένα πυροσβεστικό και ένα αυτοκίνητο των Ηνωμένων

Το λέει και ο ΟΗΕ: Κάθε 45 λεπτά σκοτώνεται ένα Παλαιστινιάκι. Που μπορεί και να 'χε όνειρα, όλα τα παιδιά δικαιούνται να ονειρεύονται. Να σπουδάσει, να ερωτευτεί, να ταξιδέψει.

Εθνών), για να μαζώσουν τα τεκμήρια. Η επιμονή του «αντισιμιτικού» ΟΗΕ να του επιτραπεί πρόσβαση στην περιοχή αποκάλυψε το έγκλημα. Το βίντεο που ανακτήθηκε από το κινητό ενός δολοφονημένου συνελάμβανε τους Ισραηλινούς κατάφωρα ψευδόμενους. Εξ ου και η «ομολογία» τους. Άνευ συγγνώμης, βέβαια.

Είδηση πέμπτη. Τον Παλαιστίνιο δημοσιογράφο Χοσάμ Σαμπάτ, 23 ετών, συνεργάτη της αμερικανικής ιστοσελίδας Drope Site News, δεν τον σκότωσαν κατά λάθος οι Ισραηλινοί, στις 24 Μαρτίου, με λεβέντικο ντρώδον. Τον είχαν επι-

κρύξει από τον Οκτώβριο του 2024, σαν τρομοκράτη. Η τελευταία του ανάρτηση στο Instagram, μίσημιση ώρα πριν τον σκοτώσουν, ήταν η φωτογραφία του νεκρού Μοχάμεντ Μανσούρ, επίσης δημοσιογράφου, που σκοτώθηκε στο σπίτι του, μαζί με τη γυναίκα του και το παιδί του, στην «ασφαλή» νότια Γάζα. «Από τις 7 Οκτωβρίου 2023 (ημέρα της τρομοκρατικής επίθεσης της Χαμάς στο Ισραήλ)», διαβάζουμε σε άρθρο του Νικόλα Λεοντόπουλου στο «Reporters United», «173 δημοσιογράφοι έχουν πεθάνει στην περιοχή: 165 ήταν Παλαιστίνιοι, δύο Ισραηλινοί και έξι Λιβανέζοι. Σύμφωνα με έρευνα του Νικ Τερς για το Ινστιτούτο Watson στο Πανεπιστήμιο Brown, “ο πόλεμος στη Γάζα, από τις 7.10.2024, έχει σκοτώσει περισσότερους δημοσιογράφους απ’ ό,τι ο Αμερικανικός Εμφύλιος, οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι, οι πόλεμοι στο Βιετνάμ, στη Γιουγκοσλαβία, μετά την 9/11 στο Αφγανιστάν, ακόμα κι αν συνδυαστούν όλοι μαζί”».

Και κάτι ακόμα: «Τον Αύγουστο του 2024, η Ιρένη Χαν, ειδική εισηγήςτρια του ΟΗΕ για την ελευθερία της έκφρασης, δήλωσε πως οι κατηγορίες που διατυπώνει ο ισραηλινός στρατός “στερούνται κάθε ουσιαστικής απόδειξης” και χαρακτήρισε τις δολοφονίες δημοσιογράφων “εγκλήματα πολέμου” που πρέπει να διωχθούν από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο».

«Η δουλειά μας είναι μόνο να πεθαίνουμε» είχε πει ο Χοσάμ στον αρχισυντάκτη του τον περασμένο Δεκέμβριο, όταν τα ισραηλινά αεροπλάνα σκότωσαν πέντε δημοσιογράφους, βομβαρδίζοντας το όχημά τους. Γι’ αυτό και είχε ετοιμάσει από πριν το ύστατο μήνυμά του: «Μη σταματήσετε να μιλάτε για τη Γάζα. Μην αφήσετε τον κόσμο να κοιτάξει αλλού». Συνεχίστε να αγωνίζεστε, συνεχίστε να λέτε τις ιστορίες μας – μέχρι η ελευθερωθεί η Παλαιστίνη».

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
13.4.1935



Κυανή ταϊνία: Οι αγγλικοί ναυτικοί κύκλοι είναι βέβαιοι ότι η Αγγλία θ’ ανακτήσει την «κυανή ταϊνία» του Ατλαντικού, την οποία είχε διατηρήσει επί τόσα έτη, χάρις εις την ταχύτητα του υπερωκεανείου «Μαυριτανία». Η πεποίθησής των στηρίζεται εις το ότι ο νεότευκτος θαλάσσιος κολοσσός «Βασίλισσα Μαρία», 72 χιλιάδων τόννων, θα ημπορή ν’ αναπτύσσει ταχύτητα 32-34 κόμβων.

Ανεξαρτησία: Συνεζητήθη το ζήτημα της ανεξαρτησίας της Αυστρίας, ο δε κ. Μουσολίνι προέβη εις μακράς σχετικές ανακοινώσεις. Η Ιταλία και η Γαλλία θα καταρτίσουν ήδη σχέδιον συμφώνου διά την κατοχύρωσιν της ανεξαρτησίας της Αυστρίας. Συνεφωνήθη ότι θα γίνη νέα εξέταση του σχεδίου τούτου, το οποίον μετά τον καταρτισμόν του θα τεθή υπ’ όψιν της Γερμανίας.

Αναθεώρηση: Κατηρτίσθη κατ’ αρχήν το διάγραμμα [διά την αναθεώρησιν του Συντάγματος] το οποίον περιλαμβάνει τρία μέρη. Το πρώτον αφορά το Δημοσίον Δίκαιον των Ελλήνων. Το δεύτερον αναφέρεται εις τα νομοθετικά Σώματα και το τρίτον αφορά τα περί Προέδρου της Δημοκρατίας.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΘΝΑΣΑΓΓΟΡΑΣ

Κυπριακό, πράσινες φορολογίες και πράσινα άλογα

«Μικρό παράθυρο ευκαιρίας» βλέπει ο Πρόεδρος στο Κυπριακό. Η μακαρίτισσα η γιαγιά μου έλεγε «όταν κλείνει μια πόρτα ο Θεός ανοίγει καμαρόπορτα», οπότε ας ευχηθούμε αυτό να ισχύει και για τα μικρά παράθυρα. Άνοιξε το παράθυρο να μπει, δροσιά να μπει του Μάν. Το γεγονός πάντως πως η τελική φάση των συνομιλιών έχει προγραμματιστεί για τέλη Ιουλίου (όπου η περιρρέουσα ατμόσφαιρα των επετείων κάθε άλλο παρά θα ευνοεί τη δημιουργία θετικού κλίματος) δείχνει πως και οι δύο πλευρές έχουν σαν βασικό στόχο όχι την ιδιαίτερη πρόοδο αλλά μάλλον να μην επωμιστούν την ευθύνη του αδιεξόδου.

Δεσμοφύλακας με κρατούμενο και τη σύζυγό του έστησαν διαφορά σε κελί και πουλούσαν διάφορα προϊόντα που είναι περιζήτητα στις φυλακές σε τιμές μαύρης αγοράς. Φαντάζομαι βέβαια πως θα υπήρχαν και περίοδοι ξεπουλημάτων, όταν για παράδειγμα ένα κρουασάν πηλοσάζε στην ημερομηνία λήξης ή όταν έβγαινε νέο μοντέλο Smart Phone. Δεν μάθαμε αν στο κελί-περίπτερο είχε εγκατασταθεί και μηχανήμα για πληρωμή με κάρτες.

Ψηφίστηκε από τη Βουλή ο θεσμός του συνηγόρου του ασθενοφύ. Με χαροποιεί η εξέλιξη καθότι μέχρι σήμερα ξέραμε μόνο συνηγόρους του διαβόλου. Εις υγείαν.

Πολίτης επιτέθηκε σε κινητή κάμερα με φτυάρι. Δεν έχω να προσθέσω κα-



Open the windows.

τι άλλο. Δεν πλύνουμε ποτέ σε αυτό τον τόπο και από πρωτοτυπία ακίζουμε. Η κάμερα πάντως των φωτογράφων λίγο πριν αποκαιρηθεί τον μάταιο τούτο κόσμο.

Μαζικές διαμαρτυρίες στα κατεχόμενα εναντίον της μαντίλας στις μαθητικές σχολείων, με συνθήματα υπέρ ενός κράτους κοσμικού. Όσον αφορά την κοσμικότητα, ειδικά σε θέματα Παιδείας, ας πάρουν παραδείγματα από εμάς ΝΟΤ. Κι ας μην ξεχνάμε πως εμείς έχουμε και παγκόσμια πρωτοτυπία για Γκίνες αφρό σε υποτιθέμενο κοσμικό κράτος –και για να τονίσουμε τον «διαχωρισμό Εκκλησίας και Κράτους»– βάλαμε Αρχιεπίσκοπο για Πρόεδρο. Κύριε, άφες αυτούς, ου γαρ οίδασι τι ποιοῦσι.

Τον ναζιστικό χαιρετισμό παιδιών σε

φωτογραφία που αναρτήθηκε στο διαδίκτυο η υπουργός Παιδείας τον χαρακτήρισε «απερίσκεπτη ενέργεια μαθητών». Πώς πρέπει άραγε να χαρακτηρίσουμε τις «ομολογουμένως πολλές» αναρτήσεις θαυμασμού της φωτογραφίας από ενήλικες; Προσωπικά δεν θα τοποθετηθώ πριν ακούσω τον κυβερνητικό εκπρόσωπο ή έστω την εθνική ξαδέλφη που συχνά εκτελεί χρέη Αναπληρωτή.

Κόκκινο πανί για το ΑΚΕΛ οι πράσινες φορολογίες κι ας έχουν το χρώμα της ομάδας του Λαού. Κατηγορεί μάλιστα την κυβέρνηση πως «ζει σε άλλο Σύμπαν» και θα γονατίσει οικονομικά την κοινωνία. Δεν ξέρω σε τι βαθμό δικαιολογούνται οι ανησυχίες του ΑΚΕΛ, αλλά είμαι σίγουρος πως το προσφάτως ανακαινισμένο Κόμμα δεν ψηφίζεται για τη φρόνιμη οικονο-

μική του διαχείριση. Πληρώνουμε εμμέσως ακόμη και σήμερα αμαρτίες του παρελθόντος κι ας έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε.

Η Επίτροπος για τη Μεσόγειο συναντήθηκε με τον Πρόεδρο και χαρακτήρισε την Κύπρο σαν μια από τις πιο σημαντικές χώρες της Ανατολικής Μεσογείου. Τι εννοεί από τις πιο σημαντικές; Εγώ λέω πως από τις χώρες νησιά της Μεσογείου που το όνομά τους αρχίζει από Κ είμαστε σίγουρα η πιο σημαντική.

Φιλίππα η Πρώτη vs Βουλή Αντιπροσώπων σημειώσατε 1. Το Δικαστήριο έκρινε πως η νομοθεσία που προσαρτήσαν να προωθήσουν κόμματα της αντιπολίτευσης για πλήρη διαφάνεια στο Ταμείο Κοινωνικής Στήριξης που χειριζόταν η Πρώτη Κυρία ήταν αντισυνταγματική, αφού θα παραβίαζε προσωπικά δεδομένα. Νίκη λοιπόν της Φιλίππας στην πρώτη μάχη, μα κάτι μου λέει πως θα υπάρξουν και άλλα επεισόδια σε αυτό το σίριαλ. Όπως λέει και η γνωστή ατάκα «είναι πολλά τα λεφτά, Άρη».

Ο ευρωβουλευτής και πρώην υπουργός Μιχάλης Χατζηπαντέλα μάς ενημερώνει –σαν άτυπο εκπρόσωπο Τύπου της ομάδας– πως υπάρχει ενδιαφερόμενος επενδυτής για την Ανόρθωση. Όσον αφορά τον ΑΠΟΕΛ, ο Πρόδρομος πήγε Βραζιλία και όλοι περιμένουν με αγωνία αν η επόμενη προετοιμασία της ομάδας θα γίνει στο Μαρακανά ή σε φαβέλες.

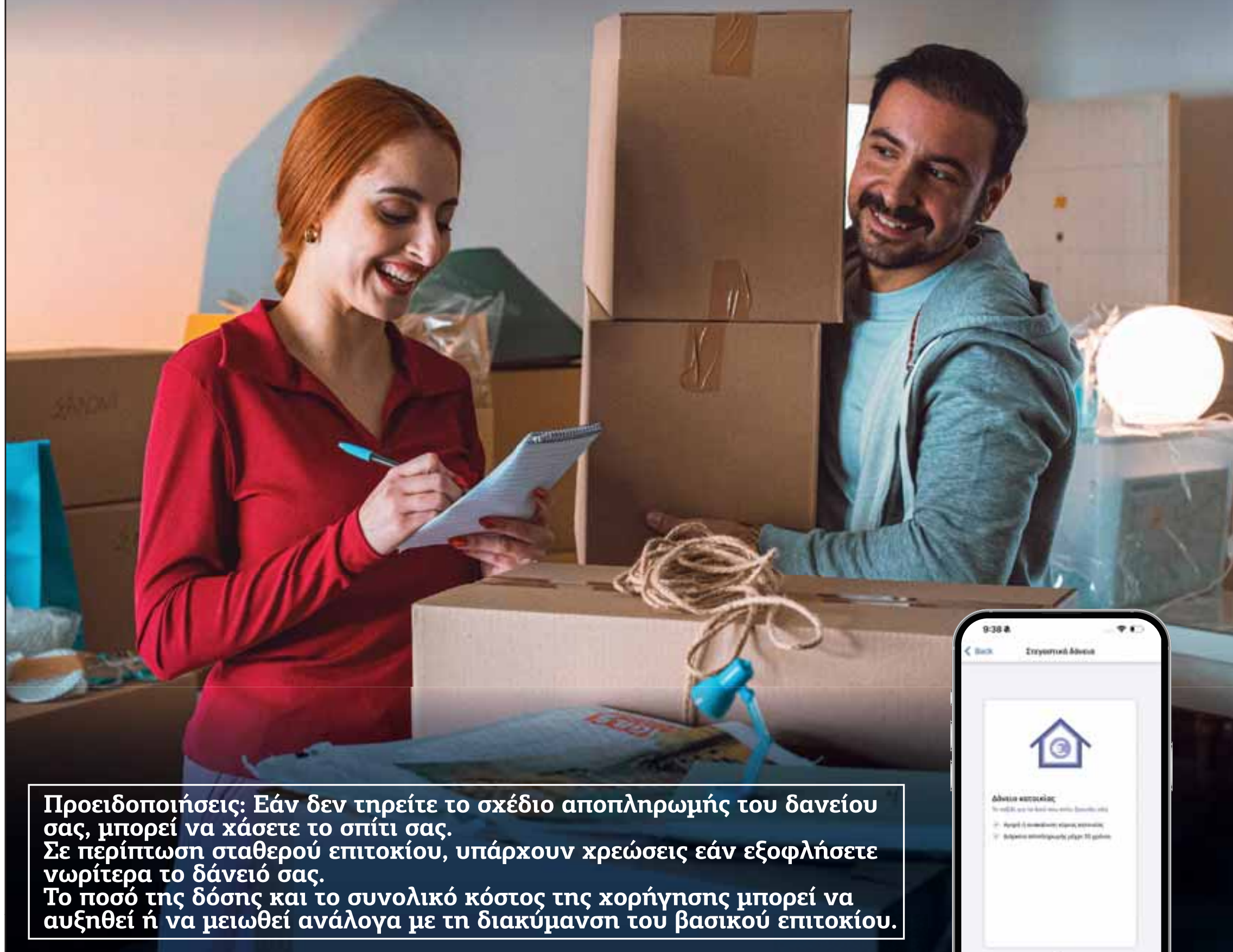
COÏNECT

🌐 ONLINE | 📱 MOBILE APP | 💳 CONTACT PAY | 💼 WALLETS | 🏪 ATM

Αίτηση για **Δάνειο Κατοικίας** μέσω του Hellenic Bank Mobile App.

- Με επιλογή **σταθερού επιτοκίου** για τα **πρώτα 3 ή 5 χρόνια** βάσει κριτηρίων της Τράπεζας.
- **Χαμηλότερο κυμαινόμενο επιτόκιο** για Δάνειο «Green» κατοικία.
- Μέχρι **€2,000 cashback** με το σχέδιο **My Home Rewards**.

Το μέλλον είναι εδώ. **Ζήσ'το σήμερα!**



Προειδοποιήσεις: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.
Σε περίπτωση σταθερού επιτοκίου, υπάρχουν χρεώσεις εάν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας.
Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Περισσότερα στο <https://www.hellenicbank.com/housingloans>
Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

 **HELLENIC BANK**

Μέλος του Ομίλου  **EUROBANK**



Τα μικρά βήματα που συμφωνήθηκαν στο Κυπριακό μετά την Πενταμερή της Γενεύης περιλαμβάνουν και τον ελέφαντα στο δωμάτιο: Μια συμφωνία για τη διάνοιξη σημείων διέλευσης.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η **περίοδος** που ξεδιπλώνεται μετά την άτυπη Πενταμερή της Γενεύης αλλά και τη συνάντηση, στην Κύπρο, των δύο ηγετών μετά τη διάσκεψη για το Κυπριακό, δείχνει να αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον από σκοπιάς διπλωματικού χρόνου. Αφενός, η προαναγγελία ενός δευτέρου γύρου –μιας «Γενεύης II» στα τέλη Ιουλίου– βάζει πίεση στις δύο πλευρές εκ μέρους των Η.Ε. για παραδοτέα σε σχέση με τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) και τη συζήτηση για τη διάνοιξη σημείων διέλευσης. Στον αντίποδα, η νεκρή ζώνη αναδεικνύεται σε δύσκολο εμπόδιο που καθιστά παρεμφερούς φύσης τη συζήτηση για τα οδοφράγματα, όπως διαφάνηκε και από την προσέγγιση της τουρκοκυπριακής πλευράς στο ζήτημα της δημιουργίας ενός πάρκου ΑΙΠΕ στη νεκρή ζώνη, στο πλαίσιο των ΜΟΕ, από την τελευταία συνάντηση των δύο ηγετών μετά τη Γενεύη.

Οι πραγματικότητες

Μετά από τον σημαντικό χρόνο που παρήλθε μετά την κατάρρευση των συνομιλιών το 2017, η πραγματικότητα επί της νεκρής ζώνης όχι μόνο δημιουργεί προκλήσεις ως προς τη συνέχιση του διαλόγου, αλλά αναδεικνύεται και σε πεδίο ανταγωνισμών μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Είναι εξάλλου κάτι που καταγράφτηκε και σε επίπεδο εκθέσεων του ΟΗΕ στην Κύπρο (τα τελευταία 2-3 χρόνια) αλλά και που δημιούργησε μικρές κρίσεις με αποκορύφωμα την κρίση του καλοκαι-

Που σκαλώνουν τα οδοφράγματα

Η δεύτερη Γενεύη περνάει μέσα από τα δύσκολα εμπόδια της νεκρής ζώνης και των διόδων διέλευσης

ριού του 2023 με το βίαιο συμβάν επίθεσης σε ειρηνευτές της ΟΥΝ-ΦΙΚΥΠ στην Πύλα και την όλη συζήτηση για τον δρόμο Άρσους-Πύλας εκ μέρους των κατοχικών αρχών. Σε αυτή τη νέα πραγματικότητα διακρίνει κανείς τρία χαρακτηριστικά:

- Την εργαλειαποίηση της νεκρής ζώνης εκ μέρους των δύο κοινοτήτων προκειμένου να υπάρχει μια διάσταση, αναλόγως εξελίξεων (στρατιωτικών επί της γραμμής αντιπαράθεσης, οικιστικής ανάπτυξης, δημοσίων έργων περίξ της, αγροτικών εργασιών εγγύς της, κοκ) τύπου tit-for-tat (ουσιαστικά ισόποσος ανταπόδοσης).
- Τη στρατιωτικοποίηση της νεκρής ζώνης εκ μέρους των κατοχικών δυνάμεων – πτυχή που είδαμε με τις εγκαταστάσεις καμερών, φυλακίων, κοκ σε περιοχές όπως π.χ. ο Άγιος Δομέτιος και την παρενόχληση αγροτών στην παρουσία στρατιωτών της κατοχικής δύναμης.

Η συζήτηση για τα οδοφράγματα συνεχίζεται σε επίπεδο διαπραγματευτών και έχει καταστεί σαν μια διαπραγματεύση εντός της διαπραγμάτευσης για την επανέναρξη των συνομιλιών του Κυπριακού.

- Την εμμονή της τουρκοκυπριακής πλευράς, υπό το βάρος της τουρκοκυπριακής ηγεσίας υπό τον Τατάρ, να ανάγει οποιαδήποτε εξέλιξη επί της νεκρής ζώνης –κάτι που διαφάνηκε και στη συζήτηση για τα οδοφράγματα αλλά και τα ΜΟΕ– σε «άσκηση κυριαρχίας» προκειμένου να εξυπηρετείται το αφήγημα των δύο κρατών. Επιπλέον, η κρίση στην Πύλα όσο και στη συνέχεια η συμφωνία

που ακολούθησε δημιουργούν επιμέρους δυναμικές «διαπραγμάτευσης» στη συζήτηση που ξεκίνησε για τη διάνοιξη των σημείων διέλευσης.

Πού βρισκόμαστε

Η συζήτηση για τα οδοφράγματα, που συνεχίζεται, όπως πληροφορούμαστε, σε επίπεδο διαπραγματευτών (επαφές Μενέλαου Μενελάου - Γκιουνές Ονάρ), έχει καταστεί σαν μια «διαπραγμάτευση εντός της διαπραγμάτευσης» για την επανέναρξη των συνομιλιών του Κυπριακού αναδεικνύοντας, εύλογα, μια αντίληψη που μεταξύ εμπειρών παρατηρητών του Κυπριακού περιγράφεται από το αφήγημα του «αν δεν μπορούν να συμφωνήσουν οι δύο πλευρές σε διάνοιξη ενός περάσματος, πώς θα παρακαθίσουν στο τραπέζι των συνομιλιών;». Ωστόσο, ως προς τις πραγματικότητες επί του εδάφους αυτή τη στιγμή, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», υπάρχει μικρή

πρόοδος, με την ε/κ πλευρά να καταθέτει ολοκληρωμένη πρόταση –συμπεριλαμβανομένων χαρτών για αυτό που προτάσσει (σημεία τράνζιτ, συγκεκριμένα οδοφράγματα) – και την τουρκοκυπριακή πλευρά να εμμένει στη διάσταση του οδοφράγματος της Λουρουτζίνας, εντάσσοντας στη συζήτηση, σε κάθε ευκαιρία, διαστάσεις «ισότητας κυριαρχίας», αλλά και τη λογική της εξίσωσης σημείων που για χρόνια αποτελούν μέρος της νεκρής ζώνης και, πλέον, διεκδικούνται ως μέρος της «επικράτειας» της «ΤΑΒΚ», πτυχή που παραπέμπει στα όσα ακολούθησαν εντός της νεκρής ζώνης, ιδίως, την περίοδο 1974-1977 που η τελική «χωροθέτηση» της γραμμής αντιπαράθεσης τελούσε υπό δυναμική διαμόρφωση. Πάντως, οι δύο διαπραγματευτές συναντήθηκαν, εκ νέου, την περασμένη εβδομάδα, δουλεύουν όπως πληροφορείται η «Κ» για μια νέα συνάντηση των δύο ηγετών και συζητούν για όλο το εύρος των θεμάτων που συμφωνήθηκαν στη Γενεύη. Υπενθυμίζεται πως κατά τη συνάντησή τους στις 2 Απριλίου οι κ. Χριστοδουλίδης και Τατάρ συμφώνησαν να συστήσουν Τεχνική Επιτροπή για τη Νεολαία, να διεξαγάγουν συζητήσεις για την αποναρκοθέτηση σε επίπεδο Ελληνοκύπριου διαπραγματευτή και Τουρκοκύπριου ειδικού αντιπροσώπου, να εργαστούν σε πρωτοβουλίες που σχετίζονται με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, αλλά και την αποκατάσταση κοιμητηρίων κατά την πρώτη τους συνάντηση μετά την άτυπη διευρυμένη της Γενεύης.

Η «δευτερη παρουσία» Ολγκίν

Μια άλλη εξέλιξη που αποκτά σημασία είναι ο ρόλος του προσωπικού απεσταλμένου του γ.γ. του ΟΗΕ για το Κυπριακό. Οι πληροφορίες συγκλίνουν προς την κάθοδο, εκ νέου, της Μαρίας-Άνχελ Ολγκίν στον ρόλο που είδαμε κατά τη διάρκεια του πρώτου της διορισμού από τον κ. Γκουτέρες. Ωστόσο, η ίδια η παρουσία της κας Ολγκίν στο Κυπριακό συνδέεται, άρρηκτα, με δύο διαστάσεις: α. Το αν θα εγκατασταθεί στην Κύπρο, προκειμένου να εκτελέσει τα καθήκοντά της αποτελεσματικότερα (συναντήσεις δύο ηγετών, διπλωματία εμπλοκής των τριών εγγυητριών δυνάμεων, κ.λπ.) και β. Αν η παρουσία της θα αποτελέσει καταλυτικό παράγοντα, πριν από τη δεύτερη –προαναγγελθείσα– Γενεύη ως προς τη διάσταση μιας συμφωνίας τήρησης/ εφαρμογής των ΜΟΕ και φυσικά του ελέφαντα στο δωμάτιο που ονομάζεται συμφωνία για τα οδοφράγματα. Σε αυτό το επίπεδο υπεισέρχεται η διάσταση του χρόνου, δεδομένου πως ο πραγματικός χρόνος της κας Ολγκίν είναι δύο μήνες πριν από τις «εκλογές» στα Κατεχόμενα και πως ο χρόνος μετά την έλευση του 2026 δεν προσφέρεται για εξελίξεις στο Κυπριακό λόγω της κυπριακής Προεδρίας της Ε.Ε. – πτυχή που εξορισμού δεν συνάδει με την προώθηση εθνικών θεμάτων των κρατών-μελών, ως είθισται κατά τη διάρκεια περάτωσης της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ως εκ τούτου, η «έκθεση Ολγκίν» ανέδειξε θέματα που άπτονται επί της νεκρής ζώνης και συνέβαλε, όπως γίνεται κατανοητό από την «Κ», στην διαμόρφωση της φόρμουλας των μικρών ΜΟΕ και της συζήτησης για τη διάνοιξη νέων σημείων διέλευσης. Επί τούτου μένει να διαφανεί αν η δεύτερη παρουσία της κας Ολγκίν θα συμβάλει καθοριστικά στο ξεπέρασμα της σκοπέλου στο εν λόγω ζήτημα, που ανοίγει τον δρόμο και για επανέναρξη των συνομιλιών ή απλώς θα επιβεβαιώσει το αγεφύρωτο χάσμα του «no deal», ακόμη και για ένα έως τέσσερα οδοφράγματα.

Η κρίση της μαντίλας στα Κατεχόμενα

Η τ/κ κοινότητα με ογκώδεις διαδηλώσεις επιβεβαίωσε για ακόμη μία φορά τον κοσμικό της προσανατολισμό

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Μέρες Φεβρουαρίου του 1997, όταν το ζήτημα της ισλαμικής μαντίλας μεταξύ νεαρών μαθητριών και φοιτητριών δίχασε την Τουρκία καθορίζοντας την ενίσχυση του πολιτικού Ισλάμ που έφερε, λίγα χρόνια αργότερα, τον Ερντογάν στην εξουσία, πέρασε την τελευταία εβδομάδα η τουρκοκυπριακή κοινότητα με αφορμή την απαγόρευση εισόδου σε μαθήτρια που φορούσε μαντίλα σε γυμνάσιο της κατεχόμενης Λευκωσίας. Το συμβάν αποτέλεσε αφορμή για έντονες διαβουλεύσεις σε επίπεδο δημοσίου διαλόγου, αλλά και σε μια συνθήκη αντίδραση των Τουρκοκυπρίων που όπως το 1999 ή το 2003-2004, διαδhlωσαν μαζικά στους δρόμους με κύριο άξονα της διαμαρτυρίας τους τη διατήρηση του κοσμικού χαρακτήρα της κοινότητάς τους – κάτι που ίσχυε και ισχύει διαχρονικά σε ζητήματα εθνικής ταυτότητάς τους.

Το ζήτημα που ανέκυψε αποκτά φυσικά και έντονες πολιτικές προεκτάσεις μεταξύ «κυβέρνησης» και «αντιπολίτευσης», ενόψει «εκλογών» του Οκτωβρίου, αλλά έχει προβολή και στις σχέσεις Τουρκίας-«ΤΑΒΚ», δεδομένης και της



Τη δική της «κρίση της μαντίλας» περνά ο γεωγραφικός χώρος των Κατεχομένων, με το ζήτημα να αναδεικνύει την πόλωση ενόψει των «εκλογών» του Οκτωβρίου.

πολύπλοκης σχέσης μεταξύ της Άγκυρας και του Τουρκοκύπριου ηγέτη, Ερσίν Τατάρ.

Γραμμές πέραν ιδεολογίας

Τόσο τα συνθήματα που ακούστηκαν στις διαδηλώσεις της Λευκωσίας από τους Τουρκοκύπριους όσο και η συμμετοχή σε αυτή πολιτικών δυνάμεων των Τουρκοκυπρίων ανέδειξαν, πρώτιστα, πως

Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, προσπάθησε να διαχειριστεί την κρίση αλλά και να την πολιτικοποιήσει σε σχέση με τον προεκλογικό του.

τα ταυτοτικά ζητήματα της τουρκοκυπριακής κοινότητας ξεφεύγουν –σε σοβαρά ζητήματα όπως η αντίσταση στη θρησκευτική επιρροή του ΑΚΡ υπό τον Ερντογάν– από τα παραδοσιακά ιδεολογικά δίπολα «Δεξιάς-Αριστεράς». Πλάι στις, πάντα προοδευτικές, συνδικαλιστικές οργανώσεις των εκπαιδευτικών βρέθηκαν ο Τουφάν Ερχιουρμάν με τον Μουσταφά

Ακιντζί και ο Κουντρέτ Οζερσάι, της νέας Δεξιάς, με τον γιο του ιστορικού ηγέτη των Τουρκοκυπρίων, Ραούφ Ντενκτάς, Σερντάρ. Επιπλέον, το χάσμα γηγενών -εποίκων διαφάνηκε από την αντίδραση του προέδρου του κόμματος των εποίκων, Ερχάν Αρκλί, που κάλεσε σε «αντιπορεία», ενώ και το κόμμα της τουρκοκυπριακής Δεξιάς, το UBP, φάνηκε να διχάζεται μεταξύ της στάσης που τηρήσε η ηγεσία του και του πώς ο ίδιος ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, προσπάθησε να διαχειριστεί την κρίση αλλά και να την πολιτικοποιήσει σε σχέση με τον προεκλογικό του.

Η μεγάλη εικόνα

Αυτό που καθίσταται σαφές με την «κρίση της μαντίλας» είναι πως το ζήτημα της πίεσης της Τουρκίας προς τον γεωγραφικό χώρο των Κατεχομένων αλλά και την ίδια την κατεύθυνση (πολιτική, οικονομική, θρησκευτική) της τουρκοκυπριακής κοινότητας επανέρχεται και –λόγω της ίδιας της κρίσης– θα εγγραφεί στο θεματολόγιο των προσεχών «εκλογών».

Η τουρκοκυπριακή κοινότητα τα τελευταία χρόνια –παρά τις αντιστάσεις που δείχνει προς την

επιρροή της Τουρκίας– πιέζεται μεταξύ άλλων ως προς:

- Την ενίσχυση της θρησκευτικής πίεσης που προτάσσει –κυρίως μέσω θεσμών του πολιτικού Ισλάμ που συνδέονται με το ΑΚΡ– η Άγκυρα σε θέματα εκπαίδευσης αλλά και στην καθημερινή διάδραση Τούρκων-εποίκων.
 - Τα όρια της οικονομικής της εξάρτησης από την Τουρκία, πτυχή που αναδείχθηκε από τη διαπραγμάτευση των «μνημονίων» κάθε δύο χρόνια.
 - Από την απευθείας εμπλοκή της Τουρκίας στις πολιτικές εξελίξεις της κοινότητάς – πράγμα που κορυφώθηκε το 2020 με το πώς ο Ερσίν Τατάρ αναδείχθηκε στο τιμόνι της τ/κ ηγεσίας.
- Τέλος, για το αν η «κρίση της μαντίλας» θα καταστεί τελικά καταλυτικός παράγοντας για το αποτέλεσμα των «εκλογών» στα Κατεχόμενα, μένει να διαφανεί. Τ/κ πηγές αναφέρουν στην «Κ», ωστόσο, ότι ο απόηχος των πρόσφατων συμβάντων θα έχει συνέχεια στη διαμόρφωση της ατζέντας, αποδεικνύοντας πως η κοσμικότητα εξακολουθεί να αποτελεί βασικό άξονα αντίστασης της τουρκοκυπριακής κοινότητας στην πίεση που λαμβάνει, έξωθεν, από την Τουρκία.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Χωρίς συγκεκριμένα επιστημονικά εργαλεία και μεθοδολογία φαίνεται πως λειτουργούν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, με τους λειτουργούς να μην έχουν συγκεκριμένο και δομημένο τρόπο εργασίας, ενώ υπάρχει και το φαινόμενο λειτουργοί κοινωνικών υπηρεσιών να μην κατέχουν τα αναγκαία προσόντα. Ένα παράδειγμα είναι το πρόγραμμα CAN MDS II, το οποίο είχε παρουσιαστεί σε συνέντευξη Τύπου, που παραχώρησε το υφυπουργείο Πρόνοιας, η Αστυνομία Κύπρου και το Συμβούλιο Φωνή τον Νοέμβριο του 2021.

Μεγάλος αριθμός λειτουργών κοινωνικών υπηρεσιών θεωρούν πως δεν χρειάζονται τα εργαλεία και πως μπορούν να κάνουν τη δουλειά τους με τον υπάρχοντα τρόπο. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε ότι γνωρίζουν πώς να κάνουν τη δουλειά τους.

Το CAN MDS II είναι ένα σύστημα καταγραφής περιστατικών και διασύνδεσης των υπηρεσιών, ούτως ώστε να μην αφήνονται να χάνονται περιστατικά στα οποία χρειάζονται πολυθεματική παρέμβαση. Το εν λόγω πρόγραμμα, που ήλθε από την Ελλάδα και τον παιδοψυχίατρο Γιώργο Νικολαΐδη, παραμετροποιήθηκε για να είναι συμβατό με τα κυπριακά δεδομένα από το Πανεπιστήμιο Κύπρου και τον καθηγητή Κώστα Φάντη, αλλά ουσιαστικά ποτέ δεν λειτουργησε. Σε ερώτηση της «Κ» σε ποιο στάδιο σχεδιασμού, υλοποίησης ή εφαρμογής βρίσκεται το πρόγραμμα CAN MDS II και αν δεν υλοποιείται ποιοι είναι οι λόγοι, η απάντηση του υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας είναι πως αυτό αποφασίστηκε να μην υιοθετηθεί τον Ιούλιο του 2022, καθώς κρίθηκε από την τότε Ad Hoc Διυπουργική Επιτροπή πως παρουσίαζε σειρά μειονεκτημάτων.

Ωστόσο, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», τον Αύγουστο του 2022 σε ευρεία σύσκεψη που συγκλήθηκε με παρόντες ομάδα από την Ελλάδα και πολλούς υπηρεσιακούς παράγοντες, καταρρίφθηκαν οι αιτιάσεις της επιτροπής, με το



Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες της «Κ», από πλευράς της Διοίκησης των ΥΚΕ για άγνωστους λόγους έχει απενεργοποιηθεί μία συστοιχία εργαλείων που αν χρησιμοποιούνταν από τις Υπηρεσίες θα γινόταν εξοικονόμηση ανθρωποωρών, αλλά και πιο στοχευμένη αξιολόγηση των υποθέσεων που καλούνται να διαχειριστούν οι ΥΚΕ.

Αξιολογήσεις... χωρίς εργαλεία

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας αφήνουν στα συρτάρια τους μεθοδολογίες που είναι και αποφάσεις Υπουργικού Συμβουλίου

σύστημα να θεωρείται ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί. Έκτοτε, ωστόσο, το εν λόγω εργαλείο έχει μπει στα συρτάρια του υφυπουργείου, παρόλο που και όπως γνωρίζει η «Κ» και το υφυπουργείο Καινοτομίας είχε αποφανθεί πως μπορεί να δρομολογηθεί η ανάπτυξη του και στην Κύπρο. Υπάρχει όμως στις ΥΚΕ εναλλακτικό εργαλείο; Στην απάντησή του στην «Κ» το υφυπουργείο Πρόνοιας αναφέρει πως στη θέση του προγράμματος CAN

MDS II έχει ενταχθεί στο πλαίσιο της Αναδιάρθρωσης των ΥΚΕ η ανάπτυξη άλλου εργαλείου, το οποίο θα επιτρέψει την καταγραφή, συλλογή και παρακολούθηση δεδομένων που άπτονται της παιδικής προστασίας απ' όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, χωρίς να δίνονται περισσότερες πληροφορίες.

Εδώ τίθεται το ερώτημα ποιο είναι αυτό το πρόγραμμα/εργαλείο και γιατί δεν αξιοποιήθηκαν τα ήδη εγκεκριμένα εργαλεία της απόφα-

σης του Υπουργικού Συμβουλίου του 2019, αλλά και βάσει ποιων στοιχείων θεωρήθηκε πως το CAN MDS II δεν είναι αξιοποιήσιμο.

Στην ίδια ανακοίνωση το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας σημειώνει πως, παράλληλα, αναπτύσσεται και άλλα εργαλεία που αφορούν την παιδική προστασία και τα οποία στοχεύουν στον περαιτέρω εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και ενισχύουν το έργο των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει το υφυπουργείο στην απάντησή του: «Προχωρούμε στην ανάπτυξη εργαλείου αξιολόγησης και διαβάθμισης επικινδυνότητας, για την εξυπηρέτηση του συμφέροντος του παιδιού. Προς αυτή την κατεύθυνση, υπογράφηκε στις 19 Μαρτίου του 2025, στο πλαίσιο της Αναδιάρθρωσης των ΥΚΕ, σχετική σύμβαση». Αναφέρει μάλιστα το υφυπουργείο πως καθοριστική στη δημιουργία του επιστημονικού αυτού

εργαλείου ήταν η συμβολή του Γραφείου της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, η οποία ετοίμασε οδηγό για τον προσδιορισμό του συμφέροντος του παιδιού, στη βάση του οποίου λειτουργοί των ΥΚΕ έτυχαν εκπαιδευσης.

Θα πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, πως μεγάλος αριθμός λειτουργών κοινωνικών υπηρεσιών θεωρούν πως δεν χρειάζονται τα εργαλεία και πως μπορούν να κάνουν τη δουλειά τους με τον υπάρχοντα τρόπο. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε ότι γνωρίζουν πώς να κάνουν τη δουλειά τους. Στην αντιπέρα όχθη, ένας αναφέρθηκε στην «Κ», αρκούμαστε να γράφουμε «Δόθηκε συμβουλευτική καθοδήγηση» ή «Παρακολουθούμε», χωρίς ουσιαστικά να παρεμβαίνουμε, αλλά όντως να παρακολουθούμε...

Προβλήματα που χρονίζουν

Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες της «Κ», από πλευράς της Διοίκησης των ΥΚΕ για άγνωστους λόγους έχει απενεργοποιηθεί μία συστοιχία εργαλείων, όπως το HCR 20 και το FAM που αφορούν τους παράγοντες επικινδυνότητας, και το Common Assessment Framework που αφορά τον γονεϊκό ρόλο και το συμφέρον του παιδιού. Το ίδιο συμβαίνει και με το πρόγραμμα Saprof, ένας Οδηγός εκτίμησης προστατευτικών παραγόντων για την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς.

Από πολιτικής άποψης ανακύπτουν τα ερωτήματα, γιατί οι αποφάσεις Υπουργικού Συμβουλίου για υιοθέτηση συγκεκριμένων εργαλείων που η Ζέτα Αιμιλιανίδου κατάφερε να λάβει, αλλά και μία ακόμη απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου επί υφυπουργίας Αναστασίας Ανθούση για κοινωνική παρέμβαση το 2023 δεν εφαρμόζονται από τη νυν ηγεσία του υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας. Σημειώνεται επίσης πως αρχές του 2024 η Έκθεση της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου παραδόθηκε στην υφυπουργό Μαριλένα Ευαγγέλου, ωστόσο αυτή δεν έχει ληφθεί υπόψη από την ηγεσία του υφυπουργείου και των ΥΚΕ.

Από την έλλειψη εργαλείων εδώ και πολλά χρόνια έχουν διαπιστωθεί δομικά προβλήματα των ΥΚΕ, που δεν φαίνεται να βρίσκουν θεραπεία. Μερικά από αυτά είναι, οι δυσκολίες όταν η οικογένεια δεν επιθυμεί συνεργασία για αξιολόγηση, η αντίσταση στην αλλαγή, οι δυσκολίες στη συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και η απουσία μηχανογραφικού συστήματος.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Οι έμποροι της ελληνικότητας

«**Η** γλώσσα κόκκαλα δεν έχει και κόκκαλα τσακίζει», μας έλεγε η μητέρα μας όταν ήμασταν παιδιά. Το θυμήθηκα διαβάζοντας την πρόσφατη ομιλία του πρύτανη του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) Γεράσιμου Γιάσου, στην πανηγυρική δοξολογία για την 25η Μαρτίου, στη Λευκωσία. Η γλώσσα του ήταν εξόχως αποκαλυπτική.

As αρχίζω με τα ελαφρυντικά. Καθότι η ομιλία του Πρύτανη ήταν πανηγυρική, είναι κατανοητό το πατριωτικό πνεύμα που τη διαπερνούσε, ιδιαίτερα η αναφορά στους ιστορικούς δεσμούς του ΕΚΠΑ με την Κύπρο. Δεδομένου, δε, ότι η ομιλία εκφωνήθηκε στην Κύπρο που είναι, επίσης, κατανοητές οι ιστορικές αναφορές τόσο στη συμβολή των Ελλήνων της Κύπρου στον μεγάλο ξεσηκωμό, όσο και στον ιστορικό πόθο τους για ένωση με τον εθνικό κορμό. Κατά τούτο, το περιεχόμενο της ομιλίας ήταν κοινότοπο, έως αδιάφορο: τη διαπερνούσε το γνώριμο πνεύμα εθνικής αυτοπεριβαίωσης. Απουσίαζαν ίχνη γόνιμης (ανα)στοχαστικότητας. Μέχρις εδώ, κανένα πρόβλημα: ο καθένας μιλά όπως μπορεί.

Το πιο αποκαλυπτικό μέρος της ομιλίας –αυτό, δηλαδή, που φανερώνει τις επιδιώξεις του ομιλητή– ήταν η αποκάλυψη ιδεολογικά κατασκευή που έκανε ο πρύτανης του ΕΚΠΑ, προκειμένου να προωθήσει τη στρατηγική του πανεπιστημίου του για δημιουργία

παρартήματος στην Κύπρο. Έχοντας χαρακτηρίσει την ίδρυση παρартήματος ως «εγχείρημα εθνικής σημασίας», ο κ. Γιάσος διατύπωσε την κεντρική ιδέα του οράματός του: «Βασικός στόχος [του ΕΚΠΑ] είναι η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα να πραγματοποιηθεί μέσω του Εθνικού μας Πανεπιστημίου». Τα λόγια αυτά χρήζουν προσοχής – εδώ αυτο-αποκαλύπτεται ο ομιλητής. Ξέρουμε ότι η στρατηγική από μόνη της ουδέποτε είναι αρκετή, είναι απαραίτητο να υπηρετεί ένα όραμα. Ποιο είναι αυτό, σύμφωνα με τον κ. Γιάσο; Η ισχυροποίηση του έθνους. Για να καταστήσει ελκυστική τη στρατηγική του ΕΚΠΑ στο κυπριακό ακροατήριό του, ο Πρύτανης επιλέγει να οικειοποιηθεί την εθνικόφρονα ρητορική. Η επέκταση του ΕΚΠΑ στην Κύπρο, μια καθόλα θεμιτή επιδίωξη, αυξάνει την πιθανότητα να αποβεί επωφελής για τον οργανισμό, στο μέτρο που οι γηγενείς πιέθονται ότι, μέσω της επέκτασης, ικανοποιούνται εθνικές φαντασιώσεις τους. Η εθνικόφρων ρητορική εξάπτει το εθνικιστικό φαντασιακό κρίσιμων παραγόντων του κυπριακού κατεστημένου –Αρχιεπισκοπή, κυβέρνηση, «πατριωτικά» κόμματα εξουσίας–, καθιστώντας πιο εύκολο τον προσπορισμό οφελών από το ΕΚΠΑ (π.χ. παραχώρηση κτηρίου, αδειοδότηση προγραμμάτων, κύρος, κ.λπ.).

Να το πω διαφορετικά: ο καλύτερος τρόπος να κερδίσεις κάτι είναι να απευθυνθείς στο θυμικό



Ο κ. Γιάσος βγάζει την «ένωση» από τη ναφθαλίνη, δηλαδή κατασκευάζει μια φενακιστική ιδεολογία, για να προσδώσει οραματικό βάθος στο στρατηγικό εγχείρημα του οργανισμού του.

των ανθρώπων από τους οποίους εξαρτάσαι, δηλαδή, εν προκειμένω, να κατασκευάσεις ένα εθνικό αφήγημα, το οποίο, αφενός συγκινεί σημαντικής ισχύος ακροατές σου, αφετέρου μεταμφιέζει τις ιδιοτελείς επιδιώξεις σου. Και τα δύο είναι κρίσιμα.

Για να πάρεις με το μέρος σου τους λήπτες αποφάσεων, πρέπει ο λόγος σου να απηχεί γενικά (εν προκειμένω, «εθνικά») ιδεώδη, όχι επιμέρους ιδιοτελείς επιδιώξεις. Πρέπει, συνεπώς, ο λόγος σου να είναι εντέχνως παραπλανητικός. Μετατρέποντας το έθνος σε ιδεολογία, και έχοντας αναγορεύσει το ΕΚΠΑ στην ιστορική πρωτοπορία του έθνους, ο πρύτανης του ΕΚΠΑ εμπεδώνει τη θεσμική πρωτοκα-

θεδρία του ιδρύματός του, στην οποία τα υπόλοιπα μέρη του έθνους καλούνται να υπαχθούν.

Η γλώσσα αποκαλύπτει, είπαμε. Προηγουμένως, ο κ. Γιάσος είχε αναφερθεί στην ανάγκη για «τη διεύρυνση της αυτογνωσίας μας και στις δύο συνιστώσες του Ελληνισμού». Η «αυτογνωσία» ήταν ρητορικό φύλλο συκής. Ο κ. Γιάσος δεν μίληκε στον κόπο να αναγνωρίσει την πανεπιστημιακή πραγματικότητα στην Κύπρο και, συνεπώς, να διευρύνει την κατανόησή του. Ανέσυρε μια παρωχημένη εθνική αντίληψη («ένωση Κύπρου-Ελλάδας») για να προωθήσει τη στρατηγική που ωφελεί το ίδρυμά του.

Η παρωχημένη γλώσσα του πρύτανη του ΕΚΠΑ συνιστά δείγμα εκ-

φοράς εξουσιαστικού λόγου από το μητροπολιτικό κέντρο – υποκρίπτεται αξιώσεις ισχύος. Η «ένωση», μας είπε, «θα πραγματοποιηθεί μέσω του Εθνικού μας Πανεπιστημίου» – δηλαδή, με το ΕΚΠΑ επικεφαλής. Προσέξτε το «μας» – λες και η Κύπρος δεν έχει «εθνικό πανεπιστήμιο», ούτε τα δικά της δημόσια πανεπιστήμια. Προσέξτε, επίσης, ότι η εθνική ενότητα νοείται ως μια ιεραρχημένη κοινότητα, με τους (παλαιο)ελλαδίτες, φυσικά, επικεφαλής. Αν η αυτογνωσία του ήταν ειλικρινής, ο πρύτανης του ΕΚΠΑ θα είχε συνειδητοποιήσει τα κενά της. Θα γνώριζε ότι η «ένωση», σήμερα, δεν συνιστά λαϊκή απαίτηση – ουδείς την επιζητεί, και θα ήταν παράλογο να την επιζητεί, στο μέτρο που η Κυπριακή Δημοκρατία είναι ένα ανεξάρτητο κράτος εδώ και 65 χρόνια. Ο κ. Γιάσος βγάζει την «ένωση» από τη ναφθαλίνη, δηλαδή κατασκευάζει μια φενακιστική ιδεολογία, για να προσδώσει οραματικό βάθος στο στρατηγικό εγχείρημα του οργανισμού του.

Οι συνομιλητές του, με πνεύμα ιθαγενούς που αντικρίζει με δέος τον αποικιοκράτη, αποδέχθηκαν την ιδεολογική φενάκη – προσχώρησαν στο λογοπλαίσιο του κ. Γιάσου. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης χαρακτήρισε το ΕΚΠΑ ως το «αρχαιότερο σχολείο του Ελληνισμού», η υπουργός Παιδείας κ. Μιχαηλίδου είπε ότι «θα δώσουμε αυτή την ώθηση στην ανώτερη εκπαίδευση του τόπου μας», και ο Αρχιεπίσκοπος παραχώρησε στο ΕΚΠΑ νεο-

κλασικό κτήριο στη στοά Ταρσά, στην παλιά Λευκωσία.

Αν το πολιτικό κατεστημένο της Κύπρου διέθετε αίσθηση δημοσίου συμφέροντος θα νοιαζόταν λιγότερο για την κολακεία και τις διευκολύνσεις του ΕΚΠΑ και περισσότερο για τα δημόσια πανεπιστήμια της χώρας του. Θα αντιλαμβάνονταν ότι η «ώθηση» στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση της Κύπρου θα δοθεί με την ενίσχυση της αυτονομίας και της αυτενέργειας των δημοσίων πανεπιστημίων της – να μπορούν λ.χ. να παρέχουν και ξενόγλωσση προπτυχιακή εκπαίδευση, να διευρύνουν τη δεξαμενή των εισακτέων, υιοθετώντας διεθνώς έγκυρα συστήματα εξετάσεων (IB, A Levels), να υιοθετήσουν ένα μοντέλο διοίκησης σύγχρονου οργανισμού, κοκ.

Δυστυχώς, για το κυπριακό πολιτικό κατεστημένο προέχουν οι ιδεοληψίες, όχι το δημόσιο συμφέρον. Σε τέτοιες ιδεοληψίες ποντάρουν οι παλαιοελλαδίτες έμποροι της ελληνικότητας. Εμείς, οι καθαφικάς κοπής, εκτός μητροπολιτικού κέντρου Έλληνες, δεν έχουμε λόγο να αποδεχθούμε τη θεώρησή τους. Αν θέλει το ΕΚΠΑ να έρθει στην Κύπρο, με γεια του με χαρά του – θα μας έχει ανταγωνιστές. Αλλά να μας το παίξει και αρχηγός, πάει πολύ!

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Φρένο στην επαναδραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) στην Τουρκία βάζουν οι εξελίξεις των τελευταίων εβδομάδων στη χώρα, ως αποτέλεσμα της σύλληψης Ιμάμογλου και της κατάλυσης του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το καθεστώς Ερντογάν. Γεγονός που προκαλεί «καθυστέρηση», ως επίσης και πονοκέφαλο στην Άγκυρα, η οποία προσέβλεπε στην άμεση επαναδραστηριοποίηση της ΕΤΕπ, για τη χρηματοδότηση νέων αναπτυξιακών έργων, μετά από απουσία έξι σχεδόν χρόνων. Ενώ η Ε.Ε., με ομόφωνη απόφαση των 27 κρατών-μελών (17 Δεκεμβρίου 2024), περιλαμβανομένων και της Κύπρου, είχε καλέσει την ΕΤΕπ «να εξετάσει τις προϋποθέσεις για σταδιακή εκ νέου συμμετοχή σε τομείς προτεραιότητας, με έμφαση στον ιδιωτικό τομέα» στην Τουρκία, η οποσθοδρόμηση

Η καθυστέρηση επαναδραστηριοποίησης της ΕΤΕπ στην Τουρκία τείνει επί του παρόντος να λειτουργήσει και ως καμπανάκι αφύπνισης της κυβέρνησης Ερντογάν για να επαναφέρει τη χώρα στον δρόμο του κράτους δικαίου.

που καταγράφεται σε όλο το φάσμα της έννοιας του κράτους δικαίου, οδηγεί όπως πληροφορούμαστε σε «καθυστέρηση», εξ υπαιτιότητας της ίδιας της Άγκυρας.

Ενδεικτικά είναι η δήλωση εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στην «Κ», σημειώνοντας χαρακτηριστικά ότι: «Μαζί με άλλα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. και κράτη-μέλη, παρακολουθούμε με ανησυχία την κράτηση του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης Ιμάμογλου και άλλων». Ο εκπρόσωπος της ΕΤΕπ προσθέτει ότι «ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και το κράτος δικαίου αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των σχέσεων Ε.Ε.-Τουρκίας» και καταλήγει με την εξής ουσιαστική επισήμανση: «Η εκ νέου δέσμευσή μας εξαρτάται από τις τρέχουσες εξελίξεις και συντονίζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις προσπάθειες της Τουρκίας».

Με πολύ απλά λόγια, όπως συνάγεται, η επιστροφή της ΕΤΕπ στην Τουρκία και η εκ νέου εμπλοκή

της σε αναπτυξιακά έργα στη χώρα, την οποία επιθυμεί διακαώς η κυβέρνηση Ερντογάν για ευνόπτους λόγους, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αποκατάσταση του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία.

Όπως μάλιστα είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η θέση αυτή διαβίβαστηκε προς την Άγκυρα και τον ΥΠΟΙΚ Μεχμέτ Σιμοέκ, στο πλαίσιο του Υψηλού Διαλόγου για θέματα οικονομίας Ε.Ε.-Τουρκίας, ο οποίος πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 3 Απριλίου, με τη συμμετοχή, εκ μέρους της Ε.Ε., των επιτρόπων Βάλντις Ντομπρόβσκις για την Οικονομία και Μάρτα Κοσ για τη Διεύρυνση. Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι στη γραπτή κοινή δήλωση που εξέδωσαν οι αντιπροσωπείες Βρυξελλών και Άγκυρας, επισημάνθηκε ότι «οι σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας θα πρέπει να καθοδηγούνται από αξίες, όπως ο σεβασμός του κράτους δικαίου, η δημοκρατία, η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και τα ανθρώπινα δικαιώματα, που διαδραματίζουν

επίσης βασικό ρόλο στη διατήρηση της οικονομικής εμπιστοσύνης και στη διευκόλυνση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Μια ειλικρινής δέσμευση προς αυτή την κατεύθυνση είναι θεμελιώδους σημασίας» αναφέρεται στην κοινή δήλωση των αντιπροσωπειών Ε.Ε. και Τουρκίας, στο πλαίσιο του Υψηλού Διαλόγου για θέματα οικονομίας. Σημειώνεται, πάντως, ότι η Ε.Ε. δεν έκλεισε την πόρτα στην Τουρκία, αλλά ούτε προτίθεται να την κλείσει, εξαιτίας της κατάλυσης του κράτους δικαίου στη χώρα και της σύλληψης Ιμάμογλου. Άλλωστε, υπό το φως των εξελίξεων που προκαλεί η αποστασιοποίηση των ΗΠΑ από την ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας και ασφάλειας, η Τουρκία παρά το όσα διαδραματίζονται στο εσωτερικό της, θεωρείται από τα πλείστα κράτη-μέλη, αλλά και από την Κομισιόν, ως η χώρα που μπορεί να καλύψει αυτό το κενό που τείνει να δημιουργήσει ο Ντόναλντ Τραμπ.

Ως εκ τούτου, γίνεται κατανοητό ότι η καθυστέρηση επαναδραστη-

ριοποίησης της ΕΤΕπ στην Τουρκία τείνει επί του παρόντος να λειτουργήσει και ως καμπανάκι αφύπνισης της κυβέρνησης Ερντογάν για να επαναφέρει τη χώρα στον δρόμο του κράτους δικαίου, «όσο αυτό είναι δυνατόν. Σε αντίθετη περίπτωση, η κατάσταση θα αξιολογηθεί εκ νέου», ανέφερε στην «Κ» πηγή στις Βρυξέλλες, αφήνοντας όλα τα ενδεχόμενα ανοικτά. Είτε για λόγους τακτικής, είτε και για λόγους ουσίας.

Υπενθυμίζεται ότι η ΕΤΕπ είχε αναστείλει τις δανειοδοτικές της δραστηριότητες στην Τουρκία, μετά από απόφαση των κρατών-μελών στις 15 Ιουλίου 2019, συνεπεία των έκνομων δραστηριοτήτων της χώρας στην κυπριακή ΑΟΖ. Τα δεδομένα αυτά διαφοροποιήθηκαν με νέα ομόφωνη απόφαση των 27 κρατών-μελών στις 17 Δεκεμβρίου 2024, με την αποστολή πρόσκλησης προς την ΕΤΕπ να εξετάσει τις προϋποθέσεις για σταδιακή εκ νέου συμμετοχή σε τομείς προτεραιότητας, στην Τουρκία.

Περίεργη αναφορά

Όπως άφησε να διαρρεύσει η Λευκωσία, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επεσήμανε ενώπιον του Εθνικού Συμβουλίου, στη διάρκεια της πολυμερούς διάσκεψης στη Γενεύη, ότι ανέφερε στον ΥΠΕΕ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν την πρόθεση της ΕΤΕπ να επαναδραστηριοποιηθεί και να επενδύσει εκ νέου σε αναπτυξιακά έργα στη χώρα.

Ωστόσο, η επαναδραστηριοποίηση της ΕΤΕπ στην Τουρκία, είχε αποφασιστεί αρκετούς μήνες πριν, με ομόφωνη απόφαση όλων των κρατών-μελών, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας, στις 17 Δεκεμβρίου 2024. Και ήταν γνωστή στην Άγκυρα και στον ΥΠΕΕ της Χακάν Φιντάν, καθώς ανακοινώθηκε με κάθε επισήμιτητα στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της Ε.Ε.

Όπου, η Κυπριακή Δημοκρατία εκπροσωπήθηκε από την υφυπουργό για ευρωπαϊκά θέματα, Μαριλένα Ραουνά, στενότερη συνεργάτιδα του Νίκου Χριστοδουλίδη. Και είχε συναινέσει στην επιστροφή της ΕΤΕπ στην Τουρκία, ανάβοντας πράσινο φως, από κοινού με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη. Τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της 17ης Δεκεμβρίου 2024, αποτελούν δημόσιο έγγραφο, δεσμεύουν τα κράτη-μέλη, άρα και την Κύπρο και είναι έκτοτε αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Ε.Ε. Στην παράγραφο 100 και σε σχέση με την Τουρκία, αναφέρουν ότι: Το Συμβούλιο σημειώνει με ικανοποίηση τα συγκεκριμένα μέτρα που έχουν ληφθεί, «όπως η διεξαγωγή του πρώτου διαλόγου υψηλού επιπέδου για το εμπόριο, η επαναφορά του διαλόγου υψηλού επιπέδου για την οικονομία και η πρόσκληση προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να εξετάσει τις προϋποθέσεις για σταδιακή εκ νέου συμμετοχή σε τομείς προτεραιότητας, με έμφαση στον ιδιωτικό τομέα», στην Τουρκία.

Όπως δηλαδή γίνεται κατανοητό, η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη της, έλαβαν πολιτική απόφαση, και απιύθυναν ομόφωνα «πρόσκληση» στην ΕΤΕπ να επαναδραστηριοποιηθεί στην Τουρκία, κάτι που δημοσιοποιήθηκε από τον περασμένο Δεκέμβριο. Όπως προαναφέραμε, η απόφαση λήφθηκε μετά από περίπου 6 χρόνια απουσίας (με εξαίρεση τη στήριξη που παροσχέθηκε το 2023 από την ΕΤΕπ ως αποτέλεσμα των καταστροφικών σεισμών στην Τουρκία). Σε κάθε περίπτωση, όπως δημοσιεύει σήμερα η «Κ», η επαναδραστηριοποίηση της ΕΤΕπ στην Τουρκία φαίνεται να «καθυστερεί», εξ υπαιτιότητας του καθεστώτος Ερντογάν, ως αποτέλεσμα της κατάλυσης του κράτους δικαίου.

Η δήλωση ΕΤΕπ

Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων δήλωσε στην «Κ» ότι «κατά τη διάρκεια του Οικονομικού Διαλόγου Υψηλού Επιπέδου Ε.Ε.-Τουρκίας που πραγματοποιήθηκε στις 3 Απριλίου, συζητήθηκε η πιθανή επιχειρησιακή επανασύνδεση της ΕΤΕπ με την Τουρκία, υπό το φως της ανάγκης για αποτελεσματικό συντονισμό και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων των Ευρωπαϊκών και Διεθνών Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών (IFIs) στη χώρα». Ο εκπρόσωπος της ΕΤΕπ σημείωσε ότι «η δυναμική εκ νέου δέσμευση θα πραγματοποιηθεί με σταδιακό, αναλογικό και αναστρέψιμο τρόπο, με βάση μια προσέγγιση βήμα προς βήμα για τη χρηματοδότηση πρωτοβουλιών και έργων που θα ενισχύουν την ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία και την περιφερειακή σταθερότητα». Τόνισε ότι «μαζί με άλλα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. και κράτη-μέλη, παρακολουθούμε με ανησυχία την κράτηση του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης Ιμάμογλου και άλλων», προσθέτοντας ότι «ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και το κράτος δικαίου αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των σχέσεων Ε.Ε.-Τουρκίας». Και ότι «η εκ νέου δέσμευσή μας εξαρτάται από τις τρέχουσες εξελίξεις και συντονίζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις προσπάθειες της Τουρκίας». Επιβεβαιώνοντας πληροφορίες που δημοσίευσε η «Κ» (29 Δεκεμβρίου 2024), ο εκπρόσωπος ανέφερε ότι «μια πιθανή εκ νέου δέσμευση (σ.σ. της ΕΤΕπ στην Τουρκία) θα επικεντρωθεί σε έργα που ωφελούν τις κοινότητες οι οποίες φιλοξενούν πρόσφυγες, τις μικρές επιχειρήσεις και τη δράση για το κλίμα».

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΡΟΥΣΟΥ

Κάμερες τροχαίας: Όρα να μιλήσουμε με ειλικρίνεια και θάρρος

Η οδική ασφάλεια είναι ζήτημα ζωής και θανάτου. Ως εκ τούτου, οι πολιτικές που ακολουθούνται για μείωση των τροχαίων, θα πρέπει να αξιολογούνται με ειλικρίνεια, θάρρος και κυρίως, με γνώμονα την ανθρώπινη ζωή. Το σύστημα φωτοεπιτήρησης, εφαρμόστηκε στην Κύπρο με σκοπό να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο πρόληψης. Δυστυχώς όμως, η πραγματικότητα έδειξε κάτι διαφορετικό.

Τα στατιστικά στοιχεία από το 2019 μέχρι και το 2023 ήταν ενθαρρυντικά. Η χώρα μας πέτυχε τη με-

γαλύτερη ποσοστιαία μείωση θανάτων από τροχαία στην Ε.Ε. - από 52 θανάτους το 2019, σε 34 το 2023. Ωστόσο, αυτή η θετική τάση ανατράπηκε το 2024, με 41 θανάτους και αύξηση 22%. Μια ανησυχητική αντιστροφή, την οποία έχουμε υποχρέωση να λάβουμε σοβαρά υπόψη. Το σύστημα απέτυχε στον βασικό του στόχο. Να περιορίσει τα θανατηφόρα δυστυχήματα. Την ίδια ώρα, η κοινωνία αντιλαμβάνεται και όχι άδικα - ότι λειτουργεί περισσότερο ως εισπρακτικός μηχανισμός παρά ως μέσο πρόληψης. Οι πολίτες, ιδι-

αίτερα τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα, επιβαρύνονται δυσανάλογα με πρόστιμα που πολλές φορές είναι εξαντλητικά για την οικονομική τους δυνατότητα. Επιπλέον, η τοποθέτηση των καμερών πολλές φορές γίνεται σε σημεία χωρίς τεκμηριωμένη επικινδυνότητα, ενισχύοντας την εντύπωση πως στόχος δεν είναι η προστασία ζωής αλλά η αύξηση εσόδων.

Ρεαλιστικές και δίκαιες αλλαγές: Το πρόστιμο πρέπει να λειτουργεί ως ποινή και όχι ως τιμωρία με ταξικά χαρακτηριστικά. Το μοντέλο χωρών

όπως η Νορβηγία και η Σουηδία - όπου τα πρόστιμα διαμορφώνονται βάσει εισοδήματος - μπορεί και πρέπει να αποτελέσει παράδειγμα για την Κύπρο.

Δέσμευση εσόδων υπέρ της πρόληψης: Τουλάχιστον το 50% των εσόδων από το σύστημα φωτοεπιτήρησης πρέπει να επιστρέφει στην κοινωνία, μέσω δράσεων που ενισχύουν ουσιαστικά την οδική ασφάλεια: ενημέρωση, εκπαίδευση, υποδομές.

Τοποθέτηση καμερών με επιστημονικά κριτήρια: Η τοποθέτηση πρέπει

να γίνεται μόνο εκεί όπου υπάρχουν αποδεδειγμένα υψηλά ποσοστά τροχαίων. Όχι σε «εύκολα σημεία», αλλά σε επικινδυνα σημεία.

Διαφάνεια για τα σημεία ελέγχου: Η Πολιτεία δεν πρέπει να φοβάται τη διαφάνεια. Όταν οι πολίτες γνωρίζουν τα σημεία ελέγχου, οδηγούν πιο υπεύθυνα. Αυτός είναι και ο στόχος: πρόληψη, όχι καταστολή.

Όχι άλλες πολιτικές που εξαντλούν την κοινωνία: Είναι καιρός να το πούμε ξεκάθαρα: το σύστημα, όπως εφαρμόζεται σήμερα, δεν αποδίδει. Αντί για εργαλείο ασφάλειας, λει-

τουργεί ως βάρος για τους πολίτες. Αν θέλουμε πραγματική πρόληψη και όχι απλώς ποινή, πρέπει να αλλάξουμε φιλοσοφία. Πρέπει να επενδύσουμε στην παιδεία του οδηγού, στη διαφάνεια και στη δικαιοσύνη.

Η κοινωνία ζητάει λύσεις με ανθρωποκεντρική προσέγγιση, όχι άλλη τιμωρία χωρίς αποτέλεσμα. Και οφείλουμε να την ακούσουμε.

Ο κ. Γιάννης Καρούσος είναι αντιπρόεδρος ΔΗΣΥ - Πρόεδρος ΕΟΑ Αμμοχώστου.

MPC MEDOCHEMIE



Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το **ULTIMAX ALTER**

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ



Easter Sunday

20th of April | As from 13:00

Easter Festive Buffet with Live Cooking
Lamb & Pork "Souvla"
and all the traditional dishes of the day!

Served by the pool area

Adults €84
Children €48

R: +357 25 332000



Ένα κοινό ψηφοδέλτιο που δεν θα γίνει ποτέ

Η χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο πρόταση του ΔΗΚΟ και η άρνηση ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ να τη συζητήσουν



Ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται πάντως να προχωρά σε ασκήσεις επί χάρτου, τόσο σε σχέση με τη στρατηγική που το κόμμα θα ακολουθήσει τους ερχόμενους μήνες, όσο και σε σχέση με τα πρόσωπα που θα προσελκύσει.



Οι διεργασίες εντατικοποιούνται με ορίζοντα το συνέδριο της παράταξης στα τέλη Μαΐου, όπου ο Μάριος Καρογιάν θέλει να έχει έτοιμο το 75% του ψηφοδέλτιου δίνοντας τέλος στα όσα συζητούνται για συνεργασίες.



Στην ΕΔΕΚ εξηγούν πως, παρά τα όσα αφήνονται να διαρρεύσουν, δεν έχει γίνει συνάντηση επί του θέματος με το ΔΗΚΟ, μιας και οι συζητήσεις εντός του καφενείου της Βουλής δεν θεωρούνται επίσημες διαβουλεύσεις.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Απομακρυσμένο ενδεχόμενο θεωρείται από τα πλείστα μέλη των κομμάτων του ενδιαμέσου χώρου να πάρει σάρκα και οστά η πρόταση που έθεσε ο βουλευτής του ΔΗΚΟ Πανίκος Λεωνίδου ενώπιον του καταστατικού συνεδρίου του κόμματος για διαμόρφωση ενός κοινού ψηφοδέλτιου. Μπορεί τα ποσοστά των ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ να κατακυλούν βάσει και των δημοσκοπήσεων αλλά και των αποτελεσμάτων των διπλών εκλογών του περασμένου Ιουνίου, ωστόσο κανείς επί της ουσίας δεν δείχνει διατεθειμένος να κάνει την υπέρβαση πληρώνοντας πιθανώς και το αντίστοιχο πολιτικό κόστος.

Άλλωστε τίθεται το ερώτημα πώς να αρχίσει συζήτηση για πρόταση που ουσιαστικά δεν υπάρχει, πέρα από τις αναφορές Νικόλα Παπαδόπουλου σε συνέντευξή του στην «Κ», ότι δεν αποκλείει κανένα σενάριο και καμία μορφή συνεργασίας. Πάντως, το θέμα αναμένεται να συζητηθεί μετά το Πάσχα στα συλλογικά όργανα του ΔΗΚΟ, αν και όπως σημειώνεται από στελέχη της ηγετικής πυραμίδας δεν μπορούν να γίνουν και πολλά εντός ολίγων ημερών, ώστε να παρουσιαστούν στα άλλα δύο κόμματα και να υπάρξει οποιαδήποτε συμφωνία εντός φθινοπώρου με στόχο τις βουλευτικές του Μαΐου.

Υπάρχει έντονη και η άποψη πως ο Πανίκος Λεωνίδου προχώ-

Μπορεί τα ποσοστά των ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ να κατακυλούν, ωστόσο κανείς επί της ουσίας δεν δείχνει διατεθειμένος να κάνει την υπέρβαση.

ρησε στην αναφορά διαμόρφωσης κοινού ψηφοδέλτιου θέλοντας να στείλει ένα πολιτικό μήνυμα, καλώντας αυτούς που ηγούνται να αναλάβουν τις ευθύνες τους έναντι της απαξίωσης που δέχεται σήμερα το πολιτικό σύστημα, αλλά και της εμφάνισης των διαττόντων αστέρων εντός της πολιτικής σκηνής, όπως και η θέση πως το έκανε για όφελος του κόμματός του, για ψηφοθηρικούς λόγους. Άλλωστε, όπως σημειώνεται, ένα ψηφοδέλτιο με πρόσωπα των τριών κομμάτων επί της ουσίας δεν θα διαφοροποιήσει τα δεδομένα, μπορεί όμως να δώσει το έναυσμα για μία περαιτέρω συζήτηση με στόχο το εγχείρημα της συνένωσης. Προστίθεται μάλιστα πως η πίεση και προς τα τρία κόμματα πιθανώς να είναι ακόμη μεγαλύτερη το επόμενο χρονικό διάστημα, αν οι δημοσκοπήσεις συνεχίσουν να δείχνουν μία πτωτική πορεία, που θα τα αναγκάσουν να προχωρήσουν σε συνεργασίες ακο-

μη και την υστέρη για να καταφέρουν παραμονή τους στο πολιτικό τοπίο.

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται πάντως να προχωρά σε ασκήσεις επί χάρτου, τόσο σε σχέση με τη στρατηγική που το κόμμα θα ακολουθήσει τους ερχόμενους μήνες, όσο και σε σχέση με τα πρόσωπα που θα προσελκύσει –με ορισμένα έχει προχωρήσει σε συζητήσεις– αποδεικνύοντας την πρόθεση του κόμματος για συνένωση και διεύρυνση, ασχέτως αν αυτή δεν είναι με την ηγεσία των άλλων κομμάτων αλλά με νυν και πρώην στελέχη τους.

Δεν συζητούν κοινό ψηφοδέλτιο

Στη ΔΗΠΑ από την πρώτη στιγμή θέλησαν να στείλουν ξεκάθαρο μήνυμα πως δεν ενδιαφέρονται για οποιασδήποτε μορφής συνεργασία,



Υπάρχει η θέση ότι ένα ψηφοδέλτιο στις βουλευτικές του 2026 με πρόσωπα των τριών κομμάτων, επί της ουσίας δεν θα διαφοροποιήσει τα δεδομένα, μπορεί όμως να δώσει το έναυσμα για περαιτέρω συζήτηση με στόχο το εγχείρημα της συνένωσης.

ξεκαθαρίζοντας πως είναι πολύ περισσότερα αυτά που τους χωρίζουν από αυτά που τους ενώνουν. Μάλιστα, σημειώνουν ότι η ΔΗΠΑ είναι το μόνο από τα τρία κόμματα που ουσιαστικά μπορεί να εκφράσει τον κεντρώο χώρο, ενώ για άλλη μία φορά πιστεύουν πως οι δημοσκοπήσεις δεν αποτυπώνουν την πραγματική εικόνα και το ποσοστό που θα λάβει το κόμμα θα τις διαψεύσει πανηγυρικά.

Βέβαια είναι και στελέχη που κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου, κάνοντας μάλιστα και σκέψεις για αλλαγή πλεύσης βρίσκοντας στέγη σε άλλο πολιτικό χώρο, μιας και πιστεύουν πως η μάχη είναι εξαρχής χαμένη, επισημαίνοντας μάλιστα ότι δεν τους δίδονται τα κατάλληλα πολεμοφόδια. Εξηγούν ότι το κόμμα στην παρούσα φάση έπρεπε να έχει ανοδική πορεία σε σύγκριση και με τα αποτελέσματα του 2021, ως νεοσύστατο, υπενθυμίζοντας τους λόγους δημιουργίας του και

όχι να δίνει αγώνα για να μπει στη Βουλή.

Από πλευράς ηγεσίας σημειώνεται πάντως πως οι διεργασίες εντατικοποιούνται με ορίζοντα το συνέδριο της παράταξης στα τέλη Μαΐου, όπου ο Μάριος Καρογιάν θέλει να έχει έτοιμο το 75% του ψηφοδέλτιου, δίνοντας τέλος σε όσα συζητούνται για συνεργασίες. Μάλιστα, δεν αποκλείεται να παρευρεθούν στο συνέδριο προσωπικότητες από την ευρύτερη κοινωνία, θέλοντας να προαναγγείλουν ουσιαστικά τη συμπερίληψή τους στο ψηφοδέλτιο.

Πάντως, σε ό,τι αφορά τη συνεργασία του κεντρώου χώρου με στόχο να σταματήσει η άνοδος της Ακροδεξιάς στον τόπο, σχετική πρόταση είχε ετοιμάσει και ο αντιπρόεδρος της ΔΗΠΑ Γιάννης Λακκοτύρης λίγο μετά τις ευρωεκλογές. Σε συνέντευξή του στην «Κ» και στον Ανδρέα Κημήτη τον περασμένο Ιούνιο, είπε μεταξύ άλλων

ότι «δεν μπορούμε να αφήσουμε τον κεντρώο χώρο να παραπαίει επειδή υπάρχουν προσωπικές διαφορές», προσθέτοντας ότι «στις βουλευτικές του 2026 ΔΗΠΑ και ΔΗΚΟ θα κατέλθουν ως δύο κόμματα. Μέχρι τότε όμως μπορούμε να ανοίξουμε κανάλι επικοινωνίας με ειλικρίνεια για να αρχίσουμε μία συνεργασία».

Σε ό,τι αφορά την ΕΔΕΚ και εδώ τα πράγματα φέρεται να ξεκαθαρίζουν σε σχέση με τις δυσκολίες που υπάρχουν για διαμόρφωση ενός κοινού ψηφοδέλτιου. Αναφέρουν μάλιστα πως η συζήτηση που προκλήθηκε δημόσια για το θέμα προκάλεσε αντιδράσεις από μερίδα στελεχών που ήδη είναι σε προχωρημένο στάδιο συζητήσεων, για να ενταχθούν εντός των ψηφοδελτίων του Κινήματος, με το ενδιαφέρον να είναι μεγάλο μιας και εκκενώνονται θέσεις. Την ίδια ώρα, τονίζεται πάντως ότι αν κάποιος επιθυμεί συνεργασία προχωρά με ουσιαστικά βήματα, παρουσιάζοντας ολοκληρωμένη πρόταση, μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας και συζητώντας με στόχο την εξεύρεση κοινά αποδεκτής λύσης και όχι κάνοντας δημόσια τοποθετήσεις.

Εξηγούν μάλιστα πως, παρά τα όσα αφήνονται να διαρρεύσουν, δεν έχει γίνει συνάντηση επί του θέματος με το ΔΗΚΟ, μιας και οι συζητήσεις εντός του καφενείου της Βουλής δεν θεωρούνται επίσημες διαβουλεύσεις. Στελέχη της ΕΔΕΚ σημειώνουν πάντως ότι μέχρι τις βουλευτικές εκλογές υπάρχει περιθώριο διαφοροποίησης των μέχρι τώρα δεδομένων, αν αναλογιστεί κανείς πως θέτουν προς συζήτηση και το θέμα αποκώρπησης από την κυβέρνηση.

Στην εξίσωση και ο τρόπος που ο Μαρίνος Σιζόπουλος θα διαμορφώσει τα ψηφοδέλτια, αν τελικώς μείνει μέχρι και τον Μάιο του 2026 στην ηγεσία, αλλά και με ποιο τρόπο πιθανώς να χειριστεί στελέχη που αποκώρπσαν από την ΕΔΕΚ. Πάντως, δεν φέρεται να υπάρχει ανησυχία σε σχέση με πιθανή απώλεια ψηφοφόρων λόγω της απουσίας των Δημήτρη Παπαδάκη και Γιώργου Βαρνάβα, μιας και αυτό έχει ξεκαθαρίσει σε προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση, ωστόσο πιθανώς να υπάρξει απώλεια ψήφων από τη φυγή Κωστή Ευσταθίου.

Πάντως, υπάρχουν και τα στελέχη που μιλούν για προσπάθεια ενδυνάμωσης του κόμματος αφήνοντας στην άκρη διενέξεις του παρελθόντος με στόχο την όσο το δυνατό περαιτέρω διεύρυνση του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών. Σημειώνουν πάντως ότι το δύσκολο εγχείρημα της συνένωσης του κεντρώου χώρου, που όπως επισημαίνουν έχει παρεξηγηθεί και η έννοια κεντρώος, μοιάζει αδύνατο λέγοντας χαρακτηριστικά πως αφού δεν τα κατάφεραν Βάσος Λυσσαρίδης και Τάσος Παπαδόπουλος ίσως και να μην είναι εφικτό.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Φωτεινές ιστορίες

Το φως αποφεύγουμε να το αναδεικνύουμε. Μας αρέσουν οι μίζερες, οι αρνητικές ιστορίες. Να μιλάμε για τα κακώς έχοντα. Άλλωστε είναι αυτά που πουλούν, που έχουμε την εντύπωση πως πουλούν. Ξεκνάμε ή και αποφεύγουμε να μιλάμε, να ψάχνουμε για να μιλήσουμε για τους ανθρώπους που μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα, που μπορούν να εμπνεύσουν. Αυτές τις ιστορίες, τις φωτεινές ιστορίες όπως προσωπικά τις αποκαλώ, χρειάζεται να τις ψάξουμε για να τις βρούμε.

Οι άνθρωποι που τις κάνουν πράξεις, είναι συνήθως άνθρωποι χαμηλών τόνων, αξιοπρεπείς και

περήφανοι, εργατικοί και με θετική ενέργεια. Τους ενοχλούν πολλά από τα λανθασμένα που ζουν. Δεν φωνάζουν, ανήκουν σε αυτό που αποκαλούμε σωπηρή πλειοψηφία, αλλά με μαθηματική ακρίβεια θα έρθει η στιγμή που θα αντιδράσουν. Που θα εκφράσουν την άποψή τους με τον δικό τους τρόπο. Σήμερα, που το περιβάλλον γίνεται όλο και πιο τοξικό, την περίοδο αυτή που ο ορθολογισμός χάνεται, που τα λογικά επιχειρήματα ακούγονται όλο και πιο φαιά, οι ιστορίες αυτές είναι πιο αναγκαίο από ποτέ να επιλωθούν και να ακουστούν.

Εμείς οι πολιτικοί, χρειάζεται να γίνουμε μέρος της διάδοσης αυ-

τών των ιστοριών. Να λειτουργήσουμε σαν πομποί που θα μεταφέρουν αυτό το θετικό μήνυμα παραξέω. Πρέπει και εμείς να λειτουργήσουμε έξω από τα παραδοσιακά στεγανά που μάθαμε να δουλεύουμε τις προηγούμενες δεκαετίες. Να πάμε, να βρούμε, να ενθαρρύνουμε αυτούς τους νέους ανθρώπους να μας πουν. Να ακούσουμε. Να βγούμε πέραν από τα παραταξιακά σωματαία, για να βρούμε τον κόσμο που δεν περνά από το κατώφλι τους.

Αυτή την προσπάθεια αποφάσισα να κάνω ως βουλευτής Λευκωσίας. Με την πρωτοβουλία της Ανεκτίμητης Λευκωσίας και με υπό-

τιτλο «Ο τόπος είναι οι άνθρωποι του», θα περπατήσουμε από άκρη σ' άκρη στην επαρχία της πρωτεύουσας, στα αστικά κέντρα αλλά και στις κοινότητες. Θα βρούμε ανθρώπους, κυρίως νέους, που τολμήσαν και δημιούργησαν. Τη βδομάδα που μας πέρασε κάναμε την πρώτη απόπειρα. Πήγαμε στον Καλοπαναγιώτη, συζητήσαμε και αναδείξαμε τις ιστορίες του Ανδρέα, της Ηλιάνας, του Λούκα και του Παναγιώτη. Μας είπαν πόσο σημαντική είναι η αλληλοστήριξη μεταξύ τους. Πόσο κρίσιμη είναι η ενίσχυση των προσπαθειών τους από τους μεγαλύτερους, από το Κοινοτικό Συμβούλιο αλλά και από

τους ανθρώπους που πιστεύουν στο χωριό τους και θέλουν να το δουν να αναβιώνει και να προοδεύει.

Θα συνεχίσουμε αυτή την προσπάθεια. Μετά το Πάσχα να πάμε στον Στρόβολο, μέσα στον Μάιο στην Πιτσιλιά, τον Ιούνιο στην Παλιά Λευκωσία και στην Τηλλυρία. Τις ιστορίες τις φωτιάχνουν οι άνθρωποι. Πρέπει να πιστέψουμε ξανά στην πρώτη ύλη της δημιουργίας. Στον άνθρωπο και στο μυαλό του. Και την ίδια ώρα, να είμαστε έτοιμοι να ακούμε, και να προσπαθούμε να βρίσκουμε λύσεις. Να κάνουμε πράξη την εφαρμοσμένη πολιτική. Να έχουμε κεραίες

ανοικτές, αντανakλαστικά ενισχυμένα για να μπορούμε να βρίσκουμε λύσεις. Άλλωστε, οι εποχές των μεγάλων λόγων, των θεωρητικών διακηρύξεων, των πολλών θα, πέρασε ανεπιστρεπτή. Τώρα είναι η στιγμή να κάνουμε τα μικρότερα που είναι όμως ουσιαστικά. Τα χειροπιαστά που οι πολίτες έχουν μεγαλύτερη ανάγκη και θα νιώσουν πως βελτιώνεται, έστω κατά κάτι τις, η καθημερινότητά τους.

Ο κ. Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας του Δημοκρατικού Συναγερμού και πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. www.dmdemetriou.com

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Οραμά μου** είναι η εξέλιξη και όχι η μετεξέλιξη των Οικολόγων», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο Σταύρος Παπαδόουρης μετά την εκλογή του στην ηγεσία του κόμματος. Επισημαίνει ότι το Κίνημα έχει ιστορία 30 χρόνων γι' αυτό οι βάσεις και η ιδεολογία πρέπει να κρατηθούν, αλλά, σημειώνει, επειδή η πολιτική δεν είναι κάτι στατικό, πρέπει να εξελιχθούμε όπως εξελίσσονται οι ανάγκες της κοινωνίας. Αναφορικά με τις βουλευτικές εκλογές δηλώνει ότι στόχος των Οικολόγων δεν είναι απλώς η είσοδος στη Βουλή, αλλά ένα ποσοστό πάνω από 4%. Ερωτηθείς για το ενδεχόμενο συνεργασιών αναφέρει ότι αυτή τη στιγμή η απόφαση είναι για αυτόνομη καθόδο, αλλά ταυτόχρονα θα εξετάσουν το ενδεχόμενο συνεργασιών. Δηλώνει ότι έγιναν συναντήσεις με τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη και ότι υπάρχει πρόθεση συνεργασίας και από τις δύο πλευρές, ωστόσο, τονίζει ότι για να εξελιχθεί αυτή η προσπάθεια, πρέπει να περάσει από κάποιες διαδικασίες που μπορεί να ακούγονται τυπικές, όμως, είναι άκρως ουσιαστικές. —Εκλεγήκατε πρόεδρος των Οικολόγων με μεγάλη διαφορά. Τι σημαίνει αυτό για εσάς;

—Η εκλογή με ένα αρκετό υψηλό ποσοστό, για ένα άτομο που εντάχθηκε στους Οικολόγους πριν από τέσσερα χρόνια, δίνει το αίσθημα της αποδοχής που είναι ακριβώς αυτό που χρειάζεται ένας πρόεδρος για να αρχίσει τη δουλειά του.

—**Το γεγονός ότι δεν είχατε σχέση με τους Οικολόγους, εκλεγήκατε βουλευτής το '21 και τώρα πρόεδρος του κόμματος, τι δείχνει;**

—Ότι επιτέλους αλλάζουν κάποιες νοοτροπίες. Στέλνει ένα μήνυμα ότι δεν χρειάζεται να είσαι παιδί του κομματικού σωλήνα για να ανέλθεις στην κομματική ιεραρχία, προβαίνοντας ενδεχομένως κάποιες φορές και σε ανεπιθύμητους συμβιβασμούς για να τα καταφέρεις. Με την ευκαιρία θα ήθελα να εκφράσω την εκτίμησή και τον σεβασμό μου τόσο στον Γιώργο Περδίκη αλλά και στον Κυριάκο Τσιμίλη, τους οποίους ξέρω ότι θα έχω δίπλα μου στην όλη προσπάθεια.

—**Ποιο είναι το οραμά σας για τους Οικολόγους;**

—Η εξέλιξη και όχι η μετεξέλιξη των Οικολόγων. Το Κίνημα έχει ιστορία 30 χρόνων. Οι βάσεις και η ιδεολογία πρέπει να κρατηθούν, αλλά επειδή η πολιτική δεν είναι κάτι στατικό, πρέπει να εξελιχθούμε όπως εξελίσσονται οι ανάγκες της κοινωνίας. Όμως, μετά από τόσα χρόνια οι Οικολόγοι παραμένουν γύρω στο 4%. Έφτασε η ώρα αυτό να αλλάξει.

—**Τι πρέπει να αλλάξει στους Οικολόγους για να μεγαλώσουν;**

—Ο κόσμος μάς έχει ταυτίσει κυρίως με οικολογικά ζητήματα. Καλό αυτό, όμως, πρέπει να σταλεί το μήνυμα ότι ασχολούμαστε με όλα τα θέματα. Γι' αυτό χρειάζεται βελτίωση της επικοινωνιακής μας πο-

ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΥΡΗΣ, πρόεδρος Κινήματος Οικολόγων

Συναντηθήκαμε με Οδυσσέα και υπάρχει πρόθεση συνεργασίας

Αυτή η προσπάθεια πρέπει να περάσει από διαδικασίες που μπορεί να ακούγονται τυπικές, αλλά, είναι άκρως ουσιαστικές



‘Οραμά μου η εξέλιξη και όχι η μετεξέλιξη των Οικολόγων, δηλώνει στην «Κ» ο κ. Παπαδόουρης μετά την εκλογή του στην ηγεσία του Κινήματος.

“
Ο,τι ήταν να χάσουμε προς το VOLT, το χάσαμε. Πλέον, κοιτάμε μπροστά.”

Στόχος μας δεν είναι απλώς η είσοδος στη Βουλή, αλλά το 4% να είναι η βάση, άρα στοχεύουμε πιο ψηλά.

λιτικής και διεύρυνση. Ήδη, μπήκαν στο κόμμα επαγγελματίες από διάφορους κλάδους για να προσφέρει ο καθένας στον τομέα του ξεχωριστά. Έγιναν μέλη του κόμματος, εξελήγχαν στις Επαρχιακές Επιτροπές αλλά και στην Κεντρική Επιτροπή, ευελπιστώντας ότι θα ενισχύσουν σημαντικά και τις θεματικές επιτροπές.

—**Στην προσπάθεια εξέλιξης προβλέπεται και αλλαγή ονόματος του Κινήματος;**

—Υπάρχει απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής που επιτρέπει να αλλάζουμε το όνομα του Κινήματος, ακόμη και το λογότυπο. Αν θα ενεργοποιηθεί αυτή η απόφαση, σίγουρα θα γίνει πριν από τις βουλευτικές εκλογές. Όμως, αναμένουμε τη σύσταση της Πολιτικής Επιτροπής του κόμματος που θα συζητήσει και αυτό το θέμα.

—**Είναι ελκυστική για τον κόσμο η θεωρία της πολιτικής οικολογίας;**

—Απαντά σε πολλά ερωτήματα που απασχολούν τον κόσμο σήμερα, απλώς ο κόσμος δεν το απολαμβάνει ακόμη. Πολιτική οικολογία δεν είναι μόνο η προστασία του περιβάλλοντος, αλλά θέσεις για όλα τα ζητήματα και εισήγηση λύσεων για τα προβλήματα των πολιτών. Ο ακτιβισμός είναι καλό να διατηρηθεί, όμως, οι μάχες δίνονται σε πολιτικό επίπεδο και κυρίως στο κοινοβούλιο.

—**Ποια θα είναι η πρώτη σας πολιτική πράξη ως προέδρου του Κινήματος;**

—Θα γίνει επεξήγηση του οράματος για το Κίνημα εσωκομματικά και ακολούθως θα καθοριστούν καθήκοντα σε όσους θέλουν να ενισχύσουν την προσπάθεια.

—**Έχει ξεπεραστεί η κρίση του '23**

που οδήγησε σε εσωστρέφεια και στην αποχώρηση της κας Ατταλίδου κι άλλων στελεχών;

—Σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό έχει ξεπεραστεί. Υπάρχει πλέον πλήρης ομαλότητα και σε επίπεδο κοινοβουλευτικής συνεργασίας και στα συλλογικά όργανα του κόμματος.

—**Πώς θα αντιμετωπίσετε τις διαρροές κυρίως προς VOLT;**

—Ό,τι ήταν να χάσουμε προς το VOLT, το χάσαμε. Στελέχη του Κινήματος αποχώρησαν πυροβολώντας με στόχο να μας κάνουν ζημιά και εντάχθηκαν στο VOLT. Πλέον, κοιτάμε μπροστά.

—**Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν το Κίνημα γύρω στο 3-4%. Ποιος είναι ο στόχος για τις βουλευτικές του 2026;**

—Μας δείχνουν στο 4% χωρίς να έχουμε καν αρχίσει δουλειά για

τις βουλευτικές. Σίγουρα ο στόχος δεν είναι απλώς η είσοδος στη Βουλή, αλλά το 4% να είναι βάση, άρα στοχεύουμε πιο ψηλά.

—**Θα κατέλθετε αυτόνομα ή θα επιδιώξετε συνεργασίες;**

—Αυτή τη στιγμή η απόφαση είναι ότι κατεβαίνουμε αυτόνομα, αλλά ταυτόχρονα θα εξετάσουμε το ενδεχόμενο συνεργασιών, αρκεί να είναι ειλικρινείς συνεργασίες και όχι εξ ανάγκης.

—**Σκέφτεστε το ενδεχόμενο κοινής καθόδου με την πρωτοβουλία του Οδυσσέα Μιχαηλίδη;**

—Με τον Οδυσσέα συναντηθήκαμε και κατ' ιδίαν και μαζί με τον Γιώργο Περδίκη, όμως, δεν μπήκαμε σε λεπτομέρειες. Υπάρχει πρόθεση συνεργασίας και από τις δύο πλευρές, όμως, δεν μπορούμε να πούμε περισσότερα πριν ακόμη ο ίδιος λάβει τις τελικές του αποφάσεις, αν θα ανακοινώσει πλατφόρμα τον Μάιο ή κόμμα τον Οκτώβριο. Υπάρχει μια μαγιά και ταύτιση απόψεων σε διάφορα θέματα, όμως για να εξελιχθεί αυτή η προσπάθεια, πρέπει να περάσει από κάποιες διαδικασίες που μπορεί να ακούγονται τυπικές, όμως, είναι άκρως ουσιαστικές.

—**Γίνονται διεργασίες στο Κέντρο για το ενδεχόμενο καθόδου στις εκλογές με κοινό ψηφοδέλτιο. Σας ενδιαφέρει κάτι τέτοιο;**

—Θεωρώ —και είναι η προσωπική μου άποψη, διότι δεν έχει συζητηθεί στα συλλογικά όργανα— ότι δεν είναι κάτι που μας αφορά, διότι η όποια προσπάθεια γίνεται είναι για εξ ανάγκης συνεργασία.

—**Με την ΑΙΧΜΗ και τον κ. Παπαδάκη ολοκληρώθηκε η προσπάθεια;**

—Εκείνη η προσπάθεια που έγινε ολοκληρώθηκε. Ήδη, στελέχη της ΑΙΧΜΗΣ μπήκαν στα συλλογικά όργανα των Οικολόγων. Δεν γνωρίζω τις προθέσεις του Δημήτρη, όμως αυτό που μπορώ να πω είναι ότι η πόρτα παραμένει ορθάνοικτη.

—**Οι Οικολόγοι είναι πιο κοντά με τη Δεξιά, την Αριστερά ή το Κέντρο;**

—Οι Οικολόγοι ασπάζονται τη θεωρία της Πολιτικής Οικολογίας. Άλλο Δεξιά, άλλο Αριστερά, άλλο το Κέντρο και άλλο η Πολιτική Οικολογία.

—**Σε ποια επαρχία θα κατέλθετε υποψήφιος ως αρχηγός πλέον του κόμματος;**

—Μάλλον στη Λεμεσό.

—**Θα λάβετε και σταυρό προτίμησης ή όχι;**

—Φυσικά θα είναι με σταυρό προτίμησης και για μένα. Έχουμε απόφαση ότι ο εκάστοτε πρόεδρος του Κινήματος πρέπει να δίνει τη μάχη επί ίσους όρους με τους υπολοίπους. Έχω καταθέσει και πρόταση νόμου ώστε ο αρχηγός κάθε κόμματος να χρειάζεται σταυρό προτίμησης για να μπορεί να εκλεγεί.

—**Είχατε προτάσεις για να αποχωρήσετε από τους Οικολόγους και να κατέλθετε στις εκλογές του '26 με άλλο κόμμα;**

—Επίσημες προτάσεις όχι, βολιδοσκοπήσεις ναι, αλλά δεν θέλω να επεκταθώ.

Η ανάρτηση Βότση

—Μετά την εκλογή σας έκανε μια ανάρτηση ο Άγγελος Βότσης, όπου μεταξύ άλλων αναφέρει «συγκαρητήρια φίλε, εσύ δεν ηξεύριες». Αναφέρεται σε όσα έγιναν το '21 με τη ΔΗΠΑ και τη Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων. Πώς σχολιάζετε;

—Τότε, ήμουν σε επαφή με τους ανθρώπους της Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων και αποφάσισα κι εγώ να είμαι υποψήφιος στο κοινό ψηφοδέλτιο της πλατφόρμας με τη ΔΗΠΑ. Ο κ. Καρογιάν, ενώ αρχικά μάς είχε πει ότι δεν θα είναι υποψήφιος στη Λεμεσό, τελικά αναίρεσε την απόφασή του και αυτό ανακοινώθηκε δύο μέρες πριν από την επισημοποίηση του ψηφοδελτίου. Αυτή η αλλαγή στάσης δεν μου άρεσε. Όταν συμφωνείς κάτι, πρέπει να το τηρείς. Φυσικά και δεν έχω κανένα παράπονο, είναι δικές τους αποφάσεις, αλλά αποχώρησα διότι τέτοιες πρακτικές δεν με εκφράζουν. Και όπως είδαμε στη συνέχεια ο κ. Καρογιάν αναίρεσε κι άλλη δέσμευσή του ότι αν εκλεγόταν δεν θα κρατούσε την έδρα.

—**Αυτό το είχε πει και σε εσάς;**

—Ναι, σαφέστατα.

—Έτσι, λοιπόν, ενώ είχατε ανακοινώσει ότι θα κατέλθετε με τη ΔΗΠΑ-Συνεργασία στη Λεμεσό, τελικά μετά από λίγες μέρες αλλάξατε γνώμη και βρεθήκατε στο ψηφοδέλτιο των Οικολόγων. Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι λειτούργησατε συμφεροντολογικά. Είδατε ότι δεν εκλέγεστε με εκείνον

Με τον Άγγελο διατηρούμε μια αυθεντική φιλία. Αν υπάρχει η πρόθεση να είναι υποψήφιος, αυτό μπορεί να συζητηθεί.

τον συνδυασμό και πήγατε στους Οικολόγους, επειδή θεωρήσατε ότι είχατε μεγαλύτερες πιθανότητες εκλογής.

—Δεν ισχύει αυτό, διότι και να παρέμεινα στο ψηφοδέλτιο εκείνου του συνδυασμού, είναι δυνατό να πιστεύει κανείς ότι τότε θα τερμάτιζα πάνω από τον Άγγελο Βότση; Η μετάβασή μου στο ψηφοδέλτιο των Οικολόγων δεν ήταν συμφε-

ροντολογική, διότι συνεργαζόμουν χρόνια με τον Γιώργο Περδίκη υπό την ιδιότητα μου ως προέδρου του Συνδέσμου για την προστασία της πρώτης κατοικίας. Τότε συναντηθήκαμε δύο φορές και συζητήσαμε για αρκετές ώρες για πολιτικές θέσεις και έπαιξε ρόλο για μένα ότι οι Οικολόγοι δεν έχουν καμία εμπλοκή σε σκάνδαλα. Συντάχθηκα με μια προσπάθεια που πίστευα

ότι αποσκοπούσε σε κάτι θετικό για τον τόπο.

—**Υπάρχει περίπτωση να προσεγγίσετε τον κ. Βότση για τις βουλευτικές;**

—Με τον Άγγελο διατηρούμε μια αυθεντική φιλία, συμμερίζομαστε τις ίδιες ανησυχίες για τον τόπο. Αν υπάρχει η πρόθεση να είναι υποψήφιος, αυτό μπορεί να συζητηθεί.



«**Στήριξα** τον κ. Χριστοδουλίδη κινούμενος εντός των πλαισίων της απόφασής του κόμματος, σε αντίθεση με άλλους που εντάχθηκαν στο επιτελείο του κ. Μαυρογιάννη, παραβιάζοντας απόφαση συλλογικού οργάνου».

Ο Χριστοδουλίδης με απογοητεύει

—**Ποια θα είναι η στάση σας έναντι της κυβερνήσεως Χριστοδουλίδη από δω και πέρα; Αντιπολίτευση ή θα επιδιώξετε συνεργασία;**

—Εποικοδομητική αντιπολίτευση. Προσπαθούμε να βοηθήσουμε αν και εφόσον μάς δοθούν οι λόγοι να το πράξουμε. Μην ξεχνάτε ότι στήριξα τον κ. Χριστοδουλίδη κινούμενος εντός των

Διόρισε κόσμο σε υπουργεία και υφυπουργεία επειδή τον στήριξαν προεκλογικά, όμως, αποδείχθηκε ότι δεν αποδίδουν.

πλαισίων της απόφασής του κόμματος, σε αντίθεση με άλλους που εντάχθηκαν στο επιτελείο του κ. Μαυρογιάννη, παραβιάζοντας απόφαση συλλογικού οργάνου.

—**Με δεδομένο, όπως είπατε, ότι στήριξατε τον κ. Χριστοδουλίδη προεκλογικά, πώς αισθάνεστε δύο χρόνια μετά; Σας δικαιώνει ή σας απογοητεύει;**

—Προς το παρόν με απογοητεύει. Περίμενα πολύ περισσότερα. Για παράδειγμα, διόρισε κόσμο σε υπουργεία και υφυπουργεία επειδή τον στήριξαν προεκλογικά, όμως, αποδείχθηκε ότι δεν αποδίδουν. Ενώ στην εξωτερική πολιτική γίνονται θετικά πράγματα, στην εσωτερική διακυβέρνηση το αποτέλεσμα δεν είναι το αναμενόμενο.

—**Σχετικά με το Κυπριακό ποια είναι τελικά η θέση του Κινήματος; Αποδέχεστε την ΔΔΟ που είναι το συμφωνημένο πλαίσιο λύσης;**

—Δεδομένο ότι υπάρχει ένα συμφωνημένο πλαίσιο λύσης της ΔΔΟ. Το κίνημα ούτε αποδέχεται ούτε και απορρίπτει, αλλά επεκτενώνεται σε θέματα ουσίας της λύσης. Ζητούμε κατοχύρωση του ευρωπαϊκού κεκτημένου, υλοποίηση των ψηφισμάτων του Σ.Α. ΟΗΕ και θεώρηση της χώρας ως αδιαίρετου και ενωμένου οικοσυστήματος.

—**Στήριζετε την προσπάθεια που είναι σε εξέλιξη;**

—Φυσικά και ευελπιστούμε σε επανέναρξη των διαπραγματεύσεων επί της ουσίας το συντομότερο.

Η πορεία του Κινήματος Οικολόγων

Οι θητείες Περδίκη, η νέα πνοή που είχε αποκτήσει με Θεοπέμπτου και η επόμενη σελίδα με Παπαδούρη

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΠΟΥΡΗ

Λίγο πριν από τη συμπλήρωση 30 ετών στον πολιτικό χώρο της Κύπρου, το Κίνημα Οικολόγων - Συνεργασία Πολιτών εισέρχεται σε νέα εποχή μετά την εκλογή του Σταύρου Παπαδούρη στην προεδρία την περασμένη Κυριακή. Ένα κόμμα με συνεχείς εναλλαγές ηγεσίας μέσα στα χρόνια και ταλαιπωρημένο από αποχωρήσεις ισχυρών στελεχών, ψάχνει σε αυτή τη νέα σελίδα να βρει τη φόρμουλα που θα επαναφέρει την αισιοδοξία στο κόμμα, υπό το φως της μεγάλης πρόκλησης των βουλευτικών εκλογών του 2026.

Το χρονικό στην ηγεσία

Ο Γιώργος Περδίκης αποτελεί αναμφίβολα το πρόσωπο που άφησε το μεγαλύτερο αποτύπωμα στο Κίνημα των Οικολόγων έχοντας ταυτιστεί με αυτό. Όντας από τα ιδρυτικά μέλη από το 1996 και αυτός που έφερε την πρώτη ιστορική επιτυχία κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης, αποτελούσε ανέκαθεν άτομο εμπιστοσύνης στο κόμμα. Με πολυετή παρουσία στη Βουλή, ο Γιώργος Περδίκης αναλάμβανε πάντα στα δύσκολα την ηγεσία του κόμματος. Άλλωστε, μόνο τυχαίο δεν θεωρείται το γεγονός πως στους κύκλους των Οικολόγων, ο Γιώργος Περδίκης θεωρείται το πρόσωπο που σήκωνε μανίκια και διεκδικούσε προεδρίες με στόχο την ενότητα του Κινήματος, όταν αυτό βρισκόταν σε συνθήκες αδιεξόδου. Ακόμη και στη μάχη του 2023 απέναντι στην Έφη Ξάνθου έλαβε σχεδόν το 70%, επιβεβαιώνοντας ότι ο κόσμος των Οικολόγων στρεφόταν πάντα προς το πρόσωπό του σε κρίσιμες περιό-

δους. Από την ημέρα ίδρυσης μέχρι και σήμερα, ο Γιώργος Περδίκης ανέλαβε τα νήια σε σύνολο πέντε θητειών με συνεχείς δράσεις σε περιβαλλοντικά και όχι μόνο ζητήματα. Υπενθυμίζεται, πως από το 2009 μέχρι το 2013 γενική γραμματέας του κόμματος ήταν η Ιωάννα Παναγιώτου.

Την Παναγιώτου διαδέχθηκε τον Οκτώβριο του 2014 ο Γιώργος Περδίκης, υπό τον τίτλο του προέδρου μετά τις καταστατικές αλλαγές που ψηφίστηκαν από τα μέλη του Κινήματος, όταν αυτή είχε διοριστεί επίτροπος Περιβάλλοντος από την τότε νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του Νίκου

Θεοπέμπτου έφερε νέα πνοή στο Κίνημα, πιο προοδευτική, αλλά και πιο συμπεριληπτική σε διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Επί προεδρίας Θεοπέμπτου εντάχθηκαν στο Κίνημα άτομα όπως η Αλεξάνδρα Ατταλίδου και ο νυν, πλέον πρόεδρος, Σταύρος Παπαδούρης. Σε μια περίοδο που το Κίνημα συμβάδιζε σε μεγάλο βαθμό με τις πολιτικές των Ευρωπαίων Πρασίνων και τον Χαράλαμπο Θεοπέμπτου να μη διστάζει να μοιράζεται τις γνώσεις του, η κοινωνία έβλεπε με ένα πιο θετικό μάτι το κόμμα. Αυτό ήρθε να επιβεβαιωθεί στα αποτελέσματα των Βουλευτικών του 2021 όταν το Κίνημα κατάφερε να εκλέξει για πρώτη φορά τρεις βουλευτές.

Πολιτική διαδρομή και Κυπριακό

Αναμφίβολα η κλιματική αλλαγή και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί τη βασική προτεραιότητα του Κινήματος, όπως παρουσιάζεται και στις θέσεις που προβάλλει το Κίνημα, όπου μεταξύ άλλων είναι η προστασία του Ακάμα, των περιοχών NATURA και οι παράκτιες ζώνες. Από την άλλη, οι πολιτικές επιλογές του κόμματος σε αυτή τη σχεδόν 30χρονη πορεία του έχουν το δικό τους ενδιαφέρον, ειδικά στο ζήτημα του Κυπριακού, το οποίο ανέκαθεν δημιουργούσε αμφίδρομες τάσεις εσωκομματικά, αλλά με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, «σκεπαζόταν» από το περιβαλλοντικό που ένωνε το Κίνημα.

Για την ιστορία, θυμίζεται ότι το Κίνημα τάχθηκε υπέρ του «όχι» στο Σχέδιο Ανάν, ενώ οι προεδρικές εκλογές και η επιλογή των υποψηφίων που θα στήριζε το κόμμα πάντα προκαλούσαν εσωτερικές αναταράξεις. Στις Προεδρικές του 2023,



Το πήγαινε έλα του Γιώργου Περδίκη στην προεδρία και το ζήτημα αναβάθμισης που θέτει ο νέος πρόεδρος του κινήματος Σταύρος Παπαδούρης.

το κόμμα προχώρησε με ψήφο κατά βούληση, ενώ δεν μπορεί να παραγνωριστεί το γεγονός πως ήταν μια από τις αποφάσεις που χαρακτήρισε ως λανθασμένη η Αλεξάνδρα Ατταλίδου όταν ανακοίνωνε την αποχώρησή της από το Κίνημα. Μάλιστα, η κα Ατταλίδου –συνπρόεδρος πλέον στο Volt– είχε εκφράσει, στην τότε ανακοίνωσή της, τις «παθολογίες» του Κινήματος σε σχέση με το Κυπριακό, τις οποίες χαρακτήριζε ως αδιέξοδες οι οποίες «έχουν ξεπεραστεί από τα ίδια τα γεγονότα και δεν δημιουργούν καμιά προοπτική για επίλυση του ζητήματος».

Τι μέλλει γενέσθαι

Η επομένη των εκλογών βρίσκει τους Οικολόγους με αρκετά νέα στελέχη και έναν πρόεδρο που εντάχθηκε στο Κίνημα ως συνεργαζόμενος για τις Βουλευτικές του 2021. Δεν περνά απαρατήρητο και το γεγονός πως τη θέση του αναπληρωτή προέδρου αναλαμβάνει ο Σωτήρης Χρίστου, με τον οποίο το Κίνημα είχε

προηγούμενα που οδήγησαν στο δικαστήριο. Σε μια περίοδο που σημειώνεται μείωση της πράσινης φωνής στο Κίνημα, η εκλογή Παπαδούρη φέρνει εκ νέου ανησυχίες ως προς τη δική του δράση όλο αυτό το διάστημα αναφορικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Οπότε, γίνεται αντιληπτό πως είναι αρκετά αυτά που πρέπει να τεθούν επί τάπητος, κυρίως για τον τρόπο συνέχισης των πράσινων και οικολογικών δράσεων και συνεργασιών του Κινήματος.

Ο Σταύρος Παπαδούρης έδειξε από νωρίς τις προθέσεις του για το μέλλον του Κινήματος, καθώς στην πρώτη του τοποθέτηση μίλησε για αναβάθμιση λέγοντας ότι τα κόμματα «οφείλουν να εκσυγχρονίζονται και να προχωρούν μπροστά». «Ήρθε ο καιρός ένα Κίνημα το οποίο ασχολείται άκρως επαγγελματικά όσο κανένα άλλο στην Κύπρο με την προστασία του περιβάλλοντος και με το θέμα της οικολογίας, να ενισχύσει όλες τις υπόλοιπες θεματικές όσον αφορά θεσμούς, οικονομία και όλα αυτά τα προβλήματα τα οποία ταλανίζουν τον κόσμο καθημερινά», σημείωσε χαρακτηριστικά.

ΑΡΘΡΟ / Της δρος **ΝΑΝΤΙΑΣ ΚΟΡΝΙΩΤΗ**

Η δικαστική εξουσία και η επίλυση του Κυπριακού

Οι πιο κάτω απόψεις είναι μέρος της συνεισφοράς της συγγραφέως στο Δικονοτικό Πρόγραμμα «Αναπτύσσοντας Κοινές Ιδέες σε Συνταγματικά Θέματα» που χορηγεί η Ευρωπαϊκή Ένωση

Ως γνωστόν, η διάκριση των εξουσιών σε Εκτελεστική, Νομοθετική και Δικαστική, αποτελεί μια από τις βασικότερες αρχές της Δημοκρατίας. Ωστόσο, ο δημόσιος διάλογος για την επίλυση του Κυπριακού επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στην Εκτελεστική και τη Νομοθετική εξουσία αγνοώντας ή παραμερίζοντας τη Δικαστική.

Υπάρχουν δύο πιθανές ερμηνείες για την απουσία δημόσιου προβληματισμού για τη Δικαστική εξουσία ως μέρος της λύσης: Πρώτον, το γεγονός ότι οι πολίτες δεν μετέχουν ενεργά στην επιλογή των δικαστών και δεύτερον, ότι η φύση της Δικαστικής εξουσίας και η ανάγκη αμεροληψίας εκ μέρους των δικαστών οδηγούν συχνά στον περιορισμό της εμπλοκής τους στα κοινά και στον δημόσιο διάλογο. Παρ' όλα αυτά, η Δικαστική εξουσία δεν παύει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι μιας λειτουργικής Δημοκρατίας και κατ' επέκταση δεν μπορεί να απουσιάζει από τον δημόσιο διάλογο που αφορά στην επίλυση του Κυπριακού, καθώς και τη σύνταξη ενός νέου Συντάγματος στα πλαίσια μιας ΔΔΟ, όπως έχει συμφωνηθεί.

Μέχρι σήμερα, η Κύπρος έχει μικτό νομικό σύστημα που στη βά-

ση του ακολουθεί το Κοινό ή Εθιμικό Δίκαιο της Αγγλίας, όπως αυτό θεσπίστηκε στην Κύπρο με αποικιακό νόμο το 1935, ενώ με την ίδρυση της Δημοκρατίας το 1960, το κυπριακό νομικό σύστημα κατέχει και χαρακτηριστικά του Αστικού ή Ηπειρωτικού Δικαίου, με επιρροές από την Ελλάδα και την ηπειρωτική Ευρώπη, ευρύτερα.

Η Δικαστική εξουσία διαδραμάτισε πρωταρχικό ρόλο στην ερμηνεία αλλά και τη διαμόρφωση των νόμων μέσα από την Αρχή της Δεσμευτικότητας καθώς και την αναγνώριση του δικαστικού προηγούμενου. Αξίζει να σημειωθεί πως οι θεμελιώδεις αρχές του κυπριακού νομικού συστήματος εξακολουθούν να εφαρμόζονται και στην τουρκοκυπριακή κοινότητα μέχρι σήμερα.

Είναι γεγονός ότι οι Κύπριοι δικαστές καλούνται συνεχώς να πάρουν αποφάσεις σε υποθέσεις που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την πολιτική κατάσταση. Καμία, ωστόσο, από αυτές δεν είχε τη βαρύτητα της υπόθεσης «Γενικός Εισαγγελέας ν. Μουσταφά Ιμπραχίμ και άλλοι», που θέσπισε το Δίκαιο της Ανάγκης ως πηγή δικαίου στο κυπριακό νομικό σύστημα. Η απόφαση που λήφθηκε από τους τρεις Ελληνοκύπριους δικαστές του νεοσύστατου τότε Ανωτάτου Δικαστηρίου, τον Νοέμβριο του 1964, και αποτελεί μία από τις ελάχιστες πρωτογενείς ιστορικές πηγές που αναφέρονται λεπτομερώς στις επιπτώσεις της δικονομικής ένωσης βίας από τον Δεκέμβριο του 1963

και ύστερα. Ακόμα και πριν από το 1964 και την υπόθεση Ιμπραχίμ, ήταν ήδη προφανές πως οι δικαστές δεν μπορούσαν να δράσουν αντίθετα προς τις πολιτικές προτεραιότητες της δικής τους κοινότητας. Παρ' όλα αυτά, μια εκ των υστέρων ανάλυση των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου εκείνης της περιόδου δείχνει τη σοβαρότητα με την οποία η Δικαστική εξουσία παρακολουθούσε τα όσα συνέβαιναν στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας της, και προειδοποιώντας για τα χειρότερα που θα μπορούσαν να επέλθουν. Ο ρόλος της Δικαστικής εξουσίας, λοιπόν, δεν περιορίζεται στην επίλυση καθημερινών διαφορών, αλλά επιρεχεί και την ευθύνη για τη διαφύλαξη τόσο των θεσμών όσο και των δικαιωμάτων των πολιτών, ειδικά σε περιόδους κρίσεων. Για αυτό τον λόγο, ο δημόσιος διάλογος για την επίλυση του Κυπριακού δεν μπορεί να περιθωριοποιεί την τρίτη Εξουσία.

Τα βασικά ερωτήματα που προκύπτουν ως προς τη Δικαστική εξουσία κατά τη διαδικασία σύνταξης ενός νέου Συντάγματος αφορούν τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων: ποιος έχει δικαίωμα προσφυγής σε αυτά (locus standi), ποια θα είναι η ιεραρχική σχέση των δικαστηρίων, και ποιες διαδικασίες θα ακολουθούνται.

Επιπλέον, αν και δεν αποτελεί αυστηρά συνταγματικό ερώτημα, ιδιαίτερη σημασία έχει το πώς και ποιοι θα διορίζουν τους δικαστές, και με ποια κριτήρια. Στόχος είναι

η δημιουργία δικαστηρίων που θα εμπνέουν εμπιστοσύνη, και που σε περιόδους κρίσεων θα μπορούν να διαχωρίσουν έμπρακτα τις θέσεις τους από τα πολιτικά ζητήματα που επηρεάζουν πιο άμεσα το έργο της Εκτελεστικής και της Νομοθετικής εξουσίας.

Σε περιπτώσεις ομόσπονδων κρατών, ενώ η ξεχωριστή δομή μεταξύ της Εκτελεστικής και της Νομοθετικής εξουσίας στις επιμέρους συνιστώσες πολιτείες είναι δεδομένη, αυτό δεν ισχύει πάντα και για τη Δικαστική εξουσία. Σε μερικά ομόσπονδα κράτη, όπως π.χ. η Νότιος Αφρική, τα δικαστήρια έχουν ενοποιημένη ιεραρχία, που προσφέρει πιο αποτελεσματικό κεντρικό έλεγχο και συντονισμό. Επιπλέον, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, υπάρχουν πέντε βασικά μοντέλα για τον διορισμό των δικαστών στις ανώτατες δικαστικές βαθμίδες, που είτε δίνουν αποκλειστική εξουσία για διορισμό σε μια εξουσία ή αξιωματούχο του κράτους, είτε συνδυάζουν σε κάποιο βαθμό τη συμμετοχή αντιπροσώπων άλλων εξουσιών.

Για παράδειγμα, στη Γερμανία οι δικαστές του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου (Bundesverfassungsgericht) ψηφίζονται από το Κοινοβούλιο (Bundestag) και από το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο (Bundesrat), το δεύτερο ομοσπονδιακό νομοθετικό σώμα της χώρας. Άλλο παράδειγμα είναι αυτό της Ιταλίας, όπου στη διαδικασία συμμετέχουν φορείς που αντιπροσωπεύουν όλες τις εξουσίες.

Κατά τον πιο πρόσφατο κύκλο των διαπραγματεύσεων (2016-17) κάποιες προσπάθειες που έγιναν για την έμπρακτη συνδρομή αντιπροσώπων της Δικαστικής εξουσίας δεν καρποφόρησαν, ενώ οι συγκλίσεις στο κεφάλαιο Δικαστική εξουσία, δεν αναλύουν σε βάθος τη δομή της.

Απορρέει, όμως, από το κείμενο, πως με βάση τα όσα συμφωνήθηκαν τότε, η Δικαστική εξουσία (όπως και οι άλλες δύο εξουσίες) θα δρα ξεχωριστά σε πολιτειακό και ομοσπονδιακό επίπεδο, με κάθε συνιστώσα πολιτεία να έχει τη δική της δικαστική δομή. Ταυτόχρονα, προβλέπεται η ύπαρξη ξεχωριστών ομοσπονδιακών δικαστηρίων που θα ερμηνεύουν και θα εφαρμόζουν την ομοσπονδιακή νομοθεσία.

Ως αποτέλεσμα, προβλέπεται η ύπαρξη τριών δικαστικών δομών, εκ των οποίων την ανώτατη εξουσία θα έχει το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο. Το δικαστήριο αυτό θα έχει την αποκλειστική δικαιοδοσία να επιλαμβάνεται διαφορών μεταξύ των συνιστωσών πολιτειών και να αποφασίζει για τη συνταγματικότητα των νόμων τόσο σε επίπεδο πολιτειών, όσο και σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Όσον αφορά στον διορισμό των δικαστών, η μόνη ένδειξη είναι πως η επιλογή θα γίνεται μεταξύ δικηγόρων «υψηλού επαγγελματισμού και ήθους».

Η Δικαστική εξουσία αποτελεί εκέγγυο για την προστασία του κράτους δικαίου, ενώ το δικαστικό

σύστημα συνιστά το περιβάλλον στο οποίο καλείται να επιτελέσει το έργο της. Η ιστορία έχει αποδείξει τη σημαντικότητα της Δικαστικής εξουσίας ως της μόνης από τις τρεις εξουσίες που έχει τη δυνατότητα να υπερβεί τα συγκρουόμενα πολιτικά συμφέροντα, όταν υπάρχει η ανάλογη θέληση και ελευθερία κινήσεων εκ μέρους των λειτουργών της.

Οι πολίτες οφείλουν να είναι ενήμεροι για τις εξελίξεις που αφορούν τη Δικαστική εξουσία και έχουν κάθε δικαίωμα να κρίνουν το έργο της. Επί της ίδιας βάσης, οι διαπραγματεύσεις για την επίλυση του Κυπριακού ως προς τη μελλοντική διακυβέρνηση της χώρας δεν πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην Εκτελεστική και τη Νομοθετική εξουσία, σε βάρος της Δικαστικής. Εξ άλλου, σε περίοδο κρίσης, η Δικαστική εξουσία είναι κατά πάσα πιθανότητα η μόνη που θα μπορούσε να ασκήσει τον ρόλο ενός εσωτερικού εγγυητή για τη βιωσιμότητα μιας επανενωμένης ομοσπονδιακής Κύπρου.

Η δρ Νάντια Κορνιώτη είναι νομικός.



This publication was funded by the European Union. Its contents are the sole responsibility of Cyprus Academic Dialogue and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Με αφορμή όσα διαστρεβλωτικά γράφονται και επαναλαμβάνονται, από τους εξεακός και αποστάσεις μάρτυρες, για τους λόγους που οδήγησαν σε ναυάγιο την πιο ελπιδοφόρα προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού στο Κραν Μοντανά, νιώθω την ανάγκη αλλά και το καθήκον να επαναλάβω με αδιάσειστα στοιχεία τα πραγματικά γεγονότα και όχι τα όσα καθ’ υποβολή τρίτων προβάλλονται.

Οι εμμονικοί ισχυρισμοί αποδίδουν την ευθύνη ναυαγίου της Συνόδου αναπτώσσοντας δύο ανυπόστατα αφηγήματα:

1. Ότι το θέμα των εγγυήσεων και του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης θα καταργείτο, δόθεν, από την πρώτη μέρα και ότι τα στρατεύματα θα αποχωρούσαν με ταχείς ρυθμούς και θα μειώνοντο στο επίπεδο της Συνθήκης Συμμαχίας του 1960 (ΤΟΥΡΔΥΚ 650 στρατιώτες), ενώ ήταν ανοικτό το ενδεχόμενο ολικής αποχώρησης.

2.Ότι ο τώως Πρόεδρος εγκατέλειψε το τραπέζι των διαπραγματεύσεων, χάριν των φιλοδοξιών του για επανεκλογή το 2018, ή λόγω επεμβάσεων της Μόσχας και συνεπώς εξ αιτίας του διεκόπη και κατέρρευσε ο διάλογος.

Σε απάντηση των ισχυρισμών κάποιων Ελληνοκυπρίων, και όχι της Τουρκίας που τους διαφεύδει, δεν θα χρησιμοποιήσω ως πηγή την προσωπική μου μαρτυρία ή εκείνη του κ. Ανδρέα Μαυρογιάννη ή τα πρακτικά του ετηρητότου από την ελληνοκυπριακή πλευρά, αλλά:

(α) Τα απόρρητα πρακτικά των Ηνωμένων Εθνών κατά τις διμερείς συναντήσεις του γενικού γραμματέα, κ. Γκουτέρες, με τους εμπλεκόμενους στη Σύνοδο, αλλά και εκείνα κατά το κρίσιμο δείπνο μεταξύ 6ης και 7ης Ιουλίου.

(β) Δημόσιες δηλώσεις του κ. Τσαβούσογλου, είτε ανάλογες του ίδιου στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση, για τις θέσεις της Τουρκίας όσον αφορά το καθεστώς των εγγυήσεων, και

(γ) Την έκθεση του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ προς το Συμβούλιο Ασφαλείας που υπεβλήθη στις 28/9/2017, μετά απ’ όσα διαδραματίστηκαν στο Κραν Μοντανά.

Προς σαφέστερη κατανόηση θα παραθέσω κατά αφήγημα όσα διαφύδουν όρους, για λόγους που οι ίδιοι γνωρίζουν, παραπληροφορούν.

1. Αφήγημα για κατάργηση δόθεν των συν-θηκών εγγυήσεως και του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης της Τουρκίας

Πρακτικά Ηνωμένων Εθνών

Στα απόρρητα πρακτικά των Ηνωμένων Εθνών που διέρρευσαν τον Νοέμβριο του 2021 και δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα «Φιλελεύθερος», χωρίς ποτέ να διαφευστούν, καταγράφονται τα ακόλουθα:

(i) Πρώτη διμερής συνάντηση Γκουτέρες - Μεβλούτ Τσαβούσογλου, ημερ. 6 Ιουλίου ώρα 1 μ.μ.

Σε ερώτηση του γενικού γραμματέα ποιος ήταν οι κόκκινες γραμμές της Τουρκίας, ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών απάντησε ότι «για την Τουρκία η άποψη μηδέν στρατεύματα, μηδέν εγγυήσεις δεν ήταν θέμα εκκίνησης (was a non started)».

Ενώ στις παραγράφους 4 και 5 των πρακτικών γίνεται ακόμα πιο αποκαλυπτικός για την πολυδιαφημισθείσα ευελιξία της Τουρκίας στο θέμα των εγγυήσεων. Πιο συγκεκριμένα, στην παράγραφο 4 αναφέρει πως: «Η Συνθήκη Εγγυήσεως είναι θέμα ταμπού ανάμεσα στους Τούρκους και τους Τουρκοκύπριους. Οι Τουρκοκύπριοι είχαν ζωτικές σημασίες ανησυχίες για την ασφάλεια. Γι’ αυτό ήταν εξαιρετικά δύσκολο για την Τουρκία να αλλάξει τη θέση της επί του θέματος. Παρόλα αυτά, είχε δείξει ευελιξία...».

Και για να αποδείξει πόσο ευέλικτη ήταν η χώρα του αναφέρει στην παράγραφο 5: «Αυτό που η Τουρκία θα μπορούσε να αποδεχθεί είναι η μετονομασία της Συνθήκης Εγγυήσεως σε Συνθήκη Εφαρμογής...». Κατά το αρχικό στάδιο η Συνθήκη θα περιελάμβανε το δικαίωμα μονομερούς δράσης, αν η από κοινού δράση απ’ όλα τα μέρη (για αντιμετώπιση πράξεων που προκαλούν ανησυχία) δεν θα ήταν δυνατή». Για να συνεχίσει: «Αν οι πολιτικές και οι οικονομικές πιέξεις της λύσης αποδεικνύονταν επιτυχείς, θα μπορούσε να υπάρξει αναθεώρηση (review) σε κοινά αποδεκτή ημερομηνία». Για να αποδώσει στους Τουρκοκύπριους ότι αξιούσαν η αναθεώρηση να γίνει τουλάχιστον σε 15 χρόνια, και να επισημάνει ότι παρά ταύτα αν η λύση εφαρμοζόταν επιτυχώς, η αναθεώρηση θα μπορούσε να γίνει νωρίτερα.

Είναι πραγματικά εγκληματικό, κάποιοι υποστηρικτές της «ευελιξίας» της Τουρκίας, να μην αντιλαμβάνονται ότι με τη μετονομασία της Συνθήκης η κατοικική Τουρκία όχι μόνο θα καλείτο να επιτηρεί την εφαρμογή των όσων επί υποχρεωμένη να υλοποιήσει, αλλά και σε περίπτωση που αρνείτο, να έχει και το δικαίωμα μονομερούς επέμβασης αν σαν αποτέλεσμα αντιδρούσαν οι Ελληνοκύπριοι. Θα πρέπει να επισημάνω ακόμη ότι η γενναιοδωρία της Τουρκίας περιοριζόταν στην αναθεώρηση (review) και όχι σε χρόνο τερματισμού της Συνθήκης Εφαρμογής και του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης (sunset clause) όπως διατείνονται όσοι πιστώνουν την Τουρκία με αγαθές προθέσεις.

Η αλήθεια για τους λόγους κατάρρευσης της Διάσκεψης στο Κραν Μοντανά

Του **ΝΙΚΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ**

Η πιο πάνω επισήμανση δεν είναι τυχαία και τούτο γιατί ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών δήλωνε στις 4 Ιουλίου 2017 στο Κραν Μοντανά, πως: «Δεν υπάρχει sunset clause (ρήτρα τερματισμού). Αυτό για μας συνέχισε δεν μπορεί να είναι καν όνειρο. Αν κάποιος ονειρεύεται αυτό, πρέπει να ξυπνήσει. Δεν θα υπάρξει sunset clause». Αν με σκωπτικό τρόπο αναφέρομαι στο review (αναθεώρηση) και όχι στον χρόνο τερματισμού (sunset clause) είναι γιατί στην περίπτωση της αναθεώρησης αν δεν υπάρξει ομοφωνία από τα συμβαλλόμενα μέρη για κατάργηση των συμφωνηθέντων, αυτό σημαίνει συνέχιση του καθεστώτος εσσεί κατ’ αντίθεση του χρόνου τερματισμού (sunset clause) που καθορίζει εκ των προτέρων τον χρόνο τερματισμού.

Εξ άλλου, για να επιδειχθεί η ευελιξία της Τουρκίας (με την πρόταση μετονομασίας της Συνθήκης Εγγυήσεως σε Συνθήκη Εφαρμογής και της γενναιοδωρης εισήγησης για αναθεώρηση (review)) θα έπρεπε, όπως αναφέρει ο Τσαβούσογλου στην παράγραφο 8 να ικανοποιηθεί το σύνολο των αξιώσεων που προέβαλαν οι Τουρκοκύπριοι και το σημαντικότερο να επέλθουν οι απαραίτητες αλλαγές στο πρωτογενές δικαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να νομιμοποιηθούν οι παρεκκλίσεις από το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Πιο αποκαλυπτικός για το μονομερές δικαίωμα επέμβασης γίνεται στις παραγράφους 10 και 11 των πρακτικών, όπου σε ερώτηση του γενικού γραμματέα αν η Τουρκία θα μπορούσε να αποδεχθεί άμεση αντικατάσταση της Συνθήκης Εγγυήσεως με τη Συνθήκη Εφαρμογής και να καταργήσει το μονομερές δικαίωμα επέμβασης, ο κ. Τσαβούσογλου απάντησε: «αυτό δεν ισχύει (this was not the case)».

Στη δεύτερη συνάντηση Γκουτέρες - Τσαβούσογλου, που πραγματοποιήθηκε την ίδια ημέρα στις 4:30 μ.μ., η συζήτηση περιεστράφη περισσότερο στην αξίωση της Άγκυρας για μόνιμη παρουσία τουρκιικών στρατευμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, στην παράγραφο 4 «ο Γενικός Γραμματέας ρώτησε κατά πόσο μακράς διάρκειας επανεξέτασης (review) της παρουσίας των στρατευμάτων θα ήταν αποδεκτή από την Τουρκία. Ο κ. Τσαβούσογλου δήλωσε ότι δεν ήταν σε θέση να απαντήσει αυτή την ερώτηση. Ωστόσο θα μπορούσε να του πει ότι οι Τουρκοκύπριοι δεν θα αποδεχθούν ποτέ αυτό, επειδή δεν ένιωθαν ασφαλείς». Ενώ στην επόμενη παράγραφο ο κ. Γκουτέρες ρώτησε «κατά πόσο τα στρατεύματα θα μπορούσαν να αντικατασταθούν με κάτι άλλο, για παράδειγμα με την εφαρμογή αστυνόμειας. Ο κ. Τσαβούσογλου δήλωσε ότι αυτό θα μπορούσε να δουλέψει μέσα στο πλαίσιο των εγγυήσεων, αλλά όχι στο πλαίσιο των στρατευμάτων. Η παρουσία αστυνομίας δεν θα μπορούσε να αντικαταστήσει την παρουσία των στρατευμάτων».

Στη συνέχεια (παράγραφος 6) «ο Γενικός Γραμματέας ρώτησε κατά πόσον η Τουρκία θα αποδεχόταν μείωση των στρατευμάτων στο επίπεδο που προνοεί η Συνθήκη Συμμαχίας». Ο κ. Τσαβούσογλου υπέδειξε πως «η Συνθήκη Συμμαχίας προνοεί 650 Τούρκους στρατιώτες. Αποδεχτήκαμε αυτό τον αριθμό το 2004. Ωστόσο, οι καιροί αλλάζουν. Με δεδομένες τις συνθήκες εκτός Κύπρου (Συρία, ενέργεια, τρομοκρατία) ο αριθμός των στρατιωτών θα πρέπει να είναι μεγαλύτερος από τον συγκεκριμένο, αν υπάρχει και τουρκική βάση». Από τις πιο πάνω θέσεις του κ. Τσαβούσογλου είναι πασιφανές ότι αυτό που επεδίωκε η Τουρκία είναι η δημιουργία στρατιωτικής βάσης με μόνιμη παρουσία αυξημένου αριθμού στρατιωτών όχι για τη δόθεν προστασία των Τουρκοκυπρίων αλλά για τις συνθήκες εκτός Κύπρου (Συρία, ενέργεια, τρομοκρατία).

Πέραν όμως των πρακτικών που κατέγραφαν τα όσα κατά τις διμερείς συναντήσεις επιώθηκαν, υπάρχουν και οι δημόσιες δηλώσεις του κ. Τσαβούσογλου, αλλά και όσα ανέφερε στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση, που επιβεβαιώνουν πως η λεγόμενη «ευελιξία» της Τουρκίας δεν αφορούσε την κατάργηση αλλά τη μετονομασία της Συνθήκης Εγγυήσεως με διατήρηση εσσεί του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης.

Πιο συγκεκριμένα: Στις 29 Ιουνίου 2017 κατά την παρουσία όλων των εμπλεκομένων στη Σύνοδο του Κραν Μοντανά, σε δηλώσεις του ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου δήλωνε σε Τούρκους δημοσιογράφους: «Οι Ελληνοκύπριοι και η Ελλάδα να ξυπνήσουν από το όνειρο ότι δεν θα υπάρξει τουρκικός στρατός και εγγυήσεις». Ενώ στις 4 Ιουλίου 2017 σε δηλώσεις του, στα αγγλικά, είπε αναφερόμενος στον χρόνο τερματισμού των εγγυήσεων: «Αυτό για μας δεν μπορεί να είναι καν όνειρο. Αν κάποιος το ονειρεύεται αυτό πρέπει να ξυπνήσει. Δεν θα υπάρξει sunset clause». Για να αναφέρει στη συνέχεια: «είπαμε από την αρχή ότι για μας δεν θα είναι καν σημείο έναρξης, ζητήματα όπως μηδέν στρατός, μηδέν εγγυήσεις τα οποία δεν είναι καν όνειρο. Το είπαμε και το πρώτο βράδυ, το είπαμε και το πρώτο πρωί, το λέμε και πάλι

τώρα για να περάσει και στα πρακτικά». Σε συνέντευξή του εξ άλλου στην εφημερίδα «Πολίτης» στις 25/11/2018, και στην τοποθέτηση του δημοσιογράφου πως: «Έχετε όμως δώσει την ένδειξη πως ήσασταν έτοιμος να αφήσετε το δικαίωμα της μονομερούς επέμβασης», δήλωσε κατηγορηματικά: «Ποιος τα λέει αυτά; Δεν δώσαμε τίποτα». Στις 14/12/2021 μιλώντας στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση είπε επί λέξει: «Όταν έφτασα για πρώτη φορά στον Κραν Μοντανά είπα ούτε στο όνειρό τους να μην ελπίζουν σε μηδενικές εγγυήσεις και μηδέν στρατό. Μάλιστα είπα ότι “αν κάποιος κάνει τέτοια όνειρα ας ξυπνήσει!”. Το ίδιο λέμε και σήμερα. Ο Τσαβούσογλου δεν συμβίβαστηκε ποτέ με τις εγγυήσεις και την ασφάλεια. Εσείς λέτε ότι έκανα παραχωρήσεις. Δυστυχώς, θα συμφωνήσω με την ελληνική πλευρά σε αυτό το θέμα».

Αποκαλυπτικά, αλλά εξίσου σημαντικά είναι και όσα ανέφερε η κα Μογκερίνι, προς τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ κατά τη διμερή συνάντηση που είχαν στις 6 Ιουλίου 2017. Στην παράγραφο 5 των πρακτικών αναφέρεται πως: «Η κα Μογκερίνι δήλωσε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα διευκολύνει οποιαδήποτε συμφωνία επιτευχθεί από τις πλευρές με την εξαίρεση του δικαιώματος της επέμβασης που θα μπορούσε να έχει περισσότερο επακόλουθα, για παράδειγμα σε σχέση με τη Ρωσία και τις ρωσικές μειονότητες που διαβιούν στα βαλτικά κράτη. Το είχε πει αυτό ξεκάθαρα στον κ. Τσαβούσογλου και τον κ. Ακιντζι».

Για να επαναλάβει στην παράγραφο 6 πως: «....ο κ. Τσαβούσογλου ήταν αρκετά δόριστος όταν εκείνη συζήτησε μαζί του το θέμα αυτό. Ωστόσο εκείνη, όπως αποτυπώνεται στα πρακτικά, τόνισε ότι αποκλείεται το θέμα του δικαιώματος επέμβασης». Εξ άλλου στην παράγραφο 10 η κα Μογκερίνι αναφέρεται και στη αξίωση της Τουρκίας για αλλαγές στο πρωτογενές δικαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσς. Όπως καταγράφεται στα πρακτικά: «... Είχε επίσης πει στον κ. Τσαβούσογλου ότι οι αλλαγές στο πρωτογενές δικαιο δεν ήταν αναγκαίες. Δεν θα υπήρχε βάση για να προβληθεί επιτυχώς η λύση στο δικαστήριο. Επιπλέον, οποιοσδήποτε αλλαγές στο πρωτογενές δικαιο θα έπρεπε να επικυρωθούν από τα κράτη μέλη και υπήρχε μεγάλος κίνδυνος ότι μια τέτοια προσπάθεια θα τελείωνε εκεί. Ωστόσο, ο κ. Τσαβούσογλου επέμενε στην άποψη ότι οι αλλαγές στο πρωτογενές δικαιο χρειάζονταν...». Την ίδια αξίωση προέβλεο ο κ. Τσαβούσογλου και κατά τη διάρκεια του δείπνου που ακολούθησε, όπως καταγράφεται στην παράγραφο 32 των πρακτικών των Ηνωμένων Εθνών, όπου αναφέρεται ότι: «Ο κ. Τσαβούσογλου επέμενε ότι χρειάζεται να αποσαφηνιστεί για όλα τα θέματα ανησυχίας των Τουρκοκυπρίων, συμπεριλαμβανομένου και του θέματος του πρωτογενούς δικαίου και ικανοποίησης στην εφαρμογή της λύσης, όπως οι τρεις θητείες εκ περιτροπής προεδρίας». Όπως γίνεται αντιληπτό, πέραν των άλλων διεκδικήσεων η Τουρκία αξιούσε αλλαγή και του πρωτογενούς δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να διασφαλίσει το απρόσβλητο των στρατηγικών επιδιώξεων. Σημαντικό είναι και όσα καταγράφοναν στα πρακτικά για τα «κύρια σημεία που ηγέρθησαν» κατά τη διάρκεια του δείπνου. Πιο συγκεκριμένα, αναγράφονται κατά λέξη τα ακόλουθα: «Οι συζητήσεις ήταν το αποκορύφωμα μιας ολόκληρης ημέρας διαβουλεύσεων και διμερών συναντήσεων μεταξύ του γενικού γραμματέα και όλων των αντιπροσώπων. Οι αντιπροσωπείες επικεντρώθηκαν στο θέμα για το μέλλον της Συνθήκης Εγγυήσεων καθώς και στο θέμα της παρουσίας ξένων στρατευμάτων. Στο τέλος ο γενικός γραμματέας, όπως καταγράφεται, βάσει της εκτίμησής του, θεώρησε καλύτερο να κλείσει τη Διάσκεψη λέγοντας ότι τα απαραίτητα στοιχεία για λύση δεν μπορούν να επιτευχθούν. Λαμβάνοντας υπόψη τα γεγονότα γύρω από το τραπέζι, ο γενικός γραμματέας δήλωσε ότι μια λιτή δήλωση χρειάζεται να εκδοθεί πως η Διάσκεψη έκλεισε μετά που δεν επιτεύχθηκε συμφωνία».

Δεν θα σχολιάσω στο παρόν στάδιο τους ανυπόστατους ισχυρισμούς πως η Διάσκεψη διεκόπη γιατί δόθεν ο τώως Πρόεδρος εγκατέλειψε τις διαπραγματεύσεις, γι’ αυτό και κατέρρευσαν οι συνομιλίες. Αυτό θα το πράξω στο δεύτερο αφήγημα, του κακοήθους σεναρίου, όταν θα παρatiθένται στοιχεία ποιος αξιούσε τον τερματισμό της Διάσκεψης, αν δεν ικανοποιούντο στο σύνολο οι απαιτήσεις των Τουρκοκυπρίων και της Τουρκίας.

Εκείνο που θα ήθελα να επισημάνω είναι πως με τα στοιχεία που έχουν παρατεθεί, ο κύριος λόγος ναυαγίου της Διάσκεψης ήταν: **(i)** Η αδιάλλακτη στάση της Τουρκίας να εμμένει στη διατήρηση της Συνθήκης Εγγυήσεως και του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης, με τη μόνη «ποχώρηση» τη μετονομασία της σε Συνθήκη Εφαρμογής και την αναθεώρησή της, μετά δεκαπέντε χρόνια (και όχι τον τερματισμό).

(2) Η εξίσου απαρόδεκτη αξίωση για μετονομασία της Συνθήκης Εγγυήσεως σε Συν-

θήκη Εφαρμογής, δίδοντας στην Τουρκία το προνόμιο να επιτηρεί την εφαρμογή των δικών της υποχρεώσεων, με το δικαίωμα μονομερούς επέμβασης, εάν εκ της αρνήσεώς της να υλοποιήσει τα συμφωνηθέντα, προκαλούντο τα όποια επεισόδια.

(3) Η πρόθεση δημιουργίας στρατιωτικής βάσης με αυξημένη παρουσία στρατού, σε σχέση με τις πρόνοιες του σχεδίου Ανάν, για εξωγενείς λόγους (Συρία, τρομοκρατία, ενέργεια) και όχι όπως προέβλεπε για προστασία των Τουρκοκυπρίων, και

(4) Η αξίωση για ενσωμάτωση των προνοιών της λύσης στο πρωτογενές δικαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία δεν αποσκοπούσε παρά μόνο στη διασφάλιση του απρόσβλητου των τουρκικών επιδιώξεων.

Παρά ταύτα οι εξεακοής και καθ’ υποβολήν μάρτυρες μιλούν και γράφουν για κατάργηση των εγγυήσεων από την πρώτη μέρα εφαρμογής της λύσης!

2. Το αφήγημα ότι ο Αναστασιάδης εγκατέλειψε το τραπέζι των διαπραγματεύσεων λόγω των φιλοδοξιών του για επανεκλογή το 2018 ή το εξίσου απαρόδεκτο λόγω παρεμβάσεων της Ρωσίας.

Για να διαφανεί το μέγεθος της παραπληροφόρησης και του καθοδηγούμενου ψέματος θα παραθέσω και πάλι από τα πρακτικά και τις δημόσιες δηλώσεις του κ. Τσαβούσογλου, ποιος έθεσε εκβιαστικά θέμα τερματισμού της Συνόδου, αν δεν ικανοποιείτο το σύνολο των αξιώσεων της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων και ποιος τελικά αποφάσισε το κλείσιμο της Διάσκεψης.

Σύμφωνα με τα πρακτικά, κατά τη δεύτερη συνάντηση Γκουτέρες - Τσαβούσογλου (6/7/2017 ώρα 4.30) ο γενικός γραμματέας δήλωσε στον κ. Τσαβούσογλου πως «για να υπάρξει μια θετική εξέλιξη στο θέμα των εγγυήσεων θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο μέσω ουσιαστικών υποχωρήσεων στα άλλα τέσσερα κεφάλαια...». Αν αυτό αποτύγχανε, θα μπορούσαν να προβλεπεί σε δύσκολη θέση. Ταυτόχρονα δεν θα υπήρχε νόημα να συνεχιστεί η διάσκεψη περισσότερες. Στη συνάντηση με την κα Μογκερίνι, ο κ. Γκουτέρες αφού εξήγησε για την τρέχουσα κατάσταση είπε στην Ύπατη Εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πως «στόχος του ήταν να υπάρξει μια άτυπη πρόταση με πιθανές συνθέσεις για την οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί συμφωνία από τους πρωθυπουργούς. Ωστόσο, αυτό θα ήταν δύσκολο και για τον λόγο ότι η Τουρκία υπέδειξε ότι δεν ήταν πρόθυμη να συνεχίσει η διάσκεψη». (παράγραφος 3 των πρακτικών). Στην παράγραφο 6 ο γενικός γραμματέας απαντώντας στη θέση της κας Μογκερίνι ότι το μονομερές δικαίωμα επέμβασης δεν γινόταν αποδεκτό από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δήλωσε ότι: «η Τουρκία εξέταξε μεταβατικά μέτρα σε σχέση με αυτό» (υπονοώντας την πρόταση για αναθεώρηση της Συνθήκης σε 15 χρόνια). Η κα Μογκερίνι απάντησε πως: «ο κ. Τσαβούσογλου ήταν αρκετά δόριστος, όταν εκείνη συζήτησε μαζί του το θέμα αυτό» για να προσθέσει στη συνέχεια πως: «Για την Τουρκία δεν ήταν αποδεκτή η παράταση των διαπραγματεύσεων».

Απαντώντας ο γενικός γραμματέας δήλωσε ότι «η Τουρκία ήταν πολύ σαφής στη δήλωσή της ότι δεν θα δεχόταν περαιτέρω αναβολή». Εξ άλλου στα πρακτικά που τηρήθηκαν κατά τη διάρκεια του δείπνου, αφού αναφέρεται ποιοι έλαβαν μέρος, επισημαίνονται στα «Κύρια σημεία που ηγέρθησαν» τα ακόλουθα: «... οι αντιπροσωπείες επικεντρώθηκαν στο θέμα για το μέλλον της Συνθήκης Εγγυήσεων καθώς και στο θέμα της παρουσίας ξένων στρατευμάτων. Στο τέλος, ο γενικός γραμματέας, βάσει της εκτίμησής του, θεώρησε καλύτερο να κλείσει τη Διάσκεψη, λέγοντας ότι τα απαραίτητα στοιχεία για λύση δεν μπορούν να επιτευχθούν». Να επισημάνω ότι στην παράγραφο 35 αναφέρεται σε παρέμβηση του κ. Αναστασιάδη κατά την οποία: «Υπενθύμισε τη δήλωση της 4ης Ιουνίου 2017 του γενικού γραμματέα, επαναλαμβάνοντας πως χωρίς λύση στο θέμα της ασφάλειας και των εγγυήσεων δεν θα μπορούσε να υπάρξει λύση. Μπορούμε πραγματικά να πούμε ότι έχουμε λύση στα χέρια μας, όταν η Τουρκία μιλά για επανεξέταση του δικαιώματος επέμβασης σε 10-15 χρόνια».

Για να καταγραφεί στα πρακτικά στην παράγραφο 36 ότι ο γενικός γραμματέας είπε ότι: «προφανώς έγινε παρεξήγηση από μέρους του (υπονοώντας ότι παρερμήνευσε τις πραγματικές θέσεις της Τουρκίας). Για να επαναλάβει πως: Η εκτίμησή του ήταν πως δεν υπάρχει ρεαλιστική ευκαιρία για μια συμφωνία και πως ήταν πιθανότερα καλύτερο να κλείσει τη Διάσκεψη, λέγοντας ότι τα απαραίτητα στοιχεία της λύσης δεν θα μπορούσαν να επιτευχθούν. Βάσει των όσων τα μέρη δήλω δεν θεωρεί ότι υπάρχουν ούτε και οι συνθήκες για να καλέσει τους Πρωθυπουργούς. Λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις στο τραπέζι ο γενικός γραμματέας δήλωσε πως χρειάζεται

μια μικρή δήλωση να εκδοθεί πως η Διάσκεψη ολοκληρώθηκε μετά τη μη επίτευξη συμφωνίας. Κανένα πρόσθετο σκόλιο δεν θα γίνει».

Τα πιο πάνω καταγράφονται στα πρακτικά των Ηνωμένων Εθνών που τηρήθηκαν από τους εντεταλμένους εκπροσώπους του γενικού γραμματέα κ.κ. Ματίας Σιούστερ, Λόρενς Λίου και Σίλια Ρίτσαρσον.

Παρά ταύτα, ενώ τα πρακτικά μιλούν αφ’ εαυτών θεωρώ πως για να ολοκληρωθεί η εικόνα των πραγματικών αιτιών που οδήγησαν στο ναυάγιο τη Διάσκεψη του Κραν Μοντανά θα πρέπει να καταγραφούν και δημόσιες δηλώσεις του κ. Τσαβούσογλου που διαφεύδουν όσους υιοθετούν, για ανεξήγητους λόγους, την παραπληροφόρηση αντί της αλήθειας.

Πιο συγκεκριμένα, στις 29/6/2017 σε δηλώσεις του σε Τούρκους δημοσιογράφους, ενώ η διάσκεψη ευρίσκειτο σε εξέλιξη, ο κ. Τσαβούσογλου δήλωσε: «Ο ειδικός σύμβουλος του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ κ. Εσπεν Μπαρθ Έιντε τους έλεγε πως αυτή η σύνδοος δεν είναι η τελική. Η παράταση είναι τακτική των Ελληνοκυπρίων. Μπροστά τους έχουν εκλογές. Θέλουν να κάνουν γεωτρήσεις στα ανοικτά της Κύπρου. Εμείς βλέπουμε αυτές τις στρατηγικές. Δεν βρίσκουμε σωστή τη δήλωση Έιντε. Στο δείπνο της 27ης είπαμε καθαρά πως αυτή είναι η τελική διάσκεψη. Αυτή η στάση μου είναι καθαρή. Επομένως η δήλωση Έιντε δεν μας δεσμεύει». Ενώ στις 4/7/17 είπε: «αν στο τέλος θα υπάρξει ένα αποτέλεσμα πρέπει εδώ αυτή τη βδομάδα να ληφθεί η απόφαση, επειδή αυτό είναι μια τελική διάσκεψη, αυτό λέμε συνεχώς». Μετά απ’ όσα έχουν προαναφερθεί γίνεται σαφέστατα αντιληπτό πως η ελληνοκυπριακή πλευρά αλλά και ο γενικός γραμματέας ευρέθησαν προ ενός τελεσίγραφου, «είτε γίνονται αποδεκτές οι συνολικές αξιώσεις των Τουρκοκυπρίων με διατήρηση της Συνθήκης Εγγυήσεως και του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης, που θα μετονομαζόταν σε Συνθήκη Εφαρμογής με ρήτρα αναθεώρησης μετά 15 χρόνια, είτε η Διάσκεψη τερματίζεται». Θα πρέπει να επαναλάβω πως η διαπίστωση του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ ήτο πως για τα θέματα που άπτονταν των εσωτερικών πτυχών, είχαν σχεδόν συμφωνηθεί ή ευρίσκοντο σε ακτίνα συμφωνίας, κατ’ αντίθεση με το μέλλον της συνθήκης Εγγυήσεων και της παρουσίας ξένων στρατευμάτων.

Απ’ όσα έχουν καταγραφεί γίνεται ξεκάθαρα πως:

(α) Κατά τη διάρκεια του δείπνου μεταξύ 6ης - 7ης Ιουλίου 2017 το μόνο θέμα συζήτησης ήταν η μετονομασία και όχι η κατάργηση των Συνθηκών σε Συνθήκη Εφαρμογής με διατήρηση του μονομερούς δικαιώματος, με την ευελιξία της Τουρκίας να περιορίζεται στην αναθεώρηση (review) των Συνθηκών σε 10-15 χρόνια, σε αυξημένη παρουσία τουρκιικών στρατευμάτων, όχι για προστασία των τουρκοκυπριακών αλλά εξωγενών παραγόντων.

(β) Τη σαφέστατη θέση της Τουρκίας πως αν δεν εγίνοντο δέκτες οι αξιώσεις των Τουρκοκυπρίων και της ίδιας η διάσκεψη θα έπρεπε να τερματιστεί το βράδυ της 6ης Ιουλίου 2017.

(γ) Την απόφαση τερματισμού έλαβε ο γενικός γραμματέας κ. Γκουτέρες, αφού όπως καταγράφεται στην παράγραφο 36 των πρακτικών, «ο Γενικός Γραμματέας είπε ότι προφανώς έγινε παρεξήγηση από μέρους του (υπονοώντας ότι παρερμήνευσε τις θέσεις και προθέσεις της Τουρκίας όσον αφορά τις εγγυήσεις) για να προσθέσει: Η εκτίμησή του ήταν πως δεν υπάρχει ρεαλιστική ευκαιρία για μια συμφωνία και πως ήταν πιθανότερα καλύτερο να κλείσει τη Διάσκεψη».

Εξάλλου, στην έκθεση που υπέβαλε ο γενικός γραμματέας στο Συμβούλιο Ασφάλειας στις 28 Σεπτεμβρίου 2017, καταγράφεται με σαφήνεια η σημαντική πρόδοος και συγχλύσεις που επιτεύχθηκαν στα κεφάλαια που αφορούσαν τις εσωτερικές παραμέτρους λύσης του Κυπριακού. Επ’ αυτών όμως επιφυλάσσομαι να αναφερθώ σε έκταση που τεκμηρίω, όταν θα αποτυπώνω σε βιβλίο τα πραγμαμένα διαχειρίσης του Κυπριακού κατά τη διάρκεια της Προεδρίας μου.

Μετά τα πιο πάνω εύλογα γεννιούνται κάποια ερωτήματα:

(α) Θα αμφισβητηθούν από τους καθ’ υποβολή ή εξ αποστάσεως μάρτυρες τα πρακτικά των Ηνωμένων Εθνών, κάτι που δεν έπραξε ο Διεθνής Οργανισμός;

(β) Όσον αφορά το θέμα Εγγυήσεων θα αμφισβητήσουν τον τώως υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας κ. Μεβλούτ Τσαβούσογλου, και όχι μόνο του διαφεύδει αλλά δηλώνει ότι επ’ αυτού συμφωνεί με την Ελληνοκυπριακή πλευρά;

(γ) Θα συνεχίσουν να προβάλλουν το ψευδές αφήγημα πως ο τώως Πρόεδρος διέπραξε «έκστατη προδοσία» γιατί εγκατέλειψε δόθεν το τραπέζι των διαπραγματεύσεων χάριν προσωπικών φιλοδοξιών ή των παρεμβάσεων από τη Ρωσία;

(δ) Ποιες μεγαλύτερες φιλοδοξίες θα μπορούσε να είχε ο τώως Πρόεδρος από τον τερματισμό της κατοχής και τη δημιουργία ενός λειτουργικού κράτους, και γιατί δεν θα επανεκλεγόταν, αν επιτύγχανε μια συμφωνία όπως την περιγράφουν οι εξ ακοής μάρτυρες;

Ο κ. Νίκος Αναστασιάδης είναι τώως Πρόεδρος Κυπριακής Δημοκρατίας.

Το κοινό ανακοινωθέν

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**



Συμπράξανε κιόλας για να εκδώσουνε αυτό το ανακοινωθέν. Δεν ήταν αποτέλεσμα ενός μυαλού ώστε να υποθέσεις ότι κάπως του ξέφυγε αλλά δύο (ή και περισσότερων), πράγμα που σημαίνει ότι συνειδητά γράφτηκε. Αναφέρομαι στο κοινό ανακοινωθέν υπουργείου Δικαιοσύνης και υφυπουργείου Μετανάστευσης για τα τραγικά επεισόδια στην Ορόκλινη. Λίγο να έχεις μελετήσει το ιστορικό αυτής της απαράδεκτης υπόθεσης συνειδητοποιείς πως η κορωνίδα της υποβόσκουσας νοστορπίας που υπογείως ισχυροποιεί τον έκδηλο πλέον και επικίνδυνο ρατσισμόό μας, συμπεκνώνεται στο εν λόγω ανακοινωθέν. Ας το διαβάσουμε πρόταση με πρόταση. «Η Αστυνομία της Κύπρου διεξάγει έρευνες για τον εντοπισμό των αλλοδαπών που ενεπλάκησαν στα γεγονότα». Αυτή είναι η πρώτη-πρώτη πρόταση, η οποία τι άλλο να υπονοεί εκτός από το ότι από όλους που ενεπλάκησαν στα γεγονότα ενδιαφέρει μόνο ο εντοπισμός των αλλοδαπών.

Οι «δικοί» μας δηλαδή είναι μια καρά να εμπλέκονται; Και οι κουκουλοφόροι ή έστω αυτοί με τις χειρουργικές μάσκες, όπως προτιμά να τους χαρακτηρίζει η Αστυνομία, ήταν όλοι αλλοδαποί; Μόνο ο φερόμενος ως συντονιστής αυτής της «κουκουλοξλανικής» επεξεργασίας ήταν Ελληνοκύπριος; Κι αν δεν ήταν όλοι αλλοδαποί αλλά υπήρχαν και «δικοί» μας, η σύμπτωση των υπουργικών μυαλών δεν θέλει να τους εντοπίσει; Πάμε όμως στην επόμενη πρόταση: «Μέχρι στιγμής έχουν συλληφθεί τρία άτομα των οποίων οι αιτήσεις ασύλου έχουν απορριφθεί και ως εκ τούτου θα επαναπατριστούν αμέσως. Καταζητούνται άλλα δύο άτομα των οποίων οι αιτήσεις ασύλου έχουν απορριφθεί και συνεπώς αφού συλληφθούν θα κινηθούν τάχιστα οι διαδικασίες επαναπατρισμού τους». Δηλαδή, για να καταλάβω, ο' αυτή όλη την υπόθεση όπου κάποιος αποφάσισε να πάρει τον νόμο στα χέρια του και να στείλει ένα τσούρμιο κουκουλοφόρους (ή έστω με χειρουργικές μάσκες) να απομακρύνουν διά βίας Αφρικανούς μετανάστες που διέμεναν παράνομα στο κρινόμενο με διάταγμα ακατάλληλο κτίριο, το μόνο που ενδιαφέρει τους κ.κ. υπουργό και υφυπουργό είναι ποιου ο αίτηση ασύλου απορρίφθηκε ώστε να τον επαναπατρίσουν τάχιστα;

Από αυτή την άκρως προβληματική σε ένα σωρό επίπεδα, «επιχείρηση εκκαθάρισης», η οποία συν τοις άλλοις είχε ως αποτέλεσμα να τραυματιστεί ένας 27χρονος μετανάστς κρίσιμα αλλά και ένα βρέφος δύο μηνών, αυτό έχουν να προτάξουν οι κ.κ. υπουργός και υφυπουργός λες και πρώτα κάποιος είναι παράνομος μετανάστς και μετά άνθρωπος; Και ενώ υπάρχουν ένα σωρό ερωτήματα που επείγουν απαντήσεων από το κράτος, αυτοί εστιάζουν στο ποιος έπρεπε να απελαθεί και όχι στον λόγο που αφέθηκε η κατάσταση να φθάσει στο απροχώρητο, δεδομένου ότι από το 2017 ο κοινοτάρχης Ορόκλινης φώναζε για την ακαταλληλότητα των κτιρίων; Γιατί νοικιάστηκαν αυτά τα κτίρια σε μετανάστες και το κράτος πλήρωνε τα ενοικία τους για να διαμένουν σε άθλιες συνθήκες χωρίς να σπεύσει να μετακινήσει τους ανθρώπους κάπου αλλού; Αν ήταν ντόπιοι θα τους άφηνε κατά τον ίδιο τρόπο στο έλεος του Θεού και του κάθε «διαχειριστή» που αποφασίζει να πάρει τον νόμο στα χέρια του επιτάσσοντας κουκουλοφόρους; Αυτά γιατί δεν την απασχολούν τη φοβερή σύμπτωση μυαλών που συνέταξε το εν λόγω ανακοινωθέν; Πάμε παρακάτω. «Τονίζουμε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία λαμβάνει και θα συνεχίσει να λαμβάνει αυστηρά μέτρα σε περίπτωση που αλλοδαποί, οι οποίοι, είτε έχουν ζητήσει είτε έχουν λάβει καθεστώς διεθνούς προστασίας, διαπράττουν ποινικά αδικήματα». Από τους δικούς μας κουκουλοφόρους που σπάνε στο ζύλο τους αλλοδαπούς, είτε για να τους «εκκαθαρίσουν» είτε επειδή είναι καπμένοι ντελιβεράδες, η Κυπριακή Δημοκρατία γιατί δεν λαμβάνει το ίδιο αυστηρά μέτρα ώστε να μας προστατέψει όλους από τέτοια τοπικά νοσηρά μυαλά; «Επιπλέον, παραμένει σταθερή η βουλήσή μας για συναντήσεις με τις δημοτικές και κοινοτικές αρχές για τη λήψη πρακτικών μέτρων για καταπολέμηση της παραβατικής συμπεριφοράς από αλλοδαπούς» καταλήγει η ανακοίνωση και πραγματικά το μόνο που απομένει να διερωτηθεί ο σκεπτόμενος πολίτης είναι μόνο ένα: Γιατί δεν φώναξαν και το ΕΛΑΜ να συμπληρώσει καμιά-δύο προτάσεις για να «ενισχυθεί» καταλληλώς το ανακοινωθέν τους;

elenixenou11@gmail.com



Εσωτερικά εκποτισμένοι Παλαιστίνιοι περιμένουν στην ουρά για να λάβουν μια μερίδα φαγητού από μια φιλανθρωπική κουζίνα, στο Khan Younis, στη νότια Λωρίδα της Γάζας.

ΕΡΝ.ΠΑΠΑΜΗΛΛΑ

Η χρεοκοπία

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**



Την εβδομάδα που πέρασε δύο διαφορετικά περιστατικά άνοιξαν εκ νέου τη συζήτηση για το τι Παιδεία θέλουμε. Μία Παιδεία προοδευτική και κοσμική ή μια Παιδεία θεοκρατική και φοβική; Ποιος χάνει τελικά, όταν επικρατεί η κριτική σκέψη, όταν αμφισβητούνται τα θέσφατα και η εμπεδώνεται η ελεύθερη έκφραση; Ποιον τελικά βολεύουν οι αναχρονισμοί και κυρίως ποιος θα σταθεί ανάχωμα σε όλη αυτή τη συντήρηση;

Μία φωτογραφία μαθητών να απαθανατίζονται χαιρετώντας ναζιστικά προκαλούσε σοβαρή αμηχανία σε μέρος της κοινωνίας μας. Όχι γιατί υπήρχε πράγματι κάποιος που να καταλογίζει στους μαθητές ναζιστικά ένστικτα και προβέσεις. Όμως, η άγνοια τους για ένα μέρος της ιστορίας που σκόρπισε το μίσος, το σκοτάδι και τον θάνατο, έλεγε πολλά για την ποιότητα και το μέλλον αυτής της Παιδείας. Δεν ήταν λοιπόν λίγιο εκείνοι που υποβάθμισαν την κατάσταση. Είδαν πίσω από τη φωτογραφία νεανική επιπολαιότητα, δικαιολόγησαν την πλήρη άγνοια των μαθητών και αντέτειναν πως μιμούνται τον Έλον Μασκ. Η κανονικοποίηση του φασισμού όμως έρχεται όταν επικρατεί άγνοια, όταν υποβαθμίζεται η σοβαρότητα τέτοιων κινήσεων και κυρίως όταν χάνονται τα αντανακλαστικά αντίστασης.

Πώς αντέδρασαν οι ενήλικες στον χώρο πέραν του ενός εκπαιδευτικού που κατήγγειλε το συμβάν; Αυτό ήταν το ερώτημα που έθεσαν διάφοροι, όχι για να τιμωρήσουν οι εκπαιδευτικοί τους μαθητές, αλλά για να τα προστατεύσουν, εξηγώντας τους τι συμβολίζει η κίνησή τους. Το υπουργείο Παιδείας έκλεισε συνοπτικά το θέμα κάνοντας λόγο για παρερμηνεία των μαθητών. Και η ΟΕΛΜΕΚ φρόντισε να καλύψει πλήρως την εκπαιδευτική, υποστηρίζοντας πως δεν υπήρξε καμία παρότρυνση. Αλίμονο δηλαδή αν φτάσαμε στο σημείο οι εκπαιδευτικοί να παροτρύνουν για κάτι τέτοιο. Αλίμονο αν οι εκπαιδευτικές οργανώσεις ερησυχάζουν, όταν οι εκπαιδευτικοί παρακολουθούν αμήχανα τέτοιες καταστάσεις. Και ακριβώς με αυτό έδωσαν την αισθηση πως ενός είδους ομερτά επιβάλλεται κάθε φορά που ένας δικός τους εμπλέκεται σε κάτι τέτοιο.

Κανείς από τις συντεχνίες των εκπαιδευτικών δεν βρήκε το εν λόγω συμβάν ως μία καλή αφορμή για να ανοίξει μία συζήτηση... έστω για σωστή ενημέρωση. Να σταθεί ανάχωμα στις ελλείψεις και τις ανεπάρκειες ενός ξεπερασμένου συστήματος. Ούτε όμως βουλευτές που ολοφύρονται καθημερινά για την προστασία των παιδιών μας φρόντισαν να βρουν δυο λέξεις να πουν για το συμβάν. Δεν ήταν μάλλον τόσο σοβαρό όπως το να συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα όπως το Imagine για να μάθουν τους τύπους τους. Τους αρκούσε που δεν προωθείται η woke agenda, που δεν αμφισβητείται η «κανονική» οικογένεια και κυρίως που δεν υποβαθμίζεται η ορθοδοξία στα σχολεία.

Και ενώ εδώ συνέβαιναν αυτά, στα Κατεχόμενα οι Τ/κ εκπαιδευτικοί έδιναν τον δικό τους αγώνα, έναν αγώνα επιβίωσης. Με κεντρικό σύνθημα «Η Κύπρος είναι κοσμική και κοσμική θα μείνει», ξεχύνονταν στους δρόμους να διαμαρτυρηθούν για την απόφαση της «κυβέρνησης» να προχωρήσει στη χρήση μαντίλας σε σχολεία. Ήταν μία διαμαρτυρία που εμπέδωνε πως η κοσμικότητα είναι θέμα ταυτότητας για τους Τ/κ. Ήταν και μία κίνηση που κατέδειξε πως αυτή η διεκδίκηση ξεπερνά τα στενά όρια των ιδεολογιών, των πολιτικών θέσεων και των πολιτικών προσώπων.

Τη σημαία σε αυτό τον αγώνα ύψωσαν πρώτοι, όπως είναι αναμενόμενο, οι εκπαιδευτικοί. Φυσικά, δεν ήταν η πρώτη φορά που οι Τ/κ εκπαιδευτικοί βγήκαν μπροστά και στάθηκαν ανάχωμα σε κάτι που για τους ίδιους είναι οπισθοδρόμηση. Σε κάτι που δεν αφορά τα εργασιακά τους κεκτημένα, ή τους μισθούς τους και το ωράριό τους. Αλλά για λόγους πολιτικούς. Για να σταθούν ανάχωμα στην Άγκυρα και τις πολιτικές του Ερντογάν, παρά τις απειλές και τους κινδύνους. Βγήκαν στους δρόμους για μία παιδεία κοσμική.

Πόσοι από μας διερωτηθήκαμε ποια ήταν η τελευταία φορά που βγήκαμε στους δρόμους; Και πόσοι δεν ανησυχήσαμε όταν αντιληφθήκαμε πως μία κοινωνία που δεν αντιστέκεται σε ένα σύστημα που αποτυγχάνει, είναι ήδη καταδικασμένη στη χρεοκοπία.

economidoum@kathimerini.com.cy

«Πότε θα γίνεις νησί, νησί μου;»*

Της **ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

«Εδώ γύρω οι νεκροί μας ζουν, οι ζωντανοί μας πεθαμένοι», γράφει η Faize Özdemirciler στο θεατρικό της έργο, «Πικράθηκα στην Ελληνική, πληγώθηκα στην Τούρκικη». Αυτόν τον στίχο σκεφτόμουν παρακολουθώντας τους εορτασμούς για τις πρόσφατες εθνικές εορτές, σε συνάρτηση με τις σκληρές πραγματικότητες του σήμερα και την ευρύτερη απουσία προοπτικής που βλέπουμε γύρω μας. Στην πιο κρίσιμη στιγμή της παγκόσμιας ιστορίας τα τελευταία 70 χρόνια, αλλά και με υπαρκτά διλήμματα για την Κύπρο, οι Ελληνοκύπριοι φαίνεται να παραμένουμε εγκλωβισμένοι σε οράματα του παρελθόντος. Φαινόμεστε αδύναμοι να καταφέρουμε, με σεβασμό στο παρελθόν μας, να δούμε μπροστά και να χαράξουμε ένα συγκροτημένο όραμα για την πορεία μας. Το 2025 σε μια μοιρασμένη πατρίδα χρειάζεται αντικειμενική αξιολόγηση των ιστορικών γεγονότων, για να δούμε πώς να ανατρέψουμε την κατοχή και πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε επιτέλους ένα μέλλον με ασφάλεια και προοπτική για τους ανθρώπους της.

Αν θέλουμε αυτό το κράτος να γίνει κανονικό, αν θέλουμε επανένωση, πρέπει να τολμήσουμε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο. Όχι με όρους εθνικής κυριαρχίας, αλλά με όρους πολιτικής συνύπαρξης. Η Κύπρος του αύριο δεν θα χτιστεί πάνω σε αφηγήματα του χθες. Θα χτιστεί πάνω σε θεσμούς που κωράνε τους πάντες: Ελληνοκύπριους, Τουρκοκύπριους, Μαρωνίτες, Αρμένιους, Λατίνους. Όλους. Όχι γιατί ξεχνάμε ποιοί είμαστε, αλλά γιατί επιλέγουμε να είμαστε κάτι μεγαλύτερο μαζί.

Κάθε γωνιά της Κύπρου φανερώνει το πολυπολιτισμικό μωσαϊκό που αυτή αποτελεί και αυτή η πολυμορφία είναι και η δύναμή μας. Στο Volt είπαμε από την αρχή ότι δεν θέλουμε να ακυρώσουμε τις ταυτότητες των ανθρώπων της Κύπρου. Το αντίθετο, θέλουμε να τους δώσουμε χώρο να υπάρχουν, να αναπνεύουν και να εκφράζονται. Με σεβασμό απέναντι στις εθνικές καταβολές του καθενός, πρέπει το 2025 να δούμε πώς πορευόμαστε, χωρίς να επικειρούμε τον ανταγωνισμό ή τη μονοδιάστατη επιβολή. Γιατί οι διάφορες προσπάθειες γι' αυτή την επιβολή ήταν αυτές που μας έφεραν με μία κατεχόμενη χώρα που δεν έχει καταφέρει να γίνει «κανονική».

Πριν από λίγες μέρες, χιλιάδες Τουρκοκύπριοι, από διαφορετικές πολιτικές αφετηρίες, βγήκαν στους δρόμους να εναντιωθούν σε αποφάσεις που έρχονται κατευθείαν από την τουρκική πρεσβεία στα κατεχόμενα. Ανάμεσα σε άλλα, και απέναντι στην προσπάθεια για πολιτικοποίηση της θρησκείας και άμεση επέμβαση στο εκπαιδευτικό τους πλαίσιο. Οι Τουρκοκύπριοι δίνουν έναν αγώνα για όλους μας, γιατί αν καθούν οι Τουρκοκύπριοι, οι επόμενοι θα είμαστε εμείς. Και μπροστά στην απειλή για σκληρό σύνορο με την Τουρκία στην πράσινη γραμμή, οι δόξαν πατριωτικές ιαχές δεν θα μπορούν να μας βοηθήσουν.

Η μόνη μας προστασία σε αυτή τη συνθήκη, είναι η συνειδητή απόφαση ότι πρέπει να μπορέσουμε επιτέλους να κοιτάξουμε μπροστά και να δούμε αν μας ενδιαφέρει να ενώσουμε τα κομμάτια μας, και να χαράξουμε ένα διαφορετικό μέλλον από το παρόν που κληρονομήσαμε.

Στο Volt δεν αμφιταλαντεύομαστε. Είμαστε συνοδοιπόροι με τους Κύπριους, από τον Ακάμα μέχρι την Καρπασία, που θέλουν μια Κύπρο ανεξάρτητη, επανενημένη, με ομοσπονδιακή μορφή και δύο πολιτικά ίσες κοινότητες. Μία Κύπρο που θα μπορεί να χαράσσει μόνη της τον δρόμο της, μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με εκείνες τις αρχές της δημοκρατίας που σήμερα τίθενται υπό αμφισβήτηση. Αυτός είναι ο δικός μας αγώνας σήμερα, και αυτός ο δικός μας πατριωτισμός. Όχι της εθνικής καθαρότητας. Αλλά του κοινού κράτους. Όχι της παλιάς ρητορικής. Αλλά μιας άλλης πολιτικής.

* Στίχος από το θεατρικό της Faize Özdemirciler «Πικράθηκα στην Ελληνική, πληγώθηκα στην Τούρκικη».

Η κα Ανδρoμάχη Σοφοκλέους είναι συμπρόεδρος του Volt.

Θυμάται κανείς;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**



Θυμάται κανείς τον στενό συνεργάτη του Ντόναλντ Τραμπ που συναντήθηκε με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη στο Προεδρικό, στην Κύπρο, πριν από την εκλογή του πλανητάρχη, τον περασμένο Νοέμβριο; Και που σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας διασφάλισαν όχι απλώς τη συνέχιση, αλλά και την ενίσχυση των σχέσεων Ουάσιγκτον-Λευκωσίας; Θυμάται κανείς τις δηλώσεις του προέδρου Χριστοδουλίδη στο ΡΙΚ, ο οποίος αποκάλυψε ότι στη συνάντησή με τον «στενό συνεργάτη» του Τραμπ, «συζητούσε», και συνεπώς είχε και άποψη, για τους διορισμούς του πλανητάρχη στα υπουργεία Εξωτερικών και Άμυνας; Τότε που ως κοινοί θνητοί συσπτόσαμε απλώς αυτοσυγκράτηση και προσγείωση στην πραγματικότητα, με την επισημάνση ότι «ο κάλαμος και το καβάλανό του, ουδέποτε υπήρξαν καλοί σύμβουλοι. Για κανένα. Ανεξαρτήτως αξιώματος».

Σήμερα λοιπόν, ο πλανητάρχης, του

οποίου ο «στενός συνεργάτης», πάντα σύμφωνα με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, αισθάνθηκε την ανάγκη να συζητήσει με τη Λευκωσία ακόμη και για τα χαρτοφυλάκια των ΥΠΕΞ και ΥΠΑΜ των ΗΠΑ, υποβάλλει σε σκατσέζικο ντους τον πλανήτη, περιλαμβάνομένους και της Ε.Ε., με την αλληπρόσκληση πολιτική του στους δασμούς.

Ενώ, παράλληλα, δηλώνει ότι «αλληλοαρέσκονται» με τον Ταγίπ Ερντογάν, το εγκώμιο του οποίου έπλεξε μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες, για την «εξυπνάδα», αλλά και για τη «σκληράδα» του. Ενώπιον μάλιστα του Βενιαμίν Νετανιάχου, ο οποίος αν και έχασε το χρώμα του, κατάφερε εν τέλει να μιλήσει και να πει ότι «δεν θα μπορούσαμε να έχουμε καλύτερο διαμεσολαβητή από τον πρόεδρο των ΗΠΑ» για να «αποφύγουμε την αντιπαράθεση» Ισραήλ-Τουρκίας, με επίκεντρο το Συριακό.

Και ο Ντόναλντ Τραμπ, κάποτε δημοσίως τον Νετανιάχου να είναι «λογικός» (reasonable), ώστε να πετύχει το εγχείρημα επανασυγκόλλησης των σχέσεων Ισραήλ-

Άγκυρας, ενώ ανέφερε χαρακτηριστικά στην κοινή συνέντευξη Τύπου, απαντώντας σε ερώτηση δημοσιογράφου: «Εχω εξαιρετικές σχέσεις με έναν άνθρωπο που ονομάζεται Ερντογάν. Τον έχετε ακουστά; Τυχάνει να μου αρέσει και τυχάνει να του αρέσω», προσθέτοντας ότι «είπα στον πρωθυπουργό του Ισραήλ Μπίμπι (σ.σ. Βενιαμίν Νετανιάχου) ότι εάν έχεις πρόβλημα με την Τουρκία, πραγματικά πιστεύω ότι μπορώ να το λύσω». Ενώ εκφράζοντας για μια ακόμη φορά τον θαυμασμό του προς τον Ταγίπ Ερντογάν, ανέφερε ότι απένειμε τα εύσημα προς τον Τούρκο πρόεδρο, λέγοντάς του χαρακτηριστικά, σε μια επικοινωνία που είχαν: «Συγχαρητήρια, έκανες αυτό που κανένας άλλος δεν κατάφερε να κάνει σε 2000 χρόνια. Έχεις καταλάβει τη Συρία».

Οι δηλώσεις μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες και οι εκφράσεις του Αμερικανού προέδρου, αναδεικνύουν, αν μη τι άλλο, το θαυμασμό του για το «κατόρθωμα» του Ταγίπ Ερντογάν. Γιατί «κατέλαβε» τη Συρία!

Αδιαφορώντας ότι πρόκειται για μια τρίτη χώρα. Διότι, αυτό που προφανώς ενδιαφέρει τον Ντόναλντ Τραμπ και συγκεντρώνει τον θαυμασμό του, είναι η «μαγκιά» της «κατάληψης» της Συρίας μετά από 2000 χρόνια. Και γι' αυτό άλλωστε δεν έχει κανέναν ενδοιασμό να απονείμει τα εύσημα στον «μάγκα» που κατέλαβε μια ξένη χώρα, κόντρα σε κάθε έννοια διεθνούς δικαίου.

Γιατί όμως ασχολούμαστε με τους άλλους; Όπως θα έλεγε και το Προεδρικό, εμείς οφείλουμε να θεωρούμε βέβαιο ότι ο δικός μας, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, που συνομιλήσε με τον στενό συνεργάτη του Ντόναλντ Τραμπ, έχει διασφαλίσει τα κυπριακά νάτα. Κι έτσι, λοιπόν, εάν τηθεί θέμα διαμεσολάβησης του πλανητάρχη στο Κυπριακό, παρά τις καλές σχέσεις που διαθέτει με τον Ταγίπ Ερντογάν, τον οποίο θαυμάζει, εντούτοις δεν θα τον συγχαρεί για τη συνεχιζόμενη κατοχή της Κύπρου, για πενήντα και πλέον χρόνια. Ούτε θα μας καλέσει να είμαστε «λογικοί».

Και θα μας λύσει και το Κυπριακό, ο

Ντόναλντ Τραμπ, αναμφισβήτητα με βάση το «συμφωνημένο πλαίσιο» του ΟΗΕ και όχι με βάση τη συνομοσπονδία ή την «κυριαρχική ισότητα» της αποσχιστικής οντότητας (όπως ακριβώς θα μας το λύσει βέβαια και η Ε.Ε., για να μην ξεχνιόμαστε). Διότι ο Πρόεδρος μας και ο «στενός συνεργάτης» του Ντόναλντ Τραμπ είχαν συναντηθεί και είχαν αποφασίσει να ενισχύσουν περαιτέρω τις σχέσεις Ουάσιγκτον-Λευκωσίας, πριν καν εκλεγεί ο πλανητάρχης. Και διότι η σχέση Χριστοδουλίδη και Ντόναλντ Τραμπ (μέσω του στενού συνεργάτη του Αμερικανού προέδρου), είναι τέτοια που σύμφωνα με τον Πρόεδρό μας, του επιτρέπει να «συζητάει» με την αμερικανική διοίκηση ακόμη και για τα χαρτοφυλάκια και τους διορισμούς των υπουργών Εξωτερικών και Άμυνας των ΗΠΑ.

Όλα αυτά τα θυμάται κανείς; Ή μήπως είναι καλύτερα να κάνουμε όλοι μαζί διαγραφή και απλώς να τα ξεχάσουμε;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Άλλο τα ακίνητα και άλλο ο πλανήτης

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**



Υπάρχει κάποιο με-γαλοφύες σχέδιο πι-σω από την πολιτική Τραμπ ή είναι όλα προϊόν αυτοσχεδια-σμού και ολίγης τρέ-λας; Ξέρει πού θέλει να καταλήξει ακριβώς και απλώς αυξάνει την πίεση με πρωτοφανή τρόπο για να πετύχει τη συμφωνία που θέλει; Όλα αυτά τα ερωτήματα περιμένουν απαντήσεις σε κάθε πρωτεύουσα, από το Πεκίνο μέχρι το Ανόι και το Νέπντο. Το παγκόσμιο σύστημα οικονομικής και πολιτικής διακυ-βέρνησης που δημιούργησε και επέβαλε η Αμερική μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο झλνwται με πάταγο και με πρωτοβουλία του κατασκευαστή. Η παγκοσμιοποί-ηση επίσης τελείωσε, επισήμως.

Ο Τραμπ λειτουργεί σαν σκληρός επιχειρηματίας στον χώρο των ακι-νήτων. Εκεί έμαθε την τέχνη της διαπραγμάτευσης, να πιέζει αφό-ρητα τον αντίπαλο μέχρι να τον κολλήσει στον τοίχο και να πάρει αυτό που επιδιώκει. Ο κόσμος των ακινήτων στο Κουίνς διαφέρει, όμως, πολύ από τον πλανήτη... Και στο Κουίνς υπήρχαν εγωισμοί και προσωπικές διαφορές, αλλά δεν είχαν καμία σχέση με τον πατριω-τικό εγωισμό που μπορεί να υπα-γορεύει στην Κίνα ή στη Ρωσία πώς θα συμπεριφερθεί. Το σύστημα είναι επίσης πολύ πιο εύθραυστο και περίπλοκο, και η αποσταθερο-ποίησή του έχει ιστορικά αποδειχθεί ότι μπορεί να οδηγήσει και σε πό-λεμο.

Ο πρόεδρος Τραμπ νιώθει, όμως, απελευθερωμένος αυτήν τη φορά· θεωρεί ότι μπορεί να δοκιμάσει στην πράξη τόσο τις θεωρίες περί δασμών, τις οποίες πιστεύει εδώ και δεκαετίες, όσο και την τέχνη της διαπραγμάτευσης. Μέχρι στιγ-μής δεν του έχει βγει, γιατί ούτε η Γάζα, ούτε ο πόλεμος στην Ουκρα-νία, ούτε όμως και το παγκόσμιο εμπόριο μπορούν να διευθετηθούν ύστερα από έναν «τσαμπουκά» μέ-σα σε λίγες ημέρες, και χωρίς πα-ρενέργειες.

Ο Τραμπ φαίνεται, πάντως, ότι

μπορεί να νιώθει απελευθερωμένος αυτήν τη φορά και να έχει ξεφορ-τωθεί τους περισσότερους εκπρο-σώπους του βαθёς αμερικανικού κατεστημένου που τον περιστοι-χίζαν στην πρώτη του θητεία, αλλά συνεχίζει να έχει κάποια αναχώματα γύρω του. Πρώτα απ' όλα τους «ενπ-λικους στο δωμάτιο», ανθρώπους όπως είναι ο υπουργός Οικονομικών και ο υπουργός Εξωτερικών. Όλα δείχνουν ότι τον συγκρατούν και «μεταφράζουν» στον υπόλοιπο κό-σμο τις προθέσεις του. Νιώθει βέ-βαια, και υπολογίζει, και την πίεση των αγορών. Εμείς εδώ στην Ελλάδα τη νιώσαμε και τη μάθαμε από πρώτο χέρι. Οι αγορές είναι απρό-σωπες, αδιστακτες και χαοτικές, δεν μπορεί κανείς να τις ελέγξει ή να τις πείσει εύκολα για το δικό του. Μόλις άρχισαν να ανεβαίνουν τα περιώνυμα spreads των αμερι-κανικών ομολόγων και να κυκλο-φορούν φήμες για κινεζικά αντί-ποινα, ξεκίνησε ο πανικός. Ο πρό-εδρος πήρε το μήνυμα και έβαλε ένα φρένο στην κακοφωνία των διαφόρων αξιωματούχων του, που προκαλούσαν συνεχή σύγχυση, ενώ ταυτόχρονα έδωσε διορία 90 ημερών για να υπάρξουν διμερείς εμπορικές συμφωνίες με διάφορες χώρες.

Πέρα όμως από τα αναπάντητα ερωτήματα για το «πού το πάει ο Τραμπ», υπάρχουν άλλα, πιο στρα-τηγικά, που έχουν μπει στο τραπέζι. Το βασικότερο είναι το κατά πόσον οι χειρισμοί του Αμερικανού προ-έδρου θα σφραγίσουν εντέλει το τέλος της αμερικανικής οικονομικής και γεωπολιτικής ηγεμονίας. Υπάρ-χουν εκείνοι που το πιστεύουν γιατί θεωρούν ότι οι ΗΠΑ χάνουν ορι-στικά την αξιοπιστία τους και το δίκτυο συμμαχιών πάνω στο οποίο βάσισαν την κυριαρχία τους. Υπάρ-χουν πάντως και όσοι προβλέπουν ότι θα στριμώξει τελικά την Κίνα και, με άγαρμπο τρόπο, θα κερδίσει αυτά που θέλει από τους υπολοί-πους, οι οποίοι θα υποταχθούν στη νέα, πιο άγρια Pax Americana. Σε 2-3 χρόνια θα ξέρουμε ποιος είχε δίκιο· μέχρι τότε, ψυχραιμία!

Τραμπ εναντίον Σι

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**



Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ του οποίου οι αποφάσεις συγκλο-νίζουν το σύνολο της ανθρωπότητας, ευ-

θύς αμέσως μετά την επανεγκα-τάστασή του στον Λευκό Οίκο, στις 25 Ιανουαρίου, ούτε παραλογίζεται ούτε καινοτομεί. Νέα Παγκόσμια Τάξη φιλοδοξεί να διαμορφώσει ο κ. Τραμπ, με ηγέτιδα δύναμη τις ΗΠΑ. Και προς επίτευξη αυτού του στόχου, η προηγούμενη τάξη πραγ-μάτων –που επίσης δημιούργησαν οι Αμερικανοί– έπρεπε εκ βάθρων να αναμορφωθεί. Τα όσα συμβαί-νουν σήμερα δεν συνιστούν πα-ρέκκλιση, αλλά την κινητήριω δύ-ναμη της αμερικανικής πολιτικής και κοινωνίας. Η αναμόρφωση της ανθρωπότητας ως «προφανές πε-πρωμένο» των Αμερικανών εισήχθη το 1845, από τον επιφανή πολιτικό αναλυτή και διπλωμάτη Τζον Ο' Σάλιβαν, με στόχο την επιβολή των αξιών της ισότητας, της ελευθέρας συνειδήσεως και αξιοπρεπείας του ατόμου. Σε πρακτικό επίπεδο, βε-βαίως, το δόγμα εκείνο εφαρμό-σθηκε και στην απώθηση του Ιν-διάνων και στην προσάρτηση του Τέξας ως «πολιτείας σκλάβων».

Σε διεθνές επίπεδο, το ιδεολό-γημα του «προφανούς πεπρωμένου» ετέθη σε εφαρμογή από τον Αμε-ρικανό πρόεδρο Ουίλσον μετά τον Μεγάλο Πόλεμο, που οδήγησε στον κατακερματισμό των αυτοκρατο-ριών –Αψβούργων και Οθωμανών–, στην ανάδειξη ανεξαρτήτων κρα-τών ελευθέρων πολιτών, αλλά και στην έξαρση του εθνικισμού και στον Παγκόσμιο Πόλεμο, με ολέ-θριες συνέπειες.

Μετά την αυτοδιάλυση της ΕΣΣΔ, ο ιδεοληπτικός πρόεδρος Μπίντεν αποφάσισε να θέσει σε

εφαρμογή το δόγμα του «προφα-νούς πεπρωμένου», στηρίζοντας την ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑ-ΤΟ και στην Ε.Ε., που οδήγησε στην έκρηξη του ρωσοουκρανικού πολέμου και παρά πάσα προσδοκία της Δύσεως, στην εδραίωση του Ρώσου προέδρου Πούτιν στην εξου-σία, στην οικονομική εξουθένωση και στην πολιτική αποδιοργάνωση των ευρωπαϊκών κρατών.

Η Παγκόσμια Τάξη που είχε δια-μορφωθεί μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο έχει κλείσει τον κύκλο της και ο πρόεδρος Τραμπ επιχειρεί να διαμορφώσει Νέα Τάξη, απαλλα-γμένη από ιδεολογικά βαρίδια, κά-νοντας χρήση «επιχειρηματικών εργαλείων» για να αποκλείσει την απειλή αναδείξεως της Κίνας σε παγκόσμια οικονομική δύναμη.

Ο αντίπαλος του Αμερικανού προέδρου είναι ο Σι Τζινπίνγκ, ο ισχυρός άνδρας της Κίνας, που – όπως γράφει η Αγκελα Μέρκελ– στις επανειλημμένες συνομιλίες τις οποίες είχε μαζί της αναφερόταν συχνά στην ιστορία της ανθρωπό-τητας των τελευταίων 2.000 χρόνων. «Ο Σι τόνιζε ότι η Κίνα ήταν το οι-κονομικό και πολιτιστικό κέντρο του κόσμου για δεκαοκτώ από τους του 19ου αιώνα έμεινε πίσω και του 19ου αιώνα έμεινε πίσω και πρέπει τώρα να επιστρέψει σε αυτή την ιστορική κανονικότητα, την οποία ονόμασε κινεζικό όνειρο, προφανώς κατά το αμερικανικό όνειρο». Στα τέλη της δεκαετίας του '70, ο αναμορφωτής της Κίνας Ντενγκ Σιαοπίνγκ αναφερόμενος στην εξωτερική πολιτική συμβού-λευε επιγραμματικά: «Κρύψε τα ισχυρά σου σημεία και ανάμενε την κατάλληλη στιγμή». Φαίνεται ότι για τον Σι έφτασε η «κατάλληλη στιγμή». Με τον αντίπαλο αυτόν θα αναμετρηθεί ο πρόεδρος Τραμπ.

Οι σκιές του «Κάουφμαν» στην Αθήνα

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Σ την οδό Σταδίου διαχέεται σήμερα με σαφήνεια μια ατμόσφαιρα προόδου. Από την Ομόνοια έως το Σύνταγμα. Με πολλά κενά βεβαίως και άλλα τόσα αδικαιολόγητα σημεία υστέρησης, η οδός Σταδίου δείχνει παρ' όλα αυτά ότι υπάρχουν κάποιοι που επενδύουν και εργάζονται υπέρ της πόλης. Κάθε οικονομική δρα-στηριότητα είναι μια ψήφος εμπι-στοσύνης για το μέλλον ενός τόπου. Αλλά μήπως και το αντίθετο δεν έχει την ίδια ισχύ;

Στη Σταδίου είχε αποκτήσει αποκρουστική μορφή η οικονομική καταστροφή της περασμένης δε-καετίας. Η σημερινή άνιση πραγ-ματικότητα της οδού Σταδίου έχει πολλά, ωστόσο, να μας πει για το τότε και το τώρα. Αλλά ακόμη και το «τότε», το εγγύς και το μακρινό, μεταφρασμένο από τα εργαλεία ενός σημερινού βλέμματος ή αι-σθήματος, μπορεί να είναι μια προ-βολή στο αύριο.

Στην οδό Σταδίου 23 υπάρχει το μεσοπολεμικό Μέγαρο Εφρεσίου. Χτίστηκε ως ένα πολυώροφο κτίριο γραφείων πριν από εκατό και πλέον χρόνια, όταν η Αθήνα αποκτούσε στα κεντρικά σημεία της μια εικόνα μητροπολιτικού κέντρου. Αρχιτέ-

κτων ήταν ο πολυπράγμων Βασί-λειος Τσαγρής (1882-1941), ονο-μαστός στην εποχή του για το ιδι-αίτερο ύψος του, που βρήκε μимπτες και έμεινε ως «στυλ Τσαγρή». Το Μέγαρο αυτό, που σήμερα είναι

Πού είναι τα ιστορικά βιβλιοπωλεία, τα ιστο-ρικά καφενεία, τα ιστο-ρικά εστιατόρια, τα ιστορικά τοπόσημα αυτής της πρωτεύου-σας της ένδυσης και της εστίασης;

ένα κτίριο εν αναμονή, ένα κτίριο σχολάζον, είχε χτιστεί στη θέση του βραχύβιου κινηματογράφου «Παλλάς», που είχε στεγαστεί σε ισόγειο κτίσμα το 1913, την εποχή του βοβού. Αργότερα, όταν το Μέ-γαρο Εφρεσίου είχε μπει στη ζωή της εμπορικής Αθήνας του Μεσο-πολέμου, βρήκε εκεί στέγη το βι-βλιοπωλείο του Κάουφμαν. Ως Li-brairie Kauffmann έγραψε ιστορία και κυρίως συγκρότησε μια ισόβια

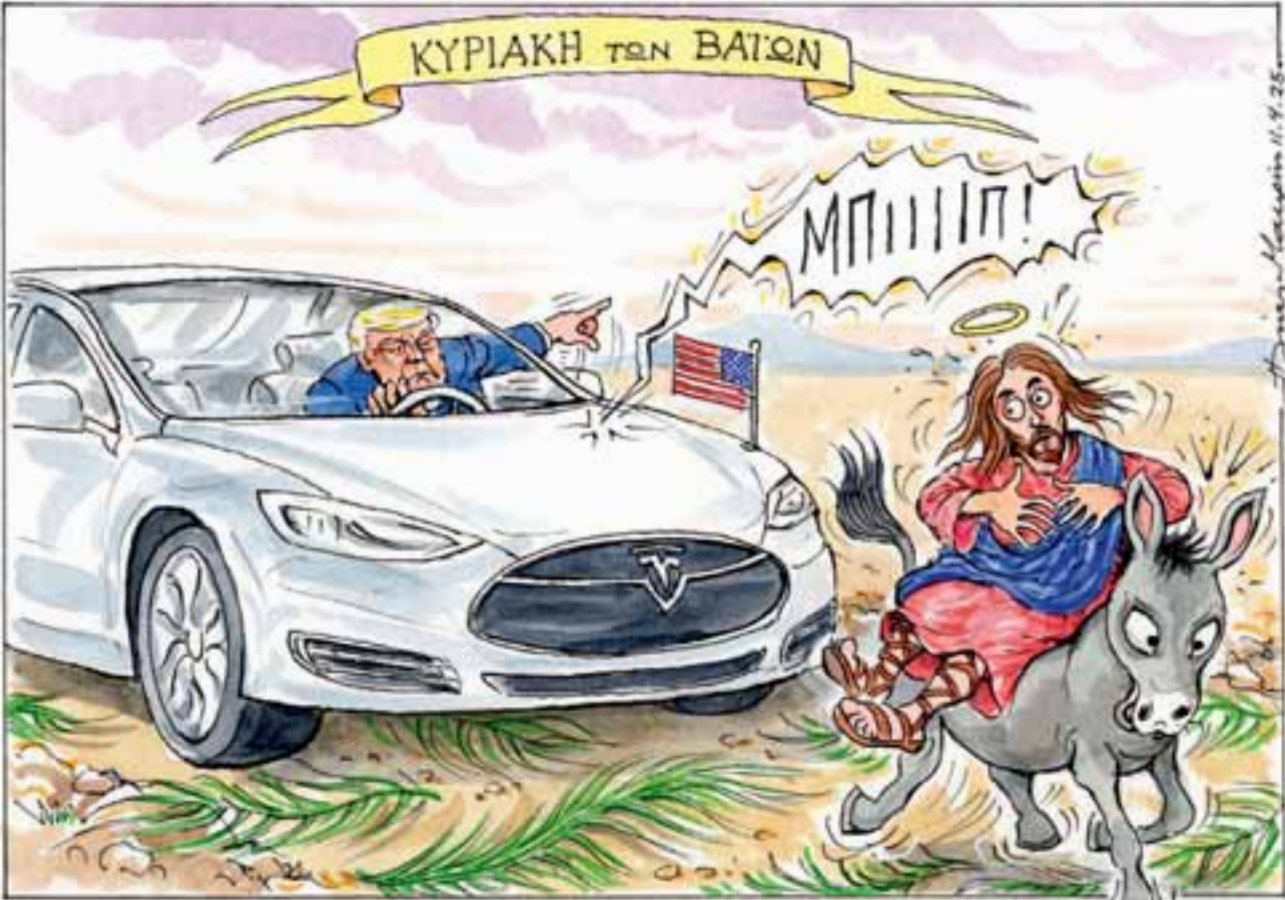
σχέση διά βίου εκπαίδευσης και αισθητικών διαμόρφωσης με κι-λιάδες θαμώνες του. Το 2012 το βιβλιοπωλείο έκλεισε, ολοκληρώ-νοντας άδοξα την κακή πορεία των τελευταίων χρόνων της ζωής του.

Όλα αυτά δεν είναι επί του πα-ρόντος. Υπάρχουν άλλωστε θαυ-μάσιες λειτουργίες στο λεύκωμα που εξέδωσε πρόσφατα το βιβλιο-πωλείο «Λεξικοπωλείο» του Παγ-κρατίου. Όμως, η πρόσφατη πα-ρουσίαση του βιβλίου στο Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών (σε τόσο κοντινή απόσταση από τον «Κάουφμαν»), έφερε στην επιφά-νεια άλλες –απρόβλεπτες– προ-σεγγίσεις. Δεν ήταν μόνο η πηγαία, συγκινητική, ευφρόσυνη και ου-σιαστική αφήγηση της Ξένιας Κα-λογεροπούλου. Ήταν και η γενική αντίδραση του κοινού. Νονός της Ξένιας Καλογεροπούλου ήταν ο Χέρμαν Κάουφμαν και αυτός ήταν ο λόγος της παρουσίας και της συμμετοχής της. Αλλά και η σχέση της με τα βιβλία από προσχολική ηλικία, που είναι ένα μάθημα αγά-πης για τη σημασία της ανάγνωσης (αξίζει να αναζητήσει κανείς τη συνέντευξη της στην Κωνσταντίνα Βαρσάμη στη σειρά «Μια Κυριακή

από τη ζωή σου» στο ραδιόφωνο του ΣΚΑΪ).

Προέκυψε, λοιπόν, μια ασχε-δίαστη και απρόβλεπτη κατάθεση συγκίνησης, αναπόλησης, διαπαι-δαγώγησης, ενηλικίωσης εκ μέρους του κοινού με αφορμή την απώλεια του «Κάουφμαν». Προηγούμενως είχα σταθεί έξω από το κτίριο της οδού Σταδίου, όπου στεγαζόταν το βιβλιοπωλείο, και παρατηρούσα τη μαρκίζα με την ξεδοντιασμένη επιγραφή. Εκεί απομείνει μόνο ένα μέρος του τίτλου «Κάουφ...». Όλη η επιγραφή, με την ωραία κόκ-κινη γραμματοσειρά, θα έπρεπε να είχε διασωθεί και να αποτελεί μέρος της συλλογής ενός μελλον-τικού Μουσείου της Αστικής Ζωής.

Το κοινό με όσα μοιράστηκε εκείνη τη βραδιά στο Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών έφερε στην επιφάνεια το σημαντικό ερώτημα που θα έπρεπε να είναι πρωτεύον, καθώς σχεδιάζεται η ανασύσταση του εμπορικού και οικονομικού κέντρου της Αθήνας. Πού είναι τα ιστορικά βιβλιοπωλεία, τα ιστορικά καφενεία, τα ιστορικά εστιατόρια, τα ιστορικά τοπόσημα αυτής της πρωτεύουσας της ένδυσης και της εστίασης; Πώς ακριβώς εννοούμε την ανάπτυξη σε αυτή την πόλη;



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Ποντικοί και θαύματα

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Α υτές τις τελευταίες μέρες πάλι πέσαμε όλοι από τα σύννεφα διαπιστώνοντας πως άλλη μία υπηρεσία, ο ΕΟΔΑ-ΣΑΑΜ, είχε κάνει τη δουλειά της με απίστευτη τσαπατσουλιά. Και άρχισα να λέμε πάλι ο ένας στον άλλον πόσο πολύ καλάνει το Δη-μόσιο, και τι πρέπει να γίνει με το Δημόσιο, και πόσο μάταιο είναι να προσπαθείς να διορθώσεις το Δημόσιο – κι εδώ ένας θυμήθηκε τους εκλογικούς καταλόγους. Οπου, λέει, είναι γραμμένοι δέκα χιλιάδες γέροι 115 ετών οι οποίοι παρουσιάζονται την ημέρα των εκλογών και ψηφίζουν! «Ναι», πε-τάχτηκε αμέσως ο μονίμως υπο-στηρικτής της κυβέρνησης, «αλλά αυτούς η κυβέρνηση προγραμμά-τισε να τους εξαφανίσει». Οπότε ο μονίμως απαισιόδοξος γέλασε περιφρονητικά και αναφέρθηκε στη «μάχη των λάκκων» που είχε εξαγγείλει το 1954 ο Κατωτάς, όταν βγήκε δήμαρχος Αθηναίων. Μυριάδες οι λάκκοι στους δρόμους της Αθήνας τότε· μυριάδες και στο τέλος της θητείας του. «Νίκησαν οι λάκκοι», είχαμε τότε καταλήξει όλοι πικρόχολα. Αλλά δεν είχαμε δίκιο. Οι λάκκοι τότε είχαν υποστεί το πρώτο σοβαρό πλήγμα, που το ακολούθησαν και άλλα, σήμερα δε με δυσκολία επιβιώνουν. «Μα, πέρασαν από την εποχή του Κα-τώτα εβδομήντα χρόνια!», θα

μου πείτε. «Μάλιστα», θα σας απανη-τήσω, «και καμιά εικοσαριά δή-μαρχοι. Άλλοι τα έκαναν πλακάκια με τους λάκκους και άλλοι συνέ-βαλαν στην προσπάθεια να τους εξαφανίσουν. Αν όμως εμείς δεν ξέρουμε να ξεχωρίσουμε τους δεν από τους δε, τότε ποιος μας φταιει που δεν νικήθηκαν ταχύτερα οι λάκκοι; Ας μάθουμε να ξεχωρίζου-με τους δημάρχους, διότι δεν είναι όλοι ίδιοι, άλλοι αδρανούν και άλλοι προσπαθούν.

Υπάρχουν βέβαια και μερικοί –σπάνιοι, σπανιότατοι!– που ευθύς μόλις αδράξουν τα νήια του δήμου στο στιβαρό τους χέρι, αρχίζουν τις θαυματοποιίες. Μ' ένα παφ! σου έχουν έργο έτοιμο και το εγ-καινιαίνουν! Θες παιδικές χαρές, θες μεγάλες εγκαταστάσεις για επεξεργασία σκουπιδιών, όλα τα εγκαινιάζουν με βροντερές προ-σκηνήσεις, αστραφτερές φωτο-γραφίες και ανοιχτές προσκλήσεις με βουνά από μεζεδάκια τόσο μο-σοχομριστά, ώστε οι ποντικοί προ-στρέχουν οικογενειακάς απαξά-παντες οι αθηναϊκοί.

Και μν νομίζετε ότι τα περί ποντικών είναι άσχετα, διότι ακούω πως το μεγαλύτερό μας πρόβλημα, το δημογραφικό, θα λυθεί με την ίδρυση υπουργείου Ποντικολογίας, διά του οποίου θα υιοθετήσουμε εμείς οι Ρωμιοί τη συμπεριφορά των ποντικών και

θα πολλαπλασιαστούμε αναλόγως. Αυτό δε θα ακολουθήσει τη φύ-τευση των 30.000 δένδρων, την πτώση της θερμοκρασίας στην πρωτεύουσα κατά πέντε βαθμούς Κελσίου και άλλα παρεμφερή.

Τώρα εγώ υπεραγαπώ τα θαύ-ματα. Διότι μία καθυστερημένη χώρα μπορεί να προκόψει μόνον με δύο τρόπους: είτε βήμα βήμα –με την πρόοδο που λέμε– είτε μονομιάς, με ένα θαύμα. Η πρόοδος όμως μένει δεν μου πολυαρέσει, διότι έχει απαιτήσεις: θέλει πρώτα απ' όλα να κάνω υπομονή, διότι όλο και κάποιο στραβοπάτημα θα γίνεται κι εγώ τότε δεν πρέπει να γκρινιάζω. Και δεύτερον, απαιτείται από μένα προσπάθειες – να μην κλέβω πολύ την εφορία, να μην περνώ με το κόκκινο, να περιορίζω τα σκουπίδια μου, να σέβομαι τα όρια ταχύτητας, να παρακολουθώ τι λένε και τι κάνουν οι επίδοχοι πηγήτορες μου στη Βουλή και πάντα με πάντα, να σκέφτομαι καλά και μετά να πηγαίνω να ψηφίζω ανελ-πιπώς. Αυτά και κάμποσα άλλα απαιτεί από μένα η πρόοδος, η οποία –όπως ξέρω πολύ καλά και από τους λάκκους– όλο προχωρεί και ποτέ δεν φθάνει στο τέρμα της. Ενώ το θαύμα! Α, το θαύμα είναι ακαριαίο! Πέφτει ως δώρο εξ ουρανού και παφ! χωρίς εσύ να καταβάλεις τον παραμικρό κόπο, γίνεται το νερό κρασάκι! Παφ! πα-

νέτοιμη η παιδική χαρά, εγκαι-νιάζεται. Παφ! Και να σου εκα-τοντάδες υψηλές δενδροτοιχίες στην Αθήνα! Παφ!

Αυτά σκεφτόμουν με απόλαυση όταν, αίφνης, ήρθαν στον νου μου οι δέκα χιλιάδες γέροντες των 115 ετών και πάγωσα. Άες να γίνει και μ' αυτούς κανένα παφ; Εγώ βέβαια 115 ετών δεν είμαι, αλλά τα συν-τοπλησιάζω. Αρα κινδυνεύω, διότι τα σφάλματα δεν αποκλείονται. Και με τον Μπτοστόακη μεν η ανα-θεώρηση των εκλογικών καταλό-γων θα προχωρήσει με τα γνωστά μας λάθη, παραλείψεις και διορ-θώσεις. Αλλά το θαύμα είναι ακα-ριαίο και ανέκκλητο. Προσθέστε και το πρόβλημά μας με τις συν-τάξεις – παραείμαστε πολλοί εμείς που, μη εργαζόμενοι, εισπράττουμε σύνταξη έναντι εκείνων που, ερ-γάζομενοι, καταβάλλουν εισφορές. Εάν λοιπόν αναλάβει κανένας θαυ-ματοποιός, δύσκολο το έχετε να μας εξαφανίσει; Μ' ένα παφ! και καμπόσα μεζεδάκια, να σου οι εκλογικοί καταλόγοι ξεκαθαρισμέ-νοι και το συνταξιοδοτικό λυμένο! Και άντε μετά εγώ να προσπαθώ να αποδείξω πως έκαναν λάθος και με σβήσαν κι εμένα μαζί με τους μυριάς, πριν την ώρα μου.

Α πα πα! Να μου λείπουν τα θαύματα!

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Τι «βλέπει» ο Τραμπ στον Ερντογάν

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Σχεδόν 80 μέρες μετά την ορκωμοσία Τραμπ και παρά το διφορούμενο έως και αλλοπρόσβαλλο πολλών πτυχών της πολιτικής του, μπορούμε να συναγάγουμε κάποια συμπεράσματα για τις απόψεις και τις προθέσεις του.

Πρώτον, δεν υπάρχει διαχωρισμός ανάμεσα σε εταίρους και αντιπάλους, τουλάχιστον τέτοιος που να διαφοροποιεί την προσέγγισή του ή, όπου απαιτείται, την επίδειξη απορροιστικότητας. Μάλιστα, εξαιρουμένης της Κίνας και της επιβολής δασμών 145% και κάποιων απειλητικών μηνυμάτων προς το Ιράν (σημειώνεται πως τη μεν πρώτη την έχει προσκαλέσει σε διαπραγμάτευση, με το δε δεύτερο ξεκίνησε χθες συνομιλίες στο Ουάν), οι χώρες που έχουν γίνει δέκτες των μεγαλύτερων επιθέσεων αλλά και εκβιασμών είναι οι συμμαχικές, όπως ο Καναδάς και το Μεξικό, καθώς και κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ.

Δεύτερον, όλοι οι ηγέτες είναι αναλώσιμοι. Πιθανόν αυτό να αποτελεί μέρος της στρατηγικής Τραμπ για να διατηρεί τα υπόλοιπα κράτη σε εγρήγορση, αλλά και για να τους επιβάλλεται ευκολότερα, ωστόσο, δημιουργείται μία κρίση εμπιστοσύνης απέναντί του και ειδικότερα έναντι των επιδιώξεων των Ηνωμένων Πολιτειών. Καμιά χώρα δεν αισθάνεται ασφαλής και δεν μπορεί να επαφίεται ακόμη και σε τυχόν διαβεβαιώσεις που μπορεί να λάβει από την Ουάσιγκτον. Όλοι κινούνται σε ένα εκκρεμές και αισθάνονται ότι τελούν υπό μόνιμη αίρεση, η οποία εξαρτάται από τις επιθυμίες ενός ασαθούς χαρακτήρα, όπως ο Τραμπ.

Τρίτον, η σχέση με τις ΗΠΑ είναι καθαρά συναλλακτική και προτεραιότητα δίδεται σε αυτούς που έχουν να προσφέρουν κάτι χειροπιαστό και όχι σε όσους ζητούν υποστήριξη χωρίς το αντίταλagma που δίνουν να είναι ικανοποιητικό. Η προσφορά προηγείται της οποιας απαίτησης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο πρόεδρος της Φινλανδίας, εκ των σκληροτέρων επικριτών της Ρωσίας, ο οποίος... έπνιξε τον προβληματισμό του για την προσέγγιση του Αμερικανού προέδρου με τον Ρώσο ομόλόγό του και επισκέφθηκε τη Φλόριντα για να δώσει λύση στην έλλειψη παγοθραυστικών που αντιμετώπιζουν οι Ηνωμένες Πολιτείες, κάτι που εκτιμήθηκε από τον Τραμπ. Τώρα, ο Στρουμπ ελπίζει πως κέρδισε την προσοχή του και θα καταφέρει σε δεύτερο χρόνο να εκθέσει τις απόψεις του για τον ρωσικό αναθεωρητισμό.

Τέτατον, οι αναθεωρητές του διεθνούς και περιφερειακού συστήματος δεν βρίσκονται στο στόχαστρο του Τραμπ, γιατί ο ίδιος επιθυμεί την εκβάθρων αναδιάρθρωση του υφιστάμενου συστήματος. Ο Τραμπ σέβεται τον Πούτιν, μεταξύ άλλων, γιατί θεωρεί ότι έχει διατηρήσει τις παραδοσιακές αξίες του χριστιανισμού στη χώρα του, έχοντας στιγματίσει όσους επιχειρούν να προωθήσουν τη λεγόμενη woke ατζέντα. Και για τον ίδιο λόγο ψέγει τους Ευρωπαίους για απώλεια προσανατολισμού.

Πέμπτον, παρά τον προσωποκεντρικό χαρακτήρα της αμερικανικής ηγεσίας, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις του.

Μέλη του στενού οικογενειακού του κύκλου, δωρητές αλλά και ισχυροί επιχειρηματίες, απεσταλμένοι τους οποίους έχει ορίσει για σειρά θεμάτων και εμπιστεύεται περισσότερο από τους υπουργούς Εξωτερικών και Αμυνας, ακόμη και ειδικές σχέσεις με τρίτες χώρες μέσω αδιόρατων καναλιών και συμπεφερόντων αλλά και του κόσμου των κρυπτονομισμάτων, επιδρούν στις τελικές του αποφάσεις.

Εντός αυτού του πλαισίου, την περασμένη Δευτέρα ο Αμερικανός πρόεδρος μίλησε με θερμά λόγια για τον Ερντογάν, ενώπιον κιόλας του Ισραηλινού πρωθυπουργού. Είναι δεδομένο ότι ο Τραμπ τρέφει εκτίμηση, αν όχι θαυμασμό, για τον Τούρκο ομόλόγό του, αφενός γιατί τον θεωρεί αποτελεσματικό και δυναμικό παίκτη, αφετέρου επειδή μετέρχεται μεθόδους έναντι των αντιπάλων του και των αντίθετων φωνών που ο Τραμπ θα ήθελε να εφαρμόσει στις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά δεν (του) είναι εύκολο. Πιστεύει πως η Τουρκία, από την οπτική της σκληρής ισχύος, είναι σημαντική για τα αμερικανικά συμφέροντα και δεν μπορεί να παραγνωρίσει τη σταθερή παρουσία της σε πολλά διπλωματικά τραπέζια. Αντιθέτως με τον προκατόχo του, δεν ανησυχεί από την επιμφοτερίζουσα στάση της Αγκυρας έναντι της Μόσχας σε σχέση με τη φθίνουσα πορεία του δυτικού της προσανατολισμού και εκτιμά ότι μπορεί να βρει πεδίο συνεννόησης με τον Ερντογάν, ο οποίος ως πολύπειρος πολιτικός, άλλωστε, ξέρει τα «κουμπιά» του Τραμπ και δύναται να του προσφέρει χειροπιαστά ανταλλάγματα. Διόλου, όμως, δεν αποκλείεται οι δυο τους να μπουν σε τροχιά αντιπαράθεσης, εφόσον το Ισραήλ αλλά και ομάδες επιρροής όπως οι χριστιανοί ευαγγελικοί, σκληρός πυρήνας των ψηφοφόρων του Τραμπ, τον πείσουν ότι η επικράτηση των τζιχαντιστών στη Συρία μπορεί να προκαλέσει μεγαλύτερη περιφερειακή αστάθεια ή/και πως η Τουρκία επιτείνει την αποσταθεροποίηση κόντρα στις προσπάθειες εξομάλυνσης, ειδικότερα μεταξύ Ισραήλ και Σαουδικής Αραβίας. Το μοναδικό πλεονέκτημα του Ερντογάν σε αυτήν την εξίσωση, δεδομένης της τεράστιας επιρροής του αμερικανοεβραϊκού λόμπι, είναι η – συγκριτικά με τον Νετανιάχου– μεγαλύτερη συμπάθεια Τραμπ προς Ερντογάν.

Ο τελευταίος έχει έναν επιπλέον λόγο να αισιοδοξεί: Ο Τραμπ θεωρεί φιλά γραμματα ζητήματα κυριαρχίας (αποκαλυπτική η θέση του στο Ουκρανικό και έναντι της Γροιλανδίας και της Δανίας), όπως η εδαφική ακεραιότητα, πολλώ δε μάλλον κυριαρχικών δικαιωμάτων. Θα κάνει, πάντως, λάθος ο Ερντογάν αν πιστέψει ότι έτσι του προσφέρεται λευκή επιταγή και μπει στον πειρασμό πρόκλησης αναταραχής. Πρώτον, γιατί ο Τραμπ προτιμά αυτούς που τον διευκολύνουν, κλείνοντας (του) εκπρεμιότητες/μέτωπα, και δεύτερον, γιατί το προνόμιο της αναταραχής θέλει να το έχει μόνον αυτός.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολlegίου Ελλάδος.



Το πλοίο «Libra» του ιταλικού πολεμικού ναυτικού φτάνει στο Shengjiri της Αλβανίας, με 40 μετανάστες επί του σκάφους, οι οποίοι με εντολή της ιταλικής κυβέρνησης μεταφέρθηκαν σε εγκατάσταση στο Gjader της Αλβανίας.

Εξ αφορμής της μαντίλας

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ



Τούρκων. Στο τιμόνι οι νικητές του 1919/22, μεταρρυθμίσεις από τα πάνω για τον εκσυγχρονισμό της χώρας. Οι κεμαλιστές: κατάργηση του χαλιφάτου, διαχωρισμός κράτους - θρησκείας, τα θρησκευτικά τάγματα κλείνουν, όχι στο φέσι, ναι στο καπέλο, όχι στη μαντίλα, προτρέπονται οι γυναίκες «όχι στον φερετζέ».

Ο Ταχίρ Γκιόκτεσμεπέ, γ.γ. της συντεχνίας των Τ/κ καθηγητών, λέει: «Αυτό το θέμα δεν αφορά μόνο την ελευθερία ενδυμασίας ή τους νόμους και τους κανονισμούς, είναι ένα πολύ βαθύτερο ζήτημα. Δεν υπερασπιζόμαστε μόνο ένα θέμα, αλλά την κοσμική ζωή με τις αρχές του Ατατούρκ», (ΚΥΠΕ, 8/4).

Ο Μπουράκ Μαβίς, γ.γ. της συντεχνίας των Τ/κ δασκάλων λέει: «Το θέμα της μαντίλας είναι δικαίωμα μιας κοπέλας που θα ενθλιωθεί και όχι ενός παιδιού. Το ταμπέλωμα με θρησκευτικά σύμβολα σε παιδιά των οποίων η ανάπτυξη ταυτότητας δεν έχει ολοκληρωθεί, είναι χειραγώγηση» (ΚΥΠΕ, 8/4).

Τα συνδικάτα είναι μπροστά, ριγάρουν το γήπεδο με τις προτεραιότητές τους και οι εκπρόσωποι της αντιπολίτευσης είναι εκεί (Ερχιουρμάν, Ακιντζί, Ταλάτ, Οζεράι), είναι μαζί στις εκδηλώσεις, κάθονται στην πίσω γραμμή. Αυτό για όσους στην ε/κ κοινότητα αποφεύγουν να δουν ότι η αυτονομία των συνδικάτων στην τ/κ κοινότητα, παράγει πολύ σημαντικά αποτελέσματα και ότι κοιμματική ποδηγέτηση παράγει μόνο φτωχά.

Εξ αφορμής της μαντίλας, μάχη της προδευτικής παράταξης στην τ/κ κοινότητα για να κρατήσει τη διακριτή της ταυτότητα, την κοσμικότητα της παιδείας βασισμένης στην επιστημονική γνώση. Κατά συνέπεια, όχι στα σύμβολα (μαντίλα) ή τα περιεχόμενα (τζαμιά), ή τα θρησκευτικά σχολεία, χαρακτηριστικά που προβάλλει το κυβερνών

της Τουρκία Κόμμα Ανάπτυξης και Δικαιοσύνης. Η τ/κ διακριτή ταυτότητα έχει κανόνες στο πολιτικό επίπεδο: ΔΔΟ, όπως προνοούν τα ψηφίσματα των Η.Ε., η τ/κ κοινότητα όχι παράρτημα της Τουρκίας, ούτε και επιστροφή στην εποχή της ε/κ επικυριαρχίας. Μαζί με τους Ε/κ σε ένα ομόσπονδο, ενωμένο κράτος, με αυτονομία στις πολιτείες.

Η συγκυρία βλέπει τον Οκτώβριο, η υποψηφιότητα Τατάρ βλέπει πίσω, η υποψηφιότητα Ερχιουρμάν βλέπει την πρόοδο. Δύσκολη μάχη, τα στοιχεία δείχνουν ότι δεν θα επαναληφθεί η εκλογική παρέμβαση της Άγκυρας κατά τον τρόπο του 2020. Παρουσία-έκπληξη στη διαδήλωση, που ίσως κρίνει πολλά στην Τουρκία θα είναι η υποψηφιότητα Τ. Ερχιουρμάν; Άλλοι τη θέλουν πιο επικριτική, άλλοι τη θεωρούν ισορροπιμένη. Για τους περισσότερους Ε/κ, καλός Τ/κ πολιτικός είναι αυτός που ασκεί την πιο πολλή κριτική στην Τουρκία. Αλλά τα δεδομένα είναι εκεί, και μόνο τυφλοί στα πασιφανή δεν τα βλέπουν: επιτυχημένη είναι εκείνη η πολιτική που αναγνωρίζει τα δεδομένα και τις δυσκολίες και έχοντας καθαρή εικόνα για το μέλλον, βρίσκει την κάθε φορά «χρυσή τομή» που οδηγεί στην πρόοδο, στην επίλυση, στην αυτοτέλεια. Συνεπώς, ο Τ. Ερχιουρμάν δεν έχει παρά να μελετήσει τις κινήσεις Μ.Α. Ταλάτ και Μ. Ακιντζί, να κρατήσει ό,τι πέτυχε, να μην επαναλάβει ότι δεν απέδωσε και ανάλογα να οργανώσει τη στρατηγική του. Επιτυχημένη είναι εκείνη η πολιτική που αλλάζει τα δεδομένα και βελτιώνει με έργα τη ζωή των ανθρώπων και όχι εκείνη που κινείται στο «παρά λίγο».

Οι διαφορετικές γνώμες ανάμεσα στην Άγκυρα και τους Τ/κ, δεν είναι κάτι νέο. Είναι η ε/κ κοινότητα που αποφεύγει να αναλύσει τις βαθύτερες πολιτικές και τα χρώματα. Στην κυρίαρχη ε/κ αφήγηση, οι Τ/κ είναι η προέκταση της Αγκυρας, ένας

ιμάντας μεταβίβασης της γραμμής της. Αυτά όμως που έκαναν στη διαδήλωση, δεν κολλούν με ό,τι έχουμε μάθει. Έτσι, τα γνωστά ε/κ ΜΜΕ, αυτά που αντιστρατεύονται την ομοσπονδιακή επίλυση, αλλάζουν θέμα. Τα ενοχλεί η δυνατότητα ο μέσος Ε/κ να έχει μια πληρέστερη αντίληψη στα πράγματα. Γι' αυτό σχεδόν αυτόματα, μπαίνει σε εφαρμογή το σύστημα «αγνοήστε τα», «υποβαθμίστε τα», συνεχίζουμε τη μάχη υπέρ της στασιμότητας.

Ο ΔΗΣΥ με σχετική ανακοίνωσή του γράφει ότι «τα όσα τεκταινούνται τις τελευταίες ημέρες στα κατεχόμενα αποτελούν μια ακόμη κλιμάκωση της διαρκούς προσπάθειας της Τουρκίας για διάβρωση του κοσμικού χαρακτήρα της τ/κ κοινότητας. Οι Τ/κ μπορούν να έχουν ένα ευρωπαϊκό μέλλον σε μια ενωμένη Κύπρο». Η διαπίστωση ΔΗΣΥ ασφαλώς έχει πραγματική βάση, γι' αυτό και οι μαζικές αντιδράσεις «κατά της διάβρωσης». Αλλά η υποκριτική πολιτική κάποια στιγμή χρειάζεται να πάρει τέλος. Αν υπερασπιζεσαι «τον κοσμικό χαρακτήρα της τ/κ κοινότητας», τότε χρειάζεται να πεις πώς υπερασπίστηκες τον κοσμικό χαρακτήρα της ε/κ! Χρειάζεται να πεις λ.χ. στα 10 χρόνια της διακυβέρνησης Αναστασάδη, πόσο και πού έγινε, ή να καταγράψεις πόσοι σχολικοί χώροι γέμισαν με παρεκκλήσια στα ίδια 10 χρόνια. Ή η υπεράσπιση της κοσμικότητας έχει ισχύ μόνο για τους άλλους; Θα ήταν επίσης χρήσιμο ο ΔΗΣΥ να πει λ.χ. πόσες φορές διαφώνησε ή άσκησε κριτική στις δημόσιες παρεμβάσεις του αρχειπισκόπου, οι οποίες οδηγούν τις προσπάθειες για επανάλληψη των συνομιλιών σε ξαφνικό θάνατο. Δεν αρκεί να μιλάμε για τα εύκολα που αφορούν άλλους. Πρόκειται η προσπάθεια για να αλλάξει η δική μας κατάσταση πραγμάτων και το πόσο συμβάλλει ο κάθε σχηματισμός στο να αντιμετωπιστούν τα ποικίλα αδιέξοδα πρώτα στο «χωρίο» μας, για να πείθουμε ότι μιλώντας για τους άλλους έχουμε και την απαιτούμενη αξιοπιστία!

www.larkoslarkou.org.cy

Πάθη και ίντριγκες στον 21ο αιώνα

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ



Το ψυχόγραμμα των δασμών τις τελευταίες ημέρες θυμίζει πως τίποτα στις σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ηνωμένων Πολιτειών δεν θα είναι πια το ίδιο. Το παγκόσμιο σκηνικό παίρνει τη μορφή που πολλοί αναλυτές ανέμεναν για τον 21ο αιώνα. Ενός κόσμου μεγάλων δυνάμεων όπου οι ΗΠΑ εξακολουθούν να έχουν κεντρικό ρόλο, αλλά δεν είναι πλέον η χώρα στην οποία ο υπόλοιπος κόσμος προσέβλεπε για σταθερότητα και οικονομική ανάπτυξη. Ή, η χώρα που ταυτόχρονα ο υπόλοιπος κόσμος απεχθανόταν για τον ρόλο της ως «παγκόσμιου αστυνομικού».

Το δημοσιογραφικό κλισέ του «πλανητάρχη» (και του «παγκόσμιου αστυνομικού») δεν ισχύει πλέον, καθώς όλο και περισσότερες κοινωνίες διερωτώνται γιατί ακριβώς η μοίρα τους πρέπει να εξαρτάται σε τέτοιο βαθμό από έναν εκλεγμένο αξιωματούχο που οι ίδιοι δεν είχαν την ευκαιρία να ψν-

φίσουν. Καιρός να το αποσύρουμε. Κατ'έτω ενώπιον της Ένωσης Κλισέ Διαιτυπώσεων τον όρο «πορτοκαλί Πρόεδρος» ως την ταπεινή μου πρόταση.

Η συμπεριφορά των ΗΠΑ μπορεί να προβλεφθεί, και ο Τραμπ δεν είναι «απόρβλεπτος» ούτε «τρελός» όπως θέλουν τον Ερντογάν τα δημοσιογραφικά κλισέ των ελληνόφωνων ΜΜΕ. Ναι, ο τρόπος σκέψης και οι πρακτικές του δεν φαίνεται να έχει βάθος και στρατηγική, όμως οι πράξεις του συνάδουν με τη ρητορική του και το ιστορικό του.

Ο κ. Πορτοκαλί βλέπει τον ρόλο του ως deal maker, και θεωρεί πως η πίεση στο παγκόσμιο εμπόριο θα του δώσει ευκαιρίες να διαπραγματευτεί καλύτερους όρους. Ακόμα και αν οι επιπτώσεις θα χτυπήσουν πρώτα τους ίδιους τους ψηφοφόρους του, ένα ενδεχόμενο το οποίο κυνικά προσπερνά μέχρι τη στιγμή που επηρεάζει πραγματικά την οικονομία και κατ' επέκταση την αποδοχή του στις δημοσκοπήσεις.

Η συμπεριφορά των ΗΠΑ μπορεί να προβλεφθεί, και ο Τραμπ δεν είναι «απόρβλεπτος» ούτε «τρελός» όπως θέλουν τον Ερντογάν τα δημοσιογραφικά κλισέ των ελληνόφωνων ΜΜΕ.

Όπως είδαμε την Τετάρτη το βράδυ, ο Ντ. Τραμπ είναι έτοιμος να αλλάξει πορεία και να προσαρμοστεί. Οι σύμβουλοί του προσπαθούν τώρα να πείσουν τα ΜΜΕ πως αυτό ήταν το σχέδιό του από την αρχή, όμως ακόμα και ο ίδιος δήλωνε την Τετάρτη πως η απόφαση λήφθηκε τις τελευταίες ημέρες, και πως η ανακοίνωση στο ιδιωτικό μέσο κοινωνικής δικτύωσης Truth Social γράφτηκε χωρίς δικηγόρους, «από την καρδιά». Οι New York Times, έχοντας εν-

δεχομένως συγκινηθεί λιγότερο από το αφήγημα αυτό, μετέφεραν πληροφορίες πως ο κ. Τραμπ, ενώ αρχικά έλεγε στους Ρεπουμπλικάνους πως ξέρει τι κάνει, αντίδρασε μετά την αναταραχή στις αγορές, καθώς οι σύμβουλοί του φοβούνταν πως η κατάσταση θα ξέφυγε από τον έλεγχο και προτιμούσαν η πολιτική της αμερικανικής κυβέρνησης να εστιάσει με πιο δομημένο τρόπο στην Κίνα.

Πέρα από το δράμα και την ίντριγκα της σημερινής συγκυρίας, οι ΗΠΑ εξακολουθούν να κινούνται στην ίδια πορεία: της νευρικότητας καθώς δεν είναι η κύρια παγκόσμια δύναμη, της αναδίπλωσης μακριά από στρατιωτικές επεμβάσεις και περιπέτειες ανά το παγκόσμιο, της απηχίας από τις ανισότητες στο εσωτερικό που η προοδευτική κεντροαριστερά της χώρας δεν μπορεί να αντιμετωπίσει και που ο κύκλος του Τραμπ σπεύδει να εκμεταλλευτεί για πλουτισμό και για προώθηση υπερσυντηρητικών πολιτικών.

Η σημερινή συμπεριφορά των ΗΠΑ συνάδει και με τις τάσεις στην εξωτερική πολιτική – ανεξάρτητα από τις ιμπεριαλιστικές περιπέτειες της σημερινής Ρωσίας και του νεο-ορθόδοξου φασισμού του Κρεμλίνου, ο πραγματικός ανταγωνιστής στη διεθνή σκηνή είναι η Κίνα. Αυτό το έχει καταλάβει και η Ε.Ε., προσπαθώντας να ισορροπήσει σε μια σχέση ανταγωνιστή και εταίρου, ταυτόχρονα με έναν πόλεμο στην Ευρώπη και έναν εντελώς αχρείαστο οικονομικό πόλεμο με τις ΗΠΑ.

Οι αγορές θα πάρουν λοιπόν βαθιές ανάσες, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε. θα ξεκινήσουν, και όλοι ελπίζουν πως η κλιμάκωση μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας θα υποχωρήσει. Οι δραματικές στιγμές των τελευταίων ημερών, ωστόσο, είναι μόνο μια ένδειξη αυτού που ξέραμε εδώ και καιρό. Πως δεν είμαστε πια στην εποχή του business as usual.

ykakouris@gmail.com

«Λαμπρόν» στα νομοσχέδια

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«**Λαμπρόν** να σε κάψει...» είναι η συνηθισμένη λαϊκή ρήση, ενίοτε και κατάρα, η οποία ακούγεται στους καφενέδες και στα σοκάκια πόλεων και χωριών. Ξεκινά από τα «Σόδομα και τα Γόμορρα» τα οποία έκαψε με φωτιά, με λαμπρόν, ο Θεός και φθάνει μέχρι τις μέρες μας, όπου το «λαμπρόν πέφτει και κρούζει» ανθρώπους και όχι μόνο. Και αυτήν τη ρήση σίγουρα θα αναφωνούσε ο μακαρίτης Αλέκος Μαρκίδης, αν διάβαζε το περίφημο νομοσχέδιο «ο περί ρύθμισης και ελέγχου Λαμπρατζιών Νόμος του 2025», το οποίο ήθελε το υπουργείο Δικαιοσύνης και η κυβέρνηση «ππάσα-ππάσα», με τη μορφή του κατεπειγόντος, να περάσει από τη Βουλή. Πρώτα, αυτός ο οποίος συντάξε το νομοσχέδιο, σίγουρα δεν ξέρει καλά τη δουλειά. Τίναξε στον αέρα, σύμφωνα με βουλευτές και όχι μόνο, το Σύνταγμα, τινάζοντας και όλους αυτούς οι οποίοι το υπέγραψαν, το ενέκριναν και το κατέθεσαν στη Βουλή. Σοβαροί βουλευτές και σοβαροί τεχνοκράτες του κοινοβουλίου, γελούσαν και έλχαιγαν, με το κατάντημα της εκτελεστικής εξουσίας, η οποία δεν συντάσσει πλέον νομοσχέδια με «παραθυράκια», αλλά συντάσσει νομοσχέδια με «καμαρόπορτες», ώστε να ακυρωθούν με την πρώτη υπόθεση, η οποία θα οδηγηθεί στη Δικαιοσύνη.

Ίσως για πρώτη φορά επιχειρείται στην Κύπρο να νομοθετηθεί ένα έθιμο, το οποίο ορίζεται ως «λαμπρατζιά» και σημειώνεται ότι είναι στο πλαίσιο της παράδοσης της κυπριακής κοινωνίας. Ίσως, για πρώτη φορά ορίζεται ότι ένας νόμος αφορά μόνο την Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου ή άλλο χριστιανικό δόγμα. Καλά, οι υπόλοιποι πολίτες της Κύπρου, Μωαμεθανοί, Ινδουιστές, Βραχμάνοι, Δωδεκαθέιστές, άθεοι και ό, τι άλλο πιστεύει ο καθένας, δικαιούνται να κάνουν ό, τι θέλουν. Να ανάβουν λαμπρατζιές, αλλά να μην τους αγγίζει ο νόμος, γιατί δεν είναι Χριστιανοί; Ίσως για πρώτη φορά, από την πρώτη ανάγνωση νομοσχεδίου, υπήρξαν τόσες πολλές αντιδράσεις και υποδείξεις, ότι καταφανώς έρχεται σε σύγκρουση με άλλες νομοθεσίες. Υπήρξαν ακόμη και απειλές από τους Οικολόγους, ότι αν υιοθετηθεί, θα γίνει καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Και επί της ουσίας, με πονηρό τρόπο, μετατίθενται οι ευθύνες της Αστυνομίας και της Πυροσβεστικής, στις τοπικές αρχές, οι οποίες όπως είναι φυσικό αντιδρούν. Το πιο παράξενο είναι η πρόνοια για μία λαμπρατζιά σε κάθε ναό, πρόνοια η οποία θα αυξήσει αντί να μειώσει τον αριθμό των λαμπρατζιών. Και το πιο εξοργιστικό, είναι ότι προνοούνται ποινές μέχρι 12 χρόνια φυλάκιση, ή μέχρι

75 χιλιάδες ευρώ πρόστιμο ή και οι δύο ποινές μαζί, για μια λαμπρατζιά, στην οποία κατά κανόνα «ένοχοι» είναι ανήλικοι.

Η προβληματική σύνταξη νομοθεσιών, δεν είναι σημερινό φαινόμενο και πάντα υπάρχει η «πονηρή σκέψη», ότι πίσω από όλα αυτά, κρύβονται τα λεγόμενα «παραθυράκια» των νόμων και ανομολόγητα συμφέροντα. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι ένα σωρό αποφάσεις στα δικαστήρια στηρίζονται σε προβληματικές διαδικασίες και όχι στην ουσία των υποθέσεων. Χαρακτηριστικότερα παραδείγματα τα μεγάλα έργα του δημοσίου και οι προαγωγές δημοσίων υπαλλήλων. Οι μεγαλοδικηγόροι ξέρουν τους τρόπους να ακυρώνουν ακόμη και καταφανείς παρανομιές. Ακόμη και ένα «και» μπορεί να αποτιμάται σε πολλά εκατομμύρια ευρώ, είτε για το δημόσιο είτε για τους «αετονύχιδες».

Υπάρχει και η απλή διάσταση της υπόθεσης, με την «έλλειψη» ανθρώπων οι οποίοι να κατέχουν την τέχνη της σύνταξης νομοθεσιών. Έφυγε ο «γκουρού» της σύνταξης νομοθεσιών, ο αειμνηστος Αλέκος Μαρκίδης. Ευτυχώς υπάρχουν και μερικοί λειτουργοί στο κοινοβούλιο, με μεγάλη πείρα και ιδιαίτερες γνώσεις, οι οποίοι μπορούν να εντοπίζουν και να διορθώνουν «λάθνη» νομοσχεδίων. Συνταγματικά, αρμόδια για τη σύνταξη νομοσχεδίων είναι η κυβέρνηση και υπεύθυνη για τον νομοτεχνικό έλεγχο είναι η Νομική Υπηρεσία. Ωστόσο, είτε λόγω απειρίας, είτε λόγω αδυναμιών, είτε για άλλους λόγους, φθάνουν «ασύντακτα», ενίοτε «ανορθόγραφα» και καταφανώς λανθασμένα νομοσχέδια στο κοινοβούλιο. Στο παρελθόν καταβλήθηκε μια σοβαρή προσπάθεια για σύσταση ομάδας, η οποία θα έλεγχε τα νομοσχέδια. Ωστόσο, η προσπάθεια δεν καρποφόρησε, αφού τάχα ήταν προσβλητική η όλη διαδικασία, για τους αξιωματούχους.

Στην εποχή των τεχνολογικών θαυμάτων, ήδη κάποιοι «συντάσσουν» νομοσχέδια, μέσω τεχνητής νοημοσύνης. Ωστόσο, κατά κανόνα είναι γεμάτα «παιδαριώδη» λάθη. Η εμπειρία δεν αγοράζεται και σίγουρα δεν μπορεί να καρέσει σε καμιά ψηφιακή μηχανή. Σε αυτό το επίπεδο εντάσσονται και τα ψηφιακά προγράμματα τα οποία ετοιμάζουν περιλήψεις νομοθεσιών, ετοιμάζουν αγορεύσεις για δικαστήρια και ακόμη δίδουν νομικές συμβουλές. Αλλά και πάλι τα αποτελέσματα είναι τραγικά, όπως μαρτυρούν έμπειροι δικηγόροι, οι οποίοι ξέρουν να κερδίζουν νομικές μάχες. Ο άνθρωπος έχει «θεϊκές» καταβολές και σίγουρα ποτέ δεν θα ανατραπεί από ανθρώπινα κατασκευάσματα. Ούτε βεβαίως θα καταφέρει ποτέ να ανατρέψει τον δημιουργό του.

kparispan@yahoo.gr

Στον «μετα-ανθρώπινο» ψηφιακό κόσμο μας

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Μακάρι ο καταιγισμός αναλύσεων, σχολίων και δημοσιών συζητήσεων που προκάλεσε, διεθνώς, το «Adolescence» να βοηθήσει στην πιο αποτελεσματική προσέγγιση του προβλήματος. Εάν κανείς συγκεντρώνει τον αριθμό των λέξεων, των εκπομπών, των ειδικών, που έχουν αναφερθεί στη βρετανική σειρά του Netflix, θα συνθέτε μια βιβλιοθήκη με άφθονο οπτικοακουστικό και έντυπο υλικό. Και είναι τόσο η εμπλοκή και η ένταση του θέματος που συνεχίζεται ο διάλογος ανελλιπώς εδώ και ένα μήνα, από την έναρξη της προβολής. Παιδιά, γονείς, εκπαιδευτικοί σύστημα και, η πηγή της δυσστοίας, το Διαδίκτυο, ειδικότερα τα social media, είναι οι κρίκοι στην αλυσίδα που ακτινογραφεί η σειρά, ανοίγοντας ζωτικής σημασίας θέματα. Μάλιστα, πρόσφατα, μιλώντας στο Βρετανικό Κοινοβούλιο, ο πρωθυπουργός Κιρ Στάρμερ είπε ότι παρακολούθησε το «Adolescence» με τα δυο παιδιά του και πιστεύει πως πρέπει να λάβουν πολύ σοβαρά υπόψη τις «μοιραίες συνέπειες» που έχει για τους νέους ανθρώπους το επιβλαβές περιεχόμενο του Διαδικτύου. Χρειάζεται να δράσουμε, υπογράμμισε. Ο δε συνενταριογράφος των τεσσάρων επεισοδίων Τζακ Θορν, σε συνέντευξή του, τόνισε πως είναι αναγκαίες νομοθετικές πρωτοβουλίες για να απαγορευθεί η πρόσβαση στο Διαδίκτυο για άτομα κάτω των 16 ετών.

Η συζήτηση είναι ευρεία, υπάρχουν και στην Ελλάδα φωνές που συγκλίνουν στην απαγόρευση. Τουλάχιστον, σε ειδικές ρυθμίσεις των πλατφορμών ώστε να αποκλείονται χρήστες κάτω των 16.

Στις αρχές του 21ου αιώνα, ήδη, ο πολιτικός φιλόσοφος Φράνσις Φουκουγιάμα αναφερόταν στο ζοφερό μετα-ανθρώπινο μέλλον.

Βέβαια, η δική του οπτική αφορούσε τη βιοτεχνολογία, η οποία θα μπορούσε να αλλάξει ριζικά την ανθρώπινη φύση. Πρόλαβε όμως η ψηφιακή εποχή να επιδράσει καταλυτικά στον ψυχισμό, προκαλώντας απρόβλεπτες αναταράξεις.

As κρατήσουμε τον «μετα-ανθρώπινο» κόσμο. Αυτόν στον οποίο η εικονική πραγματικότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης επιβάλλει τους όρους της. Στην «Εφηβεία», ο κεντρικός ήρωας είναι 13 ετών και διαπράττει φόνο. Το ακόμη χειρότερο είναι ότι δεν έχει αντιληφθεί τι έχει κάνει, το νόημα της πράξης του. Βυθισμένος στα «ανάλεκτα»

Τώρα, το πρόβλημα της εφηβικής παραβατικότητας μπορεί να είναι στο σπίτι του καθενός, χωρίς διαχωριστικές/ταξικές γραμμές.

της σοσιαλμιντιακής επικοινωνίας, στην κωδικοποιημένη υποκοιλούρα εκφοβισμού, με emoji και μια χρωματική γκάμα που δαλώνει την αποδοχή ή τη βίαιη απόρριψη (που κανείς δεν αντέχει), δεν καταλαβαίνει ούτε το τετελεσμένο του φόνου. Σαν να μπορεί να αναιρέσει την ενέργεια, να κάνει undo. Στο άβατο του εφηβικού δωματίου, αυτού του «ακαρτογράφτου χώρου» όπου το παιδί είναι μόνο με την οθόνη του. Η οικογένεια και απορρυθμισμένη να μην είναι, δεν έχει πρόσβαση στο διαδικτυακό ιδιόλεκτο. Δεν χρειάζονται οι έρευνες για να διαπιστωθεί ότι το 25% των παιδιών δεν μπορεί να ζήσει πάνω από μία ώρα χωρίς το κινητό του. Μια



ΣΚΙΤΖΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Ο εμφυλιοδιεθνής πολιτισμικός πόλεμος



Σύμφωνα με τον Σάμιουελ Χάντιγκτον, η κουλτούρα είναι «ο υψηλότερος τρόπος ομαδοποίησης και η ισχυρότερη πολιτισμική ταυτότητα» των λαών. Οι πολιτισμικές ταυτότητες έρχονται σε σύγκρουση σε έναν αδιάκοπο ανταγωνισμό, καθώς οι φορείς τους παλεύουν για την παγκόσμια ηγεμονία. Σύμφωνα με την πολυσυζητημένη θέση του, «Η σύγκρουση των πολιτισμών» (1996) είναι η κύρια αιτία συγκρούσεων μεταξύ των λαών. Οι πολιτισμικές και θρησκευτικές ταυτότητες των ανθρώπων θα αποτελέσουν την κύρια πηγή πολέμων στον κόσμο μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, αποφάνθηκε ο Αμερικανός πολιτικός επιστήμονας, υποστηρίζοντας παράλληλα ότι οι μελλοντικοί πόλεμοι δεν θα διεξάγονται μεταξύ χωρών, αλλά μεταξύ πολιτισμών. Σε αυτό του το έργο ταυτίζει με εμφυτικό τρόπο τη θρησκευτική με την πολιτισμική ταυτότητα.

Η ταύτιση αυτή ωστόσο έχει τις ρίζες της σε παλαιότερους στοχαστές, πρωτεργάτες της αντεπαναστατικών κριτικής της νεωτερικής κοινωνίας στην Ευρώπη. Οι στοχαστές αυτοί αντέταξαν τον καθολικισμό στη σύγχρονη φιλελεύθερη κοινωνικοπολιτική τάξη. Ο καθολικός αντιφιλελευθερισμός έγινε έτσι η πρωτογενής πηγή κριτικής του καπιταλισμού και των αστικών

τάξεων, των τάξεων που, σύμφωνα με τον Ντονόσο Κορτές («Επιστολή της 24ης Οκτωβρίου 1851») φησαυρούν σε άσκοπες συζητήσεις (Las Clases Dicutidoras), αντί να αποφασίζουν και να πράττουν, όπως οφείλει να κάνει μια αυθεντική πολιτική τάξη. Την κοινωνικοποίηση της καθολικής θρησκείας εισηγήθηκε λοιπόν πρώτος ο καθολικός αντεπαναστάτης συγγραφέας Χουάν Ντονόσο Κορτές (1809-1853). Στα «Δοκίμια πάνω στον καθολικισμό, τον φιλελευθερισμό και τον σοσιαλισμό» (1851), ο Donoso αναπτύσσει τη θεωρία ότι η κοινωνικοπολιτική τάξη ενός λαού είναι αποτέλεσμα των βασικών αρχών του πολιτισμού του οποίου είναι φορέας.

Έτσι, ο καθολικισμός έχει τη δική του κοινωνική τάξη, η οποία έρχεται σε αντίθεση με αυτές του φιλελευθερισμού και του σοσιαλισμού. Ιδιαίτερα επιθετικός εναντίον των θέσεων του Πιερ-Ζοζέφ Προντόν, ο Ντονόσο, ενώ παραδέχεται τις σοσιαλιστικές θέσεις της εκμετάλλευσης του προλεταριάτου από τους πλουτοκράτες αστούς, υποστηρίζει ότι η σοσιαλιστική απάντηση έγκειται μόνο στη διάχυση της ιδεολογίας του φθόνου και του μίσους κατά των αστών. Με τον τρόπο αυτό, κατακερματίζει την κοινωνία και διαφθείρει ηθικά την εργατική τάξη. Ο πραγματικός του εχθρός όμως δεν είναι ο σοσιαλισμός, τον οποίο θεωρεί απλά παραστρατημένο, αλλά

ο φιλελευθερισμός. Για να κατανοήσουμε την κατάσταση στον Δυτικό κόσμο σήμερα, είναι αναγκαίο να σκεφτούμε τη σύγκρουση των πολιτισμών όχι ως πόλεμο μεταξύ λαών, όπως υποστηρίζει ο Χάντιγκτον, αλλά ως εμφυλιοκοινωνικό πόλεμο εντός της κάθε εθνικής κοινωνίας χωριστά και εντός ολόκληρης της Ευρώπης ως ενιαίο πολιτισμικό σύνολο λαών, όπως υποστηρίζει ο Ντονόσο Κορτές.

Ο ίδιος ο Ντονόσο Κορτές, στην «Ομιλία περί δικτατορίας» (1849), δεν θα διστάσει να προτείνει την επιβολή καθολικής δικτατορίας στην Ευρώπη, με σκοπό να τη σώσει από τη φιλελεύθερη ηθική και κοινωνική παρακμή. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η «δικτατορία του Θεού» είναι προτιμότερη από την επιβολή μιας δημοκρατικής τάξης στην οποία είναι όλοι σκλάβοι χωρίς να μπορούν καν να σκεφτούν ότι πρέπει να ελευθερωθούν. Δυστυχώς, την ίδια θέση είχε εκφράσει και ο Καρλ Σμιτ σε πολλά έργα του κατά την περίοδο της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, για να τεθεί τελικά στην υπηρεσία του Χίτλερ και των ναζιστών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, σήμερα, όλοι οι υποστηρικτές του Πούτιν, και τελευταία και του Τραμπ, στην Ευρώπη προέρχονται από ακραιφνείς καθολικούς και ορθόδοξους κύκλους, στους οποίους προσκολλώνται τα απομεινάρια των σταλινικών ιδεολόγων

των πάλαι ποτέ ισχυρών κομμουνιστικών κομμάτων της Ευρώπης. Παράλληλα, η τραμπικιά πολιτισμική αντιμεπίθεση στις ΗΠΑ έχει ως θεμέλιο την προτεσταντική ηθική τάξη και ως εκλογικό προπύργιο τα προτεσταντικά συντηρητικά λαϊκά στρώματα. Αυτό επομένως που παρατηρούμε σήμερα είναι η εικόνα ενός εμφυλίου πολιτισμικού πολέμου εντός της ίδιας της Δύσης, εντός της Αμερικής και εντός της Ευρώπης.

Με άλλα λόγια, επιστρέφουμε, αν δηλαδή είχαμε ξεφύγει ποτέ, στις ενδοευρωπαϊκές κοινωνικοθρησκευτικές και ιδεολογικές διαμάχες του 19ου αιώνα ανάμεσα σε ακραιφνείς νοσταλγούς της παλιάς θρησκευτικής τάξης και σε φιλελεύθερους. Ίσως μάλιστα να διαβάζουμε λανθασμένα την προσκόλληση των ευρωπαίων και αμερικανικών αντιδραστικών αντιφιλελευθέρων δυνάμεων στον Πούτιν και στον ποιντισμό. Οι δυνάμεις αυτές δεν εργάζονται απλά για την επικράτηση του Πούτιν και την αποκατάσταση μιας χαμένης ισορροπίας στην παγκόσμια πολιτισμική σκακιέρα. Οι αντιφιλελεύθερες αυτές δυνάμεις, σε Ευρώπη και Αμερική, ελπίζουν στην υποστήριξη του Πούτιν και των υπόλοιπων απολυταρχών και τυράννων στον πλανήτη στα πολιτικά τους σχέδια για επιβολή μιας «δικτατορίας του Θεού» στη Δύση, όπως ευχόταν και ο Ντονόσο.

ματιά γύρω μας αρκεί. Και οι γονείς; Ο ψυχίατρος Στέλιος Στυλιανίδης διαπιστώνει «αδυναμία γονεϊκής λειτουργίας. Με τον πατέρα εσωτερικεύεται το όριο, η απαγόρευση». Και ο πατέρας, εν προκειμένω, είναι απών. Οχι αδιάφορος ίσως, αλλά απών.

Από την άλλη, τα σχολεία δεν έχουν πλέον τη δυνατότητα (και τη δύναμη) να συγκρατήσουν ή να καθοδηγήσουν τους μαθητές. Η μόνη αφήγηση που είναι αποδεκτή, και υποθετείται από όλους, είναι η σοσιαλμιντιακή. Οι εκπαιδευτικοί χάνουν/έχουν χάσει το κουράγιο τους. Χρειάζονται σοβαρή στήριξη από την πολιτεία, όχι επικοινωνιακά πυροτεχνήματα. Οι ψυχολόγοι δεν επαρκούν για τις σχολικές μονάδες, δεν καλύπτονται οι διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες.

Στο δεύτερο επεισόδιο της «Εφηβείας» (το πιο κομβικό, κατά τη γνώμη μου) το σχολείο εμφανίζεται ανεπαρκές, οι καθηγητές αδύναμοι. Τους έχει πάρει η μπάλα, κατά τα κοινώς λεγόμενα. Σχεδόν φοβούνται. Θα επιθυμούσαν –έτσι μοιάζει– να είναι αόρατοι, ασώματοι. Είτε όμως το θέλουν είτε όχι, τα παιδιά κάπως έτσι τους αντιμετωπίζουν.

Στον ψηφιακό «μετα-ανθρώπινο» κόσμο μας, έχουν υπερδιπλασιαστεί οι έφηβοι με συμπτώματα κατάθλιψης, κρίσεις άγχους, τα περιστατικά αυτοτραυματισμών.

Η εποχή που ταυτίζαμε την εφηβική παραβατικότητα με τις υποβαθμισμένες συνοικίες, τη φτώχεια, τη μετανάστευση, τον ρατσισμό, έχει παρέλθει. Τώρα, το «πρόβλημα» μπορεί να είναι στο σπίτι του καθενός, χωρίς διαχωριστικές/ταξικές γραμμές. Το «Adolescence» κτύπησε τη σωστή χορδή προκαλώντας τσουνάμι από ταχυκαρδίες. Η ανησυχία διαχύθηκε και πολλαπλασιάστηκε. Βγήκε εκτός πλαισίου, εκτός οθόνης.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.



Η νέα εποχή της ΗΛΕΚΤΩΡ ως μέλος του Ομίλου Motor Oil

Ισχυρή παρουσία στην Κύπρο και ηγετική πορεία στην διαχείριση απορριμμάτων και την παραγωγή πράσινης ενέργειας

ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΚΛΙΚΗ οικονομία να αποτελεί σημαντικό πεδίο ανάπτυξης της δραστηριότητας και της στρατηγικής του Ομίλου Motor Oil, ολοκληρώθηκε στις 28 Ιανουαρίου η εξαγορά του 94,44% του μετοχικού κεφαλαίου της ΗΛΕΚΤΩΡ Α.Ε. από Κυπριακή θυγατρική της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε., Manetial Limited.

Επενδύοντας στην διαχείριση απορριμμάτων, την ανακύκλωση και τη χρήση ανακυκλώσιμων υλικών, η Motor Oil συμβάλλει έμπρακτα στην οικοδόμηση ενός πιο βιώσιμου μέλλοντος, όπου οι φυσικοί πόροι επαναχρησιμοποιούνται με τον πιο αποδοτικό και υπεύθυνο τρόπο, ενώ η απόκτηση της ΗΛΕΚΤΩΡ ενισχύει σημαντικά τη θέση του Ομίλου στον συγκεκριμένο τομέα, δημιουργώντας έναν πραγματικό ηγέτη στο χώρο της Κυκλικής Οικονομίας στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Πρωταγωνίστρια στην Πράσινη Μετάβαση με Διεθνή Παρουσία και τεχνολογία αιχμής

Η ΗΛΕΚΤΩΡ αποτελεί τη μοναδική ελληνική εταιρεία στη διαχείριση απορριμμάτων και την παραγωγή πράσινης ενέργειας με διεθνή παρουσία. Με καθιερωμένη λειτουργία, δραστηριοποιείται πάνω από 20 χρόνια σε όλο το φάσμα της Μελέτης, Κατασκευής και Λειτουργίας σύγχρονων μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων, έργων παραγωγής εναλλακτικών καυσίμων και αξιοποίησης της βιομάζας.

Με υλοποιημένα έργα σε 8 χώρες και πάνω από 900 άτομα προσωπικό, η ΗΛΕΚΤΩΡ είναι επιπλέον η μόνη ελληνική εταιρία που διαθέτει δικής της τεχνολογία για τη βιολογική επεξεργασία των αποβλήτων μέσω της 100% γερμανικής θυγατρικής της Herhof gmbh. Η Herhof διαθέτει τεχνολογίες τόσο για την αερόβια όσο και για την αναερόβια επεξεργασία του οργανικού μέρους των αποβλήτων, την οποία και έχει εγκαταστήσει σε περισσότερες από 80 μονάδες σε ευρωπαϊκές χώρες μεταξύ των οποίων οι Γερμανία, Ελλάδα, Βουλγαρία Κροατία, Ιταλία κ.α.

Η Κύπρος ως σημαντικός πυλώνας

Στο επίκεντρο της διεθνούς δραστηριότητας της ΗΛΕΚΤΩΡ βρίσκεται η Κύπρος, όπου η εταιρεία λειτουργεί από το 2010 την Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) Λάρνακας/Αμμοχώστου. Θεωρείται ένα υποδειγματικό έργο με τεχνολογίες αιχμής (state-of-the-art) καθώς αποτελεί το πρώτο έργο παγκοσμίως με εκτεταμένο οπτικό διαχωρισμό ανακυκλώσιμων από σύμμεικτα απορρίμματα, ενώ παράλληλα γίνεται αερόβια βιολογική επεξεργασία του οργανικού κλάσματος των απορριμμάτων.

Αποτελεί μάλιστα σημείο αναφοράς για την αγορά της Κύπρου, αλλά και διεθνώς, όπως προκύπτει από το ενδιαφέρον εταιρειών και διακρατικών φορέων που το επισκέφθηκαν έτσι ώστε να υιοθετήσουν στη χώρα τους αντίστοιχες τεχνολογίες.

Οι εγκαταστάσεις αποτελούνται από εργοστάσιο επεξεργασίας σύμμεικτων δημοτικών απορριμμάτων και χώρο υγειονομικής ταφής



υπολειμμάτων. Η δυναμικότητα επεξεργασίας του εργοστασίου ανέρχεται σε 190.000 τόνους σύμμεικτων δημοτικών αποβλήτων ετησίως.

Από τον Σεπτέμβριο 2018 η μονάδα άρχισε να παραλαμβάνει και τα απορρίμματα της Επαρχίας Λευκωσίας με αποτέλεσμα οι ετήσιες εισερχόμενες ποσότητες στις εγκαταστάσεις να ανέρχονται σε ~ 300.000 τόνων ετησίως, με αποτέλεσμα η μονάδα να δέχεται > 50% των παραγόμενων απορριμμάτων στην Κύπρο, θέτοντας τον πήχη ψηλά για τη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων στο νησί.

Τομείς Δραστηριότητας με Εξειδικευμένη Γνώση

Οι προηγμένες τεχνολογίες της ΗΛΕΚΤΩΡ

καθιστούν δυνατή την ανάκτηση ανακυκλώσιμων υλικών, την παραγωγή κόμποστ, την παραγωγή καθαρών και φιλικών προς το περιβάλλον δευτερογενών καυσίμων καθώς και την άμεση παραγωγή ενέργειας από τα απόβλητα.

Πιο συγκεκριμένα, μέσω των έργων που έχει υλοποιήσει και λειτουργεί, η ΗΛΕΚΤΩΡ Α.Ε. επεξεργάζεται σήμερα πάνω από 700.000 τόνους απορριμμάτων (εξαιρουμένων ποσοτήτων που διαχειρίζονται απευθείας σε ΧΥΤ), παράγει περίπου 200.000 MWh πράσινης ενέργειας (Biogas to Energy), ανακάτ περισσότερους από 100.000 τόνους ανακυκλώσιμων υλικών και αξιοποιεί ενεργειακά περισσότερα από 110 εκατομμύρια κυβικά μέτρα βιοαερίου ετησίως, συνεισφέροντας στην αποφυγή εκ-

πομπής περισσότερο από 800xχλδ ισοδύναμων τόνων CO₂ στην ατμόσφαιρα σε ετήσια βάση.

Συνολικά, σήμερα λειτουργεί 9* εγκαταστάσεις επεξεργασίας απορριμμάτων στην Ελλάδα και την Κύπρο.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στη Διαχείριση Απορριμμάτων, οι λειτουργίες της ΗΛΕΚΤΩΡ είναι οι παρακάτω:

- **Ολοκληρωμένες** Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) Περιφέρειας Δ. Μακεδονίας: Έναρξη λειτουργίας 2017 - 1η Σύμπραξη Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) στον κλάδο Απορριμμάτων που υλοποιήθηκε στην Ελλάδα
- **Ολοκληρωμένες** Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) Λάρνακας/Αμμοχώστου (Κύπρος): Έναρξη λειτουργίας 2010 - από το Σεπτέμβριο 2018 παραλαμβάνει και τα απορρίμματα επαρχίας Λευκωσίας - διαχείριση ~ 50% απορριμμάτων Κύπρου
- **Εργοστάσιο** Μηχανικής Ανακύκλωσης (Αττική): Ανάληψη λειτουργίας 2010 - Μόνη εγκατάσταση διαχείρισης σύμμεικτων αποβλήτων στην Περιφέρεια Αττικής
- **Κέντρο** Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (Αττική & Λαμία): Ανάληψη λειτουργίας 2019
- **Κέντρο** Ανάκτησης Υπολειμμάτων Γυαλιού (Αττική & Θεσσαλονίκη): Ανάληψη λειτουργίας 2019 - μοναδικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας υαλοθραύσματος στην Ελλάδα

Όσον αφορά στην Διαχείριση Επικίνδυνων Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων, η ΗΛΕΚΤΩΡ έχει κατασκευάσει και λειτουργεί από το 2002 τον μοναδικό στην Ελλάδα Αποτεφρωτήρα Επικίνδυνων Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων στον ΟΕΔΑ Δυτικής Αττικής, ενώ από το 2008 η θυγατρική ΑΠΟΣΤΕΙΡΩΣΗ ΑΕ έχει κατασκευάσει και λειτουργεί το Κέντρο Επεξεργασίας Ιατρικών και Λοιπών Αποβλήτων στο Βόλο.

Τέλος, αναφορικά με την Ενεργειακή Αξιοποίηση Απορριμμάτων, η ΗΛΕΚΤΩΡ έχει κατασκευάσει και λειτουργεί μια από τις μεγαλύτερες εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από βιοαέριο ΧΥΤΑ στην Ευρώπη, μέσω της θυγατρικής ΒΕΑΛ ΑΕ (24,5 MW - Άνω Λιόσια) καθώς και τις μονάδες αξιοποίησης βιοαερίου στους ΧΥΤΑ Ταγαράδων (3,75MW), Μαυροράχης (3,52MW) και Κοζάνης (1,26MW). Πέραν των ανωτέρω, σημειώνεται ότι η εταιρεία ολοκλήρωσε την κατασκευή και θέση σε λειτουργία της πρώτης στη χώρα μονάδας τηλεθέρμανσης από συν-αξιοποίηση βιομάζας και λιγνίτη στο Αμύνταιο (30MWth)

Με τον Όμιλο Motor Oil για ένα Βιώσιμο Μέλλον

Η ΗΛΕΚΤΩΡ, ως μέλος του Ομίλου της Motor Oil, θα συνεχίσει να πρωταγωνιστεί στην πράσινη μετάβαση, στηρίζομενη στην πολυετή εμπειρία και τεχνογνωσία των ανθρώπων της, διαφυλάσσοντας τα οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα, βελτιώνοντας την υγεία και την ποιότητα ζωής και δημιουργώντας προστιθέμενη αξία για την οικονομία και την κοινωνία.

ΑΛΛΑΖΟΥΜΕ ΣΕΛΙΔΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΒΙΩΣΙΜΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΕ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ MOTOR OIL.

Η ΗΛΕΚΤΩΡ γυρίζει σελίδα και γίνεται μέλος του Ομίλου Motor Oil.

Με γνώση, καινοτομία και σεβασμό στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, διαμορφώνουμε μια νέα δυναμική στην κυκλική οικονομία και στην πράσινη ενέργεια. Έχοντας οδηγό την εμπειρία και το κοινό μας όραμα, ενώνουμε δυνάμεις και εξελισσόμαστε ώστε να προσφέρουμε ένα βιώσιμο μέλλον για όλους μας. Υπεύθυνα, αποφασιστικά, μαζί.



www.moh.gr

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Είμαστε πάνω στο roller coaster». Έτσι περιγράφει κυβερνητική πηγή τις μεταπτώσεις των δύο τελευταίων μηνών για την κυβέρνηση. Ομοια με τη φρενήρη πορεία που διαγράφει το τρενάκι του λούνα παρκ, οι επιτελείς του Μαξίμου αισθάνονται ότι η περίοδος των βυθίσεων και των εξάρσεων που καταγράφουν οι δημοσκοπήσεις δεν έχει σταματήσει. Το κουδούνι δεν έχει χτυπήσει.

Η τοξικότητα του τελευταίου τριμήνου έχει αφήσει, εκτιμούν, δύο σημαντικά αποτυπώματα, στα οποία συμφωνούν όλες οι μετρήσεις που διεξάγονται το τελευταίο διάστημα: η Ν.Δ. έχει καταγράψει τη μεγαλύτερη βουτιά της εξετίας –παρότι δείχνει τελευταία κάποια σημάδια ανάκαμψης–, ενώ το πολιτικό σκηνικό έχει γυρίσει ξανά τούμπα, καθώς η αξιωματική αντιπολίτευση, δηλαδή το ΠΑΣΟΚ, έχει περάσει τρίτο κόμμα στις μετρήσεις και μια νέα, «εντελώς» αντισυστημική δύναμη, η Πλεύση Ελευθερίας, έχει πλασαριστεί στη δεύτερη θέση. Στο Μέγαρο Μαξίμου, παρότι επισήμως επιμένουν να ασχολούνται με το δικό τους κόμμα και τη μεγάλη προσπάθεια να ανεβάσουν τα ποσοστά τους, δεν μπορούν να μην κοιτούν διαρκώς τι γίνεται στη δεύτερη θέση, η οποία αλλάζει χέρια για τρίτη (!) φορά από το 2023, κάτι που δεν έχει ξανα συμβεί στην ιστορία της Μεταπολίτευσης. «Εκινήσαμε με αντίπαλο τον ΣΥΡΙΖΑ... γενικά, συνεχίσαμε με βασικό αντίπαλο τον Στέφανο Κασσελάκη, περάσαμε στο ΠΑΣΟΚ και έχουμε καταλήξει με αντίπαλο τη Ζωή Κωνσταντοπούλου», λέει με κατάπληξη κυβερνητική πηγή, περιγράφοντας τη... ζαλάδα στο Μέγαρο Μαξίμου. «Όταν δεν ξέρεις ποιον έχεις βασικό αντίπαλο, δεν ξέρεις ακριβώς και τη στρατηγική σου», παραδέχεται η ίδια πηγή.

Η πραγματικότητα είναι πως στο Μαξίμου υπάρχει αμφιθυμία. Δεν είναι μυστικό πως το προτιγόμενο δίμηνο, κατά το οποίο η ένταση είχε χτυπήσει κόκκινο, η άνοδος της Ζωής Κωνσταντοπούλου «άρεσε» σε πολλούς στην κυβέρνηση, καθώς θεωρούσαν πως θα είναι η απάντηση στην πίεση που δέχονται. «Σε ένα δίπολο Μητσοτάκης ή Κωνσταντοπούλου, ο Μητσοτάκης θα προσελκύσει όλους τους “νοικοκυραίους” του παλιού “Μένουμε Ευρώπη”, καθώς η κ. Κωνσταντοπούλου αποτελεί ένα φόβητρο που αφυπνίζει και συσπειρώνει αυτή την πλευρά», ήταν η πρώτη αντίδραση που έμοιαζε λογική.

Κίνδυνος «εγκαύματος»

Όσο περνάει ο καιρός και οι παλμοί πέφτουν, υπάρχουν όμως και δεύτερες σκέψεις. Η κ. Κωνσταντοπούλου σε μερικές από τις

τελευταίες μετρήσεις δείχνει να πλησιάζει το 18%, ποσοστό που υπενθυμίζεται πως αποτελούσε ζητούμενο για το ΠΑΣΟΚ ως βάση καθιέρωσης στην αξιωματική αντιπολίτευση και πλέον, μέσα σε δύο μήνες, αγγίζει η Πλεύση. Η εκρηκτική άνοδος της άλλοτε προέδρου της Βουλής έχει αρχίσει να προβληματίζει ακόμα και τους θιασώτες του διπόλου Μητσοτάκης - Κωνσταντοπούλου, καθώς το παιχνίδι με τη φωτιά μπορεί να καταλήξει σε έγκαιρο. Ο μεγαλύτερος φόβος που εκφράζεται από κυβερνητικά χείλη και έχει αρχίσει να συζητιέται και σε εσωτερικές συσκέψεις είναι πως η κ. Κωνσταντοπούλου και όσα πρεσβεύει το κόμμα της μπορεί να οδηγήσουν σε συνολική αποσταθεροποίηση. «Τα κομ-

Ασκήσεις στρατηγικής στον στρόβιλο

Τον τελευταίο ενάμιση χρόνο ο αντίπαλος της Ν.Δ. στη δεύτερη θέση των δημοσκοπήσεων έχει αλλάξει τρεις φορές. Συμφέρει τελικά το φόβητρο της Ζωής;



Ο Κυριάκος Μητσοτάκης φωτογραφίζεται με πολίτες κατά τη διάρκεια της περιοδείας του στη Βοιωτία. Η κυβέρνηση καλείται να αναπροσαρμόσει τη στρατηγική της με βάση τα νέα δεδομένα που προκύπτουν από τις πρόσφατες δημοσκοπήσεις. Και δεν είναι η πρώτη φορά...

ματικά οφέλη δεν μπορούν να μπαίνουν πάνω από το εθνικό όφελος», σημειώνει κυβερνητική πηγή, που προσθέτει πως ένα κόμμα με τα χαρακτηριστικά της Πλεύσης μπορεί να λειτουργήσει εμπρηστικά για όλο το πολιτικό σκηνικό, συμπαρασύροντας και τη Ν.Δ.

Μπορεί αυτή η ανησυχία να οδηγήσει την κυβέρνηση σε στροφή και να επιδιώξει να αναζωπυρώσει το δίπολο με το ΠΑΣΟΚ; Απάντηση αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει, καθώς αφενός «το τανγκό θέλει δύο» και σε αυτή την περίπτωση «το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται καλύτερο των περιστάσεων», αφετέρου το Μαξίμου δείχνει ακόμα να υποφέρει από βέρτιγγο και να μην ξέρει ποιον και γιατί προτιμά για αντίπαλο.

Κάτι που τελικά αποσυντονίζει και την ίδια την κυβέρνηση.

Τα «μπλακ άουτ»

Ο προβληματισμός για το μέλλον έρχεται να προστεθεί πάνω στον αρνητικό απολογισμό για τους χειρισμούς στο θέμα των Τεμπών. Οχι μόνο λόγω της εξωτερικής πίεσης που δέχθηκε η κυβέρνηση, αλλά κυρίως λόγω των «μπλακ άουτ» που πάθαινε η ίδια εσωτερικά.

Το πόρισμα του ΕΟΔΑΣΑΑΜ είναι το κερασάκι στην τούρτα. Κυβερνητικές πηγές παραδέχονται πλέον σήμερα πως την εβδομάδα μετά την πρώτη μεγάλη διαδήλωση της 26ης Ιανουαρίου, η διαχείριση δεν ήταν η δέουσα. Αιτία, αφενός η έντονη πίεση που ασκήθηκε από την κοινή γνώμη,

αφετέρου η ελλιπής ενημέρωση. Η περίφημη πλέον συνέντευξη του πρωθυπουργού στον Αλφρα μνημονεύεται ακόμα ως μια «απόλυτα λάθος συνέντευξη». Είναι όμως έτσι; Κυβερνητική πηγή σημειώνει πως «με τα δεδομένα που είχαμε τότε, ο πρωθυπουργός δεν είπε κάτι λάθος», καθώς οι πληροφορίες συνέκλιναν πως το πόρισμα που θα έβγαине θα άφηνε ανοικτό το θέμα της «εϋφλεκτπς ουσίας» που προκάλεσε την πυρόσφαιρα.

Το εύλογο ερώτημα που τίθεται είναι πώς γίνεται «ολόκληρη κυβέρνηση να μην είχε πρόσβαση στη σωστή πληροφορία», με αποτέλεσμα ο ίδιος ο πρωθυπουργός να αφήνει ανοικτό παράθυρο για κάτι που τελικά δεν ίσχυε, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εικόνα της πλειοψηφίας. Οι επιτελείς του Μαξίμου έχουν εξηγήσει. Σημειώνουν πως μέσα στην ατμόσφαιρα που είχε επικρατήσει, ήταν σχεδόν απαγορευτικό να επιχειρούσε κάποιος κυβερνητικός παράγοντας να λάβει γνώση των ερευνητικών δεδομένων. Ακόμη και μια απλή απόπειρα ενημέρωσης, θα μπορούσε να (πα)ερμηνευθεί ως κυβερνητική παρέμβαση για τον επηρεασμό των ερευνών. Αποτέλεσμα αυτής της επιφυλακτικότητας ήταν να έχει μείνει το Μαξίμου στο σκοτάδι ως προς την αξιοπιστία των σεναρίων που διακινούνταν στη δημόσια σφαίρα.

Το κόστος της «αφέλειας»

Το μεγάλο μειονέκτημα αυτής της πραγματικότητας είναι πολιτικό. Οι πολίτες που ψηφίζουν Νέα Δημοκρατία θέλουν και επικροτούν την οργάνωση και τη στιβαρή ηγεσία. Για την κυβέρνηση είναι πολιτικά τραυματικό να λέει πως «δεν υπήρχε συγκάλυψη, αλλά υπήρχε αφέλεια», γιατί επί της ουσίας αυτή είναι πλέον η υπερασπιστική γραμμή της.

Με δεδομένα όλα τα παραπάνω, η κυβέρνηση έχει πλέον ένα βασικό αφήγημα που θα το πάει «μέχρι τέλους» και το οποίο λέει πως «λάθη κάναμε, κακοί χειρισμοί υπήρξαν, αλλά δεν είμαστε η Καμόρα που λέει η αντιπολίτευση». Ως μεγαλύτερη απόδειξη για αυτό επικαλούνται πως «το πόρισμα μιας Αρχής που θεσμοθετήθηκε με πρωτοβουλία της κυβέρνησης» αποδείχθηκε ότι συντάχθηκε ερήμην του Μαξίμου και εντελώς ανεξάρτητα από τη βούλησή του. Στην κυβέρνηση πιστεύουν πως αυτό το επιχείρημα έχει αρχίσει δειλά δειλά να πείθει μεγαλύτερο κοινό, καθώς στις τελευταίες μετρήσεις το ποσοστό των πολιτών που πιστεύουν στη συγκάλυψη είναι μεν ακόμα πολύ μεγάλο, αλλά έχει πέσει σχεδόν 5 μονάδες σε σχέση με ένα μήνα πριν. Η επόμενη στροφή του roller coaster, όμως, κανείς δεν ξέρει με βεβαιότητα ποια θα είναι.

«Δεν είμαστε Καμόρα»

Η κυβέρνηση έχει πλέον ένα βασικό αφήγημα που θα το πάει «μέχρι τέλους» και το οποίο λέει πως «λάθη κάναμε, κακοί χειρισμοί υπήρξαν, αλλά δεν είμαστε η Καμόρα που λέει η αντιπολίτευση».

ΑΠΟΨΗ

Ο αντίπαλος που θέλει η Ν.Δ.

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Ακούστηκε συχνά, όχι μόνο από σχολιαστές των ΜΜΕ και του Διαδικτύου, αλλά και από επίσημα κομματικά χείλη: «Η Ν.Δ. προτιμάει την Κωνσταντοπούλου γιατί προτιμά να έχει αυτήν ως αντίπαλο». Ο ισχυρισμός εμπειρέχει κάποιες αστήρικτες υποθέσεις αλλά και μια αλήθεια.

Την κ. Κωνσταντοπούλου σε πιο κεντρικό ρόλο την έφεραν οι εξελίξεις των τελευταίων μηνών, που οδήγησαν στις δημοσκοπήσεις που αποτυπώνουν την άνοδό της. Από την ώρα που κατέγραψε αυτή την άνοδο ήταν αναμενόμενο ότι η συζήτηση θα περιστραφεί γύρω της και αυτό έχει να κάνει με τη δυναμική που διέπει τη δημόσια συζήτηση και όχι με τις μεθοδεύσεις οποιοδήποτε.

Οι ίδιες δημοσκοπήσεις εξάλλου αποτυπώνουν τη φθορά της Ν.Δ. Αν η Ν.Δ. μπορούσε να επηρεάσει τα πράγματα με τον τρόπο που ορισμένοι υπονοούν, αυτό που κυρίως θα φρόντιζε είναι τη δική

της φθορά και όχι το ποιος είναι δεύτερος ή τρίτος, το οποίο –αν μη τι άλλο– είναι και ρευστό. Την τελευταία διετία, η δεύτερη θέση στις δημοσκοπήσεις έχει αλλάξει κάτοχο τρεις φορές...

Η δημοσκοπική εκτίναξη της Πλεύσης Ελευθερίας παρατηρήθηκε απότομα, εκκολάπτετο όμως αρκετό καιρό, κυρίως ως απότοκο της γενικότερης κρίσης εμπιστοσύνης απέναντι στους θεσμούς και στο πολιτικό σύστημα. Κρίση που προϋπήρχε, αλλά ενισχυθηκε λόγω της τροπής που πήρε η τραγωδία των Τεμπών, η οποία τροφοδότησε έναν νέο κύκλο αντισυστημικότητας.

Στο περιβάλλον μεγάλης οξύτητας και έντασης που δημιουργήθηκε, το κόμμα της κ. Κωνσταντοπούλου –δευτερευόντως και του κ. Βελόπουλου– βρήκαν προνομιακό πεδίο δράσης, το οποίο και αξιοποίησαν πολιτικά.

Τα κόμματα της πιο «συστημικής» αντιπολίτευσης (το ΠΑΣΟΚ και ο ΣΥΡΙΖΑ βασικά) ίσως θα πρέ-

πει να ξαναδούν τη στρατηγική τους και να σκεφτούν αν τελικά με τη στάση τους συνέβαλαν και εκείνα στη δημιουργία ενός πολιτικού κλίματος που εκτός από την κυβέρνηση έπληξε τελικά και τη ίδια. Το να επικειρήσουν να εκφράσουν το κλίμα που δημιουργήθηκε ήταν λογικό, εξ ου και η κριτική προς τις ηγεσίες των κομμάτων δεν πρέπει να είναι αφοριστική. Δεν χωράει αμφιβολία όμως ότι στην πορεία το όλο ζήτημα δεν οριοθετήθηκε σωστά, αλλά λειτουργησε ως θρυαλλίδα μιας ανεξέλεγκτης τοξικότητας που εντέλει έπληξε και τη ίδια.

Υπάρχει και μία επιπλέον ερμηνεία των καταγεγραμμένων τάσεων. Το ότι στην «παράσταση νίκης» εξακολουθεί να προηγείται η Ν.Δ., το ότι απέχουμε αρκετά από τις εκλογές, από το γεγονός ότι κανένα κόμμα της αντιπολίτευσης δεν έχει δημιουργήσει προοπτική εξουσίας, οδηγεί ένα μέρος ψηφοφόρων να εκδηλώνει στις δημοσκοπήσεις την προτίμσή του όχι μόνο για το ποιος

θέλει να κυβερνήσει, αλλά και για το ποιος θέλει να αντιπολιτευτεί σήμερα τη Ν.Δ. Κάτι που στην παρούσα φάση δεν αποτελεί πρόβλημα ούτε για την Πλεύση Ελευθερίας ούτε για την Ελληνική Λύση, δύο κόμματα που και οι ίδιοι οι ψηφοφόροι τους τα χαρακτηρίζουν κόμματα «διαμαρτυρίας» και όχι «κυβερνητικά».

Αυτό βέβαια δεν μπορεί να διαρκέσει σε βάθος χρόνου. Πλησιάζοντας προς τις εκλογές η συζήτηση αναπόφευκτα θα εστιάσει στο πώς θα κυβερνηθεί η χώρα. Και εκεί πρέπει να υπάρχουν από όλους καθαρές απαντήσεις.

Η Πλεύση Ελευθερίας π.χ., που δεν πρόκειται να αποκτήσει ποσοστά αυτοδυναμίας, θα πρέπει να πει με ποιον θα ήθελε να συγκυβερνήσει. Με το ΠΑΣΟΚ στο οποίο τόσο έχει καταλογίσει; Το ΠΑΣΟΚ πώς θα το διαχειριστεί αυτό; Με τον ΣΥΡΙΖΑ, εναντίον του οποίου έχει αναφερθεί τόσο απαξίωτικά; Με το ΜέΡΑ25 με το οποίο δεν συνεννοήθηκαν ούτε καν την περίοδο που και τα δύο κόμμα-

τα πάλευαν για την είσοδό τους στη Βουλή;

Το ίδιο ερώτημα αφορά φυσικά και τον κ. Βελόπουλο. Θέλει να συγκυβερνήσει και, αν ναι, με ποιον; Και αν αποκλείει τη Ν.Δ., πώς θα διαχειριστεί το δεξιό κοινό του;

Η «αντισυστημικότητα» και η οξύτητα των συγκεκριμένων κομμάτων είναι η «καύσιμη ύλη» τους αυτή την περίοδο, αλλά είναι ταυτόχρονα και η δυσκολία που θα έχουν να διαχειριστούν προεκλογικά.

Αν δεν καταθέσουν τα ίδια μια πρόταση διακυβέρνησης, πλησιάζοντας στις εκλογές θα ταυτιστούν με την ασάθεια και την αβεβαιότητα. Σε ένα περιβάλλον λιγότερο αποσταθεροποιημένο εσωτερικά σε σχέση με τις αρχές της περασμένης δεκαετίας, αλλά πολύ πιο ασταθές διεθνώς, αυτό ενδέχεται να πλήξει τόσο τα ίδια όσο και τα κόμματα που θα συσχετιστούν μαζί τους.

Οπότε έτσι καταλήγουμε στην «αλήθεια» του αρχικού ισχυρι-

σμού: Τα κόμματα αυτά είναι όντως προτιμότερος αντίπαλος για τη Ν.Δ. Οχι μόνο επειδή έτσι θα διεκδικήσει ευκολότερα μετριοπαθείς ψηφοφόρους που όσο δυσαρεστημένοι και αν είναι μαζί της θα την προτιμήσουν μπροστά στο ενδεχόμενο η χώρα να κυβερνηθεί από την Πλεύση Ελευθερίας, αλλά και επειδή θα μπορεί να αξιοποιήσει καλύτερα το γεγονός ότι είναι το κόμμα με την πιο ξεκάθαρη θέση στο ζήτημα της κυβερνησιμότητας. Αν και τα υπόλοιπα κόμματα δεν αποκτήσουν μια καθαρή θέση ως προς αυτό, η Ν.Δ. θα έχει ένα μόνιμο πολιτικό πλεονέκτημα.

Βέβαια, το ποιος θα είναι ο αντίπαλος της Ν.Δ. δεν εξαρτάται από την ίδια. Η Ν.Δ. εξάλλου έχει τα δικά της, αρκετά σοβαρά, ζητήματα να διαχειριστεί για να αναλθεί σε τέτοιους τακτικούς. Εξαρτάται περισσότερο από τα κόμματα της υπόλοιπης αντιπολίτευσης. Τα δικά τους στρατηγικά λάθη και τις δικές τους αδυναμίες εκμεταλλεύτηκε η κ. Κωνσταντοπούλου.

Βραχυκύκλωμα σε έξι πράξεις

Πώς το καλώδιο διασύνδεσης με την Κύπρο πήρε διαστάσεις νέας αναμέτρησης στο Αιγαίο.
Το πολύμυνο παρασκήνιο και τα διλήμματα των τελευταίων ωρών

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η εβδομάδα που πέρασε θύμισε —από πλευράς ρητορικής— άλλες εποχές. Όταν από την Αγκυρα μεταδίδονταν σχεδόν επί καθημερινής βάσης μηνύματα αμφισβήτησης των ελληνικών δικαιωμάτων στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτή τη φορά αφορμή ήταν η ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου, ο περιβόητος Great Sea Interconnector (GSI) που από τη σχεδίασή του το 2022 μέχρι την περυσινή κρίση των 40 ωρών στα νότια της Κάσου και το τρέχον περιβάλλον δυσκολίας λήψης αποφάσεων, έχει καταστεί από ένα έργο θεωρητικά απλό, σε θρυαλλίδα για την εξέλιξη των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ Ο «ανέμελος» σχεδιασμός

Όλα άρχισαν ακριβώς έτσι, με την υποτίμηση δηλαδή της υφιστάμενης εκτίμησης (πολιτικής αλλά και υπηρεσιακής που καταγράφηκε στα υπουργεία Εξωτερικών και Εθνικής Άμυνας σε διάφορες φάσεις), ότι η Τουρκία δεν πρόκειται να αντιληφθεί τον GSI ως ένα έργο ουδέτερο που αφορά τη δραστηριοποίηση στην ανοικτή θάλασσα, αλλά ως μια προσπάθεια της Ελλάδας να εμφανίσει τη δική της τμηματική συμφωνία οριοθέτησης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) με την Αίγυπτο, ως υπερισχύουσας του τουρκοливικού μνημονίου.

Κάποιες πηγές αναφέρουν ότι το πρόβλημα ξεκίνησε με τον τρόπο που εντάχθηκε ο GSI στα έργα κοινού ενδιαφέροντος της Ε.Ε. (Project of Common Interest) ήδη από το 2022, καθώς τότε υπήρχε μια δυνατότητα σχεδίασης που θα έδινε ένα ευρωπαϊκό «καπέλο» στο έργο. Οι ακριβείς λόγοι που οδήγησαν στην «εθνική» σχεδίαση, δηλαδή μια διαδρομή η οποία θα ενέπλεκε απευθείας τις εθνικές αρχές, εν προκειμένω τις ελληνικές και τις κυπριακές, είναι θολοί, ωστόσο εκτιμάται ότι είχε ως κύρια αιτία τη γραφειοκρατική δυσκαμψία με την οποία πολλές φορές βραδυπορούν οι συζητήσεις στις Βρυξέλλες.

ΠΡΑΞΗ ΔΕΥΤΕΡΗ Τα πρώτα σήματα

Αφού η «μπάλα» είχε πια φύγει από το ευρωπαϊκό τερν, ξεκίνησαν οι γεωπολιτικές εκτιμήσεις. Για την Αθήνα οι διαβεβαιώσεις στηρίξης του έργου από την Ε.Ε., αλλά στις αρχές του 2024 και από την τότε αμερικανική κυβέρνηση, έμοιαζαν αρκετές για να προχωρήσει κάτι το οποίο θεωρείτο ένα έργο διεκπεραιωτικό.

Τα σύννεφα είχαν αρχίσει να γίνονται εμφανή τον Μάιο του ίδιου χρόνου, με αφορμή ένα άλλο έργο, το οποίο αφορούσε

την πόντιση καλωδίου επικοινωνιών για τη σύνδεση Κύπρου και Ιταλίας. Την υπεργολαβία είχε αναλάβει τότε ένα ιταλικό πλοίο, το «Teliri». Οι έρευνες προχώρησαν μετ' εμποδίων, αλλά δεδομένου ότι το έργο ήταν ιταλικό, η Ρώμη έλυσε το πρόβλημα ζητώντας την έκδοση NAVTEX από όλους (Αθήνα, Αγκυρα, Λευκωσία). Παρά κάποιες παρενοκλήσεις δι' ασυρμάτου και την παρουσία τουρκικών ναυτικών μονάδων κοντά στο «Teliri», αρκετή υπομονή και μια ελαφρά επανασχεδίαση της πορείας του έργου οδήγησαν στην αποφυγή περαιτέρω κλιμάκωσης.

Ενώ συνέβαιναν όλα αυτά, προχωρούσαν κανονικά, με γραφειοκρατική ευλάβεια, οι προετοιμασίες για την έξοδο του «Ievoli Relume», το οποίο με βάση το λιμάνι του Ηρακλείου θα αναλάμβανε να προχωρήσει σε έρευνες στα ανατολικά της Κάσου και της Καρπάθου με κατεύθυνση προς τη δυτική Κύπρο. Η «Κ» έχει αποκαλύψει όλες τις υπηρεσιακές εισηγήσεις από την άδεια που δόθηκε από τη διεύθυνση Δ1 του υπουργείου Εξωτερικών και συγκεκριμένα την Επιτροπή Χορήγησης Ερευνών Θαλάσσης (ΕΧΑΕΘ), έπειτα από αίτημα του ΑΔΜΗΕ στις 7 Ιουνίου, το σήμα του ΓΕΝ στις 21 Ιουνίου που ανέφερε με λεπτομέρεια όλα τα πιθανά σενάρια αντίδρασης των Τούρκων και, βεβαίως, την εκτίμηση ότι μια διακριτική παρουσία του Πολεμικού Ναυτικού με μια κανονιοφόρο ή ένα σκάφος του Λιμενικού Σώματος, ήταν αρκετή. Σε αυτή τη σειρά αποφάσεων υποτίμησης των κινδύνων που συνδέονταν με ένα τέτοιο εγχείρημα, πρώτη ήταν η ουσιαστική αδιαφορία για το γεγονός ότι στο πλαίσιο των εορτασμών από την Τουρκία και το ψευδοκράτος των 50 ετών από την εισβολή στη βόρεια Κύπρο, στην περιοχή από το Ακσάζ ως τη Μεγαλόνησο, έπλεαν περίπου 40 μονάδες του τουρκικού ναυτικού.

ΠΡΑΞΗ ΤΡΙΤΗ Η εμπλοκή στην Κάσο

Όταν η κρίση ξέσπασε στις 22 Ιουλίου, με το μπλόκο στο «Ievoli Relume» στα διεθνή ύδατα μεταξύ Κάσου και Καρπάθου, η δυνατότητα της Τουρκίας να αναπτύξει ταχύτατα μονάδες σε ένα —ούτως ή άλλως— προνομιακό πεδίο γι' αυτήν ήταν ακόμα μεγαλύτερη. Ενδεικτικό της υποτίμησης του κινδύνου είναι ότι σε μία από τις τελευταίες κυβερνητικές συσκέψεις που διεξήχθησαν για το θέμα, λίγες ημέρες πριν από την κρίση των 40 ωρών στην Κάσο, ουδείς εκ των συμμετεχόντων εκδήλωσε ανησυχία για πιθανή τουρκική παρεμπόδιση. Η συζήτηση είχε διεξαχθεί σχεδόν αποκλειστικά γύρω από οικονομικές και τεχνικές λεπτομέρειες του έργου. Ένας τρίτος θα σκεφτόταν

ότι οι Τούρκοι ήταν μάλλον «μυλημένοι», οπότε όλη η ενέργεια αφιερώθηκε σε θέματα αμιγώς ηλεκτρικής διασύνδεσης.

Μετά την κρίση της Κάσου και την εκτόνωσή της έπειτα από ειδοποίηση που έστειλε το ιταλικό πλοίο στη φρεγάτα Goksu, τα απαραίτητα διαβήματα από ελληνικής πλευράς και, ουσιαστικά, την αποστολή του «Ievoli Relume» στην Κύπρο για εργασίες συντήρησης, άρχισε να διαφαίνεται και η πολιτική διάσταση του προβλήματος.

ΠΡΑΞΗ ΤΕΤΑΡΤΗ Η πολυφωνία στην Αθήνα

Ανάμεσα στα υπουργεία Εξωτερικών και Ενέργειας άρχισε να υπάρχει μια σαφής απόσταση, τόσο ως προς τις προετοιμασίες, όσο και ως προς τη γενικότερη αντίληψη για το πώς πρέπει να προχωρήσει το έργο. Οι ποινικές ρήτρες άγκωναν, όπως ήταν λογικό, τη διοίκηση του ΑΔΜΗΕ και, κατ' επέκτασιν, αυτή η πίεση έφτανε ως το υπουργείο Ενέργειας. Ο τότε υπουργός Ενέργειας Θεόδωρος Σκυλακάκης εμφανιζόταν ως υπέρμαχος της άμεσης επανέναρξης του έργου. Στο

Ολοκληρώνεται και η χωροταξία της θάλασσας

Στην κυβερνητική στζέντα παραμένει ψηλά και η ολοκλήρωση της κατάρτισης του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού. Σύμφωνα με το υφιστάμενο χρονοδιάγραμμα, η αποτύπωση του χωροταξικού σχεδιασμού αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τις αρχές του ερχόμενου μήνα, σε κάθε περίπτωση πάντως μετά το Πάσχα. Οι χάρτες του χωροταξικού σχεδιασμού αποτελούν ένα ακόμα «κόκκινο πανί» για την Αγκυρα, καθώς βασίζονται στον «χάρτη της Σεβίλλης», όπου αποτυπώνεται μια εικόνα πλήρους επήρειας του συνόλου της ελληνικής επικράτειας, τόσο των κερσαίων ακτών, όσο και των νησίων. Πρόκειται για τον χάρτη που παρουσιάζει το Καστελλόριζο με πλήρη επήρεια, με τρόπο που δημιουργείται μια συνέχεια των Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο συγκεκριμένος χάρτης θεωρείται από το τουρκικό πολιτικό και στρατιωτικό κατεστημένο ως αποτύπωση υποτιθέμενων «μαξιμαλιστικών» απόψεων από την Ελλάδα, γι' αυτό και με κάθε δημοσίευσή του, συνήθως από τις υπηρεσίες της Κομισιόν, η Αγκυρα αντιδρά με τρόπο εξόχως επιθετικό.

υπουργείο Εξωτερικών, ειδικά στο υπηρεσιακό επίπεδο, επικρατούσε μια ατμόσφαιρα σχετικής αμφιθυμίας, κυρίως λόγω του χαρακτήρα του Γιώργου Γεραπετρίτη, ο οποίος τους τελευταίους 21 μήνες, πέρα από υπουργός Εξωτερικών είναι και ο βασικός ισορροπιστής ολόκληρης της κυβέρνησης και όχι μόνο δύο υπουργείων. Περιττό να ειπωθεί ότι λόγω της πολιτικής απόστασης ανάμεσα στο Μέγαρο Μαξίμου και τον Νίκο Δένδια, το υπουργείο Εθνικής Άμυνας ενημερωνόταν μόνο όταν υπήρχε κάποια ανάγκη για επιχειρησιακό σχεδιασμό.

Σε όλο αυτό το παζλ την πλέον εντατική προσπάθεια εξεύρεσης λύσης με τους Τούρκους είχε αναλάβει η υφυπουργός Εξωτερικών Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, με σκοπό, ει δυνατόν, να βρεθεί μια προσωρινή συμφωνία (provisional agreement) που θα οδηγούσε σε άρση του αδιεξόδου. Η τουρκική καχυποψία ήταν τόσο μεγάλη, που όχι απλά δεν δέχθηκαν οποιαδήποτε από τις προτάσεις έγιναν ατύπως από την ελληνική πλευρά —κάποιες από αυτές υποβλήθηκαν σε συναντήσεις του κ. Γεραπετρίτη με τον ομόλογό του Χακάν Φιντάν— αλλά σε κάποια φάση, τον Νοέμβριο του 2024, τέσσερις φρεγάτες του τουρκικού ναυτικού βρέθηκαν ένα πρωί (14/11) στα νότια της Κάσου, με αφορμή κάποια δημοσιεύματα στον ελληνικό Τύπο.

ΠΡΑΞΗ ΠΕΜΠΤΗ Παραμπόδιση και «πάγωμα»

Η επόμενη κρίση καταγράφηκε την 1η Φεβρουαρίου σε περιοχές βορειοανατολικά της Κρήτης, όταν τουρκική φρεγάτα παρενόχλησε δι' ασυρμάτου τα δύο ερευνητικά που έκαναν έρευνες στα διεθνή ύδατα βορείως της Κρήτης. Αυτή η εικόνα ουσιαστικής παρεμπόδισης του έργου οδήγησε στην απόφαση του ΑΔΜΗΕ να προχωρήσει στις 28 Φεβρουαρίου σε «πάγωμα» πληρωμών, ακυρώνοντας ουσιαστικά την καταβολή δόσεων ύψους 70 εκατ. ευρώ. Το κόστος ήταν ήδη αρκετά σημαντικό, δεδομένου ότι το ημερήσιο κόστος καθυστέρησης εκτέλεσης του έργου ή επανασχεδιασμού του μέσω άλλης χάραξης αγγίζει τις 130.000 ευρώ. Η δημόσια άρνηση της Nexans να αποδεχθεί ότι κάτι τέτοιο συμβαίνει, συνδέεται, βέβαια, με την ευαίσθητη θέση στην οποία είχε περιέλθει η εταιρεία, χωρίς μάλιστα να έχει γίνει (ακόμα) κάποια επίκληση για ακύρωση του έργου λόγω γεωπολιτικού ρίσκου. Σε όλα τα παραπάνω πρέπει να προστεθεί και η εξαρχής εκπεφρασμένη διστακτικότητα (αν όχι άρνηση) της Λευκωσίας να υποστηρίξει ένα έργο που αφορούσε κατά κύριο λόγο την Κυπριακή Δημοκρατία. Στη Λευκωσία προχωρούν στα διάφορα βήματα με την Αθήνα περίπου σαν να παίρνουν κάποιο αντιβιοτικό με κακή γεύση.

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είχε στην πραγματικότητα στα χέρια του ένα

πρόβλημα που κακοφόρμιζε, με πολλές προβληματικές πτυχές. Πρώτον, η Ελλάδα δεν μπορεί να φανεί ότι υποχωρεί από την εκτέλεση ενός έργου που αφορά αδιαπραγμάτευτα δικαιώματά της, μάλιστα μπροστά στην Τουρκία που απειλεί ευθέως. Δεύτερον, η κυβέρνηση εμφανιζόταν να παρουσιάζει προβλήματα εσωτερικής συνεννόησης. Και, τρίτον, η χώρα επιβαρύνεται καθημερινά με κόστος οικονομικό, αλλά και αξιοπιστίας έναντι της Ε.Ε.

ΠΡΑΞΗ ΕΚΤΗ Το «κουμπί» και οι δισταγμοί

Ουσιαστικά εδώ και ένα μήνα η κυβέρνηση έχει αποφασίσει να προχωρήσει ανεξάρτητα από το πολιτικό κόστος, παρά τις τριβές που εξακολουθούν να υπάρχουν. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να εντάσσεται η πολύ στενή συνεργασία Ελλάδας - Γαλλίας για την προβολή ισχύος στην περιοχή, όπως αυτή έγινε ορατή τις προηγούμενες ημέρες στα νότια και τα βόρεια της Κρήτης και στον Πειραιά, με την εμφάνιση του αεροπλανοφόρου «Σαρλ ντε Γκωλ» και του συνόλου της Ομάδας Συνοδείας του. Καταγράφεται στην κυβέρνηση μια τάση, σύμφωνα με την οποία σε αυτό το αβέβαιο περιβάλλον, και με δεδομένη την —εκδηλωμένη δημόσια ξανά ενόπιον του Μπέντζαμιν Νετανιάχου— συμπαθεία του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ για τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, ότι βεβαιωμένες κινήσεις ίσως οδηγήσουν σε απότομη επιστροφή σε «ταραγμένα» νερά στο Αιγαίο. Εφόσον το «NG Worker», το πλοίο που έχει αναλάβει τη διεξαγωγή των ερευνών, όταν αυτές αρχίσουν ξανά, επιστρέψει στο Ηράκλειο (σύντομα σύμφωνα με όσα συζητούνται), θα κινηθεί ξανά ανατολικά με τη συνοδεία του Στόλου και όχι όπως τον Ιούλιο του 2024. Την περασμένη Τρίτη, πάντως, σε μια κυβερνητική σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε, αποφασίστηκε μικρή αναβολή της έναρξης των ερευνών, και όχι για τις 10 και 11 Ιουλίου, όπως ζητούσε ο ΑΔΜΗΕ με αίτημά του προς την ΕΧΑΕΘ την περασμένη εβδομάδα. Ο λόγος συνδεόταν κυρίως με το χρονικό σημείο έναρξης του έργου και όχι τόσο με αυτό που φημιολογείται σε κάποιους κύκλους περί «επιφυλάξεων» του Π.Ν. να υποστηρίξει μια τέτοια επιχείρηση.

Το επόμενο προγραμματισμένο ραντεβού του κ. Γεραπετρίτη με τον κ. Φιντάν θα πραγματοποιηθεί στις 14-15 Μαΐου και ορισμένοι εκτιμούν ότι μέχρι τότε θα γίνουν προσπάθειες να βρεθεί μια λύση στο πρόβλημα. Τα σήματα που έχουν φτάσει από την Αγκυρα δεν είναι πάντως καθόλου ενθαρρυντικά και ο χρόνος για την ηλεκτρική διασύνδεση λιγοστεύει χωρίς ορατή διέξοδο.

Ο ΤΖΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΔΑΣΜΩΝ

Ο Νουριέλ Ρουμπινί πιστεύει ότι η Ευρώπη χρειάζεται τον σοκ που της έχει προκαλέσει ο Τραμπ.

Γιατί ο Σι
βρίσκεται σε θέση
ισχύος

Στο μπρα ντε φερ μεταξύ Τραμπ και Σι, το πάνω χέρι έχει ο Σι, εκτιμά ο κ. Ρουμπινί. «Ο Τραμπ έχει εκλογές του χρόνου κι αν υπάρξει οικονομική ύφεση, το κίνημα MAGA (σ.σ. Make America Great Again) έχει πεθάνει». Ο Σι Τζιν-πίνγκ μπορεί να τιμωρήσει τις ΗΠΑ με τρόπους που δεν αφορούν μόνο τους δασμούς. «Οι δασμοί δεν είναι σημαντικοί γιατί η Κίνα εξάγει στις ΗΠΑ περισσότερο από ό,τι οι ΗΠΑ εξάγουν στην Κίνα. Αλλά γιατί ο Σι ελέγχει την παραγωγή των σπινίων γαϊών. Ελέγχει τη διύλιση όλων των πρώτων μετάλλων. Αμερικανικές εταιρείες έχουν επενδύσει εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια στην Κίνα - από την Apple και την Tesla μέχρι όποιον άλλον μπορείς να φανταστείς, επομένως ο Σι μπορεί να τιμωρήσει τις αμερικανικές εταιρείες στην Κίνα. Μπορεί να γίνει πιο επιθετικός στην Ταϊβάν. Ο Σι δεν θα κάνει πίσω», τονίζει. Είναι και θέμα εθνικής τιμής, αναφέρει, καθώς η Κίνα αισθάνεται ότι οι ΗΠΑ προσπαθούν να την περιορίσουν οικονομικά και γεωπολιτικά. Καμιά άλλη χώρα δεν έχει πλεονέκτημα έναντι της Αμερικής - μόνο η Κίνα. Αν καμία πλευρά δεν κάνει πίσω, θα επέλθει καταστροφή του εμπορίου - «η ανάπτυξη θα καταρρεύσει στην Κίνα και ο πληθωρισμός θα εκτιναχθεί στις ΗΠΑ», εξηγεί. «Αν παραμείνουν οι δασμοί του 100%, δεν θα εισάγουμε τίποτα από την Κίνα, και βασιζόμαστε σε φθηνά κινεζικά προϊόντα για τα πάντα», δηλώνει. Παρ' όλα αυτά, όσο δεν επιλύεται το ζήτημα, και η Κίνα χάνει. Η Κίνα, αναφέρει, ξέρει πώς να παράγει, πώς να ανταποκρίνεται στο κομμάτι της προσφοράς, αλλά όχι της ζήτησης. Αν δεν μπορεί να πουλήσει στις ΗΠΑ, θα πρέπει να βρει έναν τρόπο να αυξήσει σημαντικά την εσωτερική κατανάλωση.

“

Τον συμφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση να διασπαστεί. Θα προτιμούσε να διαπραγματεύεται με 27 ξεχωριστά κράτη, θέλει μια αποδυναμωμένη Ευρώπη, χωρίς την Ε.Ε. Επομένως, εναπόκειται στους Ευρωπαίους να ενοποιηθούν περισσότερο.



Η Γουόλ Στρίτ αντέδρασε νευρικά στις ανακοινώσεις για τους δασμούς. Αυτή η συμπεριφορά της αμερικανικής χρηματαγοράς έδειξε, σύμφωνα με τον Νουριέλ Ρουμπινί, ότι «ο Τραμπ μπορεί να ελέγχει το κόμμα του, το Κογκρέσο, το Ανώτατο Δικαστήριο, μέχρι και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά δεν μπορεί να ελέγξει τους “τιμωρούς των ομολόγων”, το χρηματιστήριο και την αγορά χρέους».

Συνέντευξη στην **ΗΛΙΑΝΑ ΜΑΓΡΑ**

Θα περίμενε κανείς ότι ένας οικονομολόγος με το ψευδώνυμο Dr Doom, ή αλλιώς Δρ Ολεθρος, θα πίστευε ότι βρισκόμαστε στις απαρχές μιας οικονομικής κρίσης. Παρά τη φήμη του, όμως, ο περιβόητος Νουριέλ Ρουμπινί επιμένει ότι δεν είναι απαισιόδοξος, αλλά ρεαλιστής. Μιλώντας στην «Κ» από τους Δελφούς, όπου βρέθηκε για το 10ο Οικονομικό Φόρουμ, μια μέρα μετά την απόφαση του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ να «παγώσει» για 90 μέρες τους δασμούς, ο κ. Ρουμπινί αισθάνεται δικαιωμένος.

Τον προηγούμενο Δεκέμβριο είχε γράψει ότι κάποιες από τις οικονομικές πολιτικές που θα ακολουθούσε ο κ. Τραμπ θα ήταν θετικές - «η απελευθέρωση της οικονομίας, οι χαμηλοί φόροι, το ότι είναι υπέρ του ιδιωτικού τομέα, όλα αυτά θα οδηγήσουν σε ανάπτυξη και θα μειώσουν τον πληθωρισμό», λέει. Άλλες τραπεζικές πρωτοβουλίες, όμως, ανέμενε να είναι πιο... επικίνδυνες και γι' αυτό ανέδειξε τους τέσσερις ανασταλτικούς παράγοντες που θα τις περιόριζαν, όπως και θεωρεί ότι εντέλει έγινε.

Αποκαλεί το πρώτο φρένο «πειθαρχία της αγοράς». «Ο Τραμπ μπορεί να ελέγχει το κόμμα του, το Κογκρέσο, το Ανώτατο Δικαστήριο, μέχρι και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καθώς το Χ ανήκει στο φιλαράκι του τον Ελον Μασκ, αλλά δεν μπορεί να ελέγξει τους “τιμωρούς των ομολόγων”, το χρηματιστήριο και την αγορά χρέους», τονίζει ο κ. Ρουμπινί. Οι πιο ισχυροί άνθρωποι στον κόσμο, συμπληρώνει, είναι οι επενδυτές στο χρηματιστήριο και στην αγορά ομολόγων. Τις τελευταίες μέρες το χρηματιστήριο έπεσε απότομα. Δημιουργήθηκε, μεταξύ άλλων, το ρίσκο της «άτακτης κατάρρευσης του δολαρίου», επισημαίνει. Επομένως, τους επενδυτές τους βρήκε απέναντί του.

Ο δεύτερος ανασταλτικός παράγοντας είναι η πειθαρχία της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας (Fed). Ο Τραμπ πίστευε ότι θα μπορούσε να πιέσει τη Fed να μειώσει τα επιτόκια. Αλλά ο πρόεδρος της Τζερόμι Πάουελ αρνήθηκε να το κάνει. «Η ανεξαρτησία της Fed ήταν μια ακόμη πηγή πειθαρχίας που ανάγκασε τον Τραμπ να “παγώσει” τους δασμούς στις περισσότερες χώρες, πλην της Κίνας», εξηγεί.

Τρίτος παράγοντας, οι οικονομικοί του σύμβουλοι. Κάποιοι, όπως ο Πίτερ Ναβάρρο και ο Στίβεν Μίλερ, είναι πολύ απερισκε-

Νουριέλ Ρουμπινί, ομότιμος καθηγητής του New York University, CEO της Roubini Macro Associates

Κι όμως, τα φρένα
της οικονομίας
λειτούργησαν

Οι αγορές, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα, ακόμη και οι Ρεπουμπλικανοί στο Κογκρέσο αναχαίτισαν τις παρορμήσεις του Τραμπ για τους δασμούς. Γιατί οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν να αναπτύσσονται

πτοι, λέει ο κ. Ρουμπινί, αλλά άλλοι κατανοούν το πώς λειτουργούν οι αγορές και οι οικονομίες. «Ενας εξ αυτών είναι ο Σκοτ Μπέσεντ, ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ. Άλλος είναι ο Στίβεν Μίραν, επικεφαλής του Συμβουλίου Οικονομικών Συμβούλων και τρίτος είναι ο Κέβιν Χάσετ, διευθυντής του Εθνικού Οικονομικού Συμβουλίου». Αρχικά ο Αμερικανός πρόεδρος ακολούθησε τα χειρότερα του ένστικτα, τονίζει ο κ. Ρουμπινί, κάνοντας ό,τι του υπέδειξε ο Πίτερ Ναβάρρο. «Αλλά όταν κατέρρευσε το χρηματιστήριο, οι αποδόσεις ομολόγων εκτινάχθηκαν όπως και τα spreads, και το δολάριο ξεκίνησε να βυθίζεται, τότε τον έπεισαν να κάνει πίσω».

Ο τέταρτος παράγοντας αφορά το ότι η πλειοψηφία των Ρεπουμπλικανών στο Κογκρέσο είναι ισχνή. «Κάποια μέλη του Κογκρέσου θα τα “διαλύσουν” οι δασμοί», τονίζει. Αυτοί οι τέσσερις παράγοντες κρατούν την οικονομική πολιτική του Τραμπ από το να γίνει καταστροφική, λέει στην «Κ». Η μόνη εξαίρεση, αναφέρει, είναι η Κίνα.

Οι όροι της Ευρώπης

Ο Ντόναλντ Τραμπ, συνεχίζει ο κ. Ρουμπινί, δεν θέλει απλά να ταράξει τα παγκόσμια νερά. Θέλει να ξαναφέρει τη βιομηχανική παραγωγή αυτοκινήτων, αλουμινίου, χάλυβα κ.ά. στις ΗΠΑ. «Προσωπικά δεν πιστεύω ότι είναι μια στρατηγική που θα λειτουργήσει, αλλά υπάρχει λογική πίσω από αυτό που κάνει, δεν είναι τελείως παράλογο».

Αυτό που θέλει από την Ευρώπη είναι να ξοδέψει περισσότερα στην άμυνα. «Οι Ευρωπαίοι θα πρέπει να δώσουν το 3% του ΑΕΠ τους στην άμυνα, το 2% δεν είναι πια αρκετό - θα είναι και για το δικό τους το καλό, όχι μόνο επειδή τους το λέει ο Τραμπ», αναφέρει. Επίσης, για αρκετά χρόνια, οι Ευρωπαίοι θα πρέπει να αγοράζουν περισσότερα αμερικανικά όπλα...

Κι αν δεν το δεχτούν τα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ; «Δεν έχουν επιλογή. Είτε θα δώσουν 3% για να μπορούν να υπερασπιστούν τη χώρα τους, γιατί οι ΗΠΑ μπορεί να μην είναι πια εκεί για να βοηθήσουν, και θα αγοράσουν όπλα από τις ΗΠΑ - F-35 και αμυντική τεχνολογία - ή το ΝΑΤΟ είναι νεκρό», υποστηρίζει.

Σύμφωνα με τον κ. Ρουμπινί, ο Αμερικανός πρόεδρος θέλει κι άλλα πράγματα. «Η Ευρώπη δεν μπορεί πλέον να βασίζεται στο ρωσικό φυσικό αέριο. Οι ΗΠΑ έχουν πάρα πολύ φυσικό αέριο, φθηνό LNG. Επίσης, οι Ευρωπαίοι θα πρέπει να αγοράζουν περισσότερα αγροτικά προϊόντα από τις ΗΠΑ», λέει. Και τέλος, η Κίνα. «Η Ευρώπη, μαζί με τις ΗΠΑ, θα πρέπει να πουν ότι δεν θα αφήσουν την Κίνα να καταλάβει τον κόσμο σε κρίσιμους τομείς όπως είναι, μεταξύ άλλων, η τεχνολογία και τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα».

Αν οι Ευρωπαίοι τα κάνουν όλα αυτά, ο Ντόναλντ Τραμπ θα πει ότι αυτή είναι η καλύτερη συμφωνία στην Ιστορία της ανθρωπότητας και ότι ΗΠΑ - Ευρώ-

πη μπορούν να είναι και πάλι φίλοι. «Θα καταλήξετε με δασμούς 10% - θα καταστρέψετε την Ευρώπη το 10%; Φυσικά και όχι», λέει στην «Κ». Όπως κι αν έχει, πιστεύει ότι η Ευρώπη χρειάζεται τον σοκ που της έχει προκαλέσει ο Τραμπ.

«Δεν είναι παίκτης»

Στη Ρωσία δεν έχει επιβάλει δασμούς γιατί αντιμετωπίζει ήδη τόσες κυρώσεις, αναφέρει. «Δεν γίνεται εμπόριο εκεί, στη Ρωσία έχουν επιβληθεί περισσότερες κυρώσεις από οποιαδήποτε άλλη χώρα στον κόσμο. Αλλά εάν προκύψει συμφωνία Ρωσίας - Ουκρανίας για ειρήνευση, θα δούμε αν αυτές οι κυρώσεις θα μειωθούν».

Ο κ. Ρουμπινί σημειώνει ότι «μέχρι στιγμής ο Πούτιν παίζει ένα κλίσιμο παιχνίδι, περιμένοντας τον Τραμπ. Αλλά ο Τραμπ έκανε ένα λάθος - ήταν σκληρός με τους Ουκρανούς, αντί να είναι με τον Πούτιν. Και ο Πούτιν μπορεί προς το παρόν να περιμένει. Αλλά αν ο Τραμπ του πει ότι θέλει πολύ μια συμφωνία, μπορεί να αναγκάσει τον Πούτιν να κάνει συμφωνία».

Ο Αμερικανός πρόεδρος θεωρούσε ότι με τη συμπεριφορά του, ο Ρώσος ομολόγός του θα δεχόταν να προχωρήσει σε συμφωνία. «Αλλά ο Πούτιν είναι αρχικά σκοπεύων, παίζει τρισδιάστατο πόκερ και σκάκι, ενώ ο Τραμπ δεν ξέρει καν να παίζει μονοδιάστατο. Ο Τραμπ νομίζει ότι ξέρει την τέχνη των συμφωνιών, αλλά ο Πούτιν και ο Σι Τζινπίνγκ παίζουν το πραγματικό σκάκι - οι τακτικές διαπραγματεύσεως της

αγοραπωλησίας ακινήτων δεν λειτουργούν στη γεωπολιτική. Δείτε τον χαμό με το εμπόριο. Τους απείλησε όλους, κι ύστερα έπρεπε να κάνει πίσω. Με όλους, εκτός της Κίνας».

«Tech trumps Tariffs»

Ο «Mr Doom» προσπαθεί τώρα να λανσάρει για τον εαυτό του το παρατσούκλι «Mr Boom». Πιστεύει πως, ό,τι και να γίνει, ασχέτως των αποφάσεων του Τραμπ, μέχρι το τέλος της δεκαετίας η αμερικανική οικονομική ανάπτυξη θα είναι τουλάχιστον στο 4%. «Και μέχρι το τέλος της επόμενης δεκαετίας θα είναι τουλάχιστον στο 6%. Η τεχνολογική επανάσταση που βλέπουμε σήμερα είναι η πιο εντυπωσιακή στην ανθρώπινη Ιστορία, πιο σημαντική από την εφεύρεση της φωτιάς, της γεωργίας, του Τύπου, του ηλεκτρισμού. Και γι' αυτό η μοναδικότητα των ΗΠΑ δεν θα εξαφανιστεί», υπογραμμίζει στην «Κ».

«Tech trumps tariffs», λέει, σε ένα παιχνίδι λέξεων που κυριολεκτικά σημαίνει ότι η τεχνολογία ξεπερνάει τους δασμούς, μεταφορικά ότι ξεπερνάει και τον ίδιο τον Τραμπ. «Θα μπορούσε να είναι πρόεδρος ο Μπέρνι Σάντερς, η Κάμαλα Χάρις ή ο Μίκι Μάους. Δεν θα είχε σημασία. Η ανάπτυξη των ΗΠΑ δεν θα είναι 4% στο τέλος της δεκαετίας. Ασχέτως της πολιτικής, οι ΗΠΑ θα είναι πρώτες στον τομέα της τεχνολογίας, η Κίνα δεύτερη και η Ευρώπη στον πάτο. Κανένας εμπορικός πόλεμος δεν μπορεί να το επηρεάσει αυτό». Ενας τρίτος Παγκόσμιος Πόλεμος, όμως; Η παγκόσμια τάξη έχει αλλάξει, σημειώνει. «Περνάμε από μια περίοδο σχετικής σταθερότητας σε μια περίοδο σχετικού χάους». Από τον διεθνισμό στη ρεαλιστική. Η ισχύς θα μετράει πλέον, λέει, αλλά δεν πιστεύει ότι θα οδηγηθούμε σε τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Θεωρεί ότι ο Τραμπ θα καταφέρει όντως μια συμφωνία μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας, με τρόπο που η Ουκρανία θα παραμείνει δημοκρατική και ελεύθερη. Δεν θέλει να δώσει την Ουκρανία στη Ρωσία. Το ίδιο σκέφτεται και για τη Δυτική Ευρώπη. «Θέλει να ελέγχει το Δυτικό Ημισφαίριο, τη Δυτική Ευρώπη, την Ουκρανία, να περιορίσει τη Ρωσία και την Κίνα», τονίζει. Και επίσης «τον συμφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση να διασπαστεί. Θα προτιμούσε να διαπραγματεύεται με 27 ξεχωριστά κράτη, θέλει μια αποδυναμωμένη Ευρώπη, χωρίς την Ε.Ε. Επομένως, εναπόκειται στους Ευρωπαίους να ενοποιηθούν περισσότερο», συμπλήρωσε ο κ. Ρουμπινί.



KATHIMERINI
PRESENTS

green agenda



CYPRUS SUMMIT

The ESG conference

19 May 2025
Hilton Nicosia

Μάρτιν Γουλφ, επικεφαλής οικονομικός σχολιαστής των FT

Ενας Αμερικανός Νέρων

Ακόμη και χωρίς σχέδιο, ο Τραμπ θέλει να επικρατήσει διά του φόβου. Γιατί;

Ο ΤΖΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΔΑΣΜΩΝ

Συνέντευξη στην **ΗΛΙΑΝΑ ΜΑΓΡΑ**

Συναντώ τον Βρετανό συγγραφέα και επικεφαλής οικονομικό σχολιαστή των Financial Times Μάρτιν Γουλφ στο Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών, στο πολύβουο ξενοδοχείο «Αμαλία». Αναζητούμε ένα καταφύγιο από τον θόρυβο για τη συνέντευξή μας. Ο απόηχος των γεγονότων που έφτασε μέχρι τη σκηνή του Φόρουμ ήταν εκκωφαντικός. Ξεκινάμε τη συζήτησή μας από εκεί.

«Έχει σημασία ο θόρυβος. Δεν είναι τυχαίος, ούτε αδιάφορος. Είναι σκόπιμος – η αντανάκλαση απρόβλεπτων πολιτικών που διαρκώς αλλάζουν», λέει στην «Κ» ο κ. Γουλφ. Ο άνθρωπος που ευθύνεται –είτε άμεσα λόγω των πράξεών του είτε έμμεσα μέσω του Έλον Μασκ– είναι ο Ντόναλντ Τραμπ. «Προσπαθούν να αποσταθεροποιήσουν τον κόσμο, να τους αγχώσουν όλους, να τους φοβίσουν και άρα να τους κάνουν να είναι πιο εξαρτημένοι από τους ίδιους».

Η θορυβώδης ανασφάλεια θα κάνει τους πολίτες πιο πρόθυμους να δεχθούν ακραίες εναλλακτικές, απλώς για να την αποφύγουν. «Ο θόρυβος προκαλεί πανικό και πάνω από όλα κάνει αδύνατο τον προγραμματισμό» αν κάνεις διάφορες πολιτικές αρκετά θορυβώδεις, απρόβλεπτες και φαινομενικά παράλογες, σημαίνει ότι κάποιες από τις επιπτώσεις που θα περιμένες δεν θα ακολουθήσουν», εξηγεί.

Παραδείγματος χάριν, αν υποθέσουμε ότι η πρόθεση του Ντόναλντ Τραμπ είναι να επιστρέψει η βιομηχανική παραγωγή στις ΗΠΑ, τότε η απόφαση να ανεβοκατεβαίνουν οι δασμοί καθημερινά καθιστά αδύνατο να επενδύσει ο οποιοσδήποτε. «Είναι το ακριβώς αντίθετο κλίμα από το περιβάλλον εμπορικής πολιτικής που δημιουργήθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο», τονίζει ο κ. Γουλφ.

«Το θέμα είναι αν ο Αμερικανός πρόεδρος θέλει να αποσταθεροποιήσει τα πράγματα περισσότερο από ό,τι θέλει να τα αλλάξει. Ίσως αν αποσταθεροποιηθούν αρκετά, όταν επιτέλους καταλήξει σε αυτό που θέλει πραγματικά να κάνει, ο κόσμος δεν θα αντισταθεί γιατί θα είναι τουλάχιστον καλύτερο από την αστάθεια. Παρ' όλα αυτά, θα μπορούσε και απλά να απολαμβάνει την αναστάτωση που δημιουργεί, λέει. Αποκαλεί τον κ. Τραμπ «επαναστάτη που προσπαθεί να ανατρέπει το πολιτικοοικονομικό σύστημα των ΗΠΑ και τον κόσμο». Γιατί όμως; Ο κ. Γουλφ πιστεύει ότι ήταν ένα σύστημα που ως επί το πλείστον δούλευε αρκετά καλά.

Ρωμαίοι αυτοκράτορες

«Είναι δύο οι εξηγήσεις ως προς το γιατί το κάνει και δεν ξέρω ποια είναι η σωστή, μπορεί να ισχύουν συνδυαστικά. Η μία είναι ότι απολαμβάνει να ασκεί την εξουσία του πάνω σε κόσμο. Σε πολλούς αρέσει να λένε στον κόσμο τι να κάνει. Κατά μία έννοια, όσο

πιο παράλογη είναι η συμπεριφορά, τόσο πιο συναρπαστική είναι η εξουσία, γιατί αναγκάζεις τους ανθρώπους να κάνουν πράγματα γελοία ή εξευτελιστικά. Σκέφτομαι Ρωμαίους αυτοκράτορες όπως ο Νέρων ή ο Καλιγούλας, άτομα που απολάμβαναν να συμπεριφέρονται αυθαίρετα. Αυτό αυξάνει τη δύναμή σου, γιατί έτσι ο κόσμος είναι πιο φοβισμένος και πιο εξαρτημένος διότι δεν μπορούν να σε προβλέψουν», σχολιάζει.

Η δεύτερη εξήγηση είναι ότι ο Τραμπ θέλει όντως να δημιουργήσει μια διαφορετική τάξη πραγμάτων, στην οποία οι ΗΠΑ είναι η πιο ισχυρή χώρα στον κόσμο και κάνει ό,τι θέλει. «Εξαπλώνει την αυτοκρατορία της. Σταματάει να έχει συμμάχους, γιατί οι σύμμαχοι έχουν απαιτήσεις. Πάιρνει ό,τι θέλει – τη Γροιλανδία, τον Παναμά, ίσως τον Καναδά», αναφέρει.

Εκεί που πάνω από όλα, όμως, οδηγεί η αναδιαμόρφωση του αμερικανικού συστήματος είναι σε ενός τύπου δικτατορία, υποστηρίζει. «Δεν ξέρω αν μπορεί να φτάσει εκεί, αλλά αυτό νομίζω πως θέλει να κάνει – μια αυταρχική δικτατορία στην οποία νόμος είναι ο νόμος του. Θέλει να κάνει την Αμερική αυτοκρατορία και να είναι εκείνος ο αυτοκράτορας», τονίζει. Η δεύτερη εξήγηση, συμπληρώνει, είναι διαφορετική από την πρώτη, καθώς υπάρχει από

πιο παράλογη είναι η συμπεριφορά, τόσο πιο συναρπαστική είναι η εξουσία, γιατί αναγκάζεις τους ανθρώπους να κάνουν πράγματα γελοία ή εξευτελιστικά. Σκέφτομαι Ρωμαίους αυτοκράτορες όπως ο Νέρων ή ο Καλιγούλας, άτομα που απολάμβαναν να συμπεριφέρονται αυθαίρετα. Αυτό αυξάνει τη δύναμή σου, γιατί έτσι ο κόσμος είναι πιο φοβισμένος και πιο εξαρτημένος διότι δεν μπορούν να σε προβλέψουν», σχολιάζει.

«Θα είναι απαραίτητο οι χώρες-μέλη αυτού του κλαμπ εθνών να έχουν κοινή εξωτερική πολιτική; «Και ο τρόπος που βλέπουν τον κόσμο διαφέρει, τα συμφέροντά τους



«ΘΕΛΕΙ να κάνει την Αμερική αυτοκρατορία και να είναι εκείνος ο αυτοκράτορας», λέει για τον Τραμπ ο Μάρτιν Γουλφ.

πίσω λογική, ένα πλάνο για μια νέα τάξη πραγμάτων. «Αλλά το όραμά του, νομίζω, είναι αρκετά ενστικτώδες, δεν θεωρώ ότι ο ίδιος, ή κάποιος γύρω του, το έχει σκεφθεί πολύ, αλλά μπορεί και να κάνω λάθος».

Υπερδυνάμεις

Θεωρεί ότι οι ΗΠΑ είναι μια αυτοκρατορία σε παρακμή; Μήπως έχει περάσει η στιγμή της; Πριν από περίπου μία δεκαετία, απαντά, θα λέγαμε πως ναι, η Κίνα αναπτυσσόταν πολύ πιο γρήγορα, η οικονομία της ήταν σχεδόν όσο της Αμερικής, είχε τέσσερις φορές τον πληθυσμό της, και οι ΗΠΑ είχαν περάσει μια τεράστια οικονομική κρίση.

Το 2024, πριν από τις προεδρικές εκλογές, τα πράγματα ήταν λιγότερο ξεκάθαρα, εν μέρει γιατί η κινεζική οικονομία αντιμετώπισε δυσκολίες και η ανάπτυξη της είχε επιβραδύνει σημαντικά. Ταυτόχρονα, οι ΗΠΑ είχαν επανεγκαθιδρύσει την πρωτιά τους στην τεχνολογία, σημειώνει.

Τώρα όμως πιστεύει ότι οι κινήσεις του Ντόναλντ Τραμπ θα υπονομεύσουν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα την επιτυχία της αμερικανικής οικονομίας. Επίσης, μπορεί ο πληθυσμός της Κίνας να μειώνεται, αλλά παραμένει τεράστιος. Οι Κινέζοι αποταμιεύουν πολύ μεγάλο μέρος του ΑΕΠ τους.

Τες. Τα αυταρχικά καθεστώτα θα είναι σταθερά; Θα συνεργάζονται μεταξύ τους; Θα θέλουν απλώς σφαίρες επιρροής;», αναρωτιέται. «Αν ισχύσει το τελευταίο, Αμερικανοί και Κινέζοι θα χωρίσουν την Ευρώπη μεταξύ τους». Δεν θεωρεί απίθανο μελλοντικά, όμως, το μοντέλο της ελευθερίας, της φιλελευθέρης δημοκρατίας, να αρχίσει να είναι ξανά ελκυστικό.

«Τα καθεστώτα που βλέπουμε στην Τουρκία, στη Ρωσία και στην Ινδία, της μη φιλελευθέρης δημοκρατίας, μπορεί να μην κρατήσουν για πάντα, δεν είναι πολύ επιτυχη-

«Σύμφωνα με μια στατιστική, οι εθνικές αποταμιεύσεις της Κίνας ισούνται με αυτές των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης μαζί», δηλώνει ο κ. Γουλφ.

Και οι δύο υπερδυνάμεις αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα, αλλά στις ΗΠΑ το πρόβλημα είναι ότι έχεις μια κυβέρνηση που κπρύσσει πόλεμο στην επιστημονική έρευνα, στα πανεπιστήμια, που υπονομεύει το κράτος δικαίου και την ικανότητα της αμερικανικής γραφειοκρατίας, και αντικαθιστά τον επαγγελματισμό με τον νεποτισμό, με κριτήριο την προσωπική αφοσίωση, υπογραμμίζει. Και αν όλα αυτά συνδυαστούν με ανεύθυνη δημοσιονομική πολιτική, τότε ο Τραμπ θα καταλήξει να αποδυναμώνει τις ΗΠΑ και τις θεμελιώδεις πηγές της αμερικανικής ισχύος, τονίζει.

«Αυτοί ήταν πάντα οι θεσμοί των ΗΠΑ, το κράτος δικαίου, το εύρος των συμβαχίων τους που βασίζονταν στην εμπιστοσύνη στη χώρα και στο σύστημά της, στη Δημοκρατία, στη Δικαιοσύνη. Όλα αυτά, ο Τραμπ μπορεί να τα διαλύσει».

Δεν ξέρει τι συμφωνίες θα προκύψουν από εδώ και πέρα, ούτε αν ο Τραμπ θα τις τηρήσει. «Αλλά είναι πολύ πιθανό αυτή τη στιγμή πολλές χώρες να έλεγαν ότι “αν πρέπει να διαλέξουμε μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ, ίσως θα έπρεπε να διαλέξουμε την Κίνα γιατί μπορεί να μη μας αρέσει πολύ, αλλά τουλάχιστον τηρεί τις συμφωνίες της” και αυτό θα αποδυνάμωνε πολύ τις ΗΠΑ. Ο Τραμπ, όμως, δεν το αντιλαμβάνεται, γιατί δεν κατανοεί την έννοια της εμπιστοσύνης – μόνο της δύναμης», εξηγεί.

Αν δεν θα είναι για οι ΗΠΑ ο φωτεινός φάρος της Δύσης, τι θα απογίνει η Ευρώπη; «Είναι μια εξαιρετικά σημαντική ερώτηση», λέει ο κ. Γουλφ. «Αν ζούμε σε έναν κόσμο –και δεν λέω ότι αυτό θα γίνει, αλλά σίγουρα είναι πλέον ενδεχόμενο– στον οποίο η Κίνα, η Ρωσία και οι ΗΠΑ είναι σε διαφορετικό βαθμό αυταρχικές, τότε η ισορροπία των δυνάμεων του κόσμου μεταξύ της φιλελευθέρης δημοκρατίας και των εκθρόνων της σίγουρα μετατοπίζεται. Η Ευρώπη θα είναι αρκετά μόνη. Μπορεί μαζί με την Ιαπωνία, ίσως την Κορέα, την Αυστραλία, ίσως δυο χώρες της Νότιας Αμερικής. Η Ινδία είναι αβέβαιη. Ο αντίκτυπος, μεταξύ άλλων, θα είναι και πολιτισμικός και πνευματικός καθώς θεσμοί, πανεπιστήμια, εκδόσεις, διεθνείς οργανισμοί δεν θα διοικούνται για από άτομα αφοσιωμένα σε αυτόν τον σκοπό. Οπότε, με έναν τρόπο, οι Ευρωπαίοι θα είναι απέναντι στον υπόλοιπο κόσμο, και αυτή θα είναι μια πολύ άβολη θέση, ειδικά επειδή και η Ευρώπη είναι εξαιρετικά διασπασμένη».

Και ο κ. Γουλφ καταλήγει: «Πριν από 120 χρόνια, η Ευρώπη διοικούσε τον κόσμο, αλλά μεγάλο κομμάτι του σύγχρονου ευρωπαϊκού εγχειρήματος σχετίζεται με την προσπάθεια να ζούμε σε έναν μετα-εθνικιστικό, μετα-ιμπεριαλιστικό κόσμο και αυτό είναι πολύ σοβαρό για χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Μεγάλη Βρετανία».

μένα. Ούτε πιστεύω πως η Αμερική θα μείνει για πάντα έτσι. Μπορεί να μην κρατήσει καν για όλη τη θητεία του Τραμπ. Μπορεί ο κόσμος να πει “τώρα μάθαμε γιατί η φιλελευθέρη δημοκρατία είναι καλή ιδέα, ας μην το ξανακάνουμε αυτό, ας τους ξεφορτωθούμε”. Μπορεί το κινεζικό καθεστώς να μην κρατήσει για πάντα, ειδικά όταν ο πληθυσμός γίνεται πιο πλούσιος, πιο καλά ενημερωμένος. Πριν από 300 χρόνια οι Ευρωπαίοι δεν θα φαντάζονταν πόσο πιο ελεύθερες και ίσες θα ήταν οι κοινωνίες τους», επισημαίνει ο κ. Γουλφ.

“
Οι θεσμοί σε κίνδυνο
Αυτοί ήταν πάντα οι θεσμοί των ΗΠΑ, το κράτος δικαίου, το εύρος των συμβαχίων τους που βασίζονταν στην εμπιστοσύνη στη χώρα και στο σύστημά της, στη Δημοκρατία, στη Δικαιοσύνη. Όλα αυτά, ο Τραμπ μπορεί να τα διαλύσει.

“
Θα διάλεγαν την Κίνα
Είναι πολύ πιθανό πολλές χώρες να έλεγαν ότι «μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ, ίσως θα έπρεπε να διαλέξουμε την Κίνα, γιατί τουλάχιστον τηρεί τις συμφωνίες της». Ο Τραμπ, όμως, δεν το αντιλαμβάνεται, γιατί δεν κατανοεί την έννοια της εμπιστοσύνης – μόνο της δύναμης.



ERIC LEE/THE NEW YORK TIMES

Ο Ντόναλντ Τραμπ, βλοσυρός, κατά τη διάρκεια του υπουργικού συμβουλίου που συγκάλεσε στον Λευκό Οίκο. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ μοιάζει να ενστερνίζεται την άποψη πως μια νέα εποχή αυτοκρατοριών ανατέλλει, με τις μεγάλες δυνάμεις να ξαναμοιράζουν εδαφικά και οικονομικά τον κόσμο, όπως είχε συμβεί στην Ευρώπη μετά τους Ναπολεόντειους Πολέμους.

Ο ΤΖΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΑΣΜΩΝ

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Στις 26 Φεβρουαρίου, όταν συνεδρίασε για πρώτη φορά το υπουργικό του συμβούλιο, ο Ντόναλντ Τραμπ έδωσε στους δημοσιογράφους μια πολύ παραστατική εικόνα της φιλοσοφίας του για τους συμμάχους της Αμερικής. «As είμαστε ειλικρινείς», είπε ο Αμερικανός πρόεδρος, «η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε για να μας καταστρέψει» (για την ακρίβεια, είπε «to screw us»). Στη συνέχεια, ανήγγειλε προστατευτικούς δασμούς 25% στο αλουμίνιο και στο ατσάλι, προοίμιο του παγκόσμιου εμπορικού πολέμου που επρόκειτο να κηρύξει στις 2 Απριλίου, ανατινάζοντας το οικοδόμημα της παγκοσμιοποίησης που η ίδια η Αμερική είχε δημιουργήσει.

Για να πούμε την αλήθεια, ο Τραμπ δεν ήταν ο πρώτος Αμερικανός πολιτικός που συμπεριφέρθηκε με αυτόν τον τρόπο. Στις 13 Αυγούστου 1971, ο τότε υπουργός Οικονομικών Τζον Κόναλι είπε στον πρόεδρο Ρίτσαρντ Νίξον, στη διάρκεια κρίσιμης κυβερνητικής σύσκεψης στο Καμπ Ντέιβιντ: «Η φιλοσοφία μου, κύριε πρόεδρε, είναι ότι όλοι οι ξένοι είναι έτοιμοι να screw us και ότι αυτό που έχουμε να κάνουμε είναι να screw them πρώτοι εμείς». Αντικείμενο της σύσκεψης ήταν η αντιμετώπιση των αστρονομικών ελλειμμάτων που συσσωρεύει η Αμερική στο εμπόριο με κατεχόμενα συμμάχους της, όπως η Ιαπωνία, η Γερμανία και η Ιταλία, λόγω της υπερβολικά υψηλής ισοτιμίας του δολαρίου. Η εισήγηση του Κόναλι ήταν να αποσυρθούν οι ΗΠΑ από το σύστημα σταθερών ισοτιμιών που είχαν θεσπίσει σε μεγάλο βαθμό οι ίδιες με την ιστορική συνθήκη του Μπρέτον-Γουντς (1944), χτίζοντας τα θεμέλια για τη μεταπολεμική ανάπτυξη των δυτικών κοινωνιών.

Η ιστορική στροφή

Ο Νίξον δέχθηκε τη ριποκίνδυνη εισήγηση και, δύο ημέρες αργότερα, ανακοίνωσε σε μια επιβρόντητη οικομμένη ότι τερματίζει

μονομερώς τη μετατρέψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό, θέτοντας τέλος σε μια ολόκληρη εποχή. Βέβαια, ο Ψυχρός Πόλεμος με την ΕΣΣΔ επέβαλε να μην πάρει πολιτικό χαρακτήρα ο οικονομικός ανταγωνισμός με τους συμμάχους. Στο διάγγελμά του, ο Νίξον χρησιμοποίησε μια γλώσσα πολύ διαφορετική από εκείνη του Κόναλι ή του Τραμπ, αν και επί της ουσίας οι ομοιότητες είναι ευδιάκριτες: «Στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι οικονομίες των κυριότερων βιομηχανικών χωρών της Ευρώπης και της Ασίας είχαν καταστραφεί. Οι ΗΠΑ τους προσέφεραν τα τελευταία 25 χρόνια οικονομική βοήθεια 143 δις. δολαρίων για να σταθούν τα πόδια τους και να μείνουν ελεύθερες. Αλλά τώρα που είναι οικονομικά ισχυρές, ήρθε η ώρα να αναλάβουν το βάρος που τους αναλογεί στην υπεράσπιση της ελευθερίας. Οι ΗΠΑ δεν έχουν κανένα λόγο πλέον να ανταγωνίζονται με το ένα τους χέρι δεμένο πίσω στην πλάτη».

Σε αντίθεση με τον Νίξον, ο Τραμπ νιώθει ότι δεν έχει να δώσει υπαρκτά μάχη με ένα αντίπαλο κοινωνικό σύστημα σε παγκόσμιο κλίμακα, ότι δεν ζει σε έναν κόσμο με μόνιμους συμμάχους και εχθρούς, παρά μόνον με πρόσκαιρους εταίρους και ανταγωνιστές. Ο πρώτος γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ, λόρδος Ισμέι, έλεγε ότι απο-

στολή του ήταν «να κρατάει τους Ρώσους έξω, τους Αμερικανούς μέσα και τους Γερμανούς κάτω». Για τον Τραμπ, το ΝΑΤΟ έχει καταντήσει ένα πελώριο βάρος που πρέπει να επωμιστούν οι Ευρωπαίοι, ενώ ο Ελον Μασκ προτείνει ανοιχτά την αποχώρηση των ΗΠΑ. Παρόλ'αυτα, ο Αμερικανός πρόεδρος εξέφρασε δημοσίως αμφιβολίες για την αξία της αμυντικής συμφωνίας με την Ιαπωνία, που υπέγραψε ο Ντουάιτ Αϊζενχάουερ το 1960.

Την Παρασκευή 21 Μαρτίου, ο Τραμπ ανακοίνωσε από το Οβάλ Γραφείο ότι το Πεντάγωνο έβαλε μπροστά το σχέδιο για την κατασκευή των πρώτων μαχητικών αεροσκαφών έκτς γενεάς, των F-47. Αφού τόνισε τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, ξεκαθάρισε ότι όσοι σύμμαχοι των ΗΠΑ θελήσουν να αγοράσουν F-47, θα παραλάβουν υποβαθμισμένες εκδοχές τους γιατί, όπως με αφοριστική ειλικρίνεια εξήγησε, «κάποια μέρα μπορεί να μην είναι πα σύμμαχοί μας», μη αποκλείοντας ακόμη και ένοπλη σύγκρουση μαζί τους.

Ο 47ος πρόεδρος είχε φροντίσει να δώσει πολύ καθαρά το στίγμα του ήδη από την τελετή της ορκωμοσίας του, όταν διακήρυξε ότι στο εξής οι ΗΠΑ «θα βλέπουν ξανά τον εαυτό τους ως ένα έθνος σε ανάπτυξη, ένα έθνος που αυξάνει τον πλούτο του και μεγαλώνει τα εδάφη του». Πλέοντας

το εγκώμιο του Γουίλιαμ Μακίνλεϊ, του μακρινού προκατόχου του (1897-1901) που συνέδεσε το όνομά του με μεγάλους εμπορικούς και επεκτατικούς πολέμους, ο Τραμπ δεν δίστασε να εγγράψει από την πρώτη στιγμή εδαφικές βλέψεις, από τον Παναμά μέχρι τον Καναδά και από τη Γροιλανδία μέχρι τη Γάζα.

Επιστροφή στον 19ο αιώνα

Αυτό που διαισθάνεται ο Τραμπ είναι μια νέα εποχή αυτοκρατοριών, όπου οι μεγάλες δυνάμεις θα ξαναμοιράσουν εδαφικά και οικονομικά τον κόσμο (με την Αμερική κυρίαρχη στο δυτικό ημισφαίριο, την Κίνα στην ανατολική Ασία και τη Ρωσία σε μέρη της ανατολικής Ευρώπης και της κεντρικής Ασίας) και θα βρίσκονται σε ασταθή ειρήνη. Κάτι ανάλογο με το μοίρασμα της Ευρώπης μετά τους Ναπολεόντειους Πολέμους στη διάσκεψη της Βιέννης (1814-1815), το μοίρασμα των Βαλκανίων στο συνέδριο του Βερολίνου (1878) και το μοίρασμα της Αφρικής από τις αποικιακές αυτοκρατορίες της ηπείρου, και πάλι στο Βερολίνο (1885).

Στενά συνδεδεμένος με αυτή τη θεώρηση του κόσμου από τον Τραμπ είναι και ο πόλεμος των δασμών, που έχει τρελάνει τις διεθνείς αγορές. Βασικός του εγκέφαλος είναι ο Στίβεν Μίρεν, ένας

σοβαρός οικονομολόγος με διδακτορικό από το Χάρβαρντ και σημαντική θητεία στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, ο οποίος ανέλαβε επικεφαλής των οικονομικών συμβούλων του Τραμπ. Σε άρθρο του που δημοσιεύθηκε τον περασμένο Νοέμβριο, ο Μίρεν περιέγραψε μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την εκ βάθρων αναδιάρθρωση του παγκοσμίου εμπορίου και την ενίσχυση της θέσης των ΗΠΑ. Η στρατηγική του προέβλεπε τη χρησιμοποίηση των δασμών ως διαπραγματευτικών όπλων για την ανατίμηση των νομισμάτων των κυριότερων ανταγωνιστών (Κίνας, Ε.Ε., Ιαπωνίας) αλλά και για την επιβολή όρων στο πεδίο της ασφάλειας.

«Οι χώρες που θα θελήσουν να βρεθούν κάτω από την προστατευτική ομπρέλα της Αμερικής στο πεδίο της ασφάλειας, θα πρέπει να βρεθούν μαζί της και κάτω από την ομπρέλα ενός δικαίου εμπορίου», έγραψε χαρακτηριστικά ο Μίρεν, αφήνοντας να εννοηθεί ότι σε αντίθετη περίπτωση οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να αποχωρήσουν από το ΝΑΤΟ. Υποστηρικτής της σκληρής γραμμής έναντι της Κίνας, τονίζει ότι «απαιτείται να συνδέσουμε στενά την εμπορική μας πολιτική με την πολιτική ασφάλειας».

Το «μακελειό»

Η υλοποίηση στην πράξη αυτής της στρατηγικής διαγράφεται για την ώρα τραγελαφική, με κορυφαίο δείγμα τη θαυματική αναδιπλώση της περασμένης Τετάρτης στο θέμα των δασμών (πλην της Κίνας, όπου η σύγκρουση κλιμακώνεται). Και μπορεί ο Τραμπ να κομπάζει δημοσίως ότι «αυτές οι χώρες (που υφίστανται δασμούς) μου τηλεφωνούν το kiss my ass, πεθαίνουν να κλείσουμε συμφωνίες», αλλά οι πάντες κατάλαβαν ότι αν υπαναχώρησε ήταν γιατί το μακελειό στη Γουόλ Στριτ έδειχνε ξεκάθαρα ότι οι αγορές δεν είχαν και τόσο τρυφερό ενδιαφέρον για την ανατομία του Αμερικανού υποβαθμισμένου αντισυμβατικού, βέβαια, είναι ότι η ασταθής ισορροπία σε έναν κόσμο ανταγωνιστικών αυτοκρατοριών σπάνια κρατάει πολύ: από τη «χρυσή εποχή» του Μακίνλεϊ μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο μεσολάβησε μόλις μία δεκαετία.

Ομπρέλα

«Οι χώρες που θα θελήσουν να βρεθούν κάτω από την προστατευτική ομπρέλα της Αμερικής στο πεδίο της ασφάλειας, θα πρέπει να βρεθούν μαζί της και κάτω από την ομπρέλα ενός δικαίου εμπορίου», υποστηρίζει ο Στίβεν Μίρεν, «εγκέφαλος» του πολέμου των δασμών.

Οι τρεις (οικονομικοί) σωματοφύλακες του Τραμπ



Πίτερ Ναβάρο

Ο 75χρονος σύμβουλος του Αμερικανού προέδρου σε θέματα εμπορίου θεωρείται ο αρχιτέκτονας της επιθετικής πολιτικής των δασμών. Πιστός στον Τραμπ, παρέμεινε επί τέσσερις μήνες σε φυλακή της Φλόριντα το 2024 επειδή αρνήθηκε να συνεργαστεί με το Κογκρέσο στην έρευνα για την εισβολή στο Καπιτώλιο. Στην πρόσφατη διένεξή του με τον ιδρυτή της Tesla, ο Ελον Μασκ τον αποκάλυψε «πιο κίτρινο κι από ένα σάκι με τούβλα».



Σκοτ Μπέσεντ

Ο 63χρονος υπουργός Οικονομικών, ο δεύτερος ανοιχτά γκέι υπουργός στην ιστορία των ΗΠΑ, με περιουσία μισό δις. δολαρίων, προειδοποίησε όλες τις χώρες να μην ανταποδώσουν τους αμερικανικούς δασμούς, «γιατί αν το κάνουν, θα υπάρξει κλιμάκωση». Παρά τις απειλές, όμως, ήταν εξ αυτών που κατ' ιδίαν ανησυχούσαν ότι ο οικονομικός πανικός θα μπορούσε να έχει καταστροφικές συνέπειες για την οικονομία.



Χάουαρντ Λάτνικ

Ο 63χρονος υπουργός Εμπορίου με προσωπική περιουσία 1,5 δις. δολαρίων αγόρασε λίγο πριν από την ορκωμοσία του το ακριβότερο σπίτι στην Ουάσινγκτον έναντι 25 εκατ. δολαρίων. Πρόσφατα κάλεσε τους τηλεθεατές του Fox News να αγοράσουν μετοχές της Tesla γιατί «ποτέ ξανά δεν θα είναι τόσο φθηνές». Μαζί με τον Μπέσεντ, ήταν οπαδός των περιορισμένων δασμών.

• **Άλλο ρεπορτάζ για τους δασμούς, Οικονομική «Κ»**

Οι αποδόσεις τους στη φετινή ΣΛ1

					
	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΟΛΑΚΗΣ	ΑΛΑΜΠΕΡΤΟ ΜΠΡΙΝΙΟΛΙ	ΘΩΜΑΣ ΣΤΡΑΚΟΣΙΑ	ΜΠΑΡΤΛΟΜΙΕΪ ΝΤΡΑΓΚΟΦΣΚΙ	ΝΤΟΜΙΝΙΚ ΚΟΤΑΡΕΚΙ
ΜΑΤΣ	27	4	23	24	23
ΛΕΠΤΑ	2.430	360	2.070	2.140	2.070
ΓΚΟΛ ΚΑΤΑ	17 σε 62 τελικές αντιπάλου (27,4%)	3 σε 5 τελικές αντιπάλου (60%)	14 σε 52 τελικές αντιπάλου (26,9%)	19 σε 74 τελικές αντιπάλου (25,7%)	20 σε 92 τελικές αντιπάλου (21,7%)
ΑΠΟΚΡΟΥΣΕΙΣ	46	4	38	56	70
ΔΕΧΕΤΑΙ	0,63 γκολ/90´	0,75 γκολ/90´	0,61 γκολ/90´	0,80 γκολ/90´	0,87 γκολ/90´

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Δείξε μου τον κίπερ σου για να σου πω...

Η σταθερότητά τους πολύτιμη, τα λάθη τους κρίνουν την τύχη της ομάδας. Η φετινή σεζόν εξελίχθηκε σε δοκιμασία για τους τερματοφύλακες των μεγάλων

Του **ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ**

«Ένας ήρωας δεν χρειάζεται μανδύα. Χρειάζεται μόνο δύο γάντια...». Μια φράση που αποτυπώνει με τον καλύτερο τρόπο τι είναι ένας τερματοφύλακας για την ομάδα του. Μια θέση που από τη μια μπορεί να στείλει τον παίκτη στα ουράνια και την επόμενη στιγμή στα βάθη της κόλασης. Ο Ολίβερ Καν από τη δική του πλευρά είχε πει κάποτε ότι «οι τερματοφύλακες χρειάζονται μια μεγάλη δόση τρέλας». Κάτι θα ξέρει καλύτερα...

Η θέση του τερματοφύλακα είναι η πιο δύσκολη στο ποδόσφαιρο, μια θέση όπου κάθε λάθος, κατά μεγάλο ποσοστό, μεταφράζεται σε γκολ. Μοναχικός, αλλά συνάμα αυτός που θα πρέπει να κατευθύνει όλη την ομάδα, από την άμυνα μέχρι την επίθεση. Οφείλει να είναι πιο διορατικός από όλους, να προβλέπει την εξέλιξη της φάσης, να είναι πάντα ένα βήμα μπροστά από τους υπόλοιπους συμπαίκτες του. Δεν έχει τη λάμψη των επιθετικών, δεν πουλάει φανέλες, δεν θα είναι εκείνος που θα τρέξουν πρώτα τα πιστορίκια για αυτόγραφο. Είναι αυτός όμως που δίνει τους τίτλους.

Ο Μπουρόν το Παγκόσμιο Κύπελλο στην Ιταλία το 2006, ο Σμάιελ ήταν ο θεμέλιος λίθος στην επιστροφή της Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ στην κορυφή της Premier League έπειτα από 26 χρόνια, ο Νόιερ ο στυλβάτης της Μπάγερν και της Γερμανίας, ο θρυλικός Ντουκαντάμ έδωσε το Champions League στη Στεάουα Βουκουρεστίου.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει φέτος

και στο ελληνικό πρωτάθλημα. Η ομάδα που έχει τον πιο σταθερό σε απόδοση τερματοφύλακα είναι αυτή που οδηγεί την κούρσα. Ο Ολυμπιακός είναι αγκαλιά με την κατάκτηση του τίτλου και μεγάλο μέρος αυτής της επιτυχίας το οφείλει και στον Κωνσταντίνο Τζολάκη.

Ο 22χρονος γκολκίπερ από τα Χανιά κέρδισε τη φανέλα του βασικού στα μισά της περυσινής περιόδου και με κορυφαία του στιγμή

“Ο Ολυμπιακός είναι αγκαλιά με την κατάκτηση του τίτλου και μεγάλο μέρος αυτής της επιτυχίας το οφείλει και στον Κωνσταντίνο Τζολάκη.

τη ρεβάνς με τη Φενερμπαχτσέ στην Τουρκία, όπου απέκρουσε τρία πέναλτι, αποτέλεσε έναν από τους πρωτεργάτες στην κατάκτηση του Conference League από τους «ερυθρόλευκους».

Πέρουι, επίσης στο πρωτάθλημα, ο Ντομνίκ Κοτάρσκι κράτησε όρθιο τον ΠΑΟΚ στα δύσκολα, με τον «δικέφαλο» στο τέλος των play off να κόβει πρώτος το νήμα. Αντίθετα φέ-

τος ο Κρόατς έχει ασταθή παρουσία και αυτό έχει στοιχίσει στην ομάδα του. Στην ΑΕΚ, που στα χαρτιά είχε το καλύτερο δίδυμο με Στρακόσια και Μπρινιόλι, τα πράγματα εξελίχθηκαν ακόμη χειρότερα, καθώς και οι δύο ευθύνονται για πολλές από τις κακές βραδιές της «Ένωσης» και κυρίως ο πρώτος, που έχει περισσότερα λεπτά συμμετοχής στο πρωτάθλημα και ήρθε με βαρύ βιογραφικό, έχοντας αρκετά καλά χρόνια παρουσίας στη Λάτσιο.

Τέλος, ο Ντραγκόφσκι ήταν το μοιραίο πρόσωπο για τον Παναθηναϊκό στο «Καράϊσκάκι» με το λάθος που έκανε στα πρώτα δευτερόλεπτα και το οποίο ουσιαστικά έγειρε την πλάστιγγα υπέρ του Ολυμπιακού, με την αγωνιστική πτώση του Πολωνού να έχει ξεκινήσει ουσιαστικά από την αποβολή του στον αγώνα με τον Πανσερραϊκό στις Σέρρες.

Με το «μάτι» του ειδικού

Για τους τερματοφύλακες του λεγόμενου Big-4 και το πόσο έχουν επιπρέασει την έκβαση του πρωταθλήματος, μας μίλησε ο πλέον αρμόδιος, ο προπονητής τερματοφυλάκων της Κηφισιάς, Κώστας Παγανιάς. «Ο Τζολάκης δείχνει μια μεγάλη σταθερότητα σε όλα τα παιχνίδια, παρά το νεαρό της ηλικίας του. Η εμπιστοσύνη που του έδειξε ο προπονητής του τον βοήθησε να πατήσει γερά στα πόδια του, να τα καταφέρει σε δύσκολα ματς, και πλέον βγάζει μια άπιστευτη ωριμότητα, κάτι που βοηθάει όχι μόνο τον ίδιο αλλά και όλη την ομάδα», τονίζει στην «Κ» και συνεχίζει: «Για το δίδυμο Μπρινιόλι - Στρακόσια

είναι αλήθεια ότι πριν από το ξεκίνημα του πρωταθλήματος έμοιαζε να είναι το πιο ιδανικό για την ΑΕΚ, όμως η συνέχεια δεν ήταν αυτή που θα ήθελαν οι δύο γκολκίπερ. Ο Στρακόσια ίσως να επιπρεάστηκε από την απόδοσή του στο ματς με τη Νόα, όμως και πάλι μιλάμε για έναν έμπειρο παίκτη με μεγάλη θητεία στην Ιταλία και την Αγγλία. Από την άλλη, ο Μπρινιόλι και μετά τη φασαρία που έγινε όταν ήταν στον Παναθηναϊκό, ίσως να είχε επιπρεαστεί από το γεγονός ότι δεν ήταν βασικός. Πάντως, αν και πρόκειται για δύο μπαρουτοκαπνισμένους γκολκίπερ, φαίνεται να μην μπορούν να αντέξουν στην πίεση που έχει δημιουργηθεί στην ΑΕΚ, σε μια σεζόν με πολλές δύσκολες στιγμές.

Ο δε Κοτάρσκι, πέρουσι ήταν ο κορυφαίος του πρωταθλήματος αλλά φέτος δεν έχει την ανάλογη σταθερότητα, κάτι πάντως που ισχύει γενικά για τον ΠΑΟΚ. Σε αντίθεση με άλλες σεζόν έχει κάνει πολλά προσωπικά λάθη, παρ' όλα αυτά όμως παραμένει σημείο αναφοράς για την ομάδα του και δεν είναι έκπληξη αν τον δούμε σύντομα σε μεγαλύτερο πρωτάθλημα. Τέλος, όσον αφορά τον Ντραγκόφσκι, αν και είχε κατά καιρούς πολύ μεγάλες στιγμές, όπως η παρουσία του στον ημιτελικό του Κυπέλλου με τον ΠΑΟΚ πέρουσι στη Λεωφόρο, φέτος είναι και αυτός πολύ ασταθής, με αποκορύφωμα τον αγώνα με τον Ολυμπιακό. Από το ματς με τον Πανσερραϊκό και μετά δεν έχει καλή απόδοση, το οποίο όπως φαίνεται δεν επηρέασε μόνο τον Πολωνό, αλλά όλο τον Παναθηναϊκό γενικότερα».

ΑΠΟΨΕΙΣ

Υστεροφημία. . .



Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Η υστεροφημία μπορεί ν' απασχολεί τα άτομα, από αρχαιολογικών χρόνων, μα και στη σύγχρονη εποχή, σε κοινωνίες όπως η δική μας, παραμένει βασική ανησυχία, για όποιον επιθυμεί να εξασφαλίσει τη φήμη του.

Και αν για τους περασμένους αιώνες, η ανησυχία των ανθρώπων σχετιζόταν με τη μεταφυσική και το πώς θα τους αντιλαμβάνονταν ο κόσμος στη μετά θάνατο ζωή τους, στη σύγχρονη εποχή, ο προβληματισμός σχετίζεται με την αντίληψη που έχουν οι υπόλοιποι στον παρόντα χρόνο.

Έχουν, δηλαδή, στόχο ζωής να εργαστούν για να φιλοτεχνήσουν το προφίλ τους και να επιπρέασουν κατά το μέγιστο, όσους συμμερίζονται άλλες απόψεις σχετικά με τις υπηρεσίες που προσέφεραν. Προσπαθούν, με λίγα λόγια, να παρέμβουν στην ιστορία, διαμορφώνοντάς την όπως αυτοί επιθυμούν. Ωσάν και πρόκειται για ένα ωραίο στόρι, ένα τρυφερό παραμύθι όπου ο πρωταγωνιστής είναι αμόλυντος, άτρωτος, ανθράκινος και βαθιά ηθικός.

Το μεγαλύτερο μερίδιο των προσπαθειών τους εστιάζει, όχι στα προτερήματα, τις υπηρεσίες και τα επιτεύγματα που ενδεχομένως έχουν πραγματοποιήσει, αλλά στα μειονεκτήματα, στις αποτυχίες, στις λανθασμένες επιλογές και στις σοβαρές εκκρεμότητες που έχουν αφήσει πίσω κατά τη διάρκεια των καθηκόντων τους.

Τη σκοτεινή εκείνη όψη των πεπραγμένων τους είναι που επιθυμούν να ελέγξουν, ρυθμίζοντας με δικά τους εργαλεία τον φωτισμό που θ' αναδείξει τα στοιχεία που επιθυμούν, διατηρώντας ταυτόχρονα στο σκοτάδι όλα τα υπόλοιπα.

Βασικά και απαραίτητα εργαλεία, για να φωτιστεί η δική τους εκδοχή και να διατηρηθεί όσο γίνεται στο σκοτάδι ό,τι βρίσκεται εκτός του ελέγχου τους, δεν είναι μονάχα η οικονομική ισχύς ή οι δημόσιες σχέσεις ή η οποία επίδρασή τους σε καταστάσεις και άτομα. Ιδιαίτερη σημασία δίδουν, κυρίως, στον γραπτό λόγο. Πολύ σωστά γνωρίζουν και υιοθετούν ότι «τα λόγια πετούν, τα γραπτά μένουν», όπως οι αρχαίοι Ρωμαίοι σοφώς ισχυρίστηκαν.

Επί τούτου, κάποιοι κυκλοφορούν βιβλία στα περίπτερα και κάποιοι άλλοι επιδιώκουν με κάθε τρόπο, «συμφωνία εξεμύθειας» ή «ανακοίνωση που θα εξαγνίζει».

Δυστυχώς όμως για αυτούς, της προσπάθειας να διαφυλάξουν το αποτύπωμά τους, υπερέχει η ιστορία. . . που τις περισσότερες φορές είναι αμελίκτη για όλους.

ΑΠΟΕΛ: Αναμένοντας το πλάνο, που άργησε...



Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝ**

Το ερώτημα, με ή χωρίς τον Πρόδρομο Πετρίδη, ως προς την επόμενη μέρα στα διοικητικά του ποδοσφαιρικού ΑΠΟΕΛ απαντήθηκε! Αν οι ενδιαφερόμενοι, οκτώ ή λιγότεροι ή και περισσότεροι, επανέλθουν, αν γενικότερα το ενδεχόμενο διάδοχης κατάστασης επανέλθει, λογικά αυτό θα ισοδυναμεί με ακόμη πιο δυσχερή την κατάσταση στα οικονομικά της εταιρείας, αφού θα σημαίνει και αδυναμία της παρούσας διοίκησης να ανταποκριθεί σε όλα όσα (πολλά) την... πιάζουν. Εκδηλώνοντας ουσιαστικά το ενδιαφέρον της, η ομάδα των «οκτώ» ως ένα σημαντικό βαθμό... αποκάλυψε και την τακτική με την οποία σχεδίαζε να κινηθεί.

Πλάνο επίσημο δεν αποκαλύφθηκε, από τις όποιες επώνυμες τοποθετήσεις όμως έγιναν, ήταν ξεκάθαρο πως πέραν της τακτοποίησης των άμεσων οφειλών, κυρίως κρατικών και έναντι του φετινού μισθολογίου της ομάδας, θα ακολουθούσε γερό... ψαλίδι στους προϋπολογισμούς των επόμενων χρόνων. Σε ποιο βαθμό και για πόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, θα το μαθαίναμε αν η κατάληξη των επαφών με τη διοίκηση Πετρίδη ήταν διαφορετική...

Η πρόταση των «οκτώ» αποσύρθηκε, ανώφελο πλέον να απασχολεί και το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην επόμενη μέρα, με δεδομένη μεν τη συνέχιση της παρουσίας της διοίκησης Πρόδρομου Πετρίδη και ερωτηματικό δε, τόσο της προθέσεις της όσο και την ικανότητά της να ανταποκριθεί στην ολοένα και πιο δύσκολη οικονομική κατάσταση της εταιρείας. Άγνωστο και σε αναμονή ακόμη το (οικονομικό) πλάνο της, αν και θα έπρεπε από χρόνια να είχε εφαρμοστεί. Όταν οι ελλειμματικοί τα (πολλά) τελευταία χρόνια προϋπολογισμοί, ολοένα και μεγαλύτερων του συνολικού χρέος και το μόνο... πλάνο της διοίκησης Πετρίδη ήταν μια συμμετοχή σε όμιλο ευρωπαϊκής διοργάνωσης και την ίδια ώρα η μόνη δικαιολογία της, για την «τρύπα» στα οικονομικά που μεγάλωνε, η αποτυχία πρόκρισης σε ευρωπαϊκό όμιλο. Για να φθάσουμε φέτος και μετά την κατάκτηση του περσινού πρωταθλήματος, σε μια τέτοια συμμετοχή, με σημαντικά μάλιστα έσοδα, αλλά την ίδια ώρα στην χειρότερη οικονομική κατάσταση των τελευταίων χρόνων.

Η ανάγκη δημιουργίας ενός βιώσιμου και λειτουργικού πλάνου όχι μόνο για το άμεσο αλλά και για το πιο μακροπρόθεσμο μέλλον, αναφέρεται στην τελευταία επίσημη τοποθέτηση/ανακοίνωση από πλευράς της διοίκησης (4.4.2025). Τι περιλαμβάνει ένα τέτοιο πλάνο και με ποιο τρόπο υλοποιείται και επιτυγχάνεται, παραμένει για την ώρα άγνωστο, παράλληλα με μπόλικη αμφιβολία ως προς τη δυνατότητα ή θέληση υλοποίησης ενός τέτοιου πλάνου, από μια διοίκηση η οποία επανειλημμένα τα τελευταία χρόνια δεν έδειξε να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τους κινδύνους για τη βιωσιμότητα της ποδοσφαιρικής εταιρείας του ΑΠΟΕΛ. Στο χέρι της παρούσας διοίκησης και στους χειρισμούς της, απ' εδώ και πέρα, να διαψεύσει όλους όσοι την αμφισβητούν. Γιατί πλέον, η αναφορά στην κρισιμότητα της οικονομικής κατάστασης στο ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ, δεν αποτελεί κινδυνολογία όπως η διοίκηση Πετρίδη υποστήριζε.

Γιατί πλέον δεν υφίσταται η δέσμευση του Πρόδρομου Πετρίδη, ότι το ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ δεν θα κινδυνεύσει υπό τη δική του προεδρία και διοίκηση... Εκτός και αν ο ίδιος έχει κρυφά χαρτιά να φανερώσει, εκτός και αν κάποιος... από μηχανής Θεός και επενδυτής θα κάνει ξαφνικά την εμφάνισή του, εκτός και αν θεωρεί κάποιος, πως η συνέχεια της τακτικής των ολοένα και περισσότερων δανειστών, των ομολόγων και των προεπισπράξεων εγγυημένων εσόδων, αποτελεί την ιδανική λύση για το εκτόπισμα του ποδοσφαιρικού ΑΠΟΕΛ...

Ο Κώστας Παγανιάς μάς ανέλυσε επίσης κάποια στοιχεία που πρέπει να έχει ο τερματοφύλακας για να αντιμετωπιστεί στις συνθήκες του σύγχρονου ποδοσφαίρου, επιβεβαιώνοντας το ρητό που λέει ότι μια πετυχημένη ομάδα πρέπει να είναι πολύ από τον «άσο». «Στατιστικά έχει αποδειχθεί ότι οι ομάδες που είχαν γκολκίπερ που έκαναν καλή χρονιά, πέτυχαν και οι ίδιες τους στόχους τους. Βέβαια πρέπει να υπάρχει στο πρόσωπό του και μεγάλη στήριξη, γιατί είναι μια θέση ισορροπιών», τονίζει ο προπονητής τερματοφυλάκων της Κηφισιάς και προσθέτει: «Στο σύγχρονο ποδόσφαιρο παίζει πλέον πολύ μεγάλο ρόλο και η ικανότητά του με τα πόδια για να βοηθάει στο χτίσιμο του παιχνιδιού.



Αν και επί της ουσίας είναι μια θέση “μοναχική”, η απόδοση του τερματοφύλακα είναι στο τέλος αυτή που θα κρίνει την εξέλιξη του αγώνα.

Όμως, όσο ταλέντο και να διαθέτει, η προσωπικότητα είναι αυτή που κάνει τη διαφορά. Τα λάθη του οφείλει να τα αντιμετωπίσει και να τα ξεπεράσει μόνος του, ακόμη και κατά τη διάρκεια του ίδιου αγώνα, γι' αυτό πρέπει να διαθέτει πολύ ισχυρό χαρακτήρα. Επίσης πρέπει να διαθέτει αυξημένη διορατικότητα, να διαβάζει το παιχνίδι και παράλληλα να κατευθύνει τους συμπαίκτες του και όταν αμύνονται και όταν επιτίθενται. Για παράδειγμα, έχουμε δει στον Ολυμπιακό πόσες φορές έχει πετύχει γκολ, με τον Τζολάκη να είναι αυτός που δίνει την ασίστ. Αν και επί της ουσίας είναι μια θέση “μοναχική”, η απόδοση του τερματοφύλακα είναι στο τέλος αυτή που θα κρίνει την εξέλιξη του αγώνα. Και όταν ο διαι-

τητής σφυρίζει το φινάλε, είτε είναι ήρωας είτε είναι μοιραίος, πάλι μόνος κάτω από τα δοκάρια του θα βρίσκεται. Όσον αφορά, τέλος, την εκπαίδευσή του, εκτός από την τεχνική κατάρτιση πολύ μεγάλο βάρος πρέπει να πέφτει και στην ψυχολογική προετοιμασία για να μπορεί να αντεπεξέλθει στις περιπτώσεις που τα πράγματα δεν εξελίσσονται καλά γι' αυτόν». Ο Κώστας Παγανιάς έχει επίσης εργαστεί στη Super League σε ΠΑΣ Γιάννινα, Πλατανιά, Πανατωλικό και Παναθηναϊκό, αλλά και εκτός συνόρων έχει συνεργαστεί με την Tavriya Simferopol (Ουκρανία), την Εθνική της Ταϊπέι, την Ένωση Νέων Παραλιμνίου (Κύπρος), τη Nantong Zhijun (Κίνα) και την Jonkorings Sodra IF (Σουηδία).

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΧΑΝΤΣΟΝ ΛΟΚΕΤ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η επικίνδυνη σύγκρουση ΗΠΑ - Κίνας

Τελικά, ο Ντόναλντ Τραμπ ανοιγόκλεισε τα μάτια του και διπ्लाσίασε τους δασμούς. Καθώς ο πρόεδρος των ΗΠΑ ανακοίνωσε μια 90ήμερη παύση των «ανταποδοτικών» δασμών για τους περισσότερους σημαντικούς εμπορικούς εταίρους, τους αύξησε για την Κίνα από 104% σε 125%. Το αποτέλεσμα; Οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου παραμένουν παγιδευμένες σε ένα σπινράλ αντιποίνων που εξαφανίζει 600 δισ. δολάρια από το διμερές εμπόριο και θα μπορούσε να ξεφύγει από κάθε έλεγχο.

Πριν από τις τελευταίες αυξήσεις, οι αναλυτές της Goldman Sachs είχαν προβλέψει ότι οι δασμοί 104% θα μειωναν κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες το ΑΕΠ της Κίνας, υπονοώντας ότι το Πεκίνο θα άγγιζε μόλις το ήμισυ του πρωταρχικού στόχου του για οικονομική ανάπτυξη φέτος. Οι υψηλότεροι δασμοί των ΗΠΑ, υποστήριξε η τράπεζα, θα προκαλούσαν φθίνουσα ζημία, με το μέγιστο πλήγμα να φτάνει τις 2,9 ποσοστιαίες μονάδες.

Η καθυστέρηση του Τραμπ στην επιβολή δασμών σε άλλες χώρες παρέχει επίσης μια ανακούφιση στο Πεκίνο, επειδή επιτρέπει στα κινεζικά ενδιάμεσα αγαθά και στις μεταφορτώσεις να συνεχίσουν να ρέουν προς τις ΗΠΑ μέσω τρίτων χωρών, όπως το Βιετνάμ. Εν τω μεταξύ, το Χονγκ Κονγκ δεν έχει επιβάλει δασμούς σε αμερικανικά προϊόντα, αφήνοντας ένα σημαντικό κενό μέσω του οποίου οι εισαγωγές μπορούν να συνεχίσουν να ρέουν προς την ηπειρωτική χώρα σε τιμές

προ Τραμπ.

Επικρατεί ανακούφιση, υπάρχουν ωστόσο ενδείξεις ότι η περαιτέρω κλιμάκωση θα μπορούσε να οδηγήσει τις δύο χώρες να μετατρέψουν τα διасυνδεδεμένα χρηματοπιστωτικά τους συστήματα σε όπλα. Όταν ρωτήθηκε από το Fox News σχετικά με την πιθανή διαγραφή κινεζικών εταιρειών από τη Γουόλ Στρίτ, ο υπουργός Οικονομικών Σκοτ Μπέσεντ δήλωσε ότι «Όλα είναι στο τραπέζι».

Από την πλευρά της Κίνας, η πρόσβαση στην αγορά της παραμένει ζωτικής σημασίας για τις πιο πολύτιμες εταιρείες της Αμερικής. Πέρυσι, η Κίνα αντιπροσώπευε το 17% των παγκόσμιων πωλήσεων της Apple και το 21% των εσόδων της Tesla. Εν τω μεταξύ, οι φόβοι ότι η Κίνα θα μπορούσε να πουλήσει μέρος των 760 δισ. δολαρίων που κατέχει σε αμερικανικά ομόλογα επιδείνωσαν το άγχος στην αγορά ομολόγων αυτή την εβδομάδα.

Ωστόσο, παρά την έξαρση και τον φόβο, μια Λευκή Βίβλος που δημοσιεύθηκε από το Γραφείο Πληροφοριών του Κρατικού Συμβουλίου της Κίνας την ίδια ημέρα με τη στροφή 180 μοιρών του Τραμπ τόνισε τα οφέλη του διμερούς εμπορίου. Κατέληξε με μια έκκληση για «ισότιμο διάλογο και διαβουλεύσεις». Οι συνομιλίες θα μπορούσαν να ξεκινήσουν με κάτι τόσο μικρό όσο η διευθέτηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της πλατφόρμας κοινωνικής δικτύωσης TikTok ή με την άρση του τελευταίου γύρου αυξήσεων δασμών.



Η εμπορική διαμάχη των δύο μεγαλύτερων οικονομιών του πλανήτη μπορεί να οδηγήσει σε ολοκληρωτικό οικονομικό πόλεμο.

Μικρά μυστικά μακροζωίας που δεν κοστίζουν ακριβά

Της ΜΟΧΑΝΑ ΡΑΒΙΝΤΡΑΝΑ

Ιδιωτικές κλινικές, που προσφέρουν καταγραφή γονιδιώματος έναντι 20.000 δολαρίων. Γυμναστήρια με ετήσια συνδρομή 40.000 δολαρίων. Μεταγγίσεις πλάσματος αίματος για 10.000 δολάρια τη συνεδρία. Εκπαιδευτές ύπνου και αξεσουάρ αξίας 300 δολαρίων. Το κυνήγι της μακροζωίας έχει γίνει ακριβή υπόθεση. Αυτό δεν είναι όμως δεδομένο, καθώς ειδικοί εκτιμούν ότι πολλές από τις τακτικές που έχουν τις μεγαλύτερες πιθανότητες να παρατείνουν τη ζωή μας είναι συνήθως οι φθνότερες. Απλές επιλογές ζωής, όπως η καλή διατροφή και η συχνή άσκηση είναι μακράν «οι πιο αποτελεσματικές τακτικές μακροζωίας, ενώ τίποτα δεν τις φτάνει», λέει ο καθηγητής Βιολογίας Τζον Τάουερ του Πανεπιστημίου της Νότιας Καλιφόρνιας. Τα διαφημιζόμενα από ινφλουένσερ συμπληρώματα διατροφής, οι θεραπείες οξυγόνου και εκείνες με βλαστοκύτταρα για τη μακροζωία «είναι στην καλύτερη περίπτωση πειραματικά. Αν θέλετε να ζήσετε περισσότερο και καλύτερα, καλύτερα να κάνετε όσα η επιστήμη και η ιστορική εμπειρία έχουν επιβεβαιώσει», προσθέτει ο Τζόζεφ Κάφλιν του Πανεπιστημίου MIT της Βοστώνης.

Άσκηση

Τα ακριβά γυμναστήρια διαθέτουν προσωπικούς γυμναστές και δαπανηρά μηχανήματα μέτρησης

των σφυγμών και των επιπέδων οξυγόνωσης, αλλά αυτά δεν είναι αποδεδειγμένο ότι είναι ικανά να επεκτείνουν τη ζωή. Μόνο η γυμναστική μπορεί να το πετύχει. Τριάντα λεπτά περπάτημα την ημέρα μπορεί να έχουν το ίδιο αποτέλεσμα με εκείνο ενός πανάκριβου γυμναστηρίου, ενώ ακόμη και οι ασκήσεις δύναμης μπορούν να γίνουν στο σπίτι. Η αμερικανική καρδιολογική ένωση συστήνει τουλάχιστον 150 λεπτά έντονης αεροβικής άσκησης την εβδομάδα για την πρόληψη καρδιακών παθήσεων.

Διατροφή

Ο άνθρωπος θα δοκιμάσει κάθε είδους διατροφικές στρατηγικές προκειμένου να επεκτείνει το προσδόκιμο ζωής του: περιορισμός θερμίδων, νηστεία, ιαπωνικές διαίτες και συμπληρώματα βιταμινών ή πρωτεΐνης. Κάποιες από τις πρακτικές αυτές—όπως ο περιορισμός θερμίδων και η διαλειμματική νηστεία—βοήθησαν ποικίλια εργαστήρια να ζήσουν περισσότερο, αν και οι ερευνητές δεν μπορούν να πουν ότι το ίδιο θα ισχύσει και για τον άνθρωπο. Τα περισσότερα συμπληρώματα διατροφής που προωθούνται για τις αντιγηραντικές τους ιδιότητες από ινφλουένσερ, δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς και δεν υπόκεινται σε έλεγχο των κρατικών υπηρεσιών φαρμάκων.

Είναι καλύτερο να τρώει κανείς ανεπεξέργαστα τρόφιμα, λέει η Αν-Ζουλί Τεσέ, διαιτολόγος στο Πανε-

ΔΗΚΤΗΣ

Να μην εφφουσάζουμε

Να μην εφφουσάζουμε με τα νέα δεδομένα που προκαλεί η εμπορική επιθετικότητα Τραμπ συστήνει το δημοσιονομικό συμβούλιο, αφού υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο η κυπριακή οικονομία να επηρεαστεί από δευτερογενείς επιδράσεις. Με αφορμή τη συγκυρία, το δημοσιονομικό συμβούλιο δεν παραλείπει να επαναφέρει το ζήτημα της θετικής δημοσιονομικής εικόνας της Κύπρου, την οποία όμως χαρακτηρίζει ευάλωτη σε εξωτερικές πιέσεις. Εφόσον η κρίση ενταθεί δεν αποκλείεται η κυβέρνηση να αναγκαστεί να λάβει επιπρόσθετα μέτρα για στήριξη των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού που ήταν σε δύσκολη κατάσταση πριν ακόμα ξεσπάσει η ενδεχομένη νέα κρίση. Σε σχέση με τα αυξημένα έσοδα της γενικής κυβέρνησης σημειώνεται ότι η κατάσταση είναι ρευστή και άρα οι σχεδιασμοί θα πρέπει να γίνονται με αρκετή δόση συντηρητισμού.

• • • •

Οι πληγές της Ευρώπης

Οι κλάδοι των μηχανημάτων και των αλκοολούχων ποτών είναι οι δύο ευρωπαϊκοί κλάδοι που θα πληγούν περισσότερο από τους δασμούς Τραμπ. Σε επίπεδο χωρών, σύμφωνα με πρόσφατη ανάλυση αμερικανικού οίκου αξιολόγησης, δυσκολίες θα αντιμετωπίσουν οι Γερμανία, Ουγγαρία, Αυστρία, Ιρλανδία, Σλοβακία και Ιταλία. Οι δύο κλάδοι που αναφέρονται και αναμένεται πως θα «υποφέρουν» από τα νέα δεδομένα έχουν εξάρτηση άνω του 20% της παραγωγής που εξάγεται στις ΗΠΑ. Σε μεγάλο βαθμό τη μοίρα των συγκεκριμένων κλάδων και χωρών θα καθορίσει η στάση της ΕΕ έναντι της επιθετικότητας Τραμπ. Προς το παρόν, η μη αντίδραση των Βρυξελλών αποδίδει καρπούς και λειτουργεί ευεργετικά για το μπλοκ, αφού οι δασμοί μετά την απόφαση της Τετάρτης μειώνονται στο 10% για περίοδο τριών μηνών.

• • • •

Ολομέτωπη αντιπαράθεση με Κίνα

Η απόφαση αναστολής των δασμών για όσα κράτη δεν αντέδρασαν στις εξαγγελίες Τραμπ, δεν περιλαμβάνει ως αναμενόμενα την Κίνα, η οποία πλέον επιβαρύνεται με επιπλέον δασμούς 41% και πλέον φτάνει στο 145%. Συνεπώς τα προβλήματα του παγκόσμιου εμπορίου όχι μόνο δεν αμβλύθηκαν αλλά εντάθηκαν προκαλώντας παγκόσμια ανησυχία. Οι αγορές, πάντως, αντέδρασαν θετικά αφού ψάχνουν από κάπου να πιαστούν μετά το σοκ που υπέστησαν μετά την πρώτη ανακοίνωση δασμών. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά το χαμύλημα στο 10% για περίοδο τριών μηνών, οι



Σε φάση αναστολής μπαίνει το νομοσχέδιο για τις πράσινες φορολογίες με στόχο οι φόροι στα καύσιμα να επιβληθούν στο τέλος του καλοκαιριού και η επιβάρυνση στις διανυκτερεύσεις το 2026.

δασμοί στον χάλυβα και στα αυτοκίνητα συνεχίζουν να βρίσκονται σε ισχύ.

• • • •

Να κάτσουν να τα βρουν

Σύμφωνα με δισεκατομμυριοχούς υποστηρικτές του προέδρου Τραμπ, η απόφαση για

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αποπληθωρισμός και Αντιπληθωρισμός



Αποπληθωρισμός καλείται η συνεχής και αισθητή μείωση του γενικού επιπέδου τιμών σε μια οικονομία, η οποία συνεπάγεται την αισθητή και συστηματική αύξηση της αγοραστικής αξίας / αγοραστικής δύναμης του χρήματος. Η διαφορά του από τον αντιπληθωρισμό έγκειται στο ότι στον αντιπληθωρισμό έχουμε μεν μείωση του πληθωρισμού αλλά χωρίς να συνεπάγεται αρνητικό πρόσημο, όπως ισχύει στον αποπληθωρισμό. Δηλαδή, στον αντιπληθωρισμό παρουσιάζεται (σταδιακή) επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing, The Cyprus Business School

Τεστ σάλιου για τον καρκίνο του προστάτη

Μια απλή εξέταση σάλιου, η οποία μπορεί εύκολα να πραγματοποιηθεί στο σπίτι, φαίνεται πως είναι ικανή να προβλέψει πιο αποτελεσματικά τον κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου του προστάτη σε σχέση με το καθιερωμένο τεστ PSA. Το τεστ αυτό αναλύει το DNA ανδρών, για να καθορίσει ποιοι διατρέχουν εκ γενετής τον μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης του καρκίνου, τα κρούσματα του οποίου αναμένεται να διπλασιαστούν μέχρι το 2040 παγκοσμίως.

Σε νέα μελέτη που δημοσιεύτηκε στην επιθεώρηση «New England Journal of Medicine», οι επιστήμονες υπέβαλαν στο τεστ 6.393 άνδρες ηλικίας μεταξύ 55 και 69 ετών και υπολόγισαν τον κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου του προστάτη. Οι ερευνητές συνέστησαν σε όσους από τους συμμετέχοντες (745) διαπιστώθηκε ότι διέτρεχαν υψηλό κίνδυνο να κάνουν περαιτέρω εξετάσεις, ανάμεσα τους πολυπαραμετρική μαγνητική και βιοψία. Από τους 745 άνδρες, οι 468 δέχθηκαν να υποβληθούν σε πρόσθετες εξετάσεις. Οι 187 διαπιστώθηκε ότι είχαν όντως καρκίνο του προστάτη, οι 103 είχαν καρκίνο ενδιάμεσου ή υψηλού κινδύνου και 74 εξ αυτών δεν θα είχαν διαγνωστεί σε αυτό το στάδιο με τα υφιστάμενα τεστ. «Με αυτό το τεστ θα μπορούσε να αντιστραφεί ο ρους στη μάχη με τον καρκίνο του προστάτη», δήλωσε η καθηγήτρια Pos IIs του Ινστιτούτου Ερευνας για τον Καρκίνο του Λονδίνου. «Μπορούμε να ταυτοποιήσουμε άνδρες που κινδυνεύουν από επιθετικούς καρκίνους και θα χρειαστούν περαι-

τέρω εξετάσεις και να γλιτώσουμε εκείνους που διατρέχουν χαμηλότερο κίνδυνο από μια αναγκαίες θεραπείες».

Ωστόσο, το νέο τεστ σάλιου για τον καρκίνο του προστάτη δεν είναι ακόμη έτοιμο να κυκλοφορήσει ευρέως στην αγορά. Επιπλέον, όπως δήλωσε ο καθηγητής Ντούσκο Λιτς του King's College, που συμμετείχε στην έρευνα, είναι μεν «υποσχόμενο» αλλά σημειώσε

Η συγκεκριμένη εξέταση αναλύει το DNA του ατόμου για να καθορίσει ποιοι διατρέχουν εκ γενετής τον μεγαλύτερο κίνδυνο.

ότι δεν υπάρχουν άμεσες αποδείξεις ότι βελτιώνει τις πιθανότητες επιβίωσης ή την ποιότητα ζωής, άρα θα χρειαστούν περαιτέρω μελέτες.

Η έρευνα εστίασε επίσης σε άτομα ευρωπαϊκής καταγωγής και η εργασία είναι ακόμη σε εξέλιξη για την προσαρμογή της σε άτομα από άλλα υπόβαθρα. Οι μαύροι άνδρες πιστεύεται ότι διατρέχουν διπλάσιο κίνδυνο ανάπτυξης καρκίνου του προστάτη.

Πάντως, το τεστ σάλιου θα αποτελέσει μέρος της κρίσιμης δοκιμής Transform, που προσπαθεί να ανακαλύψει τον καλύτερο τρόπο εισαγωγής του προσυμπτωματικού ελέγχου για τον καρκίνο του προστάτη στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Αριστοτέλης Ωνάσης Η αληθινή ιστορία

Μια
καινούργια
«αληθινή ιστορία»
του Αριστοτέλη
Ωνάση,
στηριγμένη
σε αρχειακά
τεκμήρια
κατευθείαν από
τις επιχειρήσεις του και
την οικογένειά του

Εκτάκτως το
Μεγάλο Σάββατο

19/4



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μετά το πάγωμα 90 ημερών στους δασμούς που ανακοίνωσε ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ για τα προϊόντα από όλες τις χώρες, πλην της Κίνας, η Κύπρος βρίσκεται στο «ακουστικό» και ισχυροποιείται η αβεβαιότητα για την επόμενη ημέρα. Από οικονομικής σκοπιάς ναι μεν οι δασμοί δεν έχουν άμεση επίδραση στην Κύπρο, αλλά είναι ευρέως αποδεκτό πως μία οικονομική αναταραχή σε παγκόσμια βάση θα την επηρεάσει αναπόφευκτα.

Στον Προϋπολογισμό του 2025 που περιγράφεται το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, τονίζεται πως οι προοπτικές της κυπριακής οικονομίας μεσοπρόθεσμα παραμένουν θετικές, αλλά με σημαντικό βαθμό αβεβαιότητας. Σύμφωνα με το Υπ. Οικονομικών ο ρυθμός ανάπτυξης θα κυμανθεί γύρω στο 3,1% το 2025, ενώ σε αντίστοιχη εκτίμηση, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αναφέρει ότι ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί λίγο πιο πάνω από το 3% κατά την περίοδο 2025-2027. Και οι δύο εκτιμήσεις ήταν βασισμένες εκτός σεναρίου δασμών, όπως ανακοινώθηκαν «προχθές» από τον Πρόεδρο Τραμπ, άρα είναι δεδομένα που θα χρήζουν αναπροσαρμογής όταν διαφανούν οι επιπτώσεις άμεσα ή έμμεσα. Μετά από αυτή την εξέλιξη – που ήταν βέβαια αναμενόμενη αν κρίνουμε από την προεκλογική του– η αβεβαιότητα στην παγκόσμια οικονομία εντείνεται, βάζοντας στην εξίσωση και νέο κίνδυνο.

Κατά τον κ. Κεραυνό, η παράταση των 90 ημερών που έδωσε ο πρόεδρος Τραμπ ίσως είναι μια ένδειξη ότι μπορεί να δοθεί η δυνατότητα ενός διαλόγου.

Στην Έκθεση Δημοσιονομικών Κινδύνων του Υπουργείου Οικονομικών για τον Προϋπολογισμό του 2025, δεικνύονταν κίνδυνοι πληθωριστικών πιέσεων λόγω Ουκρανίας και Ρωσίας αλλά και των εκθροπραξιών στη Μέση Ανατολή. Τονίζονταν πως, πιθανόν θα μπορούσαν να υπάρξουν αρνητικές εξελίξεις στις οικονομίες άλλων χωρών με επιπτώσεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς της κυπριακής οικονομίας, που θα οδηγήσουν σε χαμηλότερο (από τον προβλεπόμενο) ρυθμό ανάπτυξης και επιδείνωση των δημοσιονομικών δεικτών (π.κ. δημοσιονομικό ισοζύγιο, δημόσιο χρέος, ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών) και του επιπέδου ανεργίας. Μεταξύ άλλων κινδύνων ήταν η συνέχιση ή και επιβολή νέων κυρώσεων στη Ρωσία και τη Λευκορωσία, επιβάρυνση των δημόσιων δαπανών λόγω συνεπειών από την κλιματική αλλαγή και επιδείνωση γεωπολιτικών εξελίξεων που θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα.



Πριν την ανακοίνωση των δασμών, σύμφωνα με το ΥΠΟΙΚ, ο ρυθμός ανάπτυξης θα κυμανθεί στο 3,1% το 2025, ενώ η ΚΤΚ αναφέρει πως ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί λίγο πιο πάνω από το 3% στο 2025-2027.

Στην αβεβαιότητα Τραμπ πλέει και η Κύπρος

Ποιες οι θέσεις του υπουργού Οικονομικών, υπουργού Εμπορίου και της Κεντρικής Τράπεζας

Όπως άλλες χώρες έτσι και η Κύπρος θα έχει χρόνο τουλάχιστον τρεις μήνες που θα μπορεί να τον χρησιμοποιήσει υπέρ της και να σχεδιάσει δράσεις ώστε οι δασμοί να επηρεάσουν την οικονομία της όσο λιγότερο γίνεται. Σε αυτούς τους τρεις μήνες πιθανόν επίσης να ήταν πρόπον να μην προχωρήσει σε αποφάσεις που επηρεάζουν τα δημόσια οικονομικά της και να μην την «κλειδώσουν» σε αποφάσεις, τις οποίες αργότερα δεν θα έχει τη δυνατότητα να διορθώσει.

Δυνατότητα για διάλογο

Ο υπ. Οικονομικών, Μάκης Κεραυνός, δηλώνει στην «Κ» πως η επιβολή δασμών από τον Αμερικανό πρόεδρο δεν επηρεάζει άμεσα την Κύπρο, γιατί οι εξαγωγές προς τις ΗΠΑ και οι εισαγωγές είναι περίπου στο 1%. Κατά τον υπουργό, ωστόσο, μια παρατεταμένη περίοδος πολέμου των δασμών θα προκαλέσει παγκόσμια ύφεση και βεβαίως σοβαρή ύφεση και αβεβαιότητες στην

ΕΕ. Ο κ. Κεραυνός υποδεικνύει ότι, από μια τέτοια κατάσταση θα επηρεαστεί έμμεσα και η Κύπρος. «Για αυτό η ΕΕ πρέπει να παραμείνει ενωμένη και να δώσει προτεραιότητα σε έναν παραγωγικό διάλογο με τις ΗΠΑ. Με ένα δομημένο τρόπο που να οδηγήσει σε μια ισορροπία αμοιβαίου οφέλους», σχολιάζει ο υπουργός. Κατά τον κ. Κεραυνό, η παράταση των 90 ημερών που έδωσε ο πρόεδρος Τραμπ ίσως είναι μια ένδειξη ότι μπορεί να δοθεί η δυνατότητα ενός διαλόγου. «Η άποψή μου είναι ότι η ΕΕ πρέπει να παραμείνει ενωμένη, να κοιτάξει πιο επικεντρωμένα τις δικές της δυνάμεις και να αναμένουμε τι θα προκύψει από την πρωτοβουλία για ένα διάλογο με ΗΠΑ», κατέληξε.

Παρακολουθούμε στενά το θέμα

Ο υπ. Εμπορίου, Γιώργος Παπαναστασίου, όπως δηλώνει στην «Κ», δεν βλέπει άμεσο αντίκτυπο από τους δασμούς στην Κύπρο στον τομέα του εμπορίου, λόγω του ότι οι κυπριακές εξα-

γωγές είναι χαμηλές. «Παρακολουθούμε στενά το θέμα με το Υπ. Οικονομικών», δηλώνει χαρακτηριστικά, συμπληρώνοντας πως, «είναι ασήμαντος ο αντίκτυπος για το εμπόριο λόγω του ότι οι κυπριακές εξαγωγές είναι χαμηλές». Ο κ. Παπαναστασίου τονίζει ωστόσο ότι, αυτό που ανησυχεί είναι ότι μπορεί να συμπαρασύρει την Κύπρο μια διεθνής ύφεση. «Σε μια ύφεση μειώνονται οι τιμές των πρώτων υλών όπως το πετρέλαιο. Οπότε μπορούμε να αντιληφθούμε κάποια πλεονεκτήματα σε μια ύφεση λόγω του ότι δεν υπάρχει ζήτηση του αργού πετρελαίου οπότε αυτομάτως θα μειωθεί το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας και των καυσίμων κίνησης», σχολιάζει. Κατά τον υπουργό Ενέργειας, η ανησυχία έγκειται στο μέγεθος της Κύπρου, διότι όπως τονίζει, οι μικρές οικονομίες, δεν έχουν μεγάλες αντοχές μπροστά σε μεγάλες υφέσεις και είναι ιδιαίτερα εύθραυστες. «Είναι αρκετά εξαρτώμενες οπότε εάν μας τραβήξουν κάτω οι επιπτώσεις μιας παγκόσμιας

ύφεσης μπορεί εύκολα να μας συμπαράσουν. Σε αυτή την περίπτωση του πολέμου που άρχισε ο Τραμπ εκτιμώ ότι συμπεριλαμβάνονται όλα τα συστατικά για να εξελιχθεί σε μια ύφεση», συμπληρώνει.

Στη συνέχεια παρουσίασε στην «Κ» κάποια στατιστικά, σημειώνοντας ότι το 2023 οι εξαγωγές της Κύπρου στις ΗΠΑ ήταν €137 εκατ., που καταδεικνύει 30% αύξηση σε σχέση με το 2022. Το εξαγωγικό μας προϊόν προς τις ΗΠΑ είναι τυροκομικά προϊόντα και διάφορα ηλεκτρολογικά προϊόντα που αποτελούν επανεξαγωγές (καλώδια, αντιστάσεις κ.λπ.). Από την άλλη οι εξαγωγές υπηρεσιών ICT ανήλθαν στα 4,1 δις. δολάρια το 2024, οι οποίες μένουν ανεπηρεάστες καθώς δεν υπόκεινται σε δασμούς. Εξάλλου, από τις ΗΠΑ έχουμε επενδύσεις στην Κύπρο σε τράπεζες, σε εταιρείες που ανέρχονται στα 22 δις. δολάρια.

Σενάρια τον προσεχή Ιούνιο

Αν και τηρεί τη λεγόμενη περίοδο ησυχίας (quiet period) πριν από τις συνεδριάσεις νομισματικής πολιτικής η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου και δεν μπορούσε να προχωρήσει σε σχόλια που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις προσδοκίες σχετικά με τις αποφάσεις νομισματικής πολιτικής (στις 16 Απρίλη έχει συνεδρία στη Φρανκφούρτη), ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας Χριστόδουλος Πατσολίδης δημοσιοποίησε στις αρχές της εβδομάδας άρθρο σχετικά με τους νέους, σύνθετους κινδύνους που φέρνουν οι δασμοί. Σύμφωνα με τον διοικητή της ΚΤΚ, η αβεβαιότητα που περιβάλλει την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας όχι μόνο επιμένει, αλλά και εντείνεται, με την εμφάνιση νέων, σύνθετων κινδύνων. Υπό αυτά τα δεδομένα, καθίσταται πιθανότερο το ενδεχόμενο απόκλισης του βασικού μακροοικονομικού σεναρίου της ΚΤΚ για ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ λίγο πιο πάνω από το 3% στο 2025-2027. Η επιβολή δασμών από τις ΗΠΑ στην ΕΕ και άλλες χώρες και τα σχετικά αντίμετρα, κατά τον διοικητή, αναμένεται να επηρεάσουν σε κάποιο βαθμό και την κυπριακή οικονομία. Η ΚΤΚ επεξεργάζεται σχετικά σενάρια στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος, τα οποία θα ανακοινωθούν τον Ιούνιο του 2025. «Η Κύπρος, ως μικρή και ανοικτή οικονομία, καλείται να συνεχίσει την εφαρμογή συνετών και πειθαρχημένων πολιτικών, ενισχύοντας περαιτέρω την ικανότητά της να απορροφά εξωτερικούς κραδασμούς. Με σταθερή και διορατική πλοήγηση, η οικονομία μας μπορεί να αξιοποιήσει νέες ευκαιρίες και να ενισχύσει περαιτέρω τη θέση της στον ευρωπαϊκό και διεθνή οικονομικό χώρο. Σε αυτό το περιβάλλον, καθίσταται αναγκαία η ενίσχυση των περιθωρίων ασφάλειας σε κάθε τομέα της οικονομίας, με τον δημόσιο και τον τραπεζικό τομέα να διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια διατήρησης της σταθερότητας και της ανάπτυξης», σημειώνει μεταξύ άλλων.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΙΣΙΑΝΗ

Ο Σολομώντας, ο Bobby Lee και τα δύο ερωτήματα των οικονομικών

Με τους πρώτους οικισμούς και τη γεωργική επανάσταση, ήρθαν μεγαλύτερες κοινωνίες με αυξημένη ανισότητα, οι οποίες απαιτούσαν κανόνες –και την τήρησή τους– για να λειτουργήσουν με κάποια τάξη. Η τήρηση των κανόνων, όμως, θεμελιώνει πλέον τις ανθρώπινες κοινωνίες στην άσκηση βίας (ή την πειστική απειλή για τη χρήση βίας) από πλευράς του «κράτους». Γι' αυτό και οι φοιτητές μέχρι σήμερα μαθαίνουν τον ορισμό του Βέμπερ για το τι εστί «κράτος»: Η οντότητα εκείνη, που διατηρεί το απόλυτο μονοπώλιο στη νόμιμη άσκηση βίας εντός ενός καθορισμένου γεωγραφικού χώρου.

Όλα αυτά είναι χρήσιμα διότι μπορούν να εξηγήσουν γιατί τα οικονομικά, σε κοινωνίες άνισες και στηριγμένες στη βία, για πολλούς αιώνες αποτελούσαν παρακλάδι της θητικής, από τον Αριστοτέλη και τον Γκουαντζί, μέχρι τον Θωμά Ακινάτι (ίσως με εξαίρεση τον Ξενοφώντα).

Πολύ πρόσφατα, στον 18ο αιώνα, άρχισε η αντικειμενική ανάλυση της οικονομίας, με την οποία η γενιά Σμιθ-Ρικάρντο-Μάλθους άρχισαν να θέτουν το μεγαλύτερο ερώτημα: Πώς μπορεί μια κοινωνία να διαχειριστεί τους πόρους της ούτως ώστε να εξασφαλίσει τη συλλογική ευημερία;

Η απάντηση ήταν με ιστορικούς όρους, αρκετά εύκολη. Στη βάση και πάλι ενός μείγματος θεωρίας

και θητικής, με τη «γενιά» των Μίλλ-Μαρξ και (ναι, αργότερα) Κέινς, οι δυτικές κοινωνίες κατέληξαν σε μια σειρά από θεωρίες –νομισματικές, ανάπτυξης, μακροοικονομικές, εμπορίου, κυκλικές, γραμμικές, οβάλ και τετράγωνες– οι οποίες σταδιακά βοήθησαν ούτως ώστε να μπουν οι περισσότερες κοινωνίες σε μια μακροπρόθεσμη πορεία ανάπτυξης. Παρά τα σκαμπανεβασμάτα της, η μακροσκοπική τροχιά διατήρησε σε βάθος χρόνου την ανοδική της πορεία. Παρά τις όποιες προσπάθειες, δεν έγινε κατορθωτό να σκοτωθεί η ηθική διάσταση από τα οικονομικά –ακόμα, για παράδειγμα, και η αποικιοκρατική και ιμπεριαλιστική λογική είχαν, αναγκαστικά, περιπλοκές δικαιολογίες βασισμένες στην ηθική, έστω κι αν αυτές δεν ήταν πειστικές.

Όταν, όμως, καταφέραμε να εδραιώσουμε –τουλάχιστον μακροσκοπικά– την ανοδική πορεία στη συλλογική ευημερία, το δεύτερο μεγάλο ερώτημα των οικονομικών δεν μπορούσε να αγνοηθεί: Πώς, σε κοινωνίες βασισμένες στην ανισότητα και τη βία, θα μπορούσαμε, όχι μόνο να διαχειριστούμε αποτελεσματικά τους πόρους μας, αλλά και να τους διαμοιράσουμε με τρόπο που να είναι, αν όχι ίσος, τουλάχιστον δίκαιος;

Αυτό είναι το πιο δύσκολο ερώτημα, στο οποίο ο δυτικός πολιτισμός, όπως και άλλοι, έχει αποτύχει να βρει ικανοποιητική απάντηση.

Τα πιο ακραία πειράματα του κομμουνισμού ήταν, τελικά, και τα πιο άνισα και άδικα στην εφαρμογή τους. Κάτω από τη νέα τάξη πραγμάτων, όμως, και με την προσωρινή επικράτηση της πλέον ημιθανούς νεοφιλελεύθερης λογικής, επικυρώθηκε να δοθεί μια απλή εξήγηση:

Λεφτά υπάρχουν. Αυτό, δυστυχώς, είναι το πρόβλημα.

Με τη συλλογική ανάπτυξη, ναι μεν μεγαλώνει η ανισότητα, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως οι φτωχοί γίνονται φτωχότεροι. Εξάλλου, λέει η θεωρία, τα κέρδη των κερδισμένων είναι περισσότερα από την απώλεια των χαμένων, και γι' αυτό οι πλουσιότεροι πλούσιοι μπορούν να «αποζημιώσουν» όσους πλύνονται. Αυτό δεν έγινε ποτέ.

Με περίφημο παράδειγμα τη Μάργκαρετ Θάτσερ, η απάντηση ήταν εξίσου κομψή όσο ήταν και λάθος: ο (κάθε) ο Bobby Lee από τους βάλτους της Αλαμπάμα, φτωχός, χαμηλόμισθος και οικονομικά σε επισφαλή θέση, ο οποίος διαβίει μόνιμος σε τροχόσπιτο, είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση από τον Βασιλιά Σολομώντα: έχει κλιματισμό το καλοκαίρι, κατά μέσο όρο δύο τηλεοράσεις και κονσόλα

παιγνιδιών, έχει πολλές καταναλωτικές επιλογές, άνετο καναπέ και κρεβάτι και απολαμβάνει ψυχαγωγία που ο Σολομώντας στο μεγαλείο του, ούτε να φανταστεί δεν θα μπορούσε: Πόσο μακριά φτάσαμε, και πόσο καλά την έχουν οι φτωχοί...

Οστόσο, σήμερα, και άσχετα με τη σειρά οικονομικών κρίσεων, που δεν είναι κάτι καινούργιο, η απογοήτευση των πολιτών με το οικονομικό μας σύστημα είναι διάχυτη, σε πείσμα των εξεζητημένων θεωριών και αναλύσεων, που μάστιγα έχουν πλέον δικαιολογηθεί με τη βοήθεια των μαθηματικών και της στατιστικής. Άρα, γιατί αποτύχαμε;

Πρώτο, διότι η πολιτική θέτει ως προτεραιότητα τη μεγιστοποίηση της ανάπτυξης σε βάρος της σταθεροποίησής της. Μία από τις δυσκολες αλήθειες των οικονομικών, είναι πως οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης δεν αποτελούν στόχο, αλλά οπμάδι κινδύνου. Σε αντίθεση με τους πολιτικούς, οι οικονομολόγοι προτιμούν ένα χαμηλότερο, ομαλό, μεσομακροπρόθεσμο ρυθμό ανάπτυξης, και όχι υψηλούς και επικίνδυνους ρυθμούς: Δεν είναι αναμέτωποι με εκλογικές διαδικασίες.

Οι μεγιστοποιήσεις είναι για το επιχειρείν και όχι για οικονομίες. Η πρόθεση μεγιστοποίησης, όμως, οδήγησε από νωρίς στη διαμόρφωση πολιτικών δομών και νομικών πλαισίων, αλλά και περιορισμό της επο-

πτείας με τρόπο που καθοδήγησε τις κεφαλαιαγορές μακριά από τη βασική τους αποστολή, που είναι να μεσολαβούν μεταξύ της αποταμίευσης και των επενδύσεων προς εξυπηρέτηση της πραγματικής οικονομίας. Αντίθετα, οι αγορές έγιναν, ιδίως μετά τη δεκαετία του 1980, τόσο περιπλοκές και εξεζητημένες, που πάντα και παντού, «λεφτά υπάρχουν». Τουλάχιστον, δυνατικά.

Στη διαδικασία, η διαμόρφωση πλούτου αποκόπηκε από τη διαχείριση του ρίσκου και «η αγορά» διαχωρίστηκε από την παραγωγική δυναμική των υπηρεσιών και προϊόντων. Η σταδιακή διάβρωση της μεσοσάας τάξης κατέστη, έτσι, σε βάθος χρόνου ένα αναπόφευκτο και εγγενές χαρακτηριστικό της δυτικής οικονομίας.

Δεύτερο, διότι η φτώχεια δεν είναι απόλυτη αλλά συγκριτική. Μπορεί μεν ο κάθε Bobby Lee να απολαμβάνει περισσότερες επιλογές όταν επιλέγει την καλοπαιγμένη του μπίρα μπροστά στον άνετο του καναπέ παρακολουθώντας τη σειρά της επιλογής του, αλλά λίγο τον ενδιαφέρει αν ο Σολομώντας στο απόγειο του μεγαλείου του, ούτε να φανταστεί δεν θα μπορούσε μια τόσο άνετη ζωή.

Οι άνθρωποι αξιολογούν την κατάσταση τους, όχι σε απόλυτες μετρήσεις, αλλά σε σύγκριση – όχι μόνο με τον γείτονά τους, αλλά και με τη δική τους προοπτική όπως τη

φαντάζονται. Αυτή είναι και η έμμεση παραδοχή στον δείκτη με τον οποίο μετράμε το όριο της φτώχειας, όπου το «60% του διήμερου» μετρά περισσότερο την ανισότητα παρά τη φτώχεια. Οι ψυχολόγοι ξέρουν καλά τη συγκριτική στέρνηση. Καλό θα ήταν να τη μάθουν και οι οικονομολόγοι, αφού ο homo economiς των μοντέλων είναι μια δυστυχώς υπαρκτή, άψυχη και άφιλη.

Ο στόχος των οικονομικών, όμως, είναι τελικά μια υγιής οικονομία που να επιτρέπει την εθνική ασφάλεια αλλά και την ανθρώπινη ευτυχία.

Όλα αυτά αποτελούν μόνο εξήγηση (και μόνο μερικώς). Αλλά η εξήγηση είναι η αρχή της κάθε επίλυσης. Παρόλο ότι τα δύο παραστράτηματα της οικονομίας έχουν μολύνει και τα οικονομικά, και παρόλο ότι αποτελούν πλέον πολιτισμικό χαρακτηριστικό της Δύσης, δεν είναι ανυπερβλήτα. Η αγορά παραμένει το ισχυρότερο όπλο μας για τη σωστή διαχείριση των πόρων της κοινωνίας και, αν της επιτρέψουμε να λειτουργήσει πιο σωστά, μπορεί να επιστρέψει σε καλά μονοπάτια για τις επόμενες γενιές. Κι αυτές οι μέρες είναι ίσως οι πιο κατάλληλες για να αρχίσουμε αυτούς τους συλλογισμούς.

Ο Μιχάλης Περισιάνης είναι πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου Κύπρου.

Οι έμμεσοι τριγμοί Τραμπ στον τουρισμό

Προβληματισμός αλλά και ψυχραιμία
συστήνεται από τουριστικούς φορείς

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Προβληματισμό δημιούργησαν στους φορείς του τουρισμού της Κύπρου οι εξελίξεις με τη δαμολογική πολιτική των ΗΠΑ, καθώς διαβέβησαν ότι ο κλάδος λειτουργεί σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον και πάντως επηρεάζεται από τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Αρμόδιοι φορείς του τουρισμού ανέφεραν στην «Κ» ότι στην παρούσα φάση τηρούν στάση αναμονής παρακολουθώντας τα τεκταινόμενα στο διεθνές οικονομικό, εμπορικό και τουριστικό περιβάλλον χωρίς πανικό αλλά με ψυχραιμία. Δεν έχει ακόμα ξεκαθαρίσει το σκηνικό και αναμένουμε ακόμα πολλά επεισόδια στο σίριαλ του εμπορικού πολέμου που κήρυξε ο Αμερικανός πρόεδρος, ως εκ τούτου δεν έχουμε ακόμα τρόπο να θωρακίσουμε το τουριστικό μας προϊόν και την τουριστική μας βιομηχανία, επισημαίνουν.

Μειωμένη κατανάλωση

Δεν υπάρχουν εναλλακτικές αγορές που μπορούμε να στραφούμε εν μια νυκτί για τον απλούστατο λόγο ότι οι αγορές από τις οποίες αντλούμε τουρισμό είναι ευρωπαϊκές, επισημάνει ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ταξιδιωτικών Πρακτόρων Κύπρου (ACTA) Χάρης Παπαχαράλαμ.

πους. Το ανακάτεμα της τράπουλας από τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ υποδεικνύει ότι ορισμένες από τις κύριες τουριστικές αγορές της χώρας μας δυνάμικτα θα επηρεαστούν σε μεγαλύτερο βαθμό από τις άλλες, όπως είναι η Γερμανία που είναι μεγάλη βιομηχανική χώρα, πρόσθεσε. Ο αντίκτυπος στον τουρισμό της Κύπρου θα επέλθει σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα όταν χώρες όπως η Γερμανία πληγούν από πληθωριστικές τάσεις και σημειώσουν αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Αυτό αναφωτιστήτητα θα επηρεάσει την κατάσταση στην Γερμανία υπογράμμισε. Δεδομένου ότι η γερμανική αγορά καταγράφει μια αύξηση στην οποία αναμένουμε να δούμε να μετουσιώνεται, ανησυχούμε ότι το σενάριο για τη γερμανική αγορά ενδοχρόνως να διαφοροποιηθεί λόγω των εξωτερικών και απόρροιατων εξελίξεων, τόνισε. Ωστόσο, δεν είμαστε σε θέση να κάνουμε μια ασφαλή διάγνωση στην παρούσα φάση. Εξαθάβισε.

Οι Γερμανοί

Σημειώνεται ότι σε περίπτωση που φέτος επαληθευτεί η εκτίμηση για αύξηση των αφίξεων από τη Γερμανία κατά 9%, όπως αυτή καταγράφηκε από αρμόδιους φορείς του κλάδου, αυτό σημαίνει ότι θα αγγίξουν το 2025 τις 248 χιλ. και



Το σενάριο για την αύξηση της γερμανικής αγοράς ενδεχομένως να διαφοροποιηθεί.

Η τουριστική βιομηχανία θα επηρεαστεί μεσοπρόθεσμα από πληθωριστικές τάσεις, οι οποίες θα επικρατήσουν σε χώρες από τις οποίες αντλούμε τουρισμό.

κατ' επέκταση το ρεκόρ των 250.053 που υπήρξε το 1997. Η ενίσχυση της ροής τουριστών από τη Γερμανία οφείλεται και στην αύξηση των πτήσεων που θα υπάρχουν φέτος. Συνοδικά αναμένεται ότι το καλοκαίρι του 2025 θα υπάρξουν επιπρόσθετες 55.000 καινούργιες θέσεις. Αξίζει να σημειώσουμε ότι το περσινό καλοκαίρι οι πτήσεις από τη Γερμανία προς τη Λάρνακα ανέρχονταν σε 35 την εβδομάδα από οκτώ πόλεις, ενώ προς την Πάφο σε 7 εβδομαδιαίως από τέσσερις γερμανικές πόλεις.

Κώστας Κουμής: Θα ανέβουν οι τιμές αεροπορικών εισιτηρίων

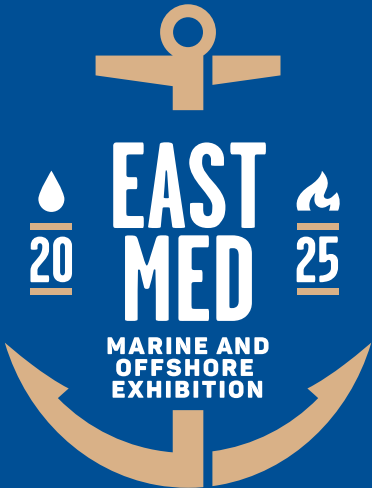
Το θέμα χρήζει τόσο οικονομικής όσο και εξειδικευμένων τουριστικής ανάλυσης καθώς έχει ξεκινήσει μία εμπορική, παγκόσμια διαμάχη, η οποία καθιστά αβέβαιο το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας, ανέφθαρτη στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής, κληθεί να σχολιάσει τα τεκταίνοντα για τις επιπτώσεις στον τουρισμό από τη νέα δασμολογική πολιτική των ΗΠΑ. Είναι σχετικά νωρίς για προβλέψεις και απαιτείται προσοχή, επισήμανε. Ο κλάδος λειτουργεί σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον και πάντοτε επηρεάζεται από τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις, ανέφερε, τονίζοντας ότι η νέα δασμολογική πολιτική των ΗΠΑ αναμένεται ότι θα οδηγήσει σε επιβράδυνση της ανάπτυξης σε αρκετές χώρες. Οι πληθωριστι-

Ο κλάδος λειτουργεί σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον και επηρεάζεται από τις διεθνείς εξελίξεις.

κές τάσεις που θα προκληθούν θα επηρεάσουν την αγοραστική δύναμη πολλών εν δυνάμει τουριστών, πρόθεσε. Την ίδια στιγμή, ο κ. Κουμπής σημείωσε ότι θεωρεί δεδομένο ότι θα καταγραφεί άνοδος στις τιμές των αεροπορικών εισιτηρίων, κάτι που σίγουρα θα επηρεάσει τον τουρισμό, τόσο βραχυπρόθεσμα, όσο και μεσοπρόθεσμα. Ο υφυπουργός αναφέρθηκε και στις προκαταβέσεις που έχει δεχθεί

η Κύπρος για το 2025, τονίζοντας ότι μας επιτρέπει να είμαστε συγκρατημένα αισιόδοξοι. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε ο αρμόδιος υφυπουργός και σπιν αετικής πορεία της Πολωνίας στη χώρα μας. Εξάλλου, οι αξίξεις τουριστών από την Πολωνία κατέγραψαν αύξηση 10,4% (39.596 το πρώτο διμνηνο του 2025) σε σύγκριση με 32.569 το πρώτο διμνηνο του 2024. Την ίδια ώρα αναφέρθηκε και στο γεγονός ότι η αεροπορική σύνδεση της χώρας μας είναι ακόμη πιο βελτιωμένη.

Καταληκτικά, ο υφυπουργός σημείωσε ότι μόλις έχει ξεκινήσει να διαμορφώνεται ένα περιβάλλον έντονων οικονομικής, εμπορικής και τουριστικής αβεβαιότητας και οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί.



EAST MED
MARINE AND OFFSHORE EXHIBITION

THE EAST MED MARINE & OFFSHORE EXHIBITION IS BACK.

Carrying the legacy of the successful events of previous years, Fameline Holding Group and its subsidiary companies invite its partners, and friends yet for another time to save the date for the most prominent and specialised technical **Marine & Offshore Exhibition** of Eastern Mediterranean region.

Looking forward to seeing you!

| ORGANISER



FAMELINE
HOLDING GROUP

| COORDINATOR



www.eastmedexpo.com | [Linked in](#)



Under the auspices of the
Deputy Ministry of Shipping

EAST MED MARINE & OFFSHORE EXHIBITION

24&25 APRIL 2025

GrandResort, LIMASSOL, CYPRUS

| SUPPORTED BY









| SPONSORS




| COMMUNICATIONS PARTNER



Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες,
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Κανείς δεν θα περίμενε πριν από μερικές μόλις εβδομάδες, πως το διεθνές εμπόριο θα έκρυβε τόσες ανατροπές και πως οι δασμοί Τραμπ θα έκαναν τις παγκόσμιες αγορές να αντιδρούν σε ρυθμούς τελικού live σε εκπομπή ριάλιτι.

Λίγες ώρες μετά την εφαρμογή των τεράστιων «ανταποδοτικών» δασμών που επέβαλε ο πρόεδρος των ΗΠΑ σε χώρες σε όλο τον κόσμο, και ως αποτέλεσμα της αναταραχής που προκάλεσαν στις αγορές και τη νευρική κατάσταση που έφτασε μέχρι και τον Λευκό Οίκο, ο κ. Τραμπ έσπευσε το βράδυ της Τετάρτης να «παγώσει» τα μέτρα. Η ΕΕ ανταποκρίθηκε με το δικό της πάγωμα μέτρων μετά από ένα μικρό διάστημα αμνηχανίας, το μεσημέρι της Πέμπτης.

Οι Βρυξέλλες είχαν ουσιαστικά επενδύσει στην πρακτική του «Keep calm and carry on» των Βρετανών πρώην εταίρων, και έμεναν –όπως το έθετε την Πέμπτη το πρωί κοινοτικός αξιωματούχος– «ήρεμοι σαν Βούδας», δηλαδή «ήρεμοι, συγκεντρωμένοι, με στρατηγική απάντηση». Η τακτική αυτή προς το παρόν φαίνεται να αποδίδει. Ο ίδιος αξιωματούχος επέμεινε πως για τις αγορές η στάση της ΕΕ είναι θετική, τη στιγμή που οι Κινέζοι «αντιδρούν υπερβολικά, κάτι που συνήθως δεν συμβαίνει», όπως είπε.

Εν τω μεταξύ, λίγες ώρες μετά το αμοιβαίο πάγωμα των δασμών, η πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, επιβεβαίωσε για πρώτη φορά δημόσια στους «Financial Times» αυτό που όλοι γνώριζαν: πως

Οι Βρυξέλλες βλέπουν το πάγωμα 90 ημερών στα αντίμετρα μετά το «πάγωμα» Τραμπ ως ένδειξη ψυχραιμίας, αν και οι δασμοί σε αλουμίνιο και χάλυβα παραμένουν.

σε περίπτωση κλιμάκωσης η ΕΕ μπορεί να επιβάλει δασμούς στις υπηρεσίες, και ειδικότερα στους τομείς της τεχνολογίας. «Για παράδειγμα θα μπορούσαν να επιβληθούν δασμοί στα διαφημιστικά έσοδα των ψηφιακών υπηρεσιών», ανέφερε η κ. Φον ντερ Λάιεν, παραπέμποντας σε ένα μέτρο το οποίο θα επηρέαζε κολοσσούς όπως η Meta και η Google.

Η Κομισιόν πάντως δέχθηκε επικρίσεις για το πάγωμα των αντιμέτρων δεδομένου πως αφορά την απάντηση σε δασμούς που παραμένουν σε ισχύ (τους δασμούς για το αλουμίνιο και τον χάλυβα), επικρίσεις στις οποίες εκπρόσωποι απαντούν παρουσιάζοντας την απόφαση ως ένδειξη ψυχραιμίας και δύναμης. Ειδικά από τη στιγμή που η ΕΕ έχει το ελεύθερο να «ξεπαγώσει» τα μέτρα αν η διαπραγμάτευση δεν αποδώσει.

«Βούδας» η ΕΕ στους ελιγμούς του Τραμπ

Το πάγωμα των εμπορικών εκθροπραξιών ανοίγει το παράθυρο διαπραγμάτευσης, και οι Βρυξέλλες προσαρμόζονται στις νέες συνθήκες σε επαφή με την Κίνα



Η συμπεριφορά των ΗΠΑ οδηγεί την ΕΕ σε στενότερη συνεννόηση με την Κίνα, με τον πρόεδρο Σι να καλεί την ΕΕ να αντισταθεί στο «bullying», στο πλαίσιο επαφών με τον Ισπανό πρωθυπουργό Πέδρο Σάντσεθ στο Πεκίνο, σύμφωνα με ανακοίνωση των κινεζικών αρχών για τη συνάντηση.

Ανάσαναν προς το παρόν οι 27

Μεταξύ των κρατών μελών, η αίσθηση που υπάρχει είναι πως το πάγωμα των εμπορικών εκθροπραξιών είναι ευκαιρία την οποία θα πρέπει να εκμεταλλευτούν στο έπακρο, τη στιγμή που οι υπουργοί Οικονομικών ετοιμάζονταν σε άτυπη συνάντηση στη Βαρσοβία (η οποία ξεκινούσε την Παρασκευή για να συνεχιστεί το Σάββατο) να αναλύσουν τις μακροοικονομικές επιπτώσεις της κατάστασης και το πώς θα μπορούσε να υπάρξει συντονισμός για αντιμετώπισή τους σε εθνικό επίπεδο, αλλά και τις επιπτώσεις στις χρηματοοικονομικές αγορές.

Οι 90 μέρες είναι για τους 27

μία ευκαιρία παράτασης των συζητήσεων, σύμφωνα με κοινωνικές πηγές που θεωρούν ότι η κόντρα ΗΠΑ - Κίνας είναι μια εντελώς διαφορετική περίπτωση. Ο στόχος των Ευρωπαίων, σύμφωνα με την ίδια πηγή, θα πρέπει να είναι επίσης να αξιοποιηθεί αυτή η περίοδος για επιστροφή στην ομαλότητα στις αγορές και στις εμπορικές σχέσεις, αλλά και οι αναφορές Τραμπ για ανάγκη περισσότερης συνεργασίας στο εμπόριο ενέργειας – θέμα το οποίο η Κομισιόν θα πρέπει να διαπραγματευτεί μαζί με τα κράτη μέλη καθώς δεν είναι αποκλειστική της αρμοδιότητα.

Οι ίδιες πηγές καθοσιμαχούν και πως δεν υπάρχουν σοβαροί κίνδυνοι ύφεσης στην Ευρώπη, αλλά πως παρ' όλα αυτά η ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίσει πως η ενιαία αγορά θα μπορεί να απορροφήσει τους κραδασμούς.

Όσον αφορά την ανάγκη ενότητας και το ενδεχόμενο ορισμένες χώρες να αναζητήσουν διμερείς διευθετήσεις με τις ΗΠΑ στο εμπόριο, διπλωματικές πηγές βλέπουν συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, παραπέμποντας στην επικείμενη επίσκεψη Μελόνι στην Ουάσινγκτον και τις συνεχείς συζητήσεις του Επιτρόπου Εμπορίου Σέφτσοβιτς με αξιωματούχους στις ΗΠΑ.

Αναθέρμανση με Κίνα

Σίγουρα όμως η ανακωχή από πλευράς Τραμπ δίνει την ευκαιρία στην ΕΕ να ανασυντάξει δυνάμεις και να συγκρατήσει τα παράπονα κρατών μελών που δεν θέλουν σύγκρουση με τις ΗΠΑ (όπως η Ιταλία) και να προλάβει το ενδεχόμενο «διμερών» συζητήσεων – και δίνει στην Κομισιόν την ευκαιρία να υπενθυμίσει πως είναι η αρμόδια για θέματα εμπορίου.

Την ίδια στιγμή η Κίνα απαντά στους δασμούς 145% με τους δικούς της δασμούς 125%, και το διεθνές εμπορικό σύστημα βρίσκεται σε σημείο καμπίς, με την κ. Φον ντερ Λάιεν να λέει ανοικτά στους FT πως «δεν θα επιτρέψουμε ποτέ ξανά στο στάτους κβο» και την Ευρώπη να συνεχίζει τη στροφή προς την αύξηση των εμπορικών σχέσεων με άλλους εμπορικούς εταίρους, αλλά και να εστιάζει στην ανάγκη για μετarrύθμιση διεθνών δομών όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.

Σε αυτό το πλαίσιο, αναπόφευκτα η συμπεριφορά των ΗΠΑ οδηγεί την ΕΕ σε στενότερη συνεννόηση με την Κίνα, με τον πρόεδρο Σι να καλεί την ΕΕ να αντισταθεί στο «bullying», στο πλαίσιο επαφών με τον Ισπανό πρωθυπουργό Πέδρο Σάντσεθ στο Πεκίνο, σύμφωνα με ανακοίνωση των κινεζικών αρχών για τη συνάντηση.

Ομοφωνία προς το παρόν

Την Τρίτη, ενώ η Κομισιόν και τα κράτη μέλη ολοκλήρωναν τις τελευταίες λεπτομέρειες στο πακέτο αντιμέτρων ύψους 21 δις. ευρώ, αξιωματούχος στις Βρυξέλλες εξέφραζε λίγο πολύ την ελπίδα πως οι επιπτώσεις των ακραίων χειρισμών Τραμπ στο διεθνές εμπόριο θα επηρέαζαν τόσο έντονα τις ίδιες της ΗΠΑ που θα οδηγούσαν τη Ουάσινγκτον να κάνει δεύτερες σκέψεις.

Κι αυτό, γιατί αν και τα αντίμετρα που ψηφίστηκαν την Τετάρτη πέρασαν χωρίς σοβαρές αντιρρήσεις, εκτός από της Ουγγαρίας η οποία σύμφωνα με ανάρτηση του ΥΠΕΞ Πίτερ Σιγιάρτο στο Χ τάχθηκε υπέρ της διαπραγμάτευσης και κατά της κλιμάκωσης (η απόρριψη της πρότασης της Κομισιόν χρειαζόταν ειδική πλειοψηφία σε αρνητικές ψήφους), το πακέτο περιορίστηκε ελαφρώς στο εύρος του λόγω των αντιρρήσεων χωρών που παράγουν κρασί (Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία), δείχνοντας έτσι τα όρια της ενότητας.

Απαντώντας σε ερωτήσεις και επικρίσεις δημοσιογράφων την Πέμπτη για το μήνυμα που στέλνει η ΕΕ παγώνοντας όχι μόνο τα μελλοντικά της αντίμετρα, αλλά και αυτά που επιβλήθηκαν για δασμούς που βρίσκονται ακόμα σε ισχύ (για το αλουμίνιο και τον χάλυβα), εκπρόσωποι της Κομισιόν επέμειναν πως ορθά η πρόεδρος Φον ντερ Λάιεν αποφάσισε να δώσει χώρο και χρόνο στη διαπραγμάτευση. Καθώς και πως τα μέτρα παραμένουν έτοιμα για να ενεργοποιηθούν αν η προσπάθεια δεν αποδώσει, χωρίς να χρειάζεται επιπρόσθετα βήματα και εκ νέου έγκρισή τους από τα κράτη μέλη.

Το παρασκήνιο της αλλαγής πλεύσης από τον Τραμπ

Καθώς οι σαρωτικοί «αμοιβαίοι» δασμοί του Ντόναλντ Τραμπ τέθηκαν σε ισχύ λίγο μετά τα μεσάνυχτα της Τετάρτης, ο Αμερικανός πρόεδρος παρακολουθούσε την αγορά ομολόγων. Οι μακροπρόθεσμες αποδόσεις εκτοξεύονταν, με την απόδοση του 10ετούς αμερικανικού ομολόγου να σημειώνει τη μεγαλύτερη τριήμερη άνοδο από το 2001. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ αντιμετώπιζε τώρα το χειρότερο σενάριο: Οι ψηφοφόροι που τον είχαν φέρει πίσω στον Λευκό Οίκο λόγω του πληθωρισμού αντιμετώπιζαν πλέον τόσο την αύξηση των τιμών όσο και υψηλότερο κόστος δανεισμού. «Οι άνθρωποι άρχιζαν να νιώθουν ναυτία», παραδέχτηκε ο Τραμπ. Για ημέρες, συζητούσε το εάν θα έπρεπε να προχωρήσει κανονικά με το σαρωτικό πρόγραμμα δασμών που είχε ανακοινώσει στον Κήπο των Ρόδων του Λευκού Οίκου, την περασμένη εβδομάδα. Αυτό όμως που θα ακολουθούσε θα ήταν μία από τις μεγαλύτερες ανατροπές οικονομικής πολιτικής στη σύγχρονη προεδρική ιστορία. Τελικά, ο Τραμπ ανακοίνωσε μια τριήμερη παύση στους δασμούς σε δεκάδες χώρες, στέλνοντας τις μετοχές από την ελεύθερη πτώση σε ένα εντυπωσιακό ράλι.

Η Κίνα, η οποία αντιμετώπισε τους δασμούς του Τραμπ με ίσα αντίποινα, ήταν η μόνη χώρα στην οποία δεν προσφέρθηκε αναστολή. Αντιθέτως, ο Αμερικανός πρόεδρος αύξησε ξανά τους δασμούς στη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο.

Η βασική αιτία

Αξιωματούχοι του Λευκού Οίκου χαρακτήρισαν την απόφαση του Τραμπ «επιδέξια εκτέλεση μιας προσεκτικά σταθμισμένης πολιτικής». Ωστόσο, όπως σημειώνει η Bloomberg, ο ίδιος ο Τραμπ παραδέχθηκε, σε συνάντηση με οδηγούς αγώνων στον κήπο του Λευκού Οίκου, ότι η απόφαση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο χάος που ταρσκούνησε τις αγορές. «Λοιπόν, πίστεψα ότι οι άνθρωποι είχαν ξεφύγει λίγο από τα όρια», είπε ο Τραμπ. «Γίνονταν γκρι-νιάρηδες – ξέρετε, γίνονταν λίγο γκρι-νιάρηδες, λίγο φοβισμένοι».

Αναζητώντας τα άτομα που επηρέασαν την απόφαση του Τραμπ, το Bloomberg επισημαίνει ότι το βράδυ της Τρίτης, πριν επιβληθούν οι δασμοί, ο γερουσιαστής και μακροχρόνιος σύμμαχος του προέδρου, Λίντσεϊ Γκράχαμ, τηλεφώνησε στον Τραμπ προκειμένου να μεταφέρει τις ανησυχίες του σχετικά με τον αντίκτυπο της εμπορικής πολιτικής. «Είπα, “ακούστε, προσπαθείτε να δημιουργήσετε ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τους οποίους μιλάτε εδώ και τέσσερα χρόνια, τώρα υπάρχει τρόπος να το κάνετε. Οι άνθρωποι ανταποκρίνονται σε αυτό που έχετε κάνει. Καθίστε μαζί τους και δείτε τι είδους συμφωνίες μπορείτε να πετύχετε”», είπε ο Γκράχαμ.

Όταν ο Τραμπ ξύπνησε το πρωί της Τετάρτης, ξεκίνησε την ημέρα του παρακολουθώντας την αντίδραση στο Fox Business. Στο συνήθως φιλικό προς



Όταν ο Τραμπ ξύπνησε το πρωί της Τετάρτης, ξεκίνησε την ημέρα του παρακολουθώντας τις αντιδράσεις στο Fox Business. Στο συνήθως φιλικό προς εκείνον κανάλι, μια «παρέλαση» από CEO και χρηματιστές σήμανε συναγεμισμό.

Οι άνθρωποι που τον έπεισαν, ο ρόλος των αγορών και η άνοδος των αμερικανικών ομολόγων.

εκείνον κανάλι, μια «παρέλαση» από CEO και χρηματιστές σήμανε συναγεμισμό.

Ο διευθύνων σύμβουλος της JP Morgan, Τζέιμι Ντίμον, κέντρισε το ενδιαφέρον του προέδρου. Ο Ντίμον ενθάρρυνε τους υπευθύνους χάραξης εξωτερικής πολιτικής να υιοθετήσουν μια ήρεμη προσέγγιση και να «διαπραγματευθούν ορισμένες εμπορικές συμφωνίες». Ο Τραμπ επαίνεσε τον Ντίμον, λέγοντας ότι «το κατάλαβε». Αλλά ο Ντίμον προειδοποίησε επίσης ότι μια ύφεση ήταν ένα πιθανό αποτέλεσμα των κινήσεων του Τραμπ και ότι οι επιχειρήσεις έκαναν περικοπές εν μέσω της αβεβαιότητας. «Οι αγορές δεν έχουν πάντα δίκιο, αλλά μερικές φορές έχουν δίκιο», τόνισε ο Ντίμον.

Ήταν η ίδια ανησυχία που είχε ακούσει –δημοσίως και ιδιωτικώς– ο Τραμπ από ορισμένους από τους πλουσιότερους συμμάχους του τις τελευταίες ημέρες. Ο διοικητομυριούχος σύμβουλος του Ελον Μασκ πέρασε τις τελευταίες ημέρες επιτιθέμενος στην απόφαση για τους δασμούς και χλευάζοντας τον Πίτερ Ναβάρρο, σύμβουλο του προέδρου για εμπορικά θέματα. Ο Μπίλ Ακμαν, διαχειριστής hedge fund που είχε υποστηρίξει την εκστρατεία του Τραμπ, είχε προτείνει τις τελευταίες ημέρες την ιδέα μιας 90ήμερης παύσης των διευρυμένων δασμών για να επιτραπούν συμφωνίες. Ο Τραμπ στράφηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να πει στους ακολούθους του ότι ήταν

«μια εξαιρετική στιγμή για αγορές». Εστειλε στη Wall Street το μήνυμα ότι ο πρόεδρος έδινε προσοχή, βοηθώντας στην ανάκαμψη των μετοχών.

«Να είστε ψυχραιμοί! Όλα θα πάνε καλά. Οι ΗΠΑ θα είναι μεγαλύτερες και καλύτερες από ποτέ!» έγραψε ο Τραμπ στην ιστοσελίδα του Truth Social. Καθώς το πρωινό προχωρούσε, ο Τραμπ αποφάσισε να συγκεντρώσει μερικούς από τους κορυφαίους οικονομικούς συμβούλους του στον Λευκό Οίκο. Αμέσως έσπευσαν εκεί ο εκπρόσωπος Εμπορίου των ΗΠΑ Τζέιμσον Γκρίρ, ο υπουργός Οικονομικών Σκοτ Μπέσεντ και ο υπουργός Εμπορίου Χάουαρτ Λούτνικ. «Τις τελευταίες ημέρες, τα πράγματα φαίνονταν αρκετά ζωερά», υπογράμμισε ο Τραμπ. «Οι επαφές από πολλές άλλες χώρες που τώρα κάνουν «το σωστό είδος προσφορών» έπαιξε επίσης ρόλο, σχολίασε ο Λούτνικ. Ο Τραμπ ήταν ιδιαίτερα ενθουσιασμένος που οι χώρες άρχιζαν να προσφέρουν παραχωρήσεις που δεν είχαν προηγουμένως θεθεί στο τραπέζι, συμπεριλαμβανομένων της αντιμετώπισης των μη δασμολογικών εμπορικών φραγμών. «Απλώς ήταν τρελό το πόσες κλίσεις δεχόμασταν», δήλωσε ο Λούτνικ.

Τελικά, ο Τραμπ πείστηκε – ήταν καιρός να σταματήσει σε μεγάλο βαθμό την «απελευθέρωση», που είχε αποκαλύψει λίγες ημέρες πριν. «Πρέπει να είσαι σε θέση να δείξεις λίγη ευελιξία», είπε ο Τραμπ. «Είμαι σε θέση να το κάνω αυτό».

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

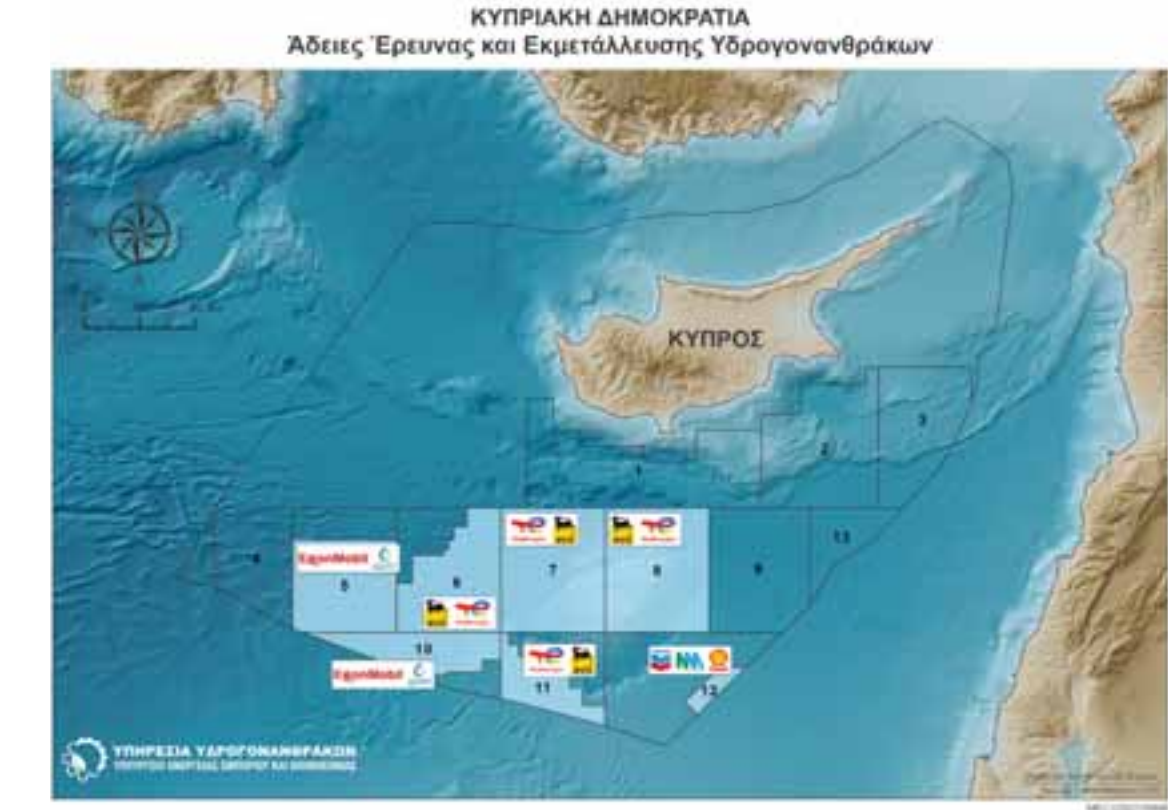
Η θετική κυβερνητική αποτίμηση της επενδυτικής περιοδείας του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη στις ΗΠΑ αφήνει ισχυρό αποτύπωμα στα ενεργειακά της Κύπρου, τόσο για το υφιστάμενο πρόγραμμα όσο και για μελλοντικές επενδύσεις. Πέρα από τις επαφές της κυπριακής αποστολής με τους δυο εταίρους της Κυπριακής Δημοκρατίας που βρίσκονται στην ΑΟΖ (Chevron—ExxonMobil) τα ενεργειακά της ανατολικής Μεσογείου φαίνεται πως κέντρισαν το επενδυτικό ενδιαφέρον εταιρειών από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Τα όσα αποκόμισε η κυπριακή αποστολή, τόσο στο επενδυτικό συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη όσο και στο Τέξας, έχουν δημιουργήσει βάσιμες, κατά κυβερνητικές πηγές, προσδοκίες για επέκταση του ενεργειακού προγράμματος στον τομέα των υδρογονανθράκων, αλλά και στον αναδυόμενο τομέα αποθήκευσης της ενέργειας. Στις ΗΠΑ, τόσο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας όσο και ο υπουργός Ενέργειας έγιναν δέκτες του επενδυτικού ενδιαφέροντος για επέκταση της αμερικανικής παρουσίας στα ενεργειακά της ανατολικής Μεσογείου, με την Κύπρο να αποτελεί έναν αξιόπιστο παράγοντα επιχειρηματικής δραστηριότητας στην περιοχή. Σύμφωνα με καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ», τα όσα έφερε στις βαλίτσες

Στη Λευκωσία θεωρούν αναγκαία την προκήρυξη ενός νέου γύρου αδειοδότησης τεμαχίων, του 4ου από το 2007, προκειμένου να αξιοποιηθεί το αμερικανικό επενδυτικό ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε στις επαφές στις ΗΠΑ.

της η κυπριακή αποστολή οδηγούν στην ανάγκη προκήρυξης ενός νέου γύρου αδειοδότησης τεμαχίων της κυπριακής ΑΟΖ. Σημαντική συνεισφορά στην επενδυτική προσοχή που φαίνεται να συγκεντρώνει η ΑΟΖ έχει η γεώτρηση της ExxonMobil στο τεμάχιο 5, η οποία πέρα από τις αναμενόμενες ποσότητες υδρογονανθράκων έχει δώσει πληροφορίες και για τη γεωλογία της περιοχής.

Νέες άδειες

Εάν και εφόσον το επενδυτικό ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε στις ΗΠΑ μετουσιωθεί σε πράξη, το επόμενο βήμα που θα κάνει η κυβέρνηση θα είναι να προχωρήσει σε έναν νέο γύρο παραχώρησης τεμαχίων τα οποία παραμένουν αδιάθετα ή έχουν επιστραφεί στην Κυπριακή Δημοκρατία. Σύμφωνα με τις πηγές της «Κ», η προκήρυξη ενός νέου γύρου αδειοδότησης τεμαχίων είναι πάνω στο τραπέζι προκειμένου να προετοιμασθεί το έδαφος που θα επιτρέψει στις εταιρείες να εκδηλώσουν και επίσημα το ενδιαφέρον τους. Ήδη, σε πρώτη φάση προς αδειο



Ενδιαφέρον από ΗΠΑ για τεμάχια της ΑΟΖ

Στο τραπέζι νέος γύρος αδειοδότησης για τα σικόπεδα 4, 11, 12 και ανατολικά μεταξύ Κύπρου και Λιβάνου

οδότηση φιγουράρουν έξι τεμάχια και άλλα τέσσερα για ένα κομμάτι τους το οποίο δεν έχει αδειοδοτηθεί σε άλλες εταιρείες. Τα έξι τεμάχια, τα οποία συγκεντρώνουν τις περισσότερες πιθανότητες να προκηρυχθούν, είναι το 4, το 9, το 13, και το 1 (χάρτης). Το 2 και το 3 που εμφανίζονται ως διαθέσιμα, τις άδειες έρευνας, σύμφωνα με την Υπηρεσία Υδρογονανθράκων, διαθέτει η κοινοπραξία Eni Cyprus Limited / Kogas Cyprus Limited / TotalEnergies EP Cyprus B.V. Από εκεί και πέρα σε άλλα τέσσερα τεμάχια (6, 10, 11, 12) υπάρχουν μόνο διαθέσιμες περιοχές (χάρτης). Σύμφωνα με τις πληροφορίες μας, από αυτά τα τεμάχια μόνο για το 11 και το 12 υπάρχει ως σκέψη να δοθούν προς αδειοδότηση. Να υπενθυμίσουμε πως από το 2013 μέχρι και σήμερα έχουν παραχωρηθεί έξι άδειες έρευνας υδρογονανθράκων για ισάριθμα τεμάχια της ΑΟΖ και μια άδεια εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων για το κοίτασμα «Αφροδίτη» στο τεμάχιο 12. Οι επενδυτές που επέδειξαν ενδιαφέρον για παρουσία στα ενεργειακά της ανατολικής Μεσογείου θεω

ΑΔΕΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	
Τεμάχιο 5	Χορηγήθηκε το 2021
Τεμάχιο 6	Χορηγήθηκε το 2017
Τεμάχιο 7	Χορηγήθηκε το 2019
Τεμάχιο 8	Χορηγήθηκε το 2017
Τεμάχιο 10	Χορηγήθηκε το 2017
Τεμάχιο 11	Χορηγήθηκε το 2013
ΑΔΕΙΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	
Τεμάχιο 12 (Αφροδίτη)	Χορηγήθηκε το 2019

ωρούν την Κύπρο γέφυρα για τις επενδυτικές τους κινήσεις, σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές.

Αποθήκευση

Το άλλο κομμάτι στα ενεργειακά που βρέθηκε στο επίκεντρο των επαφών στις ΗΠΑ και ενδιαφέρει άμεσα την Κύπρο είναι τα συστήματα αποθήκευσης ενέργειας. Στη Νέα Υόρκη, ο υπουργός Ενέργειας σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε παρουσίασε τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η Κύπρος πέρα από τις υφιστάμενες αναπτυξεις. Ο Γιώργος Παπαναστασίου πρόταξε ότι η Κύπρος είναι

πύλη εισόδου της Ε.Ε., διαθέτει το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, εφαρμόζει το αγγλικό δίκαιο που είναι φιλικό και γνωστό σε επενδυτές, είναι χώρα αγγλόφωνη ενώ υπάρχει και ισορροπία μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής δραστηριότητας. Η κυπριακή αποστολή παρουσίασε το κομμάτι αποθήκευσης ενέργειας και τα επενδυτικά περιθώρια που υπάρχουν, ενώ έγινε δέκτης ενδιαφέροντος για τις ηλεκτρικές διασυνδέσεις. Για τα ηλεκτρικά καλώδια αυτό το οποίο προκύπτει από τις συζητήσεις στις ΗΠΑ είναι πως οι επενδυτές επιθυμούν καθαρό επενδυτικό περιβάλλον, ενώ

τα ρίσκα να είναι μετρήσιμα και διαχειρίσιμα. Στο κομμάτι της αποθήκευσης το ενδιαφέρον που υπήρξε ήταν για κεντρικά συστήματα αποθήκευσης τα οποία περιλαμβάνουν και τα Data Centers.

Chevron

Τα βασικά σκέλος της επενδυτικής περιοδείας στις ΗΠΑ για τους υδρογονάνθρακες πραγματοποιήθηκε στο Τέξας όπου η κυπριακή αποστολή συναντήθηκε με δυο βασικούς εταίρους της, αμερικανικών συμφερόντων, που δραστηριοποιούνται στην κυπριακή ΑΟΖ. Στη συνάντηση με την Chevron ο CEO της εταιρείας Mike Wirth, μετά από την παρουσίαση της γεωπολιτικής κατάστασης και το επίπεδο σχέσεων Κύπρου-ΗΠΑ, παρουσίασε τα επόμενα βήματα για το κοίτασμα «Αφροδίτη». Ο διαχειριστής του κοιτάσματος θα ξεκινήσει έρευνες βυθού το ερχόμενο καλοκαίρι, πιθανότατα τον Ιούλιο, για την τοποθέτηση αγωγού ΦΑ από το σημείο παραγωγής μέχρι το σημείο προσαιγιάλωσης στην Αίγυπτο. Η τελική επενδυτική απόφαση για την παραγωγή ΦΑ από το «Αφροδίτη» αναμένεται να παρθεί μέχρι το 2027, οπότε η εκμετάλλευση αναμένεται να ξεκινήσει το 2029. Από κυπριακής πλευράς η συνεργασία με την Chevron θεωρείται πολύ σημαντική μιας και είναι η μοναδική αμερικάνικη εταιρεία που έχει παρουσία σε Ισραήλ, Κύπρο, Αι

Σημαντική συνεισφορά στην επενδυτική προσοχή που συγκεντρώνει η ΑΟΖ έχει η γεώτρηση στο τεμάχιο 5, όπου πέρα από τις αναμενόμενες ποσότητες υδρογονανθράκων έχει δώσει πληροφορίες και για τη γεωλογία της περιοχής.

γυπτο και πιθανότατα σε Ελλάδα νότια της Κρήτης.

ExxonMobil

Με την άλλη αμερικάνικη εταιρεία που βρίσκεται στην ΑΟΖ, την ExxonMobil, η συνάντηση επικεντρώθηκε σε ενημέρωση για τα ευρήματα της γεώτρησης στο τεμάχιο 5 και τα σενάρια αξιοποίησης του κοιτάσματος «Γλαυκός», αλλά και μιας νέας γεώτρησης που θα πραγματοποιηθεί στο τεμάχιο 10. Ιδιαίτερη σημασία επιδείχθηκε στα σενάρια αξιοποίησης των κοιτασμάτων με επικρατέστερο την κοινή αξιοποίησή τους με τα κοιτάσματα του «Κρόνου» της κοινοπραξίας ENI και TOTAL. Το συγκεκριμένο σενάριο, όπως έχει γράψει η «Κ», προβλέπει κοινό δίκτυο μεταφοράς των ποσοτήτων ΦΑ στο σύστημα αγωγού του αιγυπτιακού κοιτάσματος ZOR, η χωρητικότητα του οποίου το επιτρέπει. Στην περίπτωση που οι ποσότητες από τις γεωτρήσεις της ExxonMobil είναι μεγαλύτερες, σε αυτή την περίπτωση θα γίνει επαναξιολόγηση της κατάστασης και θα αναζητηθεί άλλη λύση.

Τρεις γύροι αδειοδότησης συν δύο άδειες

1: Μέχρι σήμερα η Κυπριακή Δημοκρατία έχει προχωρήσει με τρεις γύρους αδειοδότησης των 13 τεμαχίων της ΑΟΖ. Η έναρξη του πρώτου γύρου έγινε στις 04 Μαΐου 2007 και αφορούσε τα ερευνητικά τεμάχια 1, 2, 4 έως 12. Από τη διαδικασία προέκυψε μια άδεια έρευνας στη Noble Energy International Ltd στις 24 Οκτωβρίου 2008. Σήμερα την άδεια κατέχει η κοινοπραξία Chevron Cyprus Limited / NewMed Energy Limited Partnership / BG Cyprus Limited. Στις 19 Νοεμβρίου 2019 χορηγήθηκε άδεια εκμετάλλευσης στην κοινοπραξία η οποία αποτελείται από τις:

- Chevron Cyprus Limited (35%)
- «Διαχειριστής
- New Med Energy Limited Partnership (30%)
- BG Cyprus Limited (35%)

2: Στις 11 Φεβρουαρίου 2012 ξεκίνησε η δεύτερη διαδικασία αδειοδότησης που αφορούσε τα ερευνητικά τεμάχια 1 έως 11 και 13, δηλαδή το σύνολο της ΑΟΖ εκτός από το 12 που παραχωρήθηκε στη Noble Energy. Από τα 12 τεμάχια στις 24 Ιανουαρίου 2013 δόθηκαν άδειες έρευνας για πέντε. Τα τεμάχια 2, 3 και 9 στην κοινοπραξία ENI Cyprus Limited και KOGAS Cyprus Limited. Σήμερα τις άδειες κατέχει η κοινοπραξία Eni Cyprus Limited / Ko-



Στις ΗΠΑ η κυπριακή αποστολή έγινε δέκτης του ενδιαφέροντος από επενδυτές για παρουσία στα ενεργειακά της Ανατολικής Μεσογείου, με την Κύπρο να αποτελεί γέφυρα για τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες.

gas Cyprus Limited / TotalEnergies EP Cyprus B.V. και τα τεμάχια 10 και 11 στη γαλλική TOTAL E&P Cyprus B.V, στις 6 Φεβρουαρίου 2013. Το τε-

μάχιο 10 αποδεσμεύτηκε και επέστρεψε στη Δημοκρατία το 2015.

3: Στις 24 Μαρτίου 2016 ξεκίνησε η τρίτη

διαδικασία παραχώρησης τριών τεμαχίων του 6, του 8 και του 10 από την οποία προέκυψαν τρεις άδειες για έρευνα. Στις 6 Απριλίου 2017 παραχωρή-

θηκαν οι δυο άδειες, μια για το τεμάχιο 6 στην κοινοπραξία Eni Cyprus Limited και Total E&P Cyprus B.V και άλλη μια για το τεμάχιο 8 στην ιταλική Eni Cyprus Limited (σήμερα και τις δυο άδειες κατέχει η κοινοπραξία Eni Cyprus Limited / TotalEnergies EP Cyprus B.V). Στις 5 Απριλίου 2017 παραχωρήθηκε η τρίτη για το τεμάχιο 10 στην κοινοπραξία ExxonMobil Exploration and Production Cyprus (Offshore) Limited και Qatar Petroleum International Upstream O.P.C. (σήμερα την άδεια κατέχει η ExxonMobil Exploration and Production Cyprus (Offshore) Limited /QatarEnergy International E&P LLC).

Αδειοδοτήσεις: Τον Οκτώβριο του 2018 και τον Ιούνιο του 2021 ξεκίνησαν δυο διαδικασίες οι οποίες κατέληξαν στην παραχώρηση δυο αδειών έρευνας για τα τεμάχια 7 και 5 αντίστοιχα. Το τεμάχιο 7, στις 18 Σεπτεμβρίου 2019, παραχωρήθηκε στην κοινοπραξία Total E&P Cyprus B.V. και Eni Cyprus Limited και το τεμάχιο 5, στις 10 Δεκεμβρίου 2021, στην κοινοπραξία ExxonMobil Exploration and Production Cyprus (Offshore) Limited και Qatar Petroleum International Upstream O.P.C. (σήμερα την άδεια κατέχει η κοινοπραξία ExxonMobil Exploration and Production Cyprus (Offshore) Limited / Qatar Energy International E&P LLC).

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Χρειάζεται επιμονή για να ανεβάσουμε ψηλά τον πήχη στην ξενοδοχειακή βιομηχανία και να δημιουργήσουμε μια απίθανη Κύπρο, καταστρώντας την ολόχρονο τουριστικό προορισμό, ανέφερε ο γενικός διευθυντής του Παγκύπριου Συνδέσμου Ξενοδόχων (ΠΑΣΥΞΕ) Χρίστος Αγγελίδης. Αναφορικά με τις επιπτώσεις στον τουρισμό της Κύπρου λόγω του παγκόσμιου εμπορικού πολέμου με την επιβολή των δασμών, ο κ. Αγγελίδης επισήμανε ότι ο αντίκτυπος δεν θα είναι άμεσος αλλά έμμεσος καθώς το τοπίο πέντε των αγορών μας εξάγει στις ΗΠΑ.

Ο γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥΞΕ υπογράμμισε ότι κρίνεται επιτακτική η αναβάθμιση του τουριστικού μας προϊόντος, καθώς σύντομα θα αποκτήσουμε και έναν άλλο ανταγωνιστή που είναι η Σαουδική Αραβία, η οποία χτίζει τουριστικές πόλεις πάνω στην Ερυθρά Θάλασσα.

Σε μια χώρα που έχει και έλλειψη κλινών για τα νεαρά ζευγάρια, η ραγδαία αύξηση των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης έχει βάλει και πίεση σε ορισμένες περιοχές σε σχέση με το στεγαστικό, τόνισε ο κ. Αγγελίδης. Εμείς ζητούμε να υπάρξει μια μελέτη για το αν θα υπάρξει ταβάνι στον αριθμό των Airbnb σημείωσε.

-Ποια είναι η εικόνα που καταγράφουν σήμερα οι προκρατήσεις των ξενοδοχείων για την καλοκαιρινή περίοδο;

- Οι προκρατήσεις για την καλοκαιρινή περίοδο με βάση τα όσα μας αναφέρουν τα μέλη μας, είναι ικανοποιητικές. Αν λάβει κανείς υπόψη ότι η περσινή χρονιά θεωρείται εξαιρετική, το γεγονός ότι διαφαίνεται πως κινούμαστε ελαφρώς πιο πάνω από πέρσι, είναι μια πολύ θετική ένδειξη.

Η ραγδαία αύξηση της βραχυχρόνιας μίσθωσης καταλυμάτων εντείνει το στεγαστικό πρόβλημα.

Συγκεκριμένα, οι αριθμοί των προκρατήσεων είναι αυξημένοι σε ποσοστό 5-6% σε σχέση με πέρσι. Παράλληλα, όμως, παραμένουμε συγκρατημένοι, παρακολουθώντας την ευρύτερη αναταραχή που δημιουργείται από τον εν εξελίξει εμπορικό πόλεμο που έχει κηρύξει ο Αμερικανός πρόεδρος. Αν η παρούσα κατάσταση πάρει διαστάσεις, τότε αναμένεται ότι θα υπάρξει επηρεασμός, υπό την έννοια ότι βιομηχανικές χώρες θα μειώσουν θέσεις εργασίας με αποτέλεσμα να επηρεαστεί το βιοτικό επίπεδο σε πολλές χώρες. Ως αποτέλεσμα, ιδιαίτερα η μεσαία τάξη, θα περιορίσει τα έξοδά της. Ας μην ξεχνάμε ότι οι πέντε κορυφαίες τουριστικές αγορές της Κύπρου, έχουν σημαντικές εξαγωγές προς τις ΗΠΑ. Στα θετικά σημειώνουμε τη διαπίστωση μεγάλου ενδιαφέροντος και από άλλες αγορές, όπως η Μέση Ανατολή ή αραβικές χώρες.

Καλή αγορά η Πολωνία

- Ποιες αγορές βλέπουμε ότι καταγράφουν αύξηση κατά την καλοκαιρινή περίοδο;

- Η αγορά που κινείται τα τελευταία χρόνια καλύτερα είναι η Πολωνία και αυτό είναι ευχάριστο διότι υπάρχουν δυνατότητες. Αυξήσεις παρατηρούνται και από τις σκανδιναβικές χώρες. Εκεί, ωστόσο, που θα πρέπει να δώσουμε στρατηγικά τις δυνάμεις μας είναι η γερμανική αγορά, διότι μια αύξηση στις τάξεις του 1-2% συνεπάγεται με επιπλέον 100-200 χιλιάδες τουρίστες. Εξάλλου, η αύξηση των Γερμανών τουριστών αναμένεται να

αλλάξει και πολλά δεδομένα στα ξενοδοχεία της Κύπρου. Φέτος αναμένουμε ότι θα μας επισκεφθούν επιπλέον 60 χιλιάδες Γερμανοί τουρίστες, κάτι που αν επιβεβαιωθεί θα σημαίνει ότι θα φτάσουμε τις 300 χιλιάδες από τη συγκεκριμένη αγορά. Γενικότερα, το ζήτημα με τη γερμανική αγορά είναι ότι υπάρχει δυνατότητα να ταξιδέψουν τόσο στην αρχή όσο και στο τέλος μιας τουριστικής σεζόν. Δηλαδή Οκτώβριο, Νοέμβριο, Μάρτιο και Απρίλιο.

-Εκτιμάτε ότι θα κινηθούν σε υψηλότερα επίπεδα οι τζίροι και οι κρατήσεις των ξενοδοχείων σε σχέση με την περσινή αντίστοιχη περίοδο;

- Ήταν αυξημένοι οι τζίροι το 2024, ωστόσο σε ανοδική πορεία ήταν και τα ανελαστικά κόστη (επιτόκια, πρώτες ύλες και ενέργεια) με αποτέλεσμα να μην είναι τόσο υψηλή η κερδοφορία. Ο παράγοντας κερδοφορία, είναι σημαντικός προκειμένου να κρατηθούν σε υψηλά επίπεδα οι υπηρεσίες, η απασχόληση στον κλάδο και οι περαιτέρω επενδύσεις σε έργα υποδομών και αναβάθμισης των ξενοδοχειακών μονάδων.

-Προγραμματίζονται από τα μέλη σας οποιεσδήποτε μειώσεις τιμών για την καλοκαιρινή περίοδο;

-Τα πλείστα των ξενοδοχείων προσφέρουν early booking discounts από 10-20%, τα οποία μπορεί ο κόσμος να παρακολουθεί και να επιλέγει. Υπάρχει περίοδος για να κάνουν κρατήσεις σε ελκυστικές τιμές σε ξε-

νοδοχεία 4ων και 5 αστέρων. Όμως, θα πρέπει να προνοήσουν για να βρουν αυτές τις ελκυστικές τιμές όπως και οι επισκέπτες μας από το εξωτερικό.

Νέες μονάδες και ανακαινίσεις
-Πόσα νέα ξενοδοχεία έχουν ανοίξει ή είναι υπό κατασκευή προκειμένου να προλάβουν το φετινό καλοκαίρι και σε ποιες επαρχίες; Έχουν γίνει και πολλές ανακαινίσεις ξενοδοχείων τόσο στα παράλια όσο και στις ορεινές περιοχές;

- Έχουν γίνει εκτεταμένες ανακαινίσεις σε κάποια ξενοδοχεία. Αυτό το γεγονός είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς αναβαθμίζεται η βιομηχανία και θωρακίζεται έναντι του ανταγωνισμού στη Μεσόγειο που μεγαλώνει και θα μεγαλώνει. Σύντομα, εξάλλου, θα αποκτήσουμε και έναν άλλο ανταγωνιστή που είναι η Σαουδική Αραβία, η οποία χτίζει τουριστικές πόλεις πάνω στην Ερυθρά Θάλασσα απέναντι από την Αίγυπτο. Οπότε θα επηρεαστεί ολόκληρη η περιοχή. Εμείς από τη μεριά μας οφείλουμε να είμαστε ένα βήμα μπροστά να αναβαθμίσουμε το τουριστικό μας προϊόν. Μπορούμε να το καταφέρουμε. Χρειάζεται επιμονή για να ανεβάσουμε ψηλά τον πήχη στην ξενοδοχειακή βιομηχανία. Αναφορικά με τα ορεινά χρειάζεται να δοθούν επιπλέον κίνητρα για ανάπτυξη και άλλων μονάδων.

-Πόσο έχουν κτυπήσει τις κρατήσεις των ξενοδοχείων τα καταλύματα βραχυπρόθεσμης μίσθωσης;



Η Σαουδική Αραβία χτίζει τουριστικές πόλεις πάνω στην Ερυθρά Θάλασσα και θα αποτελέσει ανταγωνιστή μας, γι' αυτό οφείλουμε να αναβαθμίζουμε συνεχώς το τουριστικό μας προϊόν.

Με ποιους τρόπους ο ΠΑΣΥΞΕ σκοπεύει να διαχειριστεί το ζήτημα αυτό;

-Το δικαίωμα χρήσης περιουσίας είναι αναφαίρετο δικαίωμα στις ανοικτές οικονομίες και δεν μπορούμε να το καταργήσουμε. Η βραχυχρόνια μίσθωση καταλυμάτων, είναι πλέον ένα παγκόσμιο προϊόν. Σε μια χώρα που έχει έλλειψη οικιστικών κλινών για νεαρά ζευγάρια, η ραγδαία αύξηση των καταλυμάτων αυτών έχει βάλει και πίεση σε ορισμένες περιοχές όσον αφορά το στεγαστικό. Ειδικότερα στη Λεμεσό, στην Πάφο και στην ελεύθερη Αμμόχωστο, υπάρχουν σήμερα περιορισμένες επιλογές στέγασης, ή πολύ ακριβές. Από τη στιγμή που φεύγει από την αγορά μεγάλος αριθμός κατοικιών ή διαμερισμάτων, τα εναπομείναντα ακριβαίνουν. Εμείς ζητούμε να υπάρξει μια μελέτη για το αν θα υπάρξει ταβάνι στον αριθμό των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Οι λόγοι που ενδεχομένως οι τουρίστες τα προτιμούν είναι ότι προσφέρουν μια ελευθερία κινήσεων και ίσως σε κάποιες περιπτώσεις να είναι πιο οικονομικά. Υπάρχουν ωστόσο και κάποιοι παράγοντες, όπως η ασφάλεια και υγεία αλλά και το ζήτημα των φορολογιών και αδειοδοτήσεων που πρέπει να ελεγχθούν με μεγαλύτερη αυστηρότητα από το κράτος. Σίγουρα οι βραχυχρόνιες μισθώσεις ανταγωνίζονται τα ξενοδοχεία, εξ ου και απαίτησή μας είναι η πλήρης θεσμοθέτηση και έλεγχός τους, ώστε να μην δημιουργούνται συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού. Ένα ερώτημα που τίθεται είναι εάν ως επιχείρηση

που φιλοξενεί τουρίστες πληροί όλα τα μέτρα ασφάλειας υγιεινής και πληρώνει όλα τα τέλη που θα έπρεπε να πληρώνει. Σίγουρα τα Airbnb έχουν κάνει τη ζημιά στα ξενοδοχεία καθώς γύρω στο 20% του αριθμού των αφίξεων που θα τους αναλογούσαν από τα αεροδρόμια χάνεται.

-Πώς θα λειτουργήσει το σχέδιο κορηγιών για την εγκατάσταση μικρών μονάδων αφαλατώσεων σε ξενοδοχειακές μονάδες και πόσο οι οποιασδήποτε φύσεως εργασίες ενδέχεται να επηρεάσουν την παρεχόμενη ποιότητα των υπηρεσιών προς τους πελάτες τους δεδομένου ότι η τουριστική περίοδος έχει ήδη ξεκινήσει;

-Η πρόθεση και προσπάθεια εγκατάστασης μικρών μονάδων αφαλάτωσης στα ξενοδοχεία είναι βήμα προς την ορθή κατεύθυνση. Ωστόσο, υπάρχουν σημεία τα οποία χρήζουν προσοχής ώστε να μπορέσει το σκεπτικό αυτής της πολιτικής να φέρει αποτελέσματα, όπως η έγκαιρη εξεύρεσή τους από την αγορά, η γρήγορη αδειοδότηση και λειτουργία τους. Αυτό σίγουρα χρειάζεται τον χρόνο του, ενώ παράλληλα το υδατικό δεν είναι ένα ζήτημα που μπορεί να περιμένει. Το κράτος, πέραν του προγράμματος Deminimis, θα πρέπει να εξεύρει και άλλες μεθόδους όπως για παράδειγμα ο γενικός απαλλακτικός μηχανισμός. Είναι κάτι που έχουμε προτείνει στην υπουργό Γεωργίας και αναμένουμε τα νεότερα. Το άλλο ζήτημα σχετίζεται με την υψηλή κατανάλωση ενέργειας αυτών των μονάδων, ως εκ τούτου θεωρούμε απαραίτητη τη σύνδεσή τους με μονάδες Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

-Ποιες είναι οι σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα ο ξενοδοχειακός κλάδος;

Η ραγδαία αύξηση των Airbnb έχει βάλει και πίεση σε περιοχές όσον αφορά το στεγαστικό.

-Αν βάλουμε στην άκρη τα σημαντικά ζητήματα της ενέργειας και του υδατικού, η άλλη μεγάλη πρόκληση για τον κλάδο, είναι η επαρκής επαγγελματική στελέχωση. Τόσο σε εξειδικευμένα όσο και σε ανειδίκευτα χέρια. Για να πετύχουμε τον στόχο, η Κύπρος να γίνει ένας ολόκληρος τουριστικός προορισμός, 12 μήνες τον χρόνο, χρειαζόμαστε μια εθνική στρατηγική για τον τουρισμό, η οποία θα καλύπτει και αυτό το ζήτημα. Γύρω από αυτή τη στρατηγική, θα πρέπει να συστρατευτούμε όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς του τουρισμού. Θα πρέπει να αλλάξουμε πολλά πράγματα και στη νοοτροπία και την κουλτούρα μας για να γίνει αυτό.

-Ποια είναι τα σχέδια του συνδέσμου για την ανάπτυξη και την υποστήριξη των μελών του;

-Ο ΠΑΣΥΞΕ είναι ο μακροβιότερος σύνδεσμος οικονομικής δραστηριότητας στην Κύπρο. Εξ ου και για εμάς, περιποιεί μεγάλη τιμή που διατελώ γενικός διευθυντής. Αισθάνομαι μεγάλη ευθύνη ως προς την υπεράσπιση των συμφερόντων των μελών μας. Ταυτόχρονα, έχω ευθύνη να σφυρηλατήσω τη σύμπνοια διότι αυτή θα φέρει την ευμερλία του συνδέσμου και της τουριστικής βιομηχανίας. Επιπλέον, στοχεύουμε στην ενίσχυση των αναπτυξιακών προγραμμάτων για να συμβάλουν στον εκμοντερνισμό της ξενοδοχειακής βιομηχανίας, κάτι που θα μας φέρει πιο κοντά στον μεγάλο στόχο, που είναι ο ολόκληρος τουρισμός.

Εισηγούμεστε φορέα τύπου one stop shop

-Περισσότερα από τα μισά ξενοδοχεία δεν είναι αδειοδοτημένα. Το γεγονός αυτό σας προβληματίζει; Ποιες πρωτοβουλίες έχει λάβει ο ΠΑΣΥΞΕ προκειμένου να λάβουν τις απαραίτητες άδειες ο ξενοδοχειακός τομέας; Ενυπάρχουν κίνδυνοι για τους επισκέπτες λόγω της μη αδειοδότησης;

-Το συγκεκριμένο ζήτημα μας προβληματίζει. Εξ ου και πραγματοποιήσαμε συσκέψεις με το υφυπουργείο Τουρισμού, με βουλευτές, με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, προκειμένου να βρούμε λύσεις. Πρόκειται για ένα χρόνιο πρόβλημα που σε μεγάλο βαθμό

οφείλεται στον κατακερματισμό των διαδικασιών και των εμπλεκόμενων στη διαδικασία της αδειοδότησης. Εμπλέκονται πάρα πολλοί οργανισμοί, γι' αυτό και εμείς ζητούμε να απλοποιηθούν οι όροι.

Μπορεί, πρέπει και επιβάλλεται να γίνει. Οι κυριότερες καθυστερήσεις οφείλονται στο γεγονός ότι οι κρατικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων και της Πυροσβεστικής, πρέπει να ελέγξουν χιλιάδες σημεία με περιορισμένο αριθμό ελεγκτών. Γι' αυτό άλλωστε και η Πυροσβεστική Υπηρεσία ανέλαβε μια πρωτοβουλία για απλοποίηση των όρων ώστε οι μηχανικοί του ΕΤΕΚ να

Απλοποίηση του πλαισίου αδειοδότησης χωρίς θυματοποίηση της ασφάλειας.

μπορούν να υπογράψουν την αρχική άδεια πυρόσβεσης και ακολούθως η πυροσβεστική να ελέγχει τυχόν πρόσθετες ανάγκες για την προστασία κάθε μονάδας. Στο μεσοδιάστημα η ξενοδοχειακή μονάδα μπορεί να λει-

τουργεί νόμιμα. Πρέπει να τονίσω σε αυτό το σημείο ότι οι πρώτοι που επιδιώκουν να είναι ασφαλισμένες οι μονάδες, οι εργαζόμενοι και οι πελάτες τους, είναι οι ξενοδόχοι. Εμείς ζητούμε όπως δοθεί μια παράταση ώστε όλες οι μονάδες, μέχρι το τέλος του 2025, να καταθέσουν τα απαιτούμενα έγγραφα για αδειοδότηση, ώστε μέχρι τις 31/12/27 να μην υπάρχει ούτε μια μονάδα μη αδειοδοτημένη. Προσωπικά έχω την άποψη ότι το νέο πλαίσιο δεν εξυπηρετεί τον σκοπό του, συνεπώς η άποψή μας είναι ότι απαιτείται επανεξέταση του πλαισίου αδειοδοτήσεων. Ζητούμε την απλοποίηση του πλαισίου

χωρίς να θυματοποιείται η ασφάλεια που είναι το πρώτιστο. Είναι ένα πράγμα η ασφάλεια των ξενοδοχειακών μονάδων και άλλο πράγμα η αδειοδότησή τους. Το πρώτο και πιο σημαντικό για εμάς, είναι η ασφάλεια.

Θεωρώ ότι όλες οι μονάδες που λειτουργούν σήμερα είναι απόλυτα ασφαλείς, παρά το γεγονός ότι ενδεχομένως να μην έχουν αδειοδοτηθεί για τυπικούς λόγους. Εμείς εισηγούμεστε να δημιουργηθεί ένας φορέας τύπου one stop shop που να ασχολείται αποκλειστικά με τις αδειοδοτήσεις των ξενοδοχείων, ούτως ώστε οι διαδικασίες να είναι αποτελεσματικές.

Στα 25,5 δισ. ευρώ τα δάνεια προς επιχειρήσεις το 2024

Με εργαλεία των ΕΤΕπ, ΕΑΤ, Ταμείου Ανάκαμψης το 24% των χορηγήσεων

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Προθυμία των τραπεζών να χορηγήσουν δάνεια διαπιστώνεται από τις μικρομεσασίες επιχειρήσεων στη χώρα μας κατά το 2024, με βάση την έρευνα SAFE που πραγματοποιείται από την ΕΚΤ, τα στοιχεία της οποίας ανατρέπουν τη γενικευμένη πεποίθηση ότι οι τράπεζες κρατούν κλειστή την κάνουλα της ρευστότητας.

Την ίδια στιγμή, οι επιχειρήσεις αναφέρουν μειωμένες ανάγκες για χρηματοδότηση, και βασικότερος λόγος σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας είναι η επάρκεια κεφαλαίων που με βάση τα στοιχεία του 2024 ανήλθε στο υψηλότερο επίπεδο (42%) που έχει καταγραφεί από το 2010, όταν το αντίστοιχο ποσοστό ήταν στο 52%. Από τις επιχειρήσεις που έχουν ζητήσει δάνειο από τις τράπεζες με βάση την τελευταία καταγραφή για το δ' τρίμηνο του 2024, το ποσοστό των αιτημάτων που απορρίφθηκε μειώθηκε στο 7% (από 12% τα προηγούμενα τρίμηνα του 2024), ενώ αυξημένο στο 52% (από 40%) ήταν το ποσοστό των επιχειρήσεων που δήλωσαν ότι το αίτημά τους ικανοποιήθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος.

Αποτέλεσμα των τάσεων αυτών ήταν ο δείκτης για το κενό χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη χώρα μας να περάσει σε αρνητικό έδαφος και συγκεκριμένα στο -3% σε αντίθεση με τις αντίστοιχες τάσεις στην Ευρωζώνη όπου οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στην έρευνα SAFE της ΕΚΤ



Τα στοιχεία της έρευνας SAFE που πραγματοποιείται από την ΕΚΤ ανατρέπουν τη γενικευμένη πεποίθηση ότι οι τράπεζες κρατούν κλειστή την κάνουλα της ρευστότητας.

απάντησαν ότι η διαθεσιμότητα τραπεζικών δανείων σημείωσε υποχώρηση λόγω της υποτονικής προθυμίας των τραπεζών να χορηγήσουν πιστώσεις, οδηγώντας σε μικρή διεύρυνση στο +1% του αντίστοιχου δείκτη. Όπως παρατηρεί η ΤτΕ σε ό,τι αφορά τους όρους και τις προϋποθέσεις χορήγησης δανείων, τόσο στην Ελλάδα όσο και συνολικά στη Ζώνη του Ευρώ, τα αποτελέσματα της έρευνας αντανακλούν την αποτελεσματικότητα της μείωσης των επιτοκίων πολιτικής της ΕΚΤ, καθώς το δ' τρίμηνο του 2024 η

πλειονότητα των επιχειρήσεων αναφέρει μείωση των τραπεζικών επιτοκίων.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση διευκολύνθηκε από την ενεργοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων, δηλαδή μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας και του Ταμείου Ανάκαμψης, που συνεισέφεραν το 24% των συνολικών χορηγήσεων προς επιχειρήσεις ύψους 25,5 δισ. ευρώ. Όπως εκτιμά η ΤτΕ στην ετήσια έκθεση διοικητική, οι προοπτικές για την εξέλιξη της τραπεζικής χρηματοδό-

τησης το 2025 προδιαγράφονται θετικές, καθώς αναμένεται η μείωση των επιτοκίων που θα ενισχύσει τη ζήτηση για δάνεια εκ μέρους των επιχειρήσεων και η επιτάχυνση των έργων του ΤΑΑ.

Συγκεκριμένα, το 2024 μέσω των χρηματοδοτικών εργαλείων της ΕΤΕπ και της ΕΑΤ οι επιχειρήσεις και οι ελεύθεροι επαγγελματίες έλαβαν δάνεια ύψους 3,7 δισ. ευρώ, περισσότερα κατά 1,7 δισ. ευρώ σε σχέση με το 2023, με συνέπεια το μερίδιο των τραπεζικών δανείων που συνδέεται με τα συγκεκριμένα χρηματοδοτικά εργαλεία να αυξηθεί στο 14% από 11% το 2023.

Η πλειονότητα των χρηματοδοτικών πόρων, δηλαδή τα τρία τέταρτα περίπου, κατευθύνθηκε προς επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους.

Επιπλέον, το 2024 από το δανειακό σκέλος του ΤΑΑ εκταμιεύθηκαν επιχειρηματικά δάνεια ύψους 2,6 δισ. ευρώ, εκ των οποίων το 1,5 δισ. ευρώ είναι κεφάλαια του Μηχανισμού και τα υπόλοιπα τραπεζικά δάνεια. Όπως παρατηρεί η ΤτΕ, οι εκταμιεύσεις δανείων προς τους τελικούς δικαιούχους επιταχύνθηκαν το 2024, εξέλιξη που είναι αναμενόμενη καθώς τα δάνεια του Μηχανισμού είναι επενδυτικά και άρα ως επί το πλείστον τμηματικών εκταμιεύσεων. Ως συνέπεια οι σωρευτικές εκταμιεύσεις δανείων στο τέλος του 2024 ανήλθαν στο 40% της αξίας των συμβάσεων έναντι 22% στο τέλος του 2023.

Μεγάλες ανατιμήσεις και τον Μάρτιο στις τιμές των τροφίμων

Σε 2,4% διαμορφώθηκε ο πληθωρισμός τον Μάρτιο, με αρνητική έκπληξη τον πληθωρισμό των τροφίμων, ο οποίος διαμορφώθηκε σε 2,2%. Σε μηνιαία βάση, εξάλλου, ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 1,4%, με τον υποδείκτη των τροφίμων και μη αλκοολούχων ποτών να ενισχύεται τον Μάρτιο του 2025 σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2025 κατά 0,9%. Έτσι, μπορεί τον Μάρτιο του 2025 η τιμή του ελαιολάδου να εμφανίζεται μειωμένη κατά 23,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, όμως οι τιμές σε σειρά άλλων τροφίμων είναι σημαντικά αυξημένες. Αυξήσεις καταγράφηκαν στα ακόλουθα είδη διατροφής: 4,9% στα κρέατα, 5,7% στα άλλα προϊόντα αρτοποιίας και ζαχαροπλαστικής, 7,3% στα φρέσκα ψάρια, 9,7% στα άλλα βρώσιμα έλαια, 6,7% στα φρούτα, 4,1% στα λαχανικά, 6% σε ζάχαρη - σοκολάτες, 8,5% σε καφέ, 6% στους χυμούς.

Κατά 10,5% αυξήθηκαν σε ετήσια βάση τα ενοίκια των κατοικιών, κατά 10,4% η τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος, κατά 54,5% η τιμή του φυσικού αερίου, κατά 10,8% οι τιμές των ξενοδοχείων, κατά 5,7% οι τιμές των υπηρεσιών εστίασης, κατά 7% τα ασφαλιστρα υγείας, κατά 5,6% τα ασφαλιστρα οχημάτων.

Αλλωστε, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, οι αυξήσεις τιμών σε φυσικό αέριο, ξενοδοχεία, ενοίκια κατοικιών, ηλεκτρικό ρεύμα και άλλα βρώσιμα έλαια ήταν οι μεγαλύτερες σε ετήσια βάση. Από την άλλη, οι πέντε μεγαλύτερες ετήσιες μειώσεις τιμών ήταν στο ελαιόλαδο, στον εξοπλισμό επεξεργασίας ήχου και εικόνας (-12%),

στο πετρέλαιο θέρμανσης (-8,8%), στα καύσιμα - λιπαντικά (-6,7%) και στα μεταχειρισμένα αυτοκίνητα (-4%).

Σε μηνιαία βάση, τον Μάρτιο του 2025 σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2025 καταγράφηκαν μεγάλες αυξήσεις στα αεροπορικά εισιτήρια (14,6%), στα νωπά φρούτα (9,8%), στα ξενοδοχεία (8,1%), σε σάλτσες - καρυκεύμα-



Σε μηνιαία βάση ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 1,4%.

τα (5,8%), στον καφέ (2,7%), στα κρέατα (2,5%).

Μειώσεις σε μηνιαία βάση καταγράφηκαν πολύ μικρές και συγκεκριμένα 0,3% στην ομάδα «Αλκοολούχα ποτά και καπνός», λόγω μείωσης κυρίως των τιμών στα μη σερβιριζόμενα αλκοολούχα ποτά, κατά 0,2% στην ομάδα «Στέγαση», λόγω μείωσης των τιμών στο πετρέλαιο θέρμανσης, και 0,5 στην ομάδα «Υγεία», λόγω μείωσης κυρίως των τιμών στα φαρμακευτικά προϊόντα. Μέρους, πάντως, της μείωσης στην ομάδα «Στέγαση» αντισταθμίστηκε από την αύξηση των τιμών στα ενοίκια κατοικιών και στο φυσικό αέριο.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Σύνδεσμος Εταιρειών Εξαγοράς Πιστώσεων & Διαχειριστριών Εταιρειών Πιστωτικών Διευκολύνσεων

Βάσει της περί του Ορισμού Λειτουργίας Συστήματος ή Μηχανισμού Ανταλλαγής, Συγκέντρωσης και Παροχής Δεδομένων Οδηγίας του 2024 - (Κ.Δ.Π. 243/2024), όλοι οι Διαχειριστές Πιστώσεων υποχρεούνται να παρέχουν στην Artemis Credit Bureau ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τα οικονομικά και δημογραφικά στοιχεία των δανειοληπτών (Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα) των χαρτοφυλακίων που διαχειρίζονται.

Ο Σύνδεσμος Εταιρειών Εξαγοράς Πιστώσεων & Διαχειριστριών Εταιρειών Πιστωτικών Διευκολύνσεων καλεί όλους τους δανειολήπτες να υποβάλουν άμεσα επικαιροποιημένα στοιχεία και πληροφορίες σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Για τον λόγο αυτό έχουν εκδοθεί σχετικές ανακοινώσεις από τους Διαχειριστές Πιστώσεων, με τις οποίες καλούνται οι δανειολήπτες μέχρι τέλος Ιουνίου 2025, όπως:

- Επικοινωνήσουν άμεσα με την εταιρεία που διαχειρίζεται το δάνειό τους μέσω της αντίστοιχης ιστοσελίδας ή τηλεφώνου επικοινωνίας που παρουσιάζονται πιο κάτω και
- Συμπληρώσουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία στο σχετικό έντυπο που βρίσκεται στην κάθε ιστοσελίδα και το αποστείλουν στην ηλεκτρονική διεύθυνση που αναφέρει ο Διαχειριστής Πιστώσεων. Επισημαίνεται ότι οι δανειολήπτες ενδέχεται να κληθούν από τον Διαχειριστή Πιστώσεων να προσκομίσουν συμπληρωματικά δικαιολογητικά.

Για οποιαδήποτε βοήθεια, οι δανειολήπτες μπορούν να επικοινωνούν με τον αρμόδιο Λειτουργό Εξυπηρέτησής τους ή μέσω του κεντρικού τηλεφώνου της ανάλογης εταιρείας ως πιο κάτω.

Η καθυστέρηση ή μη υποβολή των επικαιροποιημένων στοιχείων μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες καταχωρήσεις στο Τραπεζικό Πληροφοριακό Σύστημα Artemis Credit Bureau, επηρεάζοντας αρνητικά τη σφαιρική πιστοληπτική εικόνα των δανειοληπτών.

Οι σχετικές ιστοσελίδες και τα τηλέφωνα επικοινωνίας των Διαχειριστών Πιστώσεων φαίνονται πιο κάτω:

Όνομα Διαχειριστή Πιστώσεων	Ιστοσελίδα	Τηλέφωνο Επικοινωνίας
B2KAPITAL CYPRUS LTD	www.b2kapital.com.cy	25259620
CAC CORAL LIMITED	www.caccoral.com.cy	22275560
DOVALUE CYPRUS LIMITED	www.dovalue.cy/for-debtors	22696300
GORDIAN SERVICING LIMITED	www.gordianservicing.com	80004321
SKY CAC LIMITED	www.dovalue.cy/for-debtors	22696300
THEMIS PORTFOLIO MANAGEMENT LIMITED	www.themisportfoliomanagement.com	22816816
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΛΙΜΙΤΕΔ	www.kedipes.com.cy	22744800

*Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων διέπεται από την Πολιτική Ιδιωτικότητας & Απορρήτου της κάθε εταιρείας και συνιστάται η ανάγνωσή της στις σχετικές ιστοσελίδες των Διαχειριστών Πιστώσεων.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΜΥΣΤΙΚΑ ΠΙΟ ΒΑΘΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

MAT NTILION

ΑΙΝΤΑ ΦΟΛΚ

ΧΟΥΑΝ ΠΑΜΠΛΟ ΟΥΡΕΓΚΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΗ ΚΑΡΔΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 21:00

HAUNTED HEART/ ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΗ ΚΑΡΔΙΑ

ΘΡΙΛΕΡ

Όταν η Άλεξ αρχίζει να εργάζεται σε ένα εστιατόριο, ερωτεύεται τον αινιγματικό διευθυντή. Αργά αλλά σταθερά, η σχέση της μαζί του εξελίσσεται σε μια οδυνηρή ιστορία επιβίωσης.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet cytavision MOVIES MESIMVRIA

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

ΑΝΑΛΥΣΗ

Διαφορές και ομοιότητες μεταξύ Ντόναλντ Τραμπ και Λιζ Τρας

Του ΜΑΡΚ ΛΑΝΤΛΕΡ / THE NEW YORK TIMES

Οι αποδόσεις των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου σημείωσαν άνοδο χθες, καθώς οι επενδυτές πούλησαν μαζικά το αμερικανικό χρέος που συνήθως αντιμετωπίζεται ως ασφαλές καταφύγιο. Στη Βρετανία μια τέτοια παρατεταμένη κατάσταση το 2022 οδήγησε στην πτώση της τότε πρωθυπουργού Λιζ Τρας, που θα μείνει, έτσι, στη μνήμη των Βρετανών για τη βραχύτερη πρωθυπουργική θητεία στην Ιστορία της χώρας.

Οι παραλληλισμοί ανάμεσα στον πρόεδρο Τραμπ και την πρώην πρωθυπουργό της Βρετανίας Λιζ Τρας γίνονται ολοένα και πιο κραυγαλέοι. Η κ. Τρας προκάλεσε αναταραχή στις αγορές το φθινόπωρο του 2022 επειδή είχε προτείνει σαρωτικές φοροαπαλλαγές και μειώσεις φόρων, που σχεδίαζε να χρηματοδοτήσει με εκτεταμένο δανεισμό του κράτους. Η κ.Τρας έχασε τελικά το παιχνίδι και την πρωθυπουργία εξαιτίας της εκτεταμένης ανησυχίας για τον κίνδυνο μιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, επειδή είχαν εκτοξευθεί οι αποδόσεις των ομολόγων του βρετανικού δημοσίου. Και τώρα αρχίζουν να ανεβαίνουν οι αποδόσεις των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου.

Χθες τις ώρες που άρχισαν να τίθενται σε ισχύ οι τελευταίοι δασμοί του προέδρου Τραμπ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων στα κινεζικά προϊόντα που υπερβαίνουν το 100%, η απόδοση των δεκαετών ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου έφθανε στο 4,5%, καταγράφοντας άνοδο από το 3,9% στο οποίο βρισκόταν προ ολίγων ημερών. Η απόδοση του 30ετούς βρέθηκε για λίγο πάνω από το 5%. Οι αποδόσεις των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου είναι σε γενικές γραμμές σε χαμηλότερα επίπεδα από εκείνα στα οποία βρίσκονταν κατά την ορκωσία του Τραμπ. Αν, όμως, συνεχιστούν οι μαζικές πωλήσεις τους, τότε θα εξαλειφθεί η διαφορά ανάμεσα στην αντίδραση που έχει τώρα η αγορά στους δασμούς του Τραμπ και σε εκείνη που είχε όταν η κ. Τρας ανακοίνωσε φοροαπαλλαγές. Όταν ανακοίνωσε τους δασμούς ο Αμερικανός πρόεδρος, αρχικά οι αποδόσεις των αμερικανικών ομολόγων υποχώρησαν, μολοντί την ίδια στιγμή το χρηματιστήριο κατέγραφε απώλειες και

το δολάριο αποδυναμωνόταν.

Η αντίδραση αυτή αντανάκλωσε τις προσδοκίες για επιβράδυνση της ανάπτυξης, αλλά ταυτοχρόνως υπενθύμιζε την παραδοσιακή ιδιότητα της αμερικανικής αγοράς ομολόγων του δημοσίου που αποτελούν ασφαλή καταφύγια για τους επενδυτές σε περιόδους κρίσης. Τώρα ορισμένοι οικονομικοί αναλυτές εκτιμούν πως αυτό το ασφαλές καταφύγιο για τους επενδυτές ίσως αρχίσει να παραπαίει. Σε ακραία περίπτωση, κάτι τέτοιο θα εντείνει την πίεση στη Federal Reserve για να παρέμβει. Να κάνει δηλαδή ακριβώς αυτό που έκανε η Τράπεζα της



Η εκτόξευση των αποδόσεων των ομολόγων του βρετανικού δημοσίου οδήγησε στην πτώση της πρωθυπουργού της Βρετανίας Λιζ Τρας το 2022.

Χθες οι επενδυτές πούλησαν μαζικά το αμερικανικό χρέος, που συνήθως αντιμετωπίζεται ως ασφαλές καταφύγιο.

Αγγλίας το 2022 προκειμένου να θαρακίσει τη βρετανική αγορά ομολόγων. Στη Βρετανία τα δραματικά αυτά γεγονότα εξώθησαν την κ. Τρας σε ανάκληση των φοροαπαλλαγών και έτσι υποχώρησε η αναταραχή στην αγορά. Καταστράφηκε, όμως, η αξιοπιστία της κ. Τρας, που εξωθήθηκε σε παραιτήση έπειτα από 44 ημέρες στον πρωθυπουργικό θώκο. Ο κ. Τραμπ, αντιθέτως, δεν έχει δείξει κανένα σημάδι πως σχεδιάζει να ανακαλέσει τους δασμούς και μέχρι στιγμής δεν φαίνεται να διαθέτει κανείς τους πολιτικούς μοχλούς για να τον εξαναγκάσει να το κάνει.

Αμερικανοί ερευνητές ζητούν άσυλο σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια

Βροχή αιτήσεων στο Aix Marseille για το πρόγραμμα «Safe Place for Science»

Λίγες ώρες αφού άνοιξε το νέο του πρόγραμμα για Αμερικανούς ερευνητές, με τίτλο «Safe Place for Science» (Ασφαλές μέρος για την επιστήμη), ως αντίδραση στις πολιτικές της κυβέρνησης Τραμπ, το Πανεπιστήμιο Aix Marseille University στη Γαλλία έλαβε την πρώτη του αίτηση.

Εκτοτε το πανεπιστήμιο, γνωστό για τα επιστημονικά του προγράμματα, λαμβάνει πάνω από δέκα αιτήσεις την ημέρα από αιτούντες «επιστημονικό άσυλο», όπως τους θεωρεί. Κι άλλα πανεπιστήμια στη Γαλλία και στην Ευρώπη έσπευσαν να σώσουν τους Αμερικανούς πανεπιστημιακούς, οι οποίοι τρέπονται σε φυγή λόγω των δραστικών περικοπών σε θέσεις εργασίας και προγράμματα από την κυβέρνηση Τραμπ, καθώς και εξαιτίας επιθέσεων σε ολόκληρα πεδία έρευνας, σημειώνουν οι New York Times.

Δεν διακυβεύονται μόνο μεμονωμένες θέσεις εργασίας, αλλά και ολόκληρος ο θεσμός της ελεύθερης επιστημονικής έρευνας, λένε πρυτάνεις πανεπιστημίων. Επίσης σπεύδουν να καλύψουν τεράστιες «τρύπες» που προκάλεσαν οι περικοπές στη συλλογική έρευνα, ιδίως στους τομείς που στόχευσε η κυβέρνηση Τραμπ, όπως η κλιματική αλλαγή, η δημόσια υγεία, η περιβαλλοντική έρευνα, το φύλο και η διαφορετικότητα.

Αν αυτό το κίνημα γίνει τάση, ίσως αντιστραφεί ένα μακροχρόνιο brain drain, το οποίο επί πολλές γενιές έσπρωχνε επιστήμονες στις ΗΠΑ. Ενώ οι αλλαγές στις ΗΠΑ προσφέρουν μια ευκαιρία για ενίσχυση των ευρωπαϊκών ερευνητικών κέντρων, οι περισσότεροι ακαδημαϊκοί λένε ότι το άμεσο κίνητρό τους δεν είναι ο ανταγωνισμός. «Αυτό το πρόγραμμα συνδέεται τελικά με την αγανάκτηση, διακηρύσσει ότι αυτό που συμβαίνει στις ΗΠΑ δεν είναι φυσιολογικό», δήλωσε ο Ερίκ Μπέρτον, πρόεδρος του Aix Marseille University, το οποίο δρομολόγησε 15 εκατ. ευρώ για 15 θέσεις τριετίας.

Η κυβέρνηση Τραμπ περικόπτει θέσεις και «παγώνει» επιστημονικά κονδύλια, στο πλαίσιο των ευρύτερων μέτρων περικοπής εξόδων. Το Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας, το μεγαλύτερο ταμείο βιοϊατρικής έρευνας στον κόσμο, απέλυσε 1.200 εργαζομένους και «πάγωσε» τις



Η κυβέρνηση Τραμπ περικόπτει θέσεις και «παγώνει» επιστημονικά κονδύλια, στο πλαίσιο των ευρύτερων μέτρων περικοπής εξόδων. Δεν διακυβεύονται μόνο μεμονωμένες θέσεις εργασίας, αλλά και ολόκληρος ο θεσμός της ελεύθερης επιστημονικής έρευνας, τονίζουν πρυτάνεις πανεπιστημίων.

Αν αυτό το κίνημα γίνει τάση, ίσως αντιστραφεί ένα μακροχρόνιο brain drain από την Ευρώπη προς τις Ηνωμένες Πολιτείες.

διαδικασίες αξιολόγησης επιδοτήσεων, ουσιαστικά κόβοντας την κρατική στήριξη σε ερευνητικά έργα και εργαστήρια των ΗΠΑ. Εγιναν απολύσεις και στην Εθνική Υπηρεσία Ωκεανών και Ατμόσφαιρας (NOAA), στο Εθνικό Ιδρυμα Επιστήμης (NSF), στην αμερικανική γεωλογική έρευνα (USGS) και στα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (CDC).

Εκτός αυτού, ορισμένες αμερικανικές υπηρεσίες αφαιρέσαν από τις ιστοσελίδες τους και από τις αιτήσεις επικορηγώσεων όρους που θεωρούνται απαράδεκτοι για την κυβέρνη-

ση Τραμπ, όπως «κλιματική αλλαγή», «διαφορετικότητα» και «φύλο».

«Αυτό που βλέπουμε σήμερα είναι στην πραγματικότητα λογοκρισία, λογοκρισία θεμελιωδών αξιών», δήλωσε η δρ Γιοσμίν Μπελκάντ, πρόεδρος του Ινστιτούτου Παστέρ στο Παρίσι, η οποία μετακόμισε πέρυσι στη Γαλλία έπειτα από 30 χρόνια στις ΗΠΑ, όπου ηγήθηκε του Κέντρου Ανοσολογίας του NIH.

Ο Φίλιπ Μπατίστ, ο Γάλλος υπουργός Ανώτερης Εκπαίδευσης και Ερευνας, ο οποίος ήταν παλαιότερα επικεφαλής του Γαλλικού Εθνικού Κέντρου Ερευνών Διαστήματος, περιέγραψε τις αποφάσεις της κυβέρνησης Τραμπ ως «συλλογική τρέλα» που απαιτεί γρήγορη και ισχυρή απάντηση από ολόκληρο τον κόσμο.

Συνεργάζεται με τους προέδρους γαλλικών πανεπιστημίων, ώστε να δημιουργήσουν ένα κυβερνητικό πρόγραμμα. Επίσης ασκεί πίεση για μια πανευρωπαϊκή απάντηση, συμπεριλαμβανομένης μιας επιστολής

με την υπογραφή υπουργών από 11 ευρωπαϊκές χώρες, η οποία απαιτεί συντονισμένη προσπάθεια και χρηματοδότηση από την Κομισιόν σε νεοφυείς επιχειρήσεις, έρευνα και καινοτομία.

Τουλάχιστον 350 επιστήμονες υπέγραψαν το αίτημα που δημοσιεύθηκε τον περασμένο μήνα στη γαλλική εφημερίδα Le Monde, καλώντας αντίστοιχα την Κομισιόν να δημιουργήσει ένα ταμείο έκτακτης ανάγκης 750 εκατ. ευρώ για την εξυπηρέτηση πανεπιστημιακών που δουλεύουν στις ΗΠΑ.

Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δήλωσε ότι προγραμματίζεται σχετική συνεδρίαση, ώστε να βρεθεί η πιο αποδοτική απάντηση.

Η δρ Μπελκάντ είπε: «Θα μπορούσαμε να χάσουμε μια γενιά επιστήμης, μια γενιά επιστημόνων, κάτι από το οποίο δεν μπορούμε να ανακάμψουμε. Είναι καθήκον μας συλλογικά να διασφαλίσουμε ότι η επιστήμη εν συνόλω προστατεύεται».

Επιχειρήσεις στις ΗΠΑ εξετάζουν το ενδεχόμενο να μηνύσουν τον Αμερικανό πρόεδρο

Ανέναντι στο «τσουνάμι» των δασμών που ανακοίνωσε ο Ντόναλντ Τραμπ, οι χώρες ανά τον πλανήτη αλλά και οι εταιρείες εντός και εκτός συνόρων των ΗΠΑ υιοθετούν διάφορες στρατηγικές και γραμμές άμυνας. Κοινός τόπος η αβεβαιότητα για την επόμενη ημέρα, ακόμη και για τους κολοσσούς που έσπευσαν να στηρίξουν τον νέο Αμερικανό πρόεδρο μετά την εκλογή του και βλέπουν πλέον τις μετοχές τους να κατακρημνίζονται. Ανάμεσά τους οι Apple, Amazon, Google, Meta, Uber, Goldman Sachs, Tesla και Oracle που δώρισαν από τουλάχιστον 1 εκατ. δολ. στην τελετή ορκωμοσίας του Τραμπ και είδαν τις μετοχές τους να βυθίζονται από 21% έως 28% μετά τον εμπορικό πόλεμο της 2ας Απριλίου.

Η αυτοκινητοβιομηχανία Tesla πόνταρε περισσότερα στη νέα εποχή Τραμπ και κάνει πολύ περισσότερα. Ο διευθύνων σύμβουλος της Tesla Ελον Μασκ δώρισε τουλάχιστον 260 εκατ. δολ. για να επαναφέρει τον Τραμπ στον Λευκό Οίκο, αλλά είδε τις μετοχές της εταιρείας του να καταρρέουν κατά 48% από τα μέσα

Δεκεμβρίου, με φόντο όχι μόνο τους φόβους για τους δασμούς και την ύφεση, αλλά και τις αντιδράσεις για τη συμμετοχή του στις προσπάθειες μείωσης του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού. «Εγκλωβισμένες» αισθάνονται και οι εταιρείες που έσπευσαν να υποσχεθούν καινούργια εργοστάσια στις ΗΠΑ στη «νέα εποχή Τραμπ». Από τα εργοστάσια αυτοκινήτων μέχρι τα κυτάρια αλουμινίου, ο Αμερικανός πρόεδρος θέλει να επαναφέρει την παραγωγή στις ΗΠΑ διεξάγοντας τον μεγαλύτερο εμπορικό πόλεμο

Θα ισχυριστούν ότι χρησιμοποίησε ανάρμωστα ένα νόμο της δεκαετίας του 1970 για να επιβάλει τους δασμούς.

από τη δεκαετία του 1930, στελέχη επιχειρήσεων ωστόσο προειδοποιούν ότι η αβεβαιότητα καθιστά ριψοκίνδυνη την επένδυση δισ. δολαρίων στην κατασκευή νέων εγκαταστάσεων. Το λεγό-



Η Κίνα «έδειξε έλλειψη σεβασμού στις διεθνείς αγορές», ανέφερε ο Ντόναλντ Τραμπ και εξέφρασε την ελπίδα ότι «στο εγγύς μέλλον θα συνειδητοποιήσει πως δεν είναι πλέον ανεκτό να γδέρνει τις ΗΠΑ και άλλες χώρες». Το περασμένο έτος οι ΗΠΑ εισήγαγαν κινεζικά προϊόντα αξίας 438,9 δισ. δολ., ενώ η αξία των εξαγωγών αμερικανικών προϊόντων στην Κίνα ήταν μόλις 143,5 δισ. δολάρια.

μενο «reshoring» ήταν κορυφαία προτεραιότητα για τον Τραμπ, με εταιρείες όπως η Apple, η Diageo και η Johnson & Johnson να σπεύδουν να ανακοινώσουν επενδύσεις ύψους 1,9 τρις. δολ.

στις ΗΠΑ μετά την εκλογή του. Το πλάνο ωστόσο αποδεικνύεται εξαιρετικά δύσκολο.

Η αναζήτηση ακινήτων, ο σχεδιασμός και η κατασκευή ενός εργοστασίου, μαζί με τις αιτή-

σεις αδειών και την παραγγελία ρομπότ και άλλου κατασκευαστικού εξοπλισμού σημαίνει ότι θα χρειαστούν χρόνια για να ολοκληρωθούν τα εργοστάσια και πολλά είναι απίθανο να ολοκληρωθούν πριν λήξει η δεύτερη θητεία του Τραμπ. Την ίδια στιγμή πολλές είναι οι επιχειρήσεις που εξετάζουν μια επικίνδυνη στρατηγική για την καταπολέμηση των δασμών: να μηνύσουν τον πρόεδρο Τραμπ. Το Εμπορικό Επιμελητήριο και άλλοι κορυφαίοι βιομηχανικοί όμιλοι σκέφτονται εάν θα υποβάλουν μήνυση, γράφει η WSJ. Αναλυτές προειδοποιούν ότι η κριτική εναντίον του προέδρου θα μπορούσε να προκαλέσει πλήγμα – και να τον κάνει να αυστηροποιήσει την αμφιλεγόμενη δασμολογική στρατηγική του.

Η μήνυση θα προκαλούσε ακόμη πιο σκληρή απάντηση, προεξοφλούν. Η αγωγή θα ισχυριζόταν ότι ο πρόεδρος χρησιμοποίησε ανάρμωστα ένα νόμο της δεκαετίας του 1970, τον Διεθνή Νόμο Εκτακτών Οικονομικών Εξουσιών, για να επιβάλει μεγάλο μέρος του δασμολογικού καθεστώτος του.

«Οι δικηγόροι φαίνεται να συμφωνούν ότι αυτό είναι παράνομο», λέει ο διευθύνων σύμβουλος του Consumer Technology Association, Γκάρι Σαπίρο. «Θα υπαρξουν αγωγές. Και το Κογκρέσο θα αναγκαστεί να δράσει», είπε.

Μια αγωγή κατά των καθολικών δασμών θα μπορούσε επίσης να υποστηρίξει ότι οι χρόνιες εμπορικές ανισορροπίες που ανέφερε ο Τραμπ για να δικαιολογήσει τις ενέργειές του δεν χαρακτηρίζονται «ασυνήθιστη και έκτακτη» απειλή, όπως απαιτεί το καταστατικό. Οι δασμοί θα μπορούσαν επίσης να είναι ευάλωτοι στο ίδιο νομικό δόγμα στο οποίο βασίστηκε το Ανώτατο Δικαστήριο για να καταρρίψει το σχέδιο ελάφρυνσης του φοιτητικού χρέους της κυβέρνησης Μπάιντεν και τους κανόνες εμβολίου ή δοκιμών COVID για μεγάλους ιδιωτικούς εργοδότες. Γνωστό ως δόγμα των μεγάλων ερωτημάτων, εξετάζει με σκεπτικισμό εκτελεστικές ενέργειες τεράστιας οικονομικής και πολιτικής σημασίας, που δεν είναι σαφώς εγκεκριμένες από το Κογκρέσο.

Τρίτο χειρότερο έτος της τελευταίας 15ετίας για την αγορά τέχνης το 2024

Βυθίστηκε 12%, ενώ είχε απώλειες 4% και το 2023 – Οι νέες τάσεις και προκλήσεις

Η αγορά τέχνης και συλλεκτικών αντικών συρρικνώθηκε για δεύτερη συνεχή χρονιά, καταγράφοντας πτώση 12% το 2024 στα 57,5 δισ. δολ., σύμφωνα με την ετήσια έκθεση Art Market της Art Basel και της UBS. Μάλιστα η υποχώρηση αυτή είναι η τρίτη μεγαλύτερη της παγκόσμιας αγοράς τέχνης τα τελευταία 15 χρόνια, σύμφωνα με την έκθεση, καθώς ξεπεράστηκε μόνο τη χρονιά της παγκόσμιας ύφεσης του 2009 (βουτιά 36%) και της πανδημίας του 2020 (μείωση 22%), ενώ είναι στα ίδια επίπεδα με την πτώση 12% που καταγράφηκε το 2012.

«Ήταν συνολικά μια χρονιά προκλήσεων», δήλωσε η Clare McAndrew, της εταιρείας ερευνών Arts Economics που συνέταξε την έκθεση. Οι πωλήσεις μειώθηκαν σχεδόν σε κάθε περιοχή, με την Κίνα να επηρεάζεται περισσότερο, σημειώνοντας μείωση 33%. Οι πωλήσεις στις ΗΠΑ, τη μεγαλύτερη αγορά τέχνης στον κόσμο, μειώθηκαν κατά 9%, ενώ υποχώρησαν κατά 10% τόσο στη Γαλλία όσο και στην Ιταλία και κατά 15% στη Νότια Κορέα. «Παρά τις προκλήσεις που σχετίζονται με το Brexit», σημειώνει η έκθεση, η αγορά στο Ηνωμένο Βασίλειο συρρικνώθηκε με πιο ήπιο ποσοστό (5%) και συνεχίζει να είναι η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά τέχνης στον κόσμο.

Όπως αναφέρεται στην έκθεση, η περυσινή συρρίκνωση ήρθε ως συνέχεια του 2023, όταν οι συνολικές πωλήσεις είχαν μειωθεί κατά 4% με τις υψηλότερες τιμές να επηρεάζονται περισσότερο, λόγω «των συνεχιζόμενων γεωπολιτικών εντάσεων, των οικονομικών πιέσεων και της μεταβαλλόμενης αγοραστικής συμπεριφοράς».

Ο άλλοτε ακμάζων τομέας της σύγχρονης τέχνης υπέστη μεγαλύτερη πτώση, καθώς οι πωλήσεις σε δημοπρασίες μειώθηκαν κατά 36%, στο 1,4 δισ. δολάρια, το χαμηλότερο επίπεδο από το 2018. Η McAndrew επισημαίνει την τάση επιστροφής σε πιο καταξιωμένα ονόματα με μια αυξανόμενη αποστροφή των αγοραστών προς το ρίσκο. «Αρκετοί έμποροι τέχνης κάνουν λόγο για έλλειψη περιέργειας των πελατών», είπε. «Εκεί που γίνονταν



Ο άλλοτε ακμάζων τομέας της σύγχρονης τέχνης υπέστη μεγαλύτερο πλήγμα, καθώς οι πωλήσεις σε δημοπρασίες μειώθηκαν κατά 36%, στο 1,4 δισ. δολάρια, το χαμηλότερο επίπεδο από το 2018.

Οι αγοραστές επιστρέφουν σε πιο καταξιωμένα ονόματα, ενώ φαίνεται να αποστρέφονται το ρίσκο.

μάχη ανάμεσα σε συλλέκτες για έργα στα στούντιο των καλλιτεχνών, τώρα όλοι θέλουν να αγοράσουν κάποιον που έχουν ήδη ακουστά. Η όρεξη για το άγνωστο δεν υπάρχει πια». Η έκθεση σημειώνει ότι οι γκαλερί βασίζονται περισσότερο στους τρεις καλλιτέχνες τους με τις μεγαλύτερες πωλήσεις λόγω των «πιο επιλεκτικών αγορών από τους συλλέκτες».

Ωστόσο, παρότι η αξία των πωλήσεων είναι μειωμένη, ο όγκος των συναλλαγών αυξήθηκε κατά 3%, αντανakλώντας τη μεγαλύτερη δραστηριότητα σε χαμηλότερο εύρος τιμών, στα

έργα αξίας κάτω των 50.000 δολαρίων. Σύμφωνα με την έκθεση, οι οικοί δημοπρασιών πούλησαν πέρυσι 20% λιγότερο σε αξία αλλά 4% λιγότερο σε όγκο. Παρόμοια τάση παρατηρήθηκε και στον τομέα των γκαλερί. Ως εκ τούτου, φαίνεται ότι δημιουργείται ένα πιο ισορροπημένο και «δημοκρατικό» περιβάλλον στην αγορά τέχνης: συμφωνίες με μικρότερους τζίρους, κάτω των 250.000 δολαρίων, σημείωσαν τη μεγαλύτερη αύξηση πωλήσεων της τάξης του 17%, ενώ εκείνες με τζίρο άνω των 10 εκατ. δολ. κατέγραψαν μείωση 9%.

Αυτά τα κέρδη ωστόσο υπονομεύονται από την κατακόρυφη πτώση της κερδοφορίας στο ανώτερο κομμάτι της αγοράς έργων τέχνης και αντικών, την ώρα που οι τιμές για όλες σχεδόν τις δραστηριότητες του κλάδου, από τις μεταφορές μέχρι τα ενοίκια, έχουν αυξηθεί.

Αλλά θετικά στοιχεία που προκύπτουν από την έκθεση, είναι οι αυξημένες πωλήσεις

έργων γυναικών καλλιτεχνών στην πρωτογενή αγορά, οι οποίες σημείωσαν άνοδο 3% σε ετήσια βάση.

Σκεπτόμενος το μέλλον της αγοράς τέχνης, ένας έμπορος σχολιάζει στην έκθεση τα εξής: «Οι νέοι συλλέκτες δεν αγοράζουν πλέον πίνακες ζωγραφικής. Με το σκάσιμο της φούσκας της σύγχρονης τέχνης, υπάρχει μεγάλη εξάρτηση από τους παλαιότερους συλλέκτες που προτιμούν τη μοντέρνα και μεταπολεμική τέχνη... (αλλά) πολλοί από αυτούς τους συλλέκτες είναι ηλικίας 60 και 70 ετών, οπότε ανησυχώ για το πώς θα είναι η καλλιτεχνική σκηνή σε 10 χρόνια από τώρα. Από την άλλη πλευρά, γνωρίζουμε ότι υπάρχει ένα υψηλό ποσοστό εύπορων ανθρώπων που δεν έχουν καμία εμπειρία στην αγορά τέχνης και η πρόκληση για τους εμπόρους είναι πώς να τους προσεγγίσουν, αντί να επικεντρωθούν στους υπάρχοντες συλλέκτες τέχνης».

Χωρίς κανόνες η τεχνητή νοημοσύνη στις ΗΠΑ

Επί πενήντου δύο χρόνια οι επικεφαλής των εταιρειών τεχνολογίας που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης (AI) είχαν ένα ασυνήθιστο αίτημα: ήθελαν κανόνες από την αμερικανική κυβέρνηση. Τα στελέχη αυτά προειδοποιούσαν ότι η παραγωγική AI, η οποία φτιάχνει κείμενα και εικόνες που μιμούνται ανθρώπινα δημιουργήματα, θα μπορούσε να προκαλέσει προβλήματα στην εθνική ασφάλεια και στις εκλογές και σε βάθος χρόνου να εξαφανίσει εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Η AI θα μπορούσε να πάρει «αρκετά στραβά», είχε πει ενώπιον του αμερικανικού Κογκρέσου ο Σαμ Αλτμαν, διευθύνων σύμβουλος της OpenAI. «Θέλουμε να συνεργαστούμε με την κυβέρνηση, ώστε να το αποτρέψουμε αυτό».

Ωστόσο, μέσα την ανάδειξη του Ντόναλντ Τραμπ στις αμερικανικές εκλογές, παράγοντες και επικεφαλής του τεχνολογικού τομέα ζητούν από την αμερικανική κυβέρνηση να μην «μιπλέκει» στα πόδια τους, σημειώνουν οι New York Times.

Η Meta, η Google, η OpenAI και άλλες εταιρείες ζήτησαν από την κυβέρνηση Τραμπ να αποκαρτί τους κανόνες για την AI και να νομιμοποιήσει τη χρήση υλικού με κατοχυρωμένα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προκειμένου να εκπαιδεύσουν τα τεχνολογικά τους μοντέλα. Επίσης, ζήτησαν τη χρήση ομοσπονδιακών δεδομένων, ώστε να αναπτύξουν την τεχνολογία,



Μετά την ανάδειξη του Ντόναλντ Τραμπ στην προεδρία, παράγοντες και επικεφαλής του τεχνολογικού τομέα ζητούν από την αμερικανική κυβέρνηση να μην «μιπλέκει» στα πόδια τους, σημειώνουν οι New York Times.

Ο Τραμπ φαίνεται να είναι πρόθυμος να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα των τεχνολογικών κολοσσών.

ώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προκειμένου να εκπαιδεύσουν τα τεχνολογικά τους μοντέλα. Επίσης, ζήτησαν τη χρήση ομοσπονδιακών δεδομένων, ώστε να αναπτύξουν την τεχνολογία,

αλλά και ευκολότερη πρόσβαση σε ενεργειακές πηγές για τις ανάγκες τους. Εκτός αυτού, θέλουν φοροαπαλλαγές, επικορηγήσεις και άλλα κίνητρα.

Αυτή τη στροφή στη ρητορική διευκόλυνε ο Τραμπ, ο οποίος έχει δηλώσει ότι η AI είναι το πολυτιμότερο όπλο που έχει η Αμερική για να ξεπεράσει την Κίνα στις προηγμένες τεχνολογίες. Την πρώτη μέρα της ηπείας του υπέγραψε εκτελεστικό διάταγμα για περιορισμό των κανόνων περί δοκιμαστικών ασφαλείας στην AI που χρησιμοποιεί η κυβέρνηση. Δύο ημέρες μετά υπέγραψε νέο διάταγμα, ζητώντας προτάσεις από τον κλάδο για «να διατηρηθεί και να ενισχυθεί η παγκόσμια κυριαρχία της Αμερικής στην AI».

Η κυβέρνηση Τραμπ ενθαρρύνει τόσο τις τεχνολογικές εταιρείες, ώστε «ακόμη και ζητήματα όπως η ασφάλεια και η υπεύθυνη AI έχουν εξαφανιστεί εντελώς από τη λίστα των ανησυχιών τους», δήλωσε η Λόρα Κάρολι, ερευνήτρια Wadhvani AI Center. Πολλοί ειδικοί πολιτικής στην AI ανησυχούν ότι μια τέτοια ανεξέλεγκτη ανάπτυξη θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα, όπως η ταχεία επέκταση της παραπληροφόρησης στην πολιτική και την υγεία.

Αφότου ο Τραμπ κέρδισε τις εκλογές τον Νοέμβριο, οι τεχνολογικές εταιρείες και οι επικεφαλής τους αύξησαν το λόμπινγκ. Η Google, η Meta και η Microsoft δώρισαν η κάθε μία από 1 εκατ. δολάρια στην ορκωμοσία του, όπως έκανε και ο Αλτμαν, αλλά και ο Τιμ Κουκ της Apple. Ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ της Meta διοργάνωσε πάρτι για την ορκωμοσία και συναντήθηκε με τον Τραμπ πολλές φορές. Ο Ελον Μασκ, ο οποίος έχει τη δική του εταιρεία AI, την xAI, βρίσκεται σχεδόν κάθε μέρα στο πλευρό του προέδρου.

Άλλοι συνεχίζουν να προειδοποιούν ότι η τεχνητή νοημοσύνη πρέπει να ρυθμιστεί. Ομάδες προάσπισης ατομικών δικαιωμάτων ζητούν ελέγχους των συστημάτων, ώστε να διασφαλισουν ότι δεν μεροληπτούν στις αποφάσεις στέγασης και απασχόλησης. Καλλιτέχνες και εκδότες ζητούν από τον Λευκό Οίκο να απορρίψει τα επιχειρήματα της τεχνολογικής βιομηχανίας, ότι η μη εξουσιοδοτημένη χρήση πνευματικής ιδιοκτησίας για την εκπαίδευση των εργαζομένων είναι νόμιμη. Και το think tank Center for AI Policy ζητεί ανεξάρτητους ελέγχους των συστημάτων για αδυναμίες εθνικής ασφαλείας.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Θα ξεχάσουν οι επενδυτές τι έχει συμβεί;

Της ΡΕΜΠΕΚΑ ΠΑΤΙΝΣΟΝ*

Μεγαλώνοντας στη Φλόριντα, έζησα τρομερούς τυφώνες που άλλαξαν το σχήμα της Γης, κατέστρεψαν νησιά και δημιούργησαν κανάλια που δεν υπήρχαν πριν. Έτσι ένιωσα τις τελευταίες εβδομάδες ως οικονομολόγος και επενδυτής. Από τότε που ο πρόεδρος Τραμπ ανέλαβε καθήκοντα, τον Ιανουάριο, είδαμε μια καταιγίδα που χτύπησε την περασμένη εβδομάδα, κατά την «ημέρα της απελευθέρωσης». Οι σοκαριστικά μεγάλοι δασμοί τροφοδότησαν τις ανησυχίες των επενδυτών για την οικονομική ανάπτυξη, οδήγησαν σε ακραία αστάθεια της αγοράς και πυροδότησαν μια «ορμή για μετρητά» που προκάλεσε sell off ακόμη και σε παραδοσιακά ασφαλή περιουσιακά στοιχεία, όπως τα αμερικανικά ομόλογα και ο χρυσός. Και ξαφνικά, ο πρόεδρος ανακοίνωσε μια 90ήμερη παύση των περισσότερων δασμών, δημιουργώντας ελπίδες πως η καταιγίδα πέρασε. Όπως συμβαίνει

ρα από τα σύνορα της Αμερικής αντέδρασαν επίσης. Η απόδοση του 30ετούς κρατικού ομολόγου της Βρετανίας εκτινάχθηκε στο υψηλότερο επίπεδο από το 1998. Ακόμη και αν τα επίπεδα των αμερικανικών δασμών καταλήξουν σε χαμηλότερο επίπεδο από ό,τι ήταν πριν από τις 2 Απριλίου, τα ερωτήματα σχετικά με το τι θα ακολουθήσει θα διατηρήσουν την αβεβαιότητα για την ανάπτυξη και τον πληθωρισμό. «Το σοκ στην εμπιστοσύνη θα μπορούσε ενδεχομένως να έχει ακόμη μεγαλύτερη επίδραση στην οικονομία από ό,τι οι ίδιοι οι δασμοί», είπε ο πρόεδρος της Fed της Μινεάπολης, Νιλ Κασκάρι. Και όταν οι άνθρωποι και οι επιχειρήσεις χάνουν την εμπιστοσύνη τους, συνεχίσει, σταματούν να ξοδεύουν και να επενδύουν. Αυτές οι κινήσεις θα μπορούσαν να μειώσουν την εξωτερική ζήτηση για αμερικανικά κρατικά ομόλογα, το θεμέλιο των αμερικανικών οικονομικών.

Η Κίνα είναι στο επίκεντρο, δεδομένου ότι η κεντρική της τράπεζα κατέχει περίπου 760 δισ. δολάρια σε αμερικανικά κρατικά ομόλογα από τον Ιανουάριο και τώρα αντιμετωπίζει δασμολογικό συντελεστή 125% για τα αγαθά της που πηγαίνουν στην Αμερική. Η Αμερική συνεχίζει να απολαμβάνει, βέβαια, πολλά πλεονεκτήματα, που της επιτρέπουν να αντιμετωπίζει τα μακροοικονομικά προβλήματα καλύτερα από πολλούς εταίρους της, όπως οι ευρείες, βαθιές κεφαλαιαγορές και η κουλτούρα επιχειρηματικής καινοτομίας. Ο Τραμπ ελπίζει να το αξιοποιήσει αυτό, με διμερείς εμπορικές συμφωνίες που θα βοηθήσουν τις αμερικανικές εταιρείες. Για τα νοικοκυριά που ελπίζουν να λάβουν δάνειο για ένα καινούργιο αυτοκίνητο ή για τις μικρές επιχειρήσεις που επιθυμούν να αναπτυχθούν, as ελπίσουμε επίσης ότι αυτή η κυβέρνηση θα σκεφτεί ότι μια τόσο απρόβλεπτη πολιτική πορεία μπορεί να προκαλέσει ουσιώδη, διαρκή ζημία και να αλλάξει πορεία πριν επιτρέψει σε μια άλλη καταιγίδα να χτυπήσει.

* Η κ. Ρεμπέκα Πάτινσον είναι οικονομολόγος που έχει διατελέσει σε ανώτερες θέσεις στην JPMorgan Chase και στην Bridgewater Associates. Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα The New York Times.



ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Πέμπτη 24 Απριλίου, 2025 στις 9:00πμ στο κτίριο του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών, γωνία οδού Μιχαήλ Κουτσόφτα 20 & Εσπερίδων (Πάρδος Λεωφ. Κέννεντυ), 2000 Λευκωσία, θα πωληθούν σε Πλειστηριασμό 2 ISUZU Διπλοκάμπινα. Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να επιθεωρήσουν τα οχήματα στο χώρο στάθμευσης του Οργανισμού το πρωί του Πλειστηριασμού μεταξύ 8-9πμ.

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους απευθύνεστε στους Δημοπράτες: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΑΤΔ Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία ΤΗΛ.: 99639733, 22778751

Εως 600 ευρώ είναι το 70% των ενοικίων

Πανελλαδική έρευνα της Focus Bari για τον Σύλλογο Μεσιτών Αθηνών - Αττικής

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

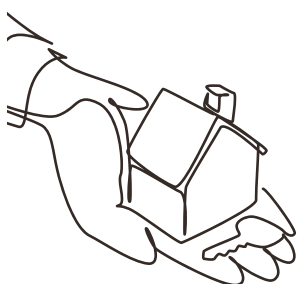
Ολο και περισσότεροι είναι εκείνοι που ενδιαφέρονται να αποκτήσουν ένα ακίνητο, όχι για την κάλυψη των αναγκών τους, αλλά με στόχο την εκμετάλλευση. Παρότι το ύψος ενός μέσου ενοικίου πλησιάζει την αντίστοιχη δόση ενός στεγαστικού δανείου, η δυσκολία πρόσβασης στην αγορά κατοικίας λόγω των υψηλών τιμών πώλησης παραμένει. Αυτά είναι μερικά από τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την πανελλαδική έρευνα που πραγματοποίησε η Focus Bari για λογαριασμό του Συλλόγου Μεσιτών Αθηνών - Αττικής και παρουσιάστηκε χθες στο πλαίσιο συνεδρίου για τις εξελίξεις στην αγορά ακινήτων.

Σύμφωνα με την έρευνα, το 18% των ερωτηθέντων εκδήλωσε ενδιαφέρον για την απόκτηση κατοικίας εντός των επόμενων δύο ετών. Ωστόσο το 50% αυτών έχουν αμειβώς επενδυτικό προσανατολισμό, ενώ οι υπόλοιποι θέλουν να αγοράσουν για ιδία χρήση. Από την έρευνα προκύπτει, επίσης, ότι η μέση δόση ενός στεγαστικού δανείου διαμορφώνεται σήμερα σε 488 ευρώ, ενώ το μέσο μηνιαίο ενοίκιο σε 440 ευρώ.

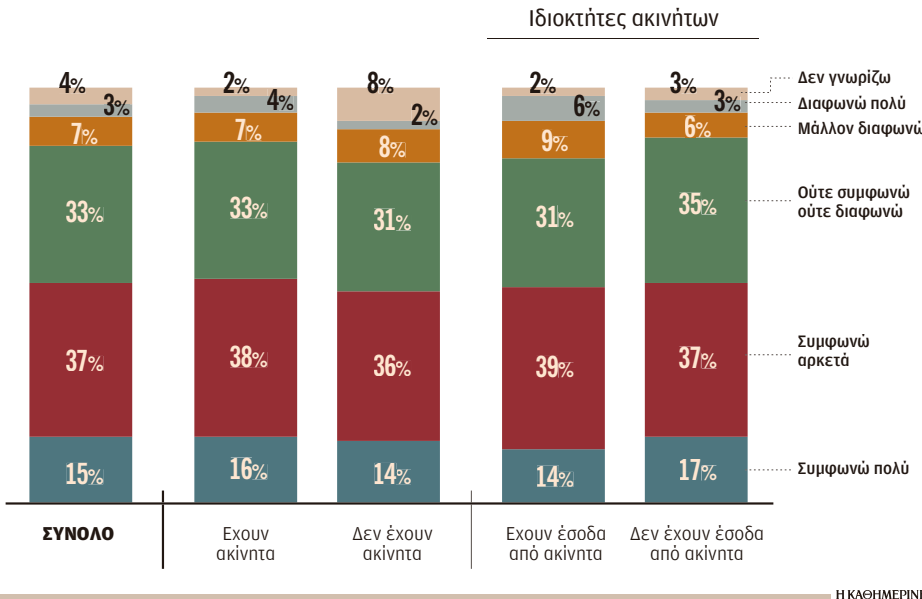
Συγκεκριμένα, το 70% καταβάλλει ενοίκιο έως 600 ευρώ, με το 39% να πληρώνει ποσά από 400 έως 600 ευρώ και το υπόλοιπο 36% από 200 έως 400 ευρώ. Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, οι παράγοντες που αυξάνουν τα ενοίκια, κατά σειρά ιεράρχησης, θεωρούνται ο πληθωρισμός και το υψηλό κόστος διαβίωσης, η βραχυχρόνια μίσθωση, η διαθεσιμότητα ακινήτων, οι ελλείψεις ρυθμίσεις της πολιτείας, οι φορολογικές υποχρεώσεις, το ύψος του μέσου εισοδήματος και η ζήτηση από τους ξένους επενδυτές. Παράλληλα, το 84% του κοινού συμφωνεί (πολύ ή αρκετά) με την άποψη ότι οι τιμές των ενοικίων είναι πολύ υψηλές, σε σχέση με τα εισοδήματα. Ωστόσο μόλις το 22% συμφωνεί με την καθολική απαγόρευση των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Αντιθέτως, το 35% διαφωνεί και το 36% εκφράζει ουδέτερη άποψη (ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί). Με βάση τη σχετική ανάλυση

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

«Τα ακίνητα αποτελούν μία από τις καλύτερες επενδύσεις που μπορεί να κάνει κάποιος»



ΠΗΓΗ: Focus Bari



που περιλαμβάνεται στην έρευνα, «παρατηρείται μια διακριτή μετατόπιση της αντίληψης για το ακίνητο ως επενδυτικό εργαλείο, κυρίως μέσω της εκμετάλλευσής του για μισθώσεις – είτε μακροχρόνιες είτε βραχυχρόνιες. Αυτή η εξέλιξη δεν είναι μόνο αποτέλεσμα επιχειρηματικής νοοτροπίας, αλλά και αντίδραση στις περιορισμένες αποδόσεις άλλων μορφών επένδυσης. Η επένδυση σε ακίνητο αξιολογείται πλέον ως μέσος επικινδυνότητας, αλλά με σημαντικά θετικές προσδοκίες για υπεραξία τα επόμενα χρόνια. Αυτή η στροφή ωστόσο προς τον επενδυτικό χαρακτήρα των ακινήτων έχει φέρει σοβαρές κοινωνικές συνέπειες, με βασικότερη την εκτίναξη του κόστους στέγασης». Σύμφωνα με την έρευνα, το 52% θεωρεί ότι τα ακίνητα αποτελούν μία από τις καλύτερες επενδύσεις που μπορεί να κάνει κάποιος, ενώ σχεδόν έξι στους 10 (58%) εκτιμούν ότι η επένδυση σε ακίνητα που αξιοποιείται μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης, είναι μία καλή επένδυση. Εν τω μεταξύ, ένας στους τρεις ιδιοκτήτες ακινήτων (33%) δηλώνει ότι εισπράττει εισόδημα από την ακίνητη περιουσία του, κυρίως μέσω

μακροχρόνιων μισθώσεων, ενώ μόνο το 3% των ιδιοκτητών λαμβάνει μισθώματα από περισσότερες από μία πηγές μίσθωσης ακινήτων. Ωστόσο το μέσο ετήσιο εισόδημα δεν ξεπερνάει τις 10.000 ευρώ (9.772 ευρώ) για το 70% των ιδιοκτητών. Μάλιστα σχεδόν οι μισοί, ή 45%, εισπράττουν έως 5.000 ευρώ ετησίως και μόνο 18% πάνω από 10.000 ευρώ.

Όπως αναφέρεται στην έρευνα, το γεγονός ότι οι δόσεις στεγαστικών δανείων και τα ενοίκια κυμαίνονται σε παρόμοια επίπεδα, ενώ παράλληλα τα εισοδήματα μένουν σταθερά ή μειώνονται, προκαλεί δυσχέρεια πρόσβασης σε αξιοπρεπή κατοικία, ιδιαίτερα για τους νέους και τα ευάλωτα κοινωνικά στρώματα. Η ανάπτυξη της βραχυχρόνιας μίσθωσης, αν και επένδυση υψηλής απόδοσης για πολλούς ιδιοκτήτες, φαίνεται να επιβαρύνει σημαντικά το πρόβλημα κατοικιών για μακροχρόνια μίσθωση και οδηγεί σε ανισορροπία στην αγορά, ενισχύοντας τον κοινωνικό προβληματισμό. Παράλληλα, η χαμηλή οικοδομική δραστηριότητα της τελευταίας δεκαετίας έχει δημιουργήσει ένα τοπίο με περιορισμένη προσφορά νεόδμητων

ακινήτων, εντείνοντας τις πιέσεις τιμών και αναγκάζοντας την αγορά να στραφεί σε ανακαινίσεις υφιστάμενων κτιρίων. Η δυναμική αυτή ενισχύεται από επενδυτές που, βλέποντας την αυξανόμενη ζήτηση, στοχεύουν στην αναβάθμιση παλαιότερων ακινήτων με στόχο υψηλότερες αποδόσεις.

Αναφορικά με το καθεστώς της ιδιοκτησίας στην Ελλάδα, το 68% δηλώνει ότι διαθέτει ακίνητο, με το 53% να αναφέρει ότι έχει κύρια κατοικία στο όνομά του, ενώ ένα 20% διαθέτει πατρικό ή εξοχικό σπίτι. Περίπου ένας στους τέσσερις έχει στην ιδιοκτησία του δύο ακίνητα, ενώ το 21% διαθέτει πάνω τρία ή και παραπάνω ακίνητα. Σύμφωνα με την ανάλυση, «η πολιτεία καλείται να λάβει μέτρα για την εξισορρόπηση της ανάγκης για ενίσχυση της οικοδομικής και επενδυτικής δραστηριότητας αλλά και της προστασίας του δικαιώματος του πληθυσμού στην προσίτη κατοικία. Οι πολίτες δείχνουν θετικοί σε πολιτικές που ενεργοποιούν ανεκμετάλλευστα ακίνητα, ενώ διατηρούν επιφυλάξεις απέναντι σε απόλυτες παρεμβάσεις όπως η απαγόρευση της βραχυχρόνιας μίσθωσης».

Αύξηση του όγκου της οικοδομικής δραστηριότητας το 2024

Με θετικό πρόσημο ολοκληρώθηκε η πορεία της οικοδομικής δραστηριότητας το 2024. Συγκεκριμένα, για το σύνολο του έτους, η οικοδομική δραστηριότητα ανήλθε σε 30.992 οικοδομικές άδειες, που αντιστοιχούν σε 7.283.503 τ.μ. επιφάνειας και 31.997.772 κυβικά μέτρα όγκου. Πρόκειται για μεγέθη που συνιστούν ετήσια αύξηση κατά 14,9% στον αριθμό των αδειών, κατά 16,8% στην επιφάνεια και κατά 9,7% στον όγκο συγκριτικά με το 2023. Αντίστοιχα, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα κατέγραψε ετήσια αύξηση κατά 14,9% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, αύξηση κατά 16,5% στην επιφάνεια και αύξηση κατά 8,7% στον όγκο.

Κατά τον μήνα Δεκέμβριο, στο σύνολο της χώρας εκδόθηκαν 2.929 οικοδομικές άδειες, που αντιστοιχούν σε 709.273 τ.μ. επιφάνειας και 2.881.141 κυβικά μέτρα όγκου, παρουσίασε δηλαδή αύξηση κατά 15,6% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, κατά 12% στην επιφάνεια, αλλά μείωση κατά 3% στον όγκο, σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2023. Αντίστοιχα, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα διαμορφώθηκε σε 2.885 οικοδομικές άδειες, οι οποίες αντιστοιχούν σε 678.051 τ.μ. επιφάνειας και 2.707.265 κυβικά μέτρα όγκου, σημειώνοντας αύξηση κατά 15,5% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, αύξηση κατά 10,9% στην επιφάνεια και μείωση κατά 5,3% στον όγκο, σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2023.

Υπενθυμίζεται ότι τον Δεκέμβριο ανακοινώθηκε η απόφαση του ΣτΕ για τις ευεργετικές διατάξεις του ΝΟΚ, με βάση τις οποίες μπορούσαν να εκδοθούν άδειες με υπέρβαση του συντελεστή δόμησης σε κάθε περιοχή, με αποτέλεσμα οι νέες οικοδομές να είναι σημαντικά μεγαλύτερου όγκου και επιφανείας, περίπου 25%-35% ανάλογα το ακίνητο. Το ΣτΕ έκρινε ότι οι διατάξεις αυτές δεν θα έπρεπε να αποτελούν μέρος του ΝΟΚ, καθώς επιτρέπουν την οριζόντια υπέρβαση του συντελεστή δόμησης σε κάθε περιοχή. Αντιθέτως, το ΣτΕ έκρινε ότι οι διατάξεις αυτές θα πρέπει να εντάσσονται στον πολεοδομικό σχεδιασμό του κάθε δήμου. Πλέον, αναμένεται η νομοθετική ρύθμιση από το υπ. Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η οποία θα επιφέρει τις απαιτούμενες διορθώσεις στον ΝΟΚ κι ενδεχομένως θα οδηγήσει και σε έναν διαφορετικό σχεδιασμό της πολεοδομικής νομοθεσίας. Μέχρι τότε όμως, οι νέες οικοδομικές άδειες θα εκδίδονται χωρίς να ενσωματώνουν κάποιο από τα «μπόνους» στη δόμηση.

Σε ετήσια βάση ο αριθμός των αδειών ενισχύθηκε κατά 14,9%, η επιφάνεια κατά 16,8% και ο όγκος 9,7%.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Η αξία της αντικειμενικότητας στην αγοραία αξία

Η εκτίμηση της αγοραίας αξίας ενός ακινήτου αποτελεί μια αντικειμενική αξιολόγηση για το πόσα χρήματα θα απέφερε η πώληση του ακινήτου αυτού στην ελεύθερη αγορά.

Ήδη, σε αυτή την απλοποιημένη ερμηνεία της αξίας του ακινήτου υπάρχουν λέξεις-κλειδιά, οι οποίες όχι μόνο δεν μπορούν να παραγνωριστούν, αλλά αποτελούν και θεμελιώδεις αρχές.

Για παράδειγμα, γίνεται αναφορά σε «ελεύθερη αγορά». Τι εννοούμε με αυτό. Ελεύθερη αγορά σημαίνει πως οι δυνατότητες της προσφοράς και της ζήτησης αλληλοεπιδρούν χωρίς περιορισμούς μέχρι να υπάρξει ένα ισοζύγιο που καθορίζει την τιμή και την ποσότητα. Βάζοντας το ένα ακίνητο κάτω από το μικροσκόπιο, τόσο ο πωλητής αυτού του ακινήτου, όσο και οι υποψήφιοι αγοραστής (δυναμικοί αγοραστές/ ενδιαφερόμενοι), δεν ενεργούν κάτω από συνθήκες οποιασδήποτε πίεσης ή/ και συμφέροντος, παρά μόνο με ελεύθερη βούληση και δυνατότητα να ολοκληρώσουν μια τέτοια συναλλαγή, έχοντας γνώση των δεδομένων.

Μετά γίνεται αναφορά σε «αγοραία» αξία. Ποια η σημασία αυτού του όρου και γιατί δεν λέμε απλώς «αξία». Πολύ απλά επειδή υπάρχουν πολλά είδη αξιών και στη συγκεκριμένη περίπτωση μάς ενδιαφέρει αυτή που κατηγοριοποιείται ως ο πιο ενδεικτικός υπολογισμός προσομοίωσης της τιμής

Είναι αντιληπτό πως εκεί που είστε φτερό στον άνεμο, είναι όταν αναθέτετε τη διάθεση του ακινήτου σας είτε σε μη αδειούχο κτηματομεσίτη ή κάνετε τον εκτιμητή και τον κτηματομεσίτη μόνοι σας.

πώλησης του ακινήτου αν το ακίνητο διατεθεί προς πώληση στην ελεύθερη αγορά κατά τη στιγμή της εκτίμησης.

Που μας φέρνει στον όρο «αντικειμενική». Γιατί παίζει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο η αντικειμενικότητα;

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, υπάρχουν πολλά είδη αξιών. Το κράτος, για παράδειγμα, χρησιμοποιεί ένα είδος αξίας την οποία χρησιμοποιεί ως βάση για επιβολή φορολογιών. Είτε η φορολογία ονομάζεται «φόρος ακινήτων ιδιοκτησίας», είτε «φόρος κληρονομιάς», είτε «αποχετευτικά τέλη», είτε «δημοτικά τέλη» κ.λπ., χρειάζεται μια βάση. Μπορεί στη χώρα μας ο «φόρος ακινήτων ιδιοκτησίας» να φέρει ποσοστό επιβολής 0% εδώ και κάποια χρόνια και ο «φόρος κληρονομιάς» να έχει καταργηθεί εδώ και κάποιες δεκαε-



Σύγκρουση συμφέροντος υπάρχει και όταν ο εκτιμητής που εκτιμά την αγοραία αξία αναλαμβάνει μετά σαν κτηματομεσίτης να διαθέσει το ακίνητο που εκτίμησε. Και αυτό πρέπει να αποφεύγεται.

τιες, αλλά το κράτος γενικά έχει μια βάση αξίας πάνω στην οποία εδράζονται διάφορες φορολογίες (όχι όλες), που έχουν να κάνουν άμεσα ή έμμεσα με την ακίνητη ιδιοκτησία. Η αξία αυτή δεν είναι «αγοραία» επειδή το κράτος δεν έχει τη δυνατότητα να εκτιμά κάθε λίγο την αγοραία αξία όλων των ακινήτων της Κύπρου (ούτε και θέλει), και γι' αυτό πάει κάποια βήματα πίσω και εκτιμά μαζικά τα ακίνητα λαμβάνοντας υπόψη κάποιες βασικές - κοινές παραμέτρους ανά είδος και ανά περιοχή και αυτό αρκεί για να κάνει τη δουλειά του.

Είναι αντιληπτό πως επειδή το κράτος χρησιμοποιεί αυτή την αξία για εισπραξη φόρων, δεν έχει

σαν προτεραιότητα του να είναι αντικειμενικό στην αξιολόγηση αυτής της αξίας. Μάλιστα κάποιος θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι μπορεί να υπάρχει και σύγκρουση συμφέροντος. Γι' αυτό και εναποκειται στον φορολογούμενο να εντοπίσει και να κάνει ένσταση για διόρθωση της αξίας αν πιστεύει ότι είναι εξωπραγματικά ψηλή, και αυτή θα αξιολογηθεί και αναλόγως θα τροποποιηθεί.

Ένα άλλο παράδειγμα είναι η αξία που σου δίνει ένας κτηματομεσίτης όταν προσπαθεί να σε κάνει πελάτη του. Η κτηματομεσίτια είναι η υπηρεσία που προσφέρει ένας αδειούχος κτηματομεσίτης υπό τη μορφή της διαμεσολάβησης

για να σου πουλήσει ή να σου ενοικιάσει το ακίνητό σου, εισπράττοντας νόμιμη προμήθεια όταν το πετύχει. Εδώ εύκολα μπορεί να ισχύσει μια από δύο τάσεις, ανάλογα με το ποιος είσαι και το ποιες είναι οι συνθήκες της αγοράς. Μπορεί να σου δοθεί μια πιο ψηλή αξία από την αγοραία αξία για να πεισθείς να του δώσεις το ακίνητο να σου το πουλήσει. Στην πορεία, αν πράγματι είναι πιο ψηλή η αξία που σου έδωσε θα αναγκαστείτε και οι δύο να τη μειώσετε μέχρι να βρεθεί κάποιος να το αγοράσει. Από την άλλη, μπορεί να σου δώσει μια πιο χαμηλή αξία από την αγοραία αξία για να πουλήσει το ακίνητο πιο εύκολα. Άρα κι εδώ υπάρχει μια σύγκρουση συμφέροντος και πρέπει να αποφεύγεται. Σύγκρουση συμφέροντος υπάρχει και όταν ο εκτιμητής που εκτιμά την αγοραία αξία αναλαμβάνει μετά σαν κτηματομεσίτης να διαθέσει το ακίνητο που εκτίμησε. Και αυτό πρέπει να αποφεύγεται. Είναι δε αντιληπτό πως εκεί που είστε φτερό στον άνεμο, είναι όταν αναθέτετε τη διάθεση του ακινήτου σας είτε σε μη αδειούχο κτηματομεσίτη ή κάνετε τον εκτιμητή και τον κτηματομεσίτη μόνοι σας.

Παρόλο που το επόμενο πράγμα αφορά σε κάποιο βαθμό όλους, θα εστιάσω στους ίδιους τους εκτιμητές. Έχει δικαίωμα ένας εγκατεστημένος εκτιμητής να δίνει την προσωπική του άποψη στη βάση της γνώμης ή μήπως πρέπει να κάνει την ανάλυσή του όσο πιο

αντικειμενικά γίνεται και να δίνει το συμπέρασμα ως άποψη του ανεξάρτητα αν νιώθει διαφορετικά;

Η απάντηση είναι αδιαπραγμάτευτη: πρέπει να προσκομίζει την αντικειμενική του άποψη στη βάση των αποτελεσμάτων της έρευνας και ανάλυσης του της αγοράς. Οι συναισθηματισμοί, τα προσωπικά αισθήματα δεν έχουν τόπο σε μια τέτοια ανάλυση, εφόσον αυτή γίνεται για τον υπολογισμό της αγοραίας αξίας. Δηλαδή, αν εγώ «νιώθω» πως το αντικείμενό σου δεν έπρεπε να πηγαίνει πάνω από €100.000, αλλά η αγορά από μόνη της αποδεικνύει πως το διαμέρισμά σου μπορεί να πουληθεί στις €150.000, δεν έχω δικαίωμα να το εκτιμήσω στις €100.000. Το ίδιο ισχύει και όταν τα νομικά είναι αντίστροφα.

Γι' αυτό, αν θέλεις να λάβετε γνώμη για την αγοραία αξία του ακινήτου σας, πρέπει να ζητήσετε τις υπηρεσίες συγκεκριμένων εκτιμητών. Αν θέλετε να διαθέσετε το ακίνητό σας, πρέπει να ζητήσετε τις υπηρεσίες αδειούχων κτηματομεσιτών. Όταν θα κάνετε συμβόλαιο, να ζητήσετε τις υπηρεσίες δικηγόρων. Και αν είστε αυτός που του ανατέθηκε η όποια εργασία, κάνετε τη δουλειά σας όσο πιο αντικειμενικά και σωστά γίνεται, επειδή έτσι διασφαλίζετε καλύτερα τα συμφέροντά του πελάτη σας.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.



Η μεγάλων διαστάσεων εικαστική σύνθεση που ζωγράφησε το 1953 ο Παναγιώτης Τέτσος για τα γραφεία της «Καθημερινής» είναι η κιβωτός μιας ολόκληρης εποχής. Κάτω δεξιά διακρίνονται δύο επιγραφές με την επωνυμία «Καθημερινή».

Μια εικόνα της Ιστορίας μας

«Η Αθήνα του νεοκλασικισμού» του Παναγιώτη Τέτσου, από την «Κ» στην Εθνική Πινακοθήκη

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

«Το κτίριο ήταν πανέτοιμο στο τέλος του 1954, γραφεία, μηχανικές εγκαταστάσεις, διακοσμήσεις, μαρμάρινες επενδύσεις, στην είσοδο μια τοιχογραφία που σχεδίασε ο ζωγράφος Π. Τέτσος, μια αρμονική σύνθεση αθηναϊκών κτιρίων», γράφει η Ελένη Βλάχου στον β' τόμο της έκδοσης «Δημοσιογραφικά χρόνια», στην ενότητα όπου περιγράφει τη γέννηση του συγκροτήματος της «Καθημερινής».

Τα εγκαίνια του ιδιόκτητου κτιρίου στο κέντρο της πόλης υπήρξαν ένα μεγάλο βήμα προς τα εμπρός, αλλά και αιτία λύπης, αφού η οικογένεια αποχωρίστηκε το σπίτι του Αγγελου Βλάχου, πατέρα του Γεωργίου και παππού της Ελένης Βλάχου. Αλλά η κόρη του ιδρυτή της εφημερίδας, σε αναλογία με την Ελλάδα της ίδιας περιόδου, διείδε στον ορίζοντα ελπιδοφόρες προοπτικές. Έτσι, όπως η ίδια γράφει, πάρθηκε η απόφαση να «υψωθεί» η νέα «Καθημερινή» στο μεγάλο οικόπεδο της οδού Σωκράτους 57, που συμπεριλάμβανε και ένα ωραίο περιβόλι.

Η μεγάλων διαστάσεων εικαστική σύνθεση που το 1953 ζωγράφησε ο 28χρονος Παναγιώτης Τέ-

τσος για τα ιστορικά γραφεία της εφημερίδας μοιάζει να εκφράζει ανάλογα συναισθήματα. Η παλιά Αθήνα γκρεμιζόταν, η πρόοδος αντικαθιστούσε τα νεοκλασικά οικοδομήματα, τα ακροκέραμα και τους κήπους με τσιμέντο, οι γειτονιές άλλαζαν για πάντα.

Κοιτάζοντας πολλές φορές, από κοντά και από μακριά, το έργο του Τέτσου που εικονίζει τη νεοκλασική Αθήνα προκειμένου να αναγνωρίσουμε τα κτίρια, όλο και περισσότερο το βλέμμα μας χάνεται μέσα σε έναν αρχιτεκτονικό λαβύρινθο που μοιάζει με σκηνικό. Καθώς η προοπτική καταρρέει, αυτή η Αθήνα των δύο διαστάσεων που σκεπάζεται από συννεφιασμένο ουρανό μοιάζει με άχρονη καλλιτεχνική μεταφορά, μια νεοκλασική φαντασίωση. Ούτε Ακρόπολη ούτε αρχαίο κάλλος με κατάλευκα μάρμαρα. Μόνον ώχρες και κεραμιδιά της Μεσογείου μέσα σε μια ατμόσφαιρα που θυμίζει Αλεξάνδρεια, ενώ στο βάθος ένας μόνος φοίνικας φέρνει στον νου τα σχέδια των ξένων περιηγητών που έφτασαν στην οθωμανική Αθήνα. «Τι θα μείνει από την Αθήνα που ξέραμε;», μοιάζει να αναρωτιέται ο Τέτσος μια χρονιά προτού φύγει με υποτροφία του ΙΚΥ για σπου-

δές στη Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού.

Ο πίνακας που ο ίδιος είχε ονομάσει «Η Αθήνα του νεοκλασικισμού», πριν από λίγες ημέρες αφαιρέθηκε από την είσοδο του νεότερου κτιρίου της «Καθημερινής» στο Νέο Φάληρο και μεταφέρθηκε στην Εθνική Πινακοθήκη. Εάν εξαιρέσουμε τη συντήρησή του, το έργο φεύγει προσωρινά από την εφημερίδα, γι' αυτό η συμπεριληψή του ως δάνειο στη μεγάλη αναδρομική έκθεση «Παναγιώτης Τέτσος. Η εμμονή του βλέμματος» της ΕΠΜΑΣ, είναι γεγονός εξαιρετικό.

Κατά την ξενάγηση της «Κ» από

την επιμελήτρια και διευθύντρια συλλογών της Πινακοθήκης Εφη Αγαθονίκου στην έκθεση, ενώ ακόμη βρισκόταν στα σπάργανα, ο πίνακας σκαρφάλωσε με προσοχή στον σκούρο γκριζό τοίχο και αναρτήθηκε κοντά σε ακόμη δύο άγνωστα για το ευρύ κοινό έργα του Τέτσου.

Το πρώτο φιλοτεχνήθηκε για τη διακόσμηση του ξενοδοχείου Μον Παρνές, το δεύτερο αποτελούσε ανάθεση της Εθνικής Τράπεζας, ενώ στον ίδιο χώρο εκτίθεται επίσης η μακέτα από τη μεγάλη σύνθεση των «Ναυπηγείων», που ανήκει στην Alpha Bank, τότε Τράπεζα Πίστωσης.

Χρονολογικά βρισκόμαστε στο τέλος της δεκαετίας του 1950. Το 1958 ήταν πολλαπλώς σημαντική χρονιά για τον Παναγιώτη Τέτσο: κάνει τη δεύτερη ατομική του έκθεση στην Αθήνα (γκαλερί Ζυγός), ύστερα από την πρώτη νεανική το 1948, αποσπώντας τους θερμούς επαίνους σύσσωμης της κριτικής. Την ίδια χρονιά, συζητώντας με την Ελένη Βακαλό, καθώς του ποζάρει για το πορτρέτο της, αποφασίζουν να ιδρύσουν το Ελεύθερο Σπουδαστήριο Καλών Τεχνών (μετέπειτα Σχολή Βακαλό), όπου ο Τέτσος θα διδάξει ανελλιπώς έως το 1976, οπότε εξελέγη καθηγητής στη Σχολή Καλών Τεχνών.

Παρατηρώντας τους πίνακες που ο ζωγράφος δούλεψε αρχές του '60, ένα μέρος της ενότητας των αθηναϊκών τοπίων –μπαλκονόπορες της Αθήνας, νεοκλασικά του Λυκαβηττού, κήποι και στέγες κτιρίων, εσωτερικά χώρων, λεπτομέρειες των τοίχων της πόλης όπως παίζουν με το αττικό φως– βλέπουμε αυτό που εκείνος ονόμαζε «χτίσιμο του χρώματος», στοιχείο που δούλεψε διαρκώς και σχεδόν εμμονικά.

Αλλά η νεοκλασική Αθήνα που έφτιαξε για την «Καθημερινή» δεν

είναι τυπική της τεχνοτροπίας και της χειρονομίας του καλλιτέχνη. «Είναι όμως ένα έργο καμωμένο με αγάπη, στο οποίο προσπάθησα να ακολουθήσω την τεχνοτροπία του papier peint, του ζωγραφιστού χαρτιού ταπετσαρίας», είχε πει σε μια εκδήλωση που διοργανώθηκε στην εφημερίδα το 2020 προς τιμήν του ο Παναγιώτης Τέτσος, όταν κάποιος παρατήρησε ότι εκείνος δεν ζωγράφιζε έτσι. Ως καλλιτέχνης με γαλλική κουλτούρα εξήγησε ότι η έμπνευσή ήρθε από τις ταπισερί στις επαύλεις των ευγενών, τις οποίες μετά τη Γαλλική Επανάσταση οι αστοί αντικατέστησαν για λόγους οικονομίας με papiers peints (ζωγραφιστά χαρτιά ή και υφάσματα).

«Σχήμα είναι ο κόσμος», έλεγε ο Δημήτρης Πικιώνης, «και για τον καλλιτέχνη που τον αντικρίζει μεγάλη χαρά. Γιατί ο κόσμος-σχήμα είναι αγέραστος». Ο Παναγιώτης Τέτσος γνωρίστηκε με τον Πικιώνη και τον Χατζηκυριάκο-Γκίκα στην Υδρα το 1940. Ο Τέτσος τους θεωρούσε πραγματικούς δασκάλους του.

«Παναγιώτης Τέτσος, Η εμμονή του βλέμματος». ΕΠΜΑΣ, έως 31.10.

Στα ίχνη της «Νεοκλασικής Αθήνας»

1. Γωνία πλ. Ομονοίας και οδού Πειραιώς. Εως περίπου το 1960 υπήρχε ένα πολυγωνικό διώροφο νεοκλασικό. **2.** Η οικία Τσολοπού στη συμβολή των οδών Πειραιώς - Μενάνδρου - Βούλγαρη. Κατεδαφίστηκε τη δεκαετία του 1960. **3.** Πειραιώς 1, κοντά στην Ομόνοια. Η οικία Μουρούζη χτίστηκε το 1869 και κατεδαφίστηκε το 1958. **4.** Το Δημοτικό Θέατρο Αθηνών εγκαινιάστηκε το 1888 και κατεδαφίστηκε το 1940. **5.** «Le Petit Palais», η παλιά «Μεγάλη Βρεταννία» και πρώην Μέγαρο Δημητρίου. Αρχισε να χτίζεται το 1842, κατεδαφίστηκε το 1957. **6.** Το Μέγαρο Σκουλούδη βρισκόταν στην πλ. Συντάγματος. Χτίστηκε στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα και κατεδαφίστηκε το 1935. **7.** Το

νεοκλασικό μέγαρο του 1900, νυν Εθνική Τράπεζα, δεσπόζει ακόμη στην πλ. Κοτζιά. **8-9.** Τα δίδυμα ξενοδοχεία «Μέγας Αλέξανδρος» και «Μπάγκειον» του Τσίλλερ παραμένουν στην πλ. Ομονοίας. **10.** πλ. Ομονοίας και Σταδίου, νεοκλασικό με πολυγωνική απόληξη, αντίστοιχο του κτιρίου στη γωνία της πλατείας με την οδό Πειραιώς. Κατεδαφίστηκε τη δεκαετία του 1960. **11-12.** Τα ξενοδοχεία «Πλάζα» και «Σουδάν» στην Ομόνοια, μεταξύ Πανεπιστημίου και Σταδίου, έχουν επίσης κατεδαφιστεί. **13.** Στη γωνία Πανεπιστημίου και Πατησίων στεγαζόταν το φαρμακείο «Μαρινόπουλος». **14.** Στη συμβολή της Πανεπιστημίου με την Ομόνοια βρισκόταν το ξενοδοχείο «Excelsior». **15.** Το Εθνικό

Μετσόβιο Πολυτεχνείο. **16.** Η Εθνική (νυν Βαλλιάνειος) Βιβλιοθήκη, μέρος της περιήφησης Αθηναϊκής Τριλογίας μαζί με το Πανεπιστήμιο και την Ακαδημία. Αποπερατώθηκε το 1902. **17.** Το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο θεμελιώθηκε το 1839 και ολοκληρώθηκε το 1864. **18.** Η Ακαδημία Αθηνών. Η οικοδόμησή διήρκεσε από το 1859 έως το 1885. **19.** Το Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής θεμελιώθηκε το 1858 από τη βασίλισσα Αμαλία. **20.** Τα Παλιά Ανάκτορα, έδρα της Βουλής των Ελλήνων από το 1935. Το μέγαρο οικοδομήθηκε από το 1836 έως το 1847. **21.** Το Ζάππειον Μέγαρο. **22.** Η πλατεία Ομονοίας όπως ήταν το 1930. Εικονίζονται οι κίνες-αεραγωγοί με τα αγάλματα των Μουσών.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

13.4 - 19.4.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

«Πέρα από τα Όρια: Ερμηνεύοντας τη Μυοπάθεια»

Η σχεδιάστρια Βασιλική Χαρίτωνος συμμετέχει στην ομαδική έκθεση «Πέρα από τα Όρια: Ερμηνεύοντας τη Μυοπάθεια», που διοργανώνεται από τον Σύνδεσμο Μυοπαθειών Κύπρου με στόχο την αφύπνιση και την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τους ανθρώπους με αναπηρίες, μέσα από την τέχνη. Η Βασιλική, η οποία αντιμετωπίζει τη μυϊκή δυστροφία ως πρόκληση για έμπνευση και δημιουργία, επηρεασμένη από τη δική της γενετική πάθηση, θα παρουσιάσει ένα πολυμορφικό ρούχο από την πρωτοποριακή συλλογή της. Τα εγκαίνια της έκθεσης θα πραγματοποιηθούν το Σάββατο 12 Απριλίου 2025, στις 18:00 στο Ξενοδοχείο Anemí στην Πάφου και θα παραμείνει ανοιχτή για το κοινό μέχρι τις 12 Μαΐου.

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Μουσική Δωματίου 6



Δύο σύνολα μουσικής δωματίου παρουσιάζει η τελευταία σειρά Μουσικής Δωματίου της καλλιτεχνικής περιόδου 2024-25, το Σύνολο Zelenka και το Κουαρτέτο εγχόρδων Ad Libitum τα οποία πέραν από την αγάπη τους να κάνουν να παίζουν μαζί μουσική, έχουν και κάτι άλλο κοινό: πάθος για τη μουσική της εποχής Μπαρόκ! Το Σύνολο Zelenka έχει στόχο να προωθήσει στο κοινό τη συναρπαστική και λίγο γνωστή μουσική δωματίου του Τσέχου συνθέτη της Μπαρόκ, Jan Dismas Zelenka. Οι συνθέσεις του Zelenka διακρίνονται για τις πλούσιες και ιδιαίτερες τους αρμονίες, τους πρωτοποριακούς χρωματισμούς, την καινοτόμο αντίστοιξη και τις

εκφραστικές μελωδίες. Το Κουαρτέτο Εγχόρδων «Ad Libitum» επικεντρώνεται σε ρεπερτόριο από την μπαρόκ και την πρώιμη κλασική εποχή, επιδιώκοντας να φέρει νέα χρώματα και νέτες φρεσκάδας στη μουσική εκείνης της εποχής. Στις συναυλίες αυτές θα παρουσιάσουν έργα Francesco Geminiani και Luigi Cherubini, δύο πολύ σημαντικών Ιταλών συνθετών, που θα εξιτάρουν μυαλό και αισθήσεις. Συναυλίες Λάρνακα: Κυριακή 13 Απριλίου - Δημοτικό Θέατρο Γ. Λυκούργος και Λευκωσία: Δευτέρα 14 Απριλίου - Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, ώρα έναρξης συναυλιών 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφώνο 22463144, www.cysso.org.cy**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Kaleidoscope»

Παρουσιάζεται στην Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά της Λάρνακας η έκθεση «Kaleidoscope» της Alia Corm, η οποία λέει: «Το έργο μου είναι ένας συνεχής διάλογος μεταξύ του ορατού και του αόρατου, μια αντανάκλαση της ψυχής μου και του θεατή. Αναζητώ να δημιουργήσω μια σύνδεση, να φέρω στο φως την κοινή ουσία της παρουσίας μας στον κόσμο. Η διαδικασία μου είναι αυθόρμητη, επιτρέποντας στον καμβά να με καθοδηγήσει, αντανακλώντας τη στιγμή και τα συναισθήματα που αναδύονται όταν τα χρώματα αρχίζουν να αφηγούνται μια ιστορία στην επιφάνειά τους». Τα εγκαίνια θα τελέσει ο επίτιμος πρόξενος της Γαλλίας στη Λάρνακα, κ. Σώζος - Χρήστος Θεοδούλου την Παρασκευή 11 Απριλίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 30 Απριλίου. Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά Σταδίου 45, Λάρνακα. **Πληροφορίες τηλεφώνο 24621109, www.gallerykypriakigoniam.com.cy**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

...Γιατί οι καιροί αλλάζουν

«Συγκεντρωθείτε όπου και αν τριγυρνάτε/ και παραδεχτείτε ότι τα νερά γύρω σας έχουν φουσκώσει./ Και παραδεχτείτε και αυτό: ότι σύντομα θα είστε βρεγμένοι μέχρι το κόκαλο./ Αν για εσάς ο χρόνος είναι πολύτιμος,/ τότε καλύτερα να αρχίσετε να κολυμπάτε./ Αλλιώς θα βυθιστείτε σαν την πέτρα./ Γιατί οι καιροί αλλάζουν... (For the times they are a-changin')». Κάποιοι το πρωτοπραγούδησαν το 1964, κάποιοι άλλοι αρκετά αργότερα, πάντως, μέχρι σήμερα, όποτε ακούγεται η φωνή του Μπομπ Ντίλαν, να το ερμηνεύει, με τη φουσαρμόνικα και την κιθάρα, κινητοποιεί τα ίδια ανακλαστικά: συγκίνηση και ταραχή. Ξανά και ξανά.

Πώς έγραφε αυτούς τους στίχους συλλαμβάνοντας το πνεύμα της κάθε εποχής, παρακινώντας στην αφύπνιση, μεταγυρίζοντας στις λέξεις την –κάθε φορά– πραγματικότητα με ακρίβεια χειρουργική. Προσφάτως, με τη βιογραφική ταινία «A complete unknown», του Τζέιμς Μάνγκολντ, το αίσθημα ότι ο άνθρωπος αυτός δικαίως τιμήθηκε με το Νομπέλ Λογοτεχνίας, το 2016, επέστρεψε ενισχυμένο. Ο Ντίλαν σε όλη τη ζωή του (σήμερα είναι 83 ετών) αλλάζει και προχωράει, κόντρα στο ρεύμα, ακόμη και αν αυτό που κάνει –όχι μόνο μουσικά– δεν αρέσει ή πλήττει την εικόνα του.

Δεν είναι τυχαία η ανάγκη να αντλούμε αναφορές από έργα που ανήκουν σε άλλες εποχές, για ένα παρόν επιθετικά απρόβλεπτο και ανοίκειο. Ο Guardian, μάλιστα, σε πρόσφατο κείμενό του (8/4) ανατρέπει στο «Ζ» του Κώστα Γαβρά, ταινία του 1969, συσχετίζοντας την ατιμολογήσιμη του τότε με το τώρα. Η δημοσιογράφος αναρωτιέται πώς φτάσαμε «σε αυτή την πολιτική στιγμή –την πόλωση,

Σήμερα, που η παραγωγή καλλιτεχνικών έργων είναι καταγιστική, που, ουσιαστικά, δεν προλαβαίνει κανείς να δει, διαβάσει, ακούσει τα προτεινόμενα, επιστρέφουμε στα στέρεα καταλύματα του παρελθόντος.

την παραπληροφόρηση, τη διαφθορά και τη συνενοχή από άτομα και θεσμούς που συνηγορούν στην κατάρρευση της δημοκρατίας– και τι μπορεί να αποκαλύψει ο κινηματογράφος σε μια εποχή λογοκρισίας, απειλάσεων και διαδηλωτών που χαρακτηρίζονται τρομοκράτες».

Στην επέλαση του Τραμπ εστιάζει το σχόλιο και στη φράση του Κώστα Γαβρά ότι «τα πάντα είναι πολιτικά». Η ελικρινής οργή που διατρέχει αυτό το κλασικό –όσο και εμβληματικό– πολιτικό θρίλερ του Γαβρά γίνεται εμφανής σε κάθε του καρέ, από τους τίτλους της αρχής μέχρι τα βλέμματα όσων συμμετέχουν, από τις διαδηλώσεις στις ανακρίσεις, και σε κάθε σημείο του φιλμ-ντοκουμέντου.

Ο προβολέας των γεγονότων φωτίζει και ανασύρει από την «αποθήκη» της μνήμης ό,τι, πιστεύουμε πως, μπορεί να συνοψίσει/ερμηνεύσει ικανοποιητικά το δυσόανο σήμερα. Ο καθένας μας βρίσκει τα δικά του σπηρίγματα και παραλληλισμούς, μέσα από τον προσωπικό του κατάλογο, με ταινίες, τραγούδια, μουσικές, βιβλία, εικαστικές συνθέσεις.

Τι περίεργο, όμως! Σε αυτούς τους καιρούς που η παραγωγή καλλιτεχνικών έργων είναι καταγιστική, που, ουσιαστικά, δεν προλαβαίνει κανείς να δει, διαβάσει, ακούσει τα προτεινόμενα, επιστρέφουμε στα στέρεα καταλύματα του παρελθόντος. Αυτά που διασχίζουν τον χρόνο χωρίς απώλειες: που αναδύονται κάθε φορά όχι μόνον ανέπαφα αλλά και φορτισμένα με νέα συνδνηλούμενα» που εμφανίζονται ως γράφτηκαν για αυτήν την καμπή στην ιστορία της Ευρώπης, της Αμερικής, του κόσμου.

Πράγματι «τα νερά γύρω μας έχουν φουσκώσει». Όμως και οι άνθρωποι είναι αποκαμωμένοι και την ίδια στιγμή θυμωμένοι από τα αδιέξοδα που διαρκώς συναντούν. Όσοι προσφέρουν πυξίδες έχουν προθέσεις ιδιοτελείς και την ικανότητα να εμφανίζουν το μαύρο άσπρο. Η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στην αλήθεια και στο ψέμα λεπταίνει και δύσκολα γίνεται αντιληπτή. Μέσα στην αβεβαιότητα που καλπάζει, τον μεγάλο θόρυβο και τους κινδύνους που πολλαπλασιάζονται (με κάποιους σε ύφεση και άλλους σε έξαρση), η απάντηση είναι μία:

The times they are a-changin'...

ΘΕΑΤΡΟ

«Πάρτι Γενεθλίων» στο Θέατρο Χώρα

Η θεατρική ομάδα «Σόλο για Τρεις» παρουσιάζει το έργο του Χάρολντ Πίντερ «Πάρτι Γενεθλίων» σε σκηνοθεσία Μαρίας Μανναρίδου - Καρσερά. Ο Άγγλος θεατρικός συγγραφέας Χάρολντ Πίντερ, θεωρείται ένας από τους πρωτοπόρους συγγραφείς του παγκόσμιου ρεπερτορίου. Τα έργα του, διαχρονικά, παραμένουν επίκαιρα μέχρι τις μέρες μας μέσα από την αναζήτηση που για την ελευθερία και την αυτοδιάθεση του ατόμου. Με τη δομή ενός θρίλερ και

έντονα τα χαρακτηριστικά του θεάτρου του Παραλόγου, αλλά και με κωμικοτραγικές καταστάσεις να δημιουργούνται μέσα από αυτό, το έργο εκτυλίσσεται σε μια παραθαλάσσια, παραμελημένη νασιόν την οποία διατηρεί μια καλοσυνάτη γυναίκα, η Μεγκ, με το σύζυγό της, Πίτι. Εκεί, έχει βρει καταφύγιο ο Στάνλεϋ, ο μοναδικός ένοικος της νασιόν, μέχρι τη στιγμή που καταφθάνουν δύο μυστηριώδεις τύποι, που το μόνο που γνωρίζουμε για αυτούς είναι ότι είναι εδώ

για μια «δουλειά». Ερμηνεύουν: Αντρέι Κρουπά, Χριστίνα Χριστόφια, Πάνος Μακρή, Λαζάρια Φράγκου, Δημήτρης Αντωνίου, Φώτης Φωτίου. Πρεμιέρα: Παρασκευή 11 Απριλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις: Παρασκευή, Σάββατο, ώρα 8:30 μ.μ. Κυριακή, ώρα 7:00 μ.μ. Θέατρο Χώρα, Κοραή 1, πλατεία Αρχιεπισκοπής, Λευκωσία. **Πληροφορίες, κρατήσεις τηλεφώνο 96147809, 26932571. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 15 ετών.**



ΕΚΘΕΣΗ

Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς

H Is Not Gallery παρουσιάζει την 17η έκδοση της έκθεσης «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς», μια συλλογή έργων τέχνης σε προσέτις τιμές, σε επιμέλεια Άντρου Ευσταθίου και Μαρίας Κουτρερού. Η έκθεση καταπνάνεται με έργα ανερχόμενων και καταξιωμένων σύγχρονων καλλιτεχνών, παρουσιάζοντας μια συλλογή έργων από διαφορετικές αντιπαραβαλλόμενες προοπτικές, υφαιόνοντας χάρτες νοημάτων, χρωμάτων, σχημάτων, τεχνικών, ανησυχιών. Εν όψει του τρέχοντος κοινωνικοπολιτικού κλίματος, η τέχνη επιμένει στην αναγκαιότητα της αισθητικής εμπειρίας για συναισθηματική κάθαρση, και, την καλλιέργεια του κοινωνικού φανταστικού και της αυτόβουλης δράσης απέναντι στην κα-



τασκευασμένη συγκατάθεση. Η «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς» αποτελεί μια συλλογή έργων τέχνης με τιμές κάτω από 500 ευρώ. Με την 17η της έκδοση, σκοπός της αποτελεί την μείωση του κόστους της τέχνης με το ευρύτερο κοινό, παρέχοντας τη δυνατότητα σε συλλέκτες, νέους και μη, την δυνατότητα να αποκτήσουν έργα τέχνης σε προσέτις τιμές. **Διάρκεια έως 26 Απριλίου 2025.**

ΕΚΘΕΣΗ

Βασίλης Ζωγράφος & Βίκυ Περικλέους

H Art Seen παρουσιάζει την έκθεση του Βασίλη Ζωγράφου και της Βίκυς Περικλέους με τίτλο «The unsettling event of an enigma (to be forever, but never to have been*)», σε επιμέλεια Μαρίας Στάθη. Αυτή η συνεργατική εγκατάσταση, με πρόθεση να εμπλακεί το αθέατο ως υπαρκτό και το άλο ως ενεργό για να επεξεργαστούν και να προεκτείνουν το ορατό και το αντιληπτό, συνιστά πρωτίστως μια πράξη πολιτική. Όπως αναφέρουν οι καλλιτέχνες η έκθεση, αναπτύσσεται μέσα από ένα έκκεντρο και συνειρμικό διάλογο προς μία εικαστική διερεύνηση, η οποία πρωτίστως χορογραφεί τον αθέατο, ενδιάμεσο χώρο. Η εγκατάσταση η οποία συγκροτείται, πλέον, στον



χώρο, μέσα από μια σειρά χώρο-χρονικών επεκτάσεων, αναδιπλώσεων και συμπίεσεων, -ως απόρροια εικαστικών επιτελέσεων και υποθέσεων-, μπορεί εν τέλει, να εγγραφεί ή να εκληφθεί ως ο απο-ήχος ή και ως η -διαδραστική- ηχώ ενός ή πολλαπλών συμβάν-των. Γκαλερί Art Seen, αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ´ 66B, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνο 22006624, www.art-seen.org**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το τέρας έκανε αβγά

Θυμάμαι τον πατέρα μου να έχει στο κομοδίνο του ένα βιβλίο με τα πρακτικά της Δίκης της Νυρεμβέργης, διάβάζα πού και πού, χωρίς να πολυκαταλαβαίνω και πολλά. Ρωτούσα τότε τον πατέρα μου για να μου πει περισσότερα, προσπαθούσε, χωρίς να τα πολυκαταφέρει να με ικανοποιήσει. Μου έλεγε πάντως πως είναι πράγματα που θα τα καταλάβω καλύτερα όταν μεγαλώσω, για την ώρα ας διαβάξω ό,τι μπορώ. Άλλες φορές άκουγα τον παππού μου να διηγείται, με τον λιτό τρόπο του, τις περιπέτειές του στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τίποτε το ηρωικό, αλλά πάντα έλεγε πως όσα έζησε στα χιόνια της Αλβανίας και στην οπισθοχώρηση, αλλά και στα χρόνια της κατοχής στο χωριό του δεν πρέπει κανείς να ζήσει... Καταλάβαινα μέσες άκρες τα πράγματα... ώσπου βρήκα τα δικά μου διαβάσματα, άκουσα φωτισμένους δασκάλους μου να μου λέγνε για το εστί απολυταρχικά καθεστώτα, ιδεολογίες που στόχο έχουν τον υπεράνθρωπο και όχι τον Άνθρωπο.

Αυτά σκέφτηκα όταν είδα την τρομακτική φωτογραφία από σχολείο Μέσης Εκπαίδευσης στην ελεύθερη Αιμυόχωστο, με την ανοχή καθηγήτριας. Μία φωτογραφία που νομίζω ότι δεν μπορεί με κανέναν τρόπο να εξηγηθεί. Μία φωτογραφία που τραβήχτηκε με την ανοχή μιας καθηγήτριας. Μία φωτογραφία που θα έπρεπε να αφήσει ξαγρυπνη την ηγεσία του υπουργείου Παιδείας, που θα έπρεπε να είχε χτυπήσει εκατό καμπανάκια στον Οργανισμό Νεολαίας, που θα έπρεπε να είχε σημάνει συναγερμό στις εκπαιδευτικές οργανώσεις. Και μιλώ για τη φωτογραφία των μαθητών που φωτογραφήθηκαν χαιρετώντας ναζιστικά. Βέβαια, ελάχισταί έχασαν τον ύπνο τους, και απλώς διατάχθηκε έρευνα από την υπουργό Παιδείας. Μία έρευνα για να δουν τι πήγε λάθος...

Νομίζω πως όλα πήγαν λάθος, από τη στιγμή που βγήκε η φωτογραφία, όλα έχουν πάει στραβά! Μόνο για το ΕΛΑΜ όλα πάνε βάσει σχεδίου, αλλά νομίζω πως ακόμα δεν το έχουμε καταλάβει, και όταν θα το πάρουμε χαμπάρι

θα είναι αργά. Πάντως, αν αυτή δεν είναι μία σκοτεινή στιγμή του εκπαιδευτικού μας συστήματος, δεν ξέρω ποια άλλη μπορεί να είναι. Αν αυτό δεν έκανε άπαν το εκπαιδευτικό προσωπικό να ανατρίχιασει, δεν ξέρω τι θα το κάνει να αναγνωρίσει πως έχουμε πρόβλημα. Και το πρόβλημα σίγουρα δεν το έχουν τα παιδιά, το πρόβλημα το έχουμε όλοι εμείς, κοινωνία, Μέσα, καθηγητές, πολιτικοί και λοιποί που δεν έχουμε καταφέρει να εμπεδώσουμε στις νεότερες γενιές πως φανατικά και απολυταρχικά καθεστώτα όπως ο Ναζισμός είναι υπαίτια για τον θάνατο εκατομμυρίων ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Μήπως θα πρέπει να αναθεωρηθεί ο τρόπος διδασκαλίας της ιστορίας στα σχολεία; Μήπως είναι καιρός να δουν επιστρωμένα στο υπουργείο Παιδείας ποιοι και πώς διδάσκουν ιστορία; Διότι πολύ φοβάμαι πως αυτή η φωτογραφία δεν είναι παρά η αρχή πολλών κακών πραγμάτων. Δεν αρκεί μία έκθεση γεγονότων για να διαφανεί η συνέβη, χρειάζεται ολόκληρη δέσμη μέτρων, έτσι

ώστε να μην επαναληφθεί κάτι παρόμοιο. Τα σχολεία μας ακόμα διέπονται από βαθιά συντηρητικές ιδέες, η Εκκλησία επενεργεί ακόμα στο εκπαιδευτικό μας σύστημα και όχι πάντα με θετικό πρόσημο, και πολλές φορές διοικησεις και καθηγητές και δάσκαλοι είτε εγκλωβίζονται σε ιδέες και πρακτικές περασμένων δεκαετιών είτε νιώθουν ελεύθεροι να εκφραστούν με ρητορική περασμένων δεκαετιών. Δυστυχώς, όμως, ελάχιστα γίνονται οργανωμένα για να μην υπάρχουν αυτά τα φαινόμενα... σαν να συμφωνούν σχεδόν όλοι με ένα «κρύψε να περάσουμε».

Μην ξεχνάμε τα πογκρόμ της Λεμεσού, πιο πρόσφατα το περιστατικό στη Βορόκλινη... το τέρας έχει γεννηθεί, το θέμα είναι ποιος επωάζει τα αβγά του και το θέμα είναι πως δεν έχουμε πολλά περιθώρια...

Υγ. Πάντως και πολιτιστικά δεν προκαλείται κανένα σοκ... μπας και αιφνιστούμε!

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

VOGUE

GREECE



ΘΑΡΡΟΣ

IOANNA PALIOSPIROU BY ANNA DAKI

Εκτάκτως το
Μεγάλο Σάββατο

19/4

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ



«ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ εβδομάδες έχω δει τον Ιησού, τον Ρόναλντ Ρέιγκαν και ορισμένα είδη μαγιονέζας να αναφέρονται ως “woke”», λέει στην «Κ» ο Τζόναθαν Κόου.

Συνέντευξη στη **ΛΕΝΑ ΜΑΤΣΙΩΡΗ**

Η τυχαία ανακάλυψη ενός ξεχασμένου συγγραφέα της δεκαετίας του ’80, η έρευνα ενός οικογενειακού φίλου για ένα μυστήριο και σκοτεινό συντηρητικό think tank στο Κέμπριτζ, μπαίνουν απροσδόκητα στη ζωή ενός κοριτσιού που μόλις έχει αποφοιτήσει από το πανεπιστήμιο, σπάζοντας τη βασανιστική και αδιέξοδη καθημερινότητα που προσφέρει απλόχερα κάθε σύγχρονη δυτική κοινωνία στους νέους της. Η «Απόδειξη της αθωότητάς μου» (μτφρ.: Αλκιστис Τριμπέρν, εκδ. Πόλις) είναι ένας συνδυασμός αστυνομικού μυθιστορήματος, πολιτικής σάτιρας και αυτομυθολασίας, λογοτεχνικά είδη που ο Τζόναθαν Κόου μετατρέπει σε εργασία για να αποτυπώσει την ουσία της βρετανικής κοινωνίας σε μια πολύ πρόσφατη στιγμή της ιστορίας της.

Με φόντο τις 50 μέρες διακυβέρνησης της Λιζ Τρας και τον θάνατο της βασίλισσας, το νέο βιβλίο του Κόου, με ειρωνικό αλλά και διασκεδαστικό τρόπο, καταφέρνει να λειτουργήσει ως καθρέφτης που αντανακλά το φως, σχηματίζοντας όμως ένα αληθινό είδωλο. Αν στο προηγούμενο βιβλίο του ο Βρετανός συγγραφέας ασχολήθηκε με τις συνέπειες του Brexit και τις παρενέργειες της πανδημίας, σ’ αυτό κάνει ένα μεγαλύτερο βήμα θέτοντας καταγιστική ερωτήματα για τις αιτίες που ο ακραίος συντηρητικός λόγος έχει κάνει μετάσταση και στη Μεγάλη Βρετανία. Εκοντας πλήρη επίγνωση ότι ζούμε σε έναν κόσμο όπου όλες οι προσπάθειες να μάθεις την αλήθεια είναι επισηφαιές, ο Κόου δημιουργεί την ελπίδα πως η λογοτεχνία μπορεί και να σώζει...

— Ξεκινώντας, θα ήθελα να πω ότι βρήκα το βιβλίο σας συγκλονιστικά επίκαιρο. Μπορείτε να μας πείτε δυο λόγια για την ιστορία;

— Μου φαίνεται ότι η συντηρητική πολιτική έχει ριζοσπαστικοποιηθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια, τόσο στο Ηνωμένο Βασίλειο όσο και παγκοσμίως. Στο Ηνωμένο Βασίλειο αυτή η διαδικασία επιταχύνθηκε με το Brexit και φυσικά στην Αμερική, την ίδια χρονιά, (2016) με την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ. Ως κάποιος που θυμάται τον γενικό ανεκτικό και προοδευτικό συντηρητισμό του πατέρα του πριν από σαράντα ή πενήντα χρόνια (έναν συντηρητισμό που δεν διαφέρει στ’ αλήθεια από τον φιλελευθερισμό σήμερα), ήθελα να γράψω ένα μυθιστόρημα που θα ανίχνευε αυτή την αλλαγή. Επέλεξα να το κάνω με τη

μορφή αστυνομικού μυθιστορήματος, γιατί πιστεύω ότι ήταν ο καλύτερος τρόπος για να προσελκύσω τους αναγνώστες με ένα βιβλίο του οποίου το θέμα θα μπορούσε διαφορετικά να φανεί μάλλον στεγνό και τρομακτικό.

— Γιατί επιλέξατε τις 50 μέρες της Λιζ Τρας στην πρωθυπουργία της Βρετανίας ως φόντο για το μυθιστόρημά σας; Τι είναι αυτό που σας παρότρυνε να τοποθετήσετε την ιστορία σας σε ένα τόσο πρόσφατο ιστορικό πλαίσιο;

— Το τελευταίο μου μυθιστόρημα, το «Bournville», περιείχε μια αφήγηση που διαρκούσε 75 χρόνια. Κάθε φορά που ξεκινάω ένα νέο βιβλίο, μου αρέσει να κάνω κάτι διαφορετικό από το προηγούμενο. Αυτή τη φορά, λοιπόν, ήθελα ένα σύντομο, συμπυκνωμένο χρονικό πλαίσιο, όχι μια μακρά διάρκεια. Ο χρόνος της Λιζ Τρας στην πρωθυπουργία —μόλις επτά εβδομάδες— έμοιαζε να προσφέρει την τέλεια διάρκεια για την επίλυση ενός μυστηρίου δολοφονίας και ταίριαζε επίσης πολύ καλά με τη θεματική της ριζοσπαστικοποίησης του βρετανικού συντηρητισμού.

— Κάνετε μια αναδρομή - καταγραφή της εξέλιξης του Συντηρητικού Κόμματος της Βρετανίας από τη Θάτσερ στη Λιζ Τρας («η Θάτσερ επέστρεψε»). Τι απόσταση έχει διανύσει η συντηρητική πολιτική ώστε να μιλάμε πια για μια νέα ριζοσπαστική Δεξιά; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που έχετε εντοπίσει;

— Μεταξύ των κύριων χαρακτηριστικών της ριζοσπαστικής Δεξιάς είναι η αδυσώπητη εχθρότητα προς τη μετανάστευση, το μίσος για την πολυπολιτισμικότητα, μια κατ’ επιφασιν πίστη στην «ελευθερία του λόγου» (που δεν μοιάζει

Τζόναθαν Κόου, συγγραφέας

Ολοι έχουμε γίνει παιδιά της Θάτσερ

Η μετατόπιση της πολιτικής οπτικής προς τα δεξιά, η woke ατζέντα και η σύνδεση της ποπ με τη συναισθηματική προσκόλληση των Βρετανών στο Εθνικό Σύστημα Υγείας

να αποκλείει, τουλάχιστον στην Αμερική, την απαγόρευση βιβλίων) και πάνω απ’ όλα η ανάδειξη του ατομικισμού σε ένα είδος θρησκείας, εις βάρος οποιασδήποτε έννοιας συλλογικότητας ή κοινωνίας πολιτών.

— Στο βιβλίο δίνετε έμφαση στον συναισθηματικό δεσμό της βρετανικής κοινωνίας με το Εθνικό Σύστημα Υγείας (NHS). Πώς γίνεται, θα τολμούσα να πω σε σύντομο ιστορικό χρονικό διάστημα, να έχουν απογυμνωθεί έννοιες όπως η δημόσια υγεία, για παράδειγμα, από κάθε πολιτική και ιδεολογική σημασία και να επενδύουμε στο συναίσθημα για να τις προστατέψουμε;

— Δεν ξέρω πώς είναι δυνατόν, αλλά συνέβη. Νομίζω ότι τις τελευταίες δεκαετίες έχουμε αναγνωρίσει μια αλήθεια για τον εαυτό μας — μια δυσάρεστη αλήθεια, κατά κάποιον τρόπο: ότι τα ανθρώπινα όντα παρακινούνται πολύ περισσότερο από συναισθήματα και συγκινήσεις παρά από σκέψεις ή ιδέες. Κατά έναν περιεργο τρόπο,

για μένα αυτό συνδέεται με την άνοδο της ποπ μουσικής τη δεκαετία του 1960: την πολιτισμική πρωτοκαθεδρία μιας καλλιτεχνικής μορφής, της οποίας υπέρτατος τρόπος έκφρασης είναι ένα τρίλεπτο τραγούδι που το μήνυμά του είναι απλώς «έτσι νιώθω». Στη Βρετανία συνευδοκούμε να περνάμε την κυριαρχία του συναισθήματος το 1997 με τον θάνατο της Νταϊάνας και τις δημόσιες εκδηλώσεις θλίψης που ενέπνευσε (το περιγράψω αυτό στο προηγούμενο μυθιστόρημά μου, το «Bournville»). Δεν με εκπλήσσει λοιπόν ότι η προσκόλληση του βρετανικού λαού στο NHS είναι συναισθηματική, όχι πολιτική ή ιδεολογική, ούτε ότι οι πολιτικοί πρέπει να βασίζονται σ’ αυτό το δεδομένο όταν θέλουν να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη επί του θέματος.

— Δεν λείπει και η αναφορά στη woke ατζέντα. Ποια είναι η λέξη που έχει υποστεί, κατά τη γνώμη σας, τόσο κατάχρηση ώστε έχει χάσει μεγάλο μέρος της ερμηνευτικής και επιδραστικής της αξίας;

— Νομίζω ότι το πιο προφανές παράδειγμα είναι η ίδια η λέξη woke, η οποία χρησιμοποιείται πλέον για να δηλώσει οτιδήποτε αποδοκιμάζει η νέα ριζοσπαστική Δεξιά. Τι τελευταίες εβδομάδες έχω δει τον Ιησού, τον Ρόναλντ Ρέιγκαν και ορισμένα είδη μαγιονέζας να αναφέρονται ως «woke».

— Κάποτε είχαν ρωτήσει τη Θάτσερ ποιο είναι το μεγαλύτερο επίτευγμά της και η απάντησή που έδωσε ήταν: «Το Εργατικό Κόμμα του Τόνι Μπλερ. Αναγκάσαμε τους αντιπάλους μας να αλλάξουν γνώμη». Με την κυβέρνηση των Εργατικών αυτή τη στιγμή στη Βρετανία, πιστεύετε πως έχουν αλλάξει τα πράγματα;

— Δεν είμαι σίγουρος αν στην Ελλάδα γνωρίζετε την έκφραση «παράθυρο του Οβερτον». Πήρε το όνομά της από τον Αμερικανό πολιτικό αναλυτή Τζόζεφ Οβερτον και αναφέρεται στο εύρος των θεμάτων και των επιχειρημάτων που είναι πολιτικώς αποδεκτά από την πλειονότητα του πληθυσμού σε μια δεδομένη στιγμή. Από την εποχή της Μάργκαρετ Θάτσερ — και είναι βασικό θέμα αυτό, όχι μόνο στο «Η απόδειξη της αθωότητάς μου», αλλά σε όλα τα προσηφάτα μυθιστορήματά μου— το «παράθυρο του Οβερτον» έχει μετατοπιστεί σημαντικά προς τα δεξιά. Πράγματα δεδομένα τη δεκαετία του 1970 (ότι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να οργανώνονται σε συνδικάτα, για παράδειγμα, και να απέχουν από την εργασία τους αν χρειαστεί) θεωρούνται πλέον απαράδεκτα, ενώ ιδέες που θεωρούνταν επικίνδυνες τη δεκαετία του 1970 (η απέλαση μεταναστών, για παράδειγμα) συζητούνται τώρα ανοικτά από πολιτικούς των μεγάλων κομμάτων στην τηλεόραση. Στο Ηνωμένο Βασίλειο το Εργατικό Κόμμα σήμερα είναι πολύ δεξιάτερο από το Εργατικό Κόμμα της δεκαετίας του 1970 — ακόμη και από το Εργατικό Κόμμα του Τόνι Μπλερ. Η δήλωση της Θάτσερ είναι απολύτως σωστή: η Θάτσερ έθεσε σε κίνηση μια αλυσίδα γεγονότων που ώθησαν το «παράθυρο του Οβερτον» τόσο δεξιά, ώστε θέσεις που κάποτε ήταν μέρος μιας μετριοπαθούς σοσιαλιστικής ορθοδοξίας να θεωρούνται τώρα ριζοσπαστικές και εξτρεμιστικές. Ολοι έχουμε γίνει παιδιά της Θάτσερ.

— «Η απόδειξη της αθωότητάς μου» είναι μια έκφραση στο βιβλίο σας που σημαίνει το αδύνατο. Μια ανοιχτή, ίσως παικνιδική ερώτηση: τι θεωρείτε αδύνατο να βρεθεί πια;

— Δεν είναι και πολύ παικνιδική η απάντησή μου, αλλά θα έλεγα ότι ένα από τα πιο σπάνια πράγματα στην Ευρώπη αυτή τη στιγμή είναι ένας πολιτικός έτοιμος να πει ότι κάτι μπορεί να έχει αυθάρκτη κοινωνική, πολιτισμική ή ανθρωπιστική αξία και όχι μόνο οικονομική αξία.

🕯️ Τη Δευτέρα 28/4, στις 7 μ.μ., ο Τζόναθαν Κόου θα συζητήσει με τον δημοσιογράφο-συγγραφέα Στέφανο Τσιπόπουλο στο πατάρι του βιβλιοπωλείου «Κωνσταντίνιδης» (Μητροπόλεως 92), όπου και θα τιμηθεί για τη συνεισφορά του στην ιστορία του βιβλιοπωλείου. Την Τρίτη 29/4, στις 7 μ.μ., ο Τζόναθαν Κόου θα βρεθεί στο Μέγαρο Μουσικής και θα συνομιλήσει με τις Αν. Μαργακίη, Στ. Παπασιπούρου, Β. Πέτσα και Αλ. Τριμπέρν.



Το βιβλίο του Κόου είναι μια πολιτική ενδοσκόπηση της βρετανικής κοινωνίας με ένα αστυνομικό μυθιστόρημα για «κερασάκι».

Οι 50 ημέρες που διέλυσαν τη Βρετανία

JOHNATHAN COE
Η απόδειξη της αθωότητάς μου
μτφρ.: Αλκιστис Τριμπέρν
εκδ. Πόλις, 2025, σελ. 480

Του **ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ**

Ποιος άλλος Βρετανός συγγραφέας, αν όχι ο Τζόναθαν Κόου, μπορεί να κοιτάξει με τόση καθαρή ευκρίνεια τις πολιτικές και κοινωνικές καταβυθίσεις της χώρας του; Δεν χρειάζεται καν να δηλωθεί ως ρητορική η ερώτηση, καθώς ήδη από το 1994 με το μυθιστόρημά του «Τι ωραίο πλιάτσικο!» είχε θέσει τα ζητήματα με δικτυικό, αλλά και ευφυώς σατιρικό τρόπο. Το νέο του μυθιστόρημα εστιάζει στις πενήντα ημέρες της διακυβέρνησης της χώρας από τη Λιζ Τρας. Η βραχύβια κυβέρνηση της κατάφερε (διότι περί κατορθώματος πρόκειται) να κάνει άνω κάτω τη χώρα, να προκαλέσει μια κατακόρυφη πτώση στις χρηματοπιστωτικές αγορές και, τελικά, να εξέλθει από την Ντάουνινγκ Στρίτ μετά πολλών επειρών. Την ίδια περίοδο συμβαίνει και ο θάνατος της βασίλισσας Ελισάβετ, κλείνοντας έτσι έναν ολόκληρο κύκλο στα βρετανικά πολιτικά πράγματα. Πρωταγωνίστρια είναι η Φιλ, μια πρόσφατη πτυχιούχος που εργάζεται σε μια ιαπωνική αλυσίδα fast food στο αεροδρόμιο Χίθροου. Στις ελεύθερες ώρες της παρακολουθεί μανιωδώς τα «Φιλαράκια», αυτοοικτρείται για την κατάσταση στην οποία έχει βρεθεί και ονειρεύεται να γράψει κάποια στιγμή ένα μυθιστόρημα.

Παράλληλα, γνωρίζει τον παλιό φίλο της μπέερς της από το πανεπιστήμιο, τον Κρίστοφερ. Έναν μαχητικό ιστορικό και δημοσιογράφο, που μέσω του μπλογκ που διατηρεί ερευνά την άνοδο της άκρας Δεξιάς στη χώρα και την υπόγεια επιρροή που επιθυμεί να παίξει στην απορρύθμιση του κράτους πρόνοιας και την επικράτηση της ελεύθερης αγοράς. Όταν ο Κρίστοφερ δολοφονείται σε ένα συνέδριο των λεγόμενων Συντηρητικών, αποφασισμένων να διαλύσουν τις κοινωνικοποιημένες υπηρεσίες υγείας της Βρετανίας, η κόρη του Ρασίντα ενώνει τις δυνάμεις της με τη Φιλ για να λύσουν την υπόθεση. Σ’ αυτό το σημείο ο Κόου εγκιβωτίζει ένα μίνι αστυνομικό μυθιστόρημα. Είναι ο δικός του ύμνος στο είδος της λαϊκής αστυνομικής λογοτεχνίας, η οποία είναι αρκετά αγαπητή στο βρετανικό κοινό. Το «Η απόδειξη της αθωότητάς μου» είναι ένα μυθιστόρημα διαφορετικών στρωμάτων, όπου η αφήγηση μετατοπίζεται συνεχώς από την αυτοαναφορικότητα στην ατμοσφαιρικότητα της αστυνομικής πλοκής. Κι όλα αυτά με ένα χιούμορ υποδόριο και καταλυτικό. Η πολιτική, φυσικά, δεν λείπει από το κάδρο, απλώς τα πιο σημαντικά σημεία του μυθιστορήματος είναι εκείνα που δρουν ενδοσκοπικά, με αποτέλεσμα οι κομματικές καντρίλιες να υποχωρούν στο φόντο, δίχως όμως να χάνουν τη σημασία τους. Συνοπτικά, βρίσκουμε τον Κόου σε μια περίοδο εντυπωσιακής λογοτεχνικής φώφρας. Εξαιρετική η μετάφραση της Αλκιστис Τριμπέρν.

Το Κοιμητήριο της κωμόπολης Αιγιαλούσας

Από το 1958 μέχρι λίγο με το 1974, πολλοί ετάφησαν σε αυτό αναπαυόμενοι στη γη που τους γέννησε και τους έθρεψε

Του **ΗΛΙΑ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

Αιγιαλούσα, παρά τον αιγιαλὸν οὐσα. Εἰς Εἰρήναιον, ἐπὶ τῇ ἐπιτάφῳ κωμῶπολι, μετὰ πολλὰ βαθεῖς ιστορικεῖς ρίζες. Ἐνας γεωγραφικὸς χώρος μοναδικὸς μετὰ ἀρχεῶν μορφῶν. Πέρασε ἀπὸ ἐκεί ο ἱ Φραγκοῦδεις καὶ ἔγραψε: «Οὐ θέλων νὰ ἰδῇ ἐν Κύπρῳ ὡραίας γυναῖκας καὶ ἄνδρες υψιπλῆς καὶ ῥωμαλέους ἀς ἐπισκεφθῇ τοὺς Καρπᾶσιον καὶ ἰδίᾳ τὰς δύο μεγαλύτερας αὐτοῦ κόμης Αἰαλοῦσα καὶ Ριζοκάρπασον». Ο Φραγκοῦδεις στὴν Αἰγιαλοῦσα συνάντησε, πῆρε μαζί του καὶ νυμφεῦτηκε τὴν ὡραία Σοφία καὶ μαζί τὴν ἰδρυσε τὸ Πάντειον Πανεπιστήμιον.

Η Αιγιαλούσα ευρίσκεται στην ανατολική Καρπασία και είναι η μεγαλύτερη σε πληθυσμό κωμόπολη του διαμερισματος Καρπασίας με εκλογικό σώμα περίπου 2.500 άτομα το 2025. Το έδαφος της κοινότητας ανήκει εκ του νόμου (de jure) στην Κυπριακή Δημοκρατία, και υπάγεται διοικητικά στην Επαρχία Αμμοχώστου, διαμέρισμα Καρπασίας. Ωστόσο, μετά την τουρκική εισβολή το 1974, το χωριό ελέγχεται παράνομα από τις τουρκικές κατοχικές δυνάμεις από το Σάββατο 17 Αυγούστου 1974.

Το κατεστραμμένο κοιμητήριο Αιγιαλούσας

Νεκροταφείο (ή κοιμητήριο) ονομάζεται ο χώρος ο προορισμένος για την ταφή των νεκρών. Οι πρακτικές της ανθρώπινης ταφής είναι η εκδήλωση της ανθρώπινης επιθυμίας να επιδείξει «σεβασμό προς τους νεκρούς». Οι πολιτισμοί ποικίλλουν ως προς τον

Η Αιγιαλούσα ευρίσκεται στην ανατολική Καρπασία και είναι η μεγαλύτερη σε πληθυσμό κωμόπολη του διαμερισματος Καρπασίας με εκλογικό σώμα περίπου 2.500 άτομα το 2025.



Ο τελευταίος κοινотάρχης που ετάφη στη Γιαλούσα ήταν ο Παναγιώτης Παναγίδης του Κώστα, ο οποίος γεννήθηκε στις 18/10/1896 και απεβίωσε στις 22/02/1958.

τρόπο εκδήλωσης του σεβασμού τους προς τους νεκρούς. Με την πάροδο του χρόνου, τύμβοι, πυραμίδες ναοί, σπήλαιο και κρύπτες νάνων χρησιμοποιήθηκαν, για να αποθηκεύσουν τα νεκρά σώματα των προγόνων. Στη σύγχρονη εποχή, το έθιμο της ταφής των νεκρών κάτω από το έδαφος, με μία πέτρινη επιτύμβια στήλη με όνομα και ηλικία, για να υποδηλώνει τον τόπο ταφής, χρησιμοποιείται στους περισσότερους πολιτισμούς. Παρόλο αυτά άλλα μέσα όπως η καύση των νεκρών



Ο πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου της Αιγιαλούσας αποφάσισε να εργαστεί εντατικά για ψηφιακή ανάπλαση του κοιμητηρίου της κωμόπολης, αξιοποιώντας και την ιστοσελίδα που πρόσφατα δημιουργήθηκε.



γίνονται όλο και πιο δημοφιλή στη Δύση (η καύση είναι ο κανόνας στην Ινδία και υποχρεωτική στις μεγάλες μητροπολιτικές περιοχές της Ιαπωνίας).

Ο Κοινοτάρχης
Π. Κ. Παναγίδης
(ετήφηση το 1958)

Ο τελευταίος κοινοτάρχης που
ετάφη στη Γαλιούσα ήταν ο Πανα-
γιώτης Παναγίδης του Κώστα, ο
οποίος γεννήθηκε στις 18/10/1896
και απεβίωσε στις 22/02/1958. Τη

νύκτα που πέθανε κτένιζε τα μαλλιά του νυν κοινοτάραχν Ηλία Παντελίου του Παντελή και της Ντίτσας. Ο Παναγιώδης ήταν θεϊός της Ντίτσας. Χρόνια πολλά μετά το μεγάλο κακό προσπάθησα μάταια να εντοπίσω τον τάφο. Ήταν δίκκος κόπος γιατί τα πάντα πλάκωνε, εκτός από τη σκαβιά και μία ζουγκά από ζιζάνια και αγριόχορτα πολλά. Αργότερα, πολλά χρόνια μετά, σε επισκεψή μου έγινε καταρθώτο να εντοπιστεί ο τάφος του Παναγιώδη, μεγάλος ήταν η συγκίνησή μου.

Γιώργος Ράφτης
(ετήφη 21/07/1974)

Ο Γιώργος Ράφτης γεννήθηκε στη Γαλιούσα στις 26 Φεβρουαρίου 1945. Γονείς του ήταν ο Χρίστος Ράφτης (1917-2003) και η Μαρία Παπαγεωργίου (1913-2002). Είχε μια μικρότερη αδελφή, τη Νίκη, η οποία απεβίωσε το 1963, σε ηλικία 12 ετών, μετά από ασθένεια. Αποφοιτώντας από το Γυμνάσιο Γαλιούσσας, εργαζόταν στο συνεργείο επιδιόρθωσης αυτοκινήτων του πατέρα του, που βρισκόταν κοντά στον κεντρικό σταθμό Βενζίνης του χωριού. Στις 20 Ιουλίου 1974, πρώτη μέρα της τουρκικής εισβολής, ο Γιώργος αφήνει τον δίχρονο γιο του και την έγκυο γυναίκα του και κατατάσσεται ως έφεδρος λοχίας ασυρματιστής. Αποστολή της διμοιρίας του ήταν να θέσει υπό τον έλεγχό της το τουρκοκυπριακό χωριό Άγιος Συμεών. Σε μάχη που διεξήχθη τραυματίστηκε θανάσιμα και μεταφέρθηκε από τους συμπολεμιστές του στη Γαλιούσα. Ετάφη στις 21 Ιουλίου στο κοιμητήριο του χωριού. Άφησε πίσω του δύο χαρκακμένους γονείς, τη χήρα γυναίκα και του δύο ορφανά παιδιά. Τον Δεκέμβριο του 1974 γεννήθηκε ο δεύτερος γιος του Γιώργου, που πήρε το όνομά του πατέρα του.

Οι αγαπημένοι
πρόγονοι

Η αναφορά σε μόνο δύο πρόσωπα που αναπαύονται στο κοιμητήριο της θαλασσοφιλήτης κωμόπολης δεν είναι τυχαία. Ο Παναγιώτης ήταν ο τελευταίος πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου, που επέφη στη Γαλιούσα το

1958. Άνθρωπος ωραίος, ευγενικός και φιλοπρόοδος. Ο Γιώργος και αυτός ωραίος, ευγενικός και φιλοπρόοδος ήταν ο τελευταίος ήρωας της Αιγιαλοσύσας που έπρεπε πολεμώντας σε ένα προδομένο πόλεμο και στάση στη γενετήριά του το 1974. Από το 1958 μέχρι το 1974 και πολύ πριν και λίγο μετά, πολλοί απειβίωσαν και στάφησαν στο Κοιμητήριο της κωμόπολης που βρίσκεται στο δυτικό κέντρο της κωμόπολης. Το μεγάλο προαύλιο του Αρχαγγέλου Μιχαήλ είναι περίπου 110 μέτρα ψηλά από τη θάλασσα και ακριβώς στα βόρεια του, δέκα μέτρα πιο χαμηλά είναι το κοιμητήριο, το οποίο ήταν προσβάσιμο από ένα μεγάλο περιμετρικό μονοπάτι-δρόμο στα ανατολικά της εκκλησίας.

Αποκατάσταση και ψηφιακή ανάπλαση

Το Κοινοτικό Συμβούλιο σημείωσε την πρόθεση για αποκατάσταση κοιμητηρίων στην Κύπρο μετά την πρόσφατη συμφωνία Νίκου Χριστοδουλίδη - Ερσίν Τατάρ. Ελπίζουμε να μην έχουμε τα αποτελέσματα της συμφωνίας Βιέννης του 1975. Ελπίζουμε και καρτερούμε. Μέχρι τότε να προέδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου της Αιγιαλούσας αποφάσισα να εργαστώ εντατικά, μαζί με τα υπόλοιπα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου, για την ψηφιακή ανάπτυξη του κοιμητηρίου της κωμόπολης, αξιοποιώντας και την ιστοσελίδα που πρόσφατα δημιουργήθηκε.

Ο Ηλίας Παντελίδης είναι πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου κωμόπολης Αιγιαλούσσας και αντιπρόεδρος της Ένωσης Λογοτεχνών Κύπρου.

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

ΤΟΥ ΘΟΔΩΡΗ ΑΘΕΡΙΔΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
12 - 15 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ
16 - 18 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΑΦΟΥ
19 - 20 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
UCLAN - ΠΥΛΑ
21 - 22 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΘΟΔΩΡΗΣ **ΑΘΕΡΙΔΗΣ**

ΖΕΤΑ **ΜΑΚΡΥΠΟΥΛΙΑ**

ΗΛΙΑΣ **ΒΑΛΑΣΗΣ**

ΛΕΥΤΕΡΗΣ **ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ**

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ **ΤΣΙΛΙΜΠΙΟΥ**

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

ΘΟΔΩΡΗΣ ΑΘΕΡΙΔΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΟΘΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ticketmaster.cy | **ACS** | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ
ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ



NEA YOPKH
Ράσιντ Τζόνσον

Η νέα έκθεση στο Μουσείο Γκούγκενχαϊμ της Νέας Υόρκης είναι αφιερωμένη στον Ράσιντ Τζόνσον. Έχει τίτλο «Ένα ποίημα για βαθιά σκεπτόμενους». Ο 48χρονος Αμερικανός με την επιδραστική τέχνη του παρουσιάζεται με πάνω από 90 έργα, ορίζοντας έναν τρόπο θέσης και σκέψης πάνω στο τι σημαίνει αφαίρεση, εννοιολογική τέχνη, μαύρη τέχνη και προσωπική ερμηνεία. Τα έργα του προέρχονται από όλα τα μέσα: ζωγραφική, γλυπτική, εγκαταστάσεις και περφόρμανς.



ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
Σαμίχ Ριφάτ

Στο Μουσείο Πέρα παρουσιάζεται η έκθεση αφιέρωμα στον πολυπράγμονα δημιουργό Σαμίχ Ριφάτ (1945-2007), σημαντικό μεταφραστή και φωτογράφο, απόγονο διανοουμένων της Τουρκίας. Η έκθεση επικεντρώνεται στις μαυρόασπρες φωτογραφίες του Ριφάτ, τις οποίες διοχέτευε σε εκδόσεις, εφημερίδες και περιοδικά. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του είχε αρχίσει να μαθαίνει αρχαία ελληνικά διευρύνοντας τη γλωσσολογία του. Είχε επίσης μεταφράσει κείμενα της βυζαντινής γραμματείας.



ΜΙΛΑΝΟ
Γερμανική φωτογραφία

Το Ίδρυμα Πράντα (Fondazione Prada) στο Μιλάνο παρουσιάζει ένα πανόραμα γερμανικής φωτογραφίας από τις αρχές του 20ού αιώνα, εστιάζοντας στην ιδέα της ταξινόμησης και της κατηγοριοποίησης, μια επιμελητική ιδέα συμβατή με την ίδια την ιδέα της γερμανικότητας. Η έκθεση είναι ένα πυκνό αφήγημα ανθρωποπαράτηρησης, ως επί το πλείστον. Ο επισκέπτης θα δει φωτογραφίες του Αουγκουστ Ζάντερ από τον Μεσοπόλεμο, του Μπερντ και της Χίλα αλλά και του Τόμας Ρουφ.



ΛΟΝΔΙΝΟ
Τζόρνταν Καστέλ

Από τις ανερχόμενες δυνάμεις της αμερικανικής ζωγραφικής, η 36χρονη Τζόρνταν Καστέλ ξεχωρίζει για τα υπερφυσικά πορτρέτα και για τη ρεαλιστική ατμόσφαιρα του Χάρλεμ. Αυτή την περίοδο και ως τις 8 Ιουνίου, παρουσιάζει νέα έργα της στην γκαλερί Thaddaeus Ropac, που την εκπροσωπεί. Στο γεωργιανό Elly House (37 Dover St.) όπου στεγάζεται η γκαλερί, η Καστέλ αποκαλύπτει τις μεγάλες συνθέσεις της με χρώμα που δείχνουν τη ρώμη μιας εικαστικού δημιουργού που κατακτά το κοινό.



NEA YOPKH
Η τέχνη της ζωγραφικής

Η νεοϋορκέζικη γκαλερί Arcadia Contemporary (421 West Broadway) έχει προκαλέσει τη διεθνή προσοχή χάρη στις επιλογές της. Αυτές τις ημέρες (και έως 4 Μαΐου) γιορτάζει τα 25 χρόνια της με την έκθεση «Τότε και Τώρα», παρουσιάζοντας έργα των 30 και πλέον καλλιτεχνών που συνεργάζονται μαζί της. Είναι μια ευκαιρία να δει κανείς την αφρόκρεμα της σύγχρονης ρεαλιστικής ζωγραφικής, στην οποία εστιάζει η γκαλερί. Στη φωτογραφία, έργο του Τζέρεμι Λίπκινγκ.

Ενας θεσμός της Νέας Υόρκης σε νέα εποχή

Τα εγκαίνια του ανακαινισμένου Μουσείου Φρικ (Frick Museum), στις 17 Απριλίου, είναι ένα από τα γεγονότα που ξεχωρίζουν αυτή την περίοδο από τον χώρο του πολιτισμού στη Νέα Υόρκη. Έπειτα από μακρά αναστολή της λειτουργίας του στην ιστορική έδρα του στην 70η οδό, σε ένα από τα πιο αριστοκρατικά σημεία του Ανω Μανχάταν, το Μουσείο Φρικ άνοιξε και πάλι τις πύλες του για το κοινό στο θαυμάσιο μέγαρό του σε στυλ Beaux-Arts, το οποίο θυμίζει την εποχή του πλούτου που περιγράφει η Εντιθ Γουόρντον.

Στο χρονικό διάστημα που κρατούσαν οι εργασίες, το Μουσείο Φρικ υπολειτούργουσε στο Breuer, το διάσημο μπρουταλιστικό κτίριο της γειτονιάς του, στη Μάντισον και 75η οδό. Ήταν ένα κτίριο της δεκαετίας του '60 στον αντίποδα της αισθητικής του Παλαιού Κόσμου που εκπροσωπεί το Φρικ με τις ονομαστές συλλογές του από την ιστορία της τέχνης. Εκεί υπάρχει ικανός αριθμός Ρέμπραντ, Βερμέερ και Ελ Γκρέκο καθώς και πλήθος ακόμη έργων τέχνης από την Ευρώπη και τις ΗΠΑ για να ικανοποιηθεί το υψηλό αίσθημα ενός εκλεκτού διέθνους κοινού.

Το Μουσείο Φρικ είναι και από μόνο του μουσείο του εαυτού του. Ένα κτίριο που παραπέμπει στη χρυσή εποχή, με τις ξύλινες επενδύσεις στους τοίχους, τις πορσελάνες και τα γλυπτά, τους κίονες και τους τάπητες, ένας κόσμος ολόκληρος που στέκει και πάλι σι-



Το ανακαινισμένο Frick Museum στο Μανχάταν άνοιξε και πάλι για το κοινό. Πορτρέτο της Λαίδης Χάμιλτον από τον Τζορτζ Ρόμντ (1734-1802).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Ηλεκτρικά πεδία: ανάμεσα στο μηδέν και στο άπειρο

Σαν να προσεγγίζεις στο βαθύ Διάστημα ένα μυστηριακό άστρο· έναν ωκεάνιο εξωπλανήτη. Σαν να κλείνεις τα μάτια για να αφεθείς σε μια ιερή (ή ανίερη) μύηση. Οι περιγραφές δεν ικανοποιούν τον κύριο Γκρι, αλλά δεν ξέρε πώς αλλιώς να περιγράψει το αίσθημα που προκαλεί η ακρόαση του άλμπουμ «Ηλεκτρικά πεδία» («Electric Fields») που μόλις τώρα κυκλοφόρησε η Alpha-Classics.

Το «Electric Fields» δεν είναι άκουσμα, είναι επαφή· δεν είναι παθητική ακρόαση, είναι εμπειρία. Η εκπληκτική υψίφωνος Μπάρμπαρα Χάννιγκαν συμπράττει με το έξοχο δίδυμο των πανιστριών Κάτια και Μαριέλ Λαμπέκ, υπό την καθοδήγηση του

«ηλεκτρονικού» Ντέιβιντ Τσάλμιν. Εάν προσθέσουμε και τις απίθανες μουσικές ενός σύγχρονου συνθέτη, του Μπράις Ντέσνερ, το σύνολο ολοκληρώνεται. Σημείο αφετηρίας τους: κείμενα και ύμνοι της λεγόμενης «πρώιμης μουσικής» (early music) από μια γυναίκα η οποία, χαμένη στα βάθη των αιώνων, με την ποίηση και τη φωνητική μουσική που άφησε, στοιχειώνει ακροατές αλαφροίσκιωτους. Χιλντεγκαρντ φον Μπίνγκεν (1098-1179): Μοναχή που στις όχθες του Ρήνου, σε μοναστήρι που είχαν ιδρύσει Κέλτες ιεραπόστολοι, έβλεπε οράματα και τα κατέγραφε, συνέθετε ύμνους πάνω σε δικούς της στίχους, μελοτούσε αστρονομία, κοσμολο-



Το άλμπουμ «Electric Fields» μόλις κυκλοφόρησε από τη δισκογραφική εταιρεία Alpha-Classics.

γία, γεωλογία, ζωολογία, ζωγραφία, τις εικόνες που έβλεπε όταν έπεφτε σε έκσταση κι επινοούσε συνταγές με βότανα για πάσα σωματική ή ψυχική νόσο. Ο δίσκος περιλαμβάνει και δύο κομμάτια βασισμένα σε/ή εμπνευσμένα από συνθέσεις μιας άλλης έξοχης γυναίκας, της Μπάρμπαρα Στρότζι, η οποία συνέθετε άριες κρυστάλλινες ομορφιάς κατά τον 17ο αιώνα. Το άλμπουμ περιλαμβάνει εννέα συνθέσεις, αυτοσχεδιασμούς, πειραματικές στιγμές (στο #3 μη νομίσετε ότι χάλασε το cd!) που θυμίζουν σαμανικό ταξίδι. Το «O Virga mediatrice», με το οποίο ανοίγει το άλμπουμ, είναι μια τέτοια στιγμή οργασμικής αιώρησης και θείας

ακινουσίας, όπως και το «O vis aeternatis» με το οποίο κλείνει, ενώ το «Lingua ignota», με τους ανιγνιστικούς ψιθύρους πίσω από τους βοκαλισμούς, εντείνει αυτή την αίσθηση πλεύσης και καταβύθισης μαζί. Μία ακόμη απίστευτη στιγμή, ειδικά από το τέταρτο λεπτό και μετά, είναι το ιλιγγιώδες «O nobilissima viriditas» του Ντέσνερ. Τα ηλεκτρικά πεδία είναι ενέργεια που περιβάλλει φορτισμένα σώματα τα οποία μαγνητίζονται μεταξύ τους σαν σώματα που μετεωρίζονται κάπου μεταξύ πόθου και πόνου, τρόμου και ευφορίας, μηδενός και απείρου. Η άνοιξη γιορτάζει κορμιά κεκοιμημένα που αναγεννώνται με ένα σπαραγμό.



«Electric Fields»
Barbara
Hannigan
Katia & Marielle
Labeque
David Chalmin
Alpha-Classics

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΥΣΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ



Ομιλία του Βλαντιμίρ Πούτιν προβάλλεται σε αίθουσα κινηματογράφου, στην Αγία Πετρούπολη. Οι μηχανισμοί προπαγάνδας και παραπληροφόρησης λειτουργούν στα υπόγεια του ρωσικού κρατικού μηχανισμού από την εποχή των τσάρων.

Ποιος ενδιαφέρεται για τη ρωσική προπαγάνδα;

Εάν ρωπίνεται ότι αυτά που γράφω τα έχω ξαναγράψει είναι επειδή τουλάχιστον κάποια απ' αυτά τα έχω πράγματι ξαναγράψει. Πιστεύω ότι υπάρχουν και οι εχθροί της». Πέραν των ατόμων, μικροομάδων και κομματικών σχηματισμών εντός κάθε δημοκρατικής κοινωνίας, που συνιστούν τέτοιους εχθρούς και συχνά κάτω από παραπλανητικά προσωπεία, υπάρχουν οι μεγάλες κρατικές οντότητες –υπέρρες των οποίων είναι συχνά οι παραπάνω «εσωτερικοί εχθροί», αυταρχικά καθεστώτα τα οποία συνεργάζονται σε τομείς όπως η προπαγάνδα και η παραπληροφόρηση, προκειμένου να υπονομεύσουν τις δημοκρατικές κοινωνίες. Όλα «δούλεψαν» πολύ μέχρι να φτάσουμε στη δυστοπική πραγματικότητα των σημερινών ΗΠΑ και σε ό,τι απειλεί αυτό που γενικώς ονομάζεται «ευρωπαϊκό κεκτημένο» και που πολλοί ελπίζουμε να σημασία του να μη γίνει παρελθόν το οποίο θα αναπολούμε στην καθημερινότητά μας.

Η δυτική παρανόηση, ο εφησυχασμός και η απληστία ήταν σημαντικός ενισχυτικός παράγων αυτών των αυταρχικών δυνάμεων, όπως εναργώς το περιγράφει η Αν Απλμπάουμ στο βιβλίο της «Απολυταρχία Α.Ε.» («Καθημερινή», Τέχνες & Γράμματα, 23/3/2025).

Υπονόμηση των θεσμών

Μέσω της υπονόμησης της εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στους δημοκρατικούς θεσμούς, της διάδοσης παραπληροφόρησης και της προώθησης αυταρχικών προτύπων επιδιώκεται η δημιουργία ενός κόσμου όπου το δικό τους απολυταρχικό μοντέλο διακυβέρνησης θεωρείται φυσιολογικό ή ακόμα και προτιμητέο. Η Ρωσία –αν και από το 2014, που τουλάχιστον προσωπικά παρακολούθη, έχει εντείνει και έχει εξελίξει με τη βοήθεια των νέων μέσων τις «προσπάθειές της»– ήταν πάντοτε ένας τέτοιος κρατικός παράγων.

Οι πυλώνες της ρωσικής προπαγάνδας και παραπληροφόρησης στέκονται στη θέση τους από την τσαρική εποχή. Περισσότερο απ' ό,τι στις περισσότερες ευρωπαϊκές κοινωνίες, η τσαρική εσωτερική πολιτική και οι γεωπολιτικοί υπολογισμοί είχαν τις ρίζες τους σε θεωρίες συνωμοσίας και στη δημιουργία ψευδών πληροφοριών. Από την ευρεία κυκλοφορία των Πρωτοκόλλων των Σοφών της Σιών (πλάστογραφία της μυστικής αστυνομίας που φαινόταν να αποδεικνύει μια εβραϊκή συνωμοσία για την κυριαρχία στον κόσμο) μέχρι

την πεποίθηση ότι μασονικές συμμορίες ενορχήστρωναν επιθέσεις κατά της Ρωσίας από την Ευρώπη τον 19ο αιώνα. Για όποιον έχει διαβάσει το κλασικό βιβλίο αναφοράς των Κρίστοφερ Αντρίου και Βασίλι Μιτρόκιν («The Mitrokhin Archive: The KGB in Europe and the West»), αλλά και αναλύσεις όπως αυτές του Βρετανού ιστορικού Μαρκ Γκαλεότι μεταξύ πολλών άλλων, είναι γνωστό το Ακτινγε μεροπριятиа, τα «ενεργά μέτρα»: Ένας όρος που χρησιμοποιήθηκε από τη Σοβιετική Ένωση (ΕΣΣΔ) από τη δεκαετία του 1950 και μετά, για να περιγράψει μια γκάμα μυστικών και συγκεκριμένων, δυσδιάκριτων επιχειρήσεων πολιτικής επιρροής και ανατροπής, συμπεριλαμβανομένων της δημιουργίας οργανώσεων «βιτρίνας», της υποστήριξης φιλικών πολιτικών κινήσεων, της ενορχήστρωσης εγκώριων αναταραχών και της διάδοσης παραπληροφόρησης.

Για περισσότερο από δύο αιώνες, η στρατηγική κοσμοθεωρία των Ρώσων υπευθύνων λήψης αποφάσεων υποθέτει ότι η χώρα

τα άτομα δικαιούνται και τις περισσότερες φορές υποχρεούνται να λαμβάνουν προσωπικές αποφάσεις. Εάν τα εμβόλια –σύμφωνά με βολικές συνωμοσιολογικές, προπαγανδιστικές θεωρίες– βλάπτουν, δεν χρειάζεται να μπούμε στον κόπο να σκεφτούμε να πάμε να τα κάνουμε. Αν τα διαφορετικά φύλα δημιουργούν σύνθετες, κοπιαστικές σκέψεις και δύσκολες αποφάσεις για τα παιδιά μας δεν χρειάζεται να το αντιμετωπίσουμε: είναι δύο - τελειώσαμε.

Ζήτημα συνείδησης

Για να σε ενδιαφέρει εάν υπάρχει ή όχι ρωσική προπαγάνδα προϋποθέτει συνείδηση της έννοιας και εκτίμηση της αξίας των προσωπικών επιλογών. Πρέπει να απορρίπτεις τον αυταρχισμό όχι μόνο ως πολιτικό σύστημα αλλά και ως συμπεριφορά ζωής. Να εκτιμάς τη διαφωνία και τη δυσκολία αλλά και το πολύτιμον της προσωπικής, ελεύθερης επιλογής αναγνωρίζοντας τουλάχιστον και καταρχάς τη δυνατότητα αυτής σε μια σειρά ζητημάτων, για σένα και τον υπόλοιπο κόσμο. Πρέπει να αναγνωρίζεις την αξία των κανόνων του Κοινωνικού Συμβολαίου αλλά και την, καθοριστική για τον ελεύθερο κόσμο, διαφορά ανάμεσα στο «είμαστε όλοι ίσοι» και στο «είμαστε όλοι ίδιοι».

Ένας φτωχός πνευματικά κόσμος, ένας κόσμος χωρίς ανησυχίες, χωρίς πολλές επιλογές, ένας κόσμος που δεν αναζητά τον εαυτό του, τις δυνατότητές του, τις καταφάσεις και τις αρνήσεις του, ένας κόσμος αποκτηνωμένος μέσα στην υποδούλωσή του είναι ένας κόσμος πιο εύκολος να ζήσεις εντός του και για πολλούς ανθρώπους είναι το ζητούμενο.

Μετά την εισβολή του 2022 στην Ουκρανία, ο Ρώσος πρωθυπουργός Μιχαήλ Μισούστιν έδωσε στη δημοσιότητα μια λίστα με τις χώρες που επιβάλλουν «καταστροφικές συμπεριφορές αντίθετες με τις ρωσικές πνευματικές και ηθικές αξίες», στην οποία φυσικά περιλαμβάνονται όλες οι χώρες της Ε.Ε. (πλην Ουγγαρίας και Σλοβακίας!) καθώς και του ΝΑΤΟ (πλην της Τουρκίας!). Σύμφωνα με το ρωσικό κρατικό πρακτορείο Tass, η λίστα είχε έρθει ως συνέχεια διατάγματος του Βλαντιμίρ Πούτιν, σύμφωνα με το οποίο η Μόσχα θα παρείχε ανθρωπιστική υποστήριξη, διευκολύνσεις για μετακίνηση και εγκατάσταση στη Ρωσία σε πολίτες των χωρών αυτών, οι οποίοι «συμμερίζονταν παραδοσιακές ρωσικές πνευματικές και ηθικές αξίες». Οι πόρτες λοιπόν είναι ανοιχτές. Παραμένει ωστόσο ανοιχτό και το ερώτημα για το πώς θα νιώσουν ζώντας πραγματικά εντός του «ιδανικού» κόσμου που απεχθάνεται τις δυτικές αξίες.



ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗΣ «ΑΚΤΗ»
ΤΧ 142, ΑΝΟΙΞΗ 2025.

Το περιοδικό «ΑΚΤΗ» κυκλοφόρησε στη Λευκωσία το τεύχος της Άνοιξης του 2025. Στην ύλη του τεύχους 142 ενώνουν τις δυνάμεις τους λογοτέχνες και κριτικοί της Κύπρου και της Ελλάδας, με δημιουργίες ψυχής και πνεύματος, που ανασαίνουν με ποιήματα, πεζογραφήματα, κριτικές, σχόλια. Στην Ποίηση δημοσιεύονται ποιητικές συνεργασίες από τους Κώστα Θ. Ριζάκη, Λεωνίδα Γαλάζη, Αντώνη Πιλά, Γιώργο Δρίτσα, Ευδοκία Ζορβίδου. Στην Πεζογραφία συνυπάρχουν με αφηγήματα, διηγήματα, προσεγγίσεις ο Χρίστος Χατζηθανασίου (ο Μιχάλης), η Μαρία Παλιώτου («Μια κόκκινη κορδέλα σε σκουρό μαλλιά»), ο Νίκος Ορφανίδης («Στου Γκύζη»), ο Στέφανος Δημόπουλος («Πατήρ Steven»), ο Στέλιος Κούκος («Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, Κάπου καρδιά για το γένος: Η θρηνομαχία του με τον άγριο Ρωμύον», ο Αρχ. Αναστάσιος Κουστίνης («Γέλα με να σε γελάω να περνάμε τον καιρό»). Στα «Έτερα Κεφάλαια» ο Νίκος Ορφανίδης καταθέτει σκέψεις με φιλοσοφικό υπόστρωμα για θέματα καθημερινά και μεταφυσικά, όπως και για τους θαύτους λογοτεχνών και άλλων πνευματικών ανθρώπων. Στις «Ψηφίδες»: Δημοσιεύονται οι κριτικές του Στέλιου Παπαντωνίου για το έργο της Μαρίας Περατικού-Κοκαράκη, Έντευξης -της Νατάσας Αθανασίου Κυριανού, Επιστολή, Ένα συνθετικό ποίημα για τη Λεμεσό -της Ευρυδίκης Περικλέους-Παπαδοπούλου, Και πολλά επικράτην η Ελένη της Καρπασίας. Στα «Σημεία» ο Ν. Ορφανίδης επιλέγει έξι αποσπάσματα από περιοδικά και δέκα από εκδομένα βιβλία.



500 ΛΕΞΕΙΣ

με τον

ΒΑΣΙΛΗ ΜΙΧΟ



Ο Βασίλης Μίχος είναι Λαρισαίος μηχανικός. Αρθρογραφεί συχνά για πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα. Το 2000 κυκλοφόρησε σε ιδιωτική έκδοση το βιβλίο «Η Πόλη Κιβωτός». Φέτος κυκλοφόρησε το «Ευρώπη Restart» από τις εκδόσεις Αρμός.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Τον Σουπώνιο και το «Ένας τζέντλεμαν στη Μόσχα».

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Η ανάμειξη και η έγνοια του Καποδίστρια για τη συγγραφή και κυκλοφορία στα γαλλικά Ιστορίας της νεώτερης Ελλάδας, στα ίδια τα χρόνια της Επανάστασης.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο; Μπελά όχι. Αιτίες ανησυχίας πολλές.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Να είσαι απερίσπαστος. Υπό τον όρο αυτόν, όλες οι συνθήκες είναι ιδανικές.

Υπάρχουν κάποια ήδη λογοτεχνία που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Αποφεύγω τα έντονα βίαια και τα επιστημονικής φαντασίας.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Το ενδιαφέρον περιεχόμενο, η ανάδειξη ευγενών στοιχείων και η καλλιέργεια. Είτε πρόκειται για λογοτεχνία είτε για δοκίμιο.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Σπανίως οι ταινίες αποδίδουν τη μαγεία ενός ήδη αγαπημένου βιβλίου. Όμως θα είχε ενδιαφέρον το πώς θα μπορούσε να αποδοθεί το «Αλεξανδρινό κουαρτέτο» του Ντάρελ. Εάν κάποιος το κατάφερνε, νομίζω πως θα ήταν μια υπέροχη ταινία.

Πώς βλέπετε την Ευρώπη την τελευταία δεκαετία; Τι έχει αλλάξει;

Ολοι βλέπουμε ότι η Ευρώπη έχει εισέλθει σε μια πολυπαραγοντική κρίση. Το καταλαβαίνουμε από τη μειωμένη επιρροή της Ευρώπης στη διεθνή σκηνή, όταν πια ελάχιστα λογαριάζεται ακόμη και στις εξελίξεις στο άμεσο περιβάλλον της, όπως στη ρωσοουκρανική διένεξη. Αλλά και από την υπο-

χώρησή της στα οικονομικά μέγεθρα και στην παραγωγή αγαθών, και από την αδυναμία της να παρακολουθήσει, έστω, την πρόοδο στην έρευνα και την τεχνολογία. Κυρίως, όμως, από την απάθεια με την οποία παρακολουθεί τα χιλιάδες ναυάγια των νέων της με τα ακυρωμένα όνειρα, με την εμπειρία της βίας στο πετσί τους, με τον κατεστραμμένο τους ψυχισμό. Όλα αυτά όμως, που υψώθηκαν μπροστά μας την τελευταία δεκαετία, ξεκίνησαν πολύ νωρίτερα: με την υιοθέτηση πολιτικών που έθεταν σε αμφισβήτηση και ακύρωναν την ίδια της την ταυτότητα. Γιατί Ευρώπη είναι η Παιδεία της, η επιδίωξη του δημοκρατικού, κοινοβουλευτικού, κοινωνικού κράτους δικαίου και η οργανωμένη κοινωνία της. Και οι τρεις αυτές θεμελιώδεις για την Ευρώπη έννοιες, αποδομούνται συστηματικά στο όνομα δήθεν των ευρωπαϊκών ιδεών και αξιών. Αυτή η αποδόμηση είναι μια αυτοκαταστροφική επιλογή που εγκυμονεί ολέθρια αποτελέσματα για όλες τις ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Τι λείπει από τις σημερινές κοινωνίες κατά τη γνώμη σας;

Από τις σημερινές κοινωνίες λείπει η ίδια η έννοια της κοινωνίας. Το ότι όλα τα πρόσωπα που αποτελούν ένα σύνολο, ιστορικά, έχουμε περιόδους ή κοινωνίες που η σημασία του προσώπου άλλοτε αυξανόταν κι άλλοτε μειωνόταν, όμως παρέμενε ισχυρή η έννοια της κοινωνίας. Στην κλασική Ελλάδα το πρόσωπο, που τότε έφτασε στην ακμή του ως ανεξάρτητη οντότητα, ολοκληρωνόταν μέσα στην κοινωνία: τον δικό της έπαινο αποζητούσε. Και με τον Διαφωτισμό έχουμε το ίδιο, την εξύψωση του προσώπου αλλά ως όντος κοινωνικού. Σήμερα κυριαρχεί ο άκρατος ατομισμός και ο ανεξέλεγκτος δικαιωματισμός, ενώ φτάσαμε στο σημείο της θεσμοθετημένης ιδιωτικοποίησης ακόμη και των συλλογικών κοινωνικών δράσεων. Αυτή την απουσία της ενιαίας, δημοκρατικά συγκροτημένης κοινωνίας, έχουμε αρχίσει να την βιώνουμε ως αίσθηση ανασφάλειας και αβεβαιότητας.

Ο Κάφκα στη Μακρόνησο

Επανεκδοση του «Λοιμού» του Αντρέα Φραγκιά, ενός μυθιστορήματος για την ανθρώπινη κτηνωδία

Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Αυτή την εβδομάδα οι εκδόσεις Ποταμός επανακυκλοφορούν ένα κλασικό σύγχρονο ελληνικό μυθιστόρημα: ο «Λοιμός» του Αντρέα Φραγκιά (1921-2002). Ενα από τα καταστατικά νεοελληνικά αφηγήματα πάνω στον τρόμο και την αθλιότητα της μετεμφυλιακής Ελλάδας, όπως αυτή αποκρυσταλλώθηκε μέσα από το ελεεινό «πείραμα» της Μακρόνησου. Ο «Λοιμός», ωστόσο, είναι γραμμένος με τόση σοφία που υπερβαίνει κατά πολύ το ιστορικό του πλαίσιο και, στην ουσία, θίγει με τρόπο अपαραμίλλο την ανθρώπινη ικανότητα για κτηνωδία αλλά και την ανθρώπινη αντοχή και αξιοπρέπεια.

Η νέα έκδοση του «Λοιμού» από τον Ποταμό περιλαμβάνει αναλυτικό και κατατοπιστικό επίμετρο του καθηγητή Πολιτειολογίας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Δημήτρη Χριστόπουλου. «Ο «Λοιμός»», γράφει, «πραγματεύεται σκοτεινές πτυχές της σύγχρονης ελληνικής Ιστορίας, συλλογικά και ατομικά τραύματα και επώδυνες μνήμες, με τρόπο όμως που θυμίζει ενίοτε την μπρεχτική αποστασιοποίηση, καθώς ο αφηγητής δεν ταυτίζεται εντελώς με τους υποτιπώδεις χαρακτήρες, αλλά επιμένει σε μια αφήγηση πέρα από χρονικά και τοπικά πλαίσια αρθρώνοντας ένα αφήγημα όπου καθίσταται δυσδιάκριτο το ιστορικό πλαίσιο ως υπόβαθρο της μυθοπλασίας, θυμίζοντάς μας τελικά πόσο λίγο απέχει το Σούνιο από τη Μακρόνησο, ο πολιτισμός από τη βαρβαρότητα – για να παραφράσουμε τον Τζορτζ Στάινερ – όταν ο δυτικός πολιτισμός υποκύπτει στο ένστικτο του θανάτου».

Μικρή απόσταση

«Επιμένει σε μια αφήγηση», σχολιάζει ο Χριστόπουλος, «πέρα από χρονικά και τοπικά πλαίσια (...), θυμίζοντάς μας πόσο λίγο απέχει το Σούνιο από τη Μακρόνησο, ο πολιτισμός από τη βαρβαρότητα – για να παραφράσουμε τον Τζορτζ Στάινερ – όταν ο δυτικός πολιτισμός υποκύπτει στο ένστικτο του θανάτου».

Ο «Λοιμός» κυκλοφόρησε το 1972, σε μια περίοδο κατά την οποία κυφορήθηκε το πνεύμα πολιτικοποίησης που, αναπόφευκτα, κυριάρχησε αμέσως μετά την πτώση της δικτατορίας στην κοινωνική και πνευματική ζωή της χώρας. Ωστόσο, παρά τον έκδηλο πολιτικό χαρακτήρα του, το μυθιστόρημα μικρή σχέση έχει με το πνεύμα της εποχής εκείνης. Ο «Λοιμός» δεν περιείχε τίποτε απ' όσα ζητούσε η Μεταπολίτευση: στόμφο, ρητορείες, έξαρση συναισθημάτων, ιδεολογικοποίηση της γραφής, στρατευμένη τέχνη, κοινωνική καταγγελία κ.λπ. Κατά κάποιον τρόπο το βιβλίο στέκει σαν μια παραφωνία στο πνεύμα της εποχής. Ο «Λοιμός», με τις τεχνικές του υπαινιγμού και τα εφιαλτικά του σχήματα, είναι όχι μόνο παράταιρος με κάθε τι «στρατευμένο» αλλά και εξόριστος – όσο εξόριστος είναι τα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν. Ενα «εξόριστο» βιβλίο, λοιπόν, με θέμα την εξορία.

As θυμηθούμε πώς ανοίγει, αλλά και πώς κλείνει το μυθιστόρημα. Η αρχή: «Κάποια μέρα που φερούσε δυνατά, κάποιος ρώτησε: “Μπορώ να πω νερό;”. Κι ήταν πολύ φυσικό γιατί έσκαβε από το πρωί, η άμμος έτριζε τα δόντια του και τα χείλια του είχαν ξεραθεί. Για να κάνει όμως οτιδήποτε, πρέπει να σου το επιτρέψουν. Είναι νόμος».

Και το τέλος του μυθιστορήματος: «Τους οδήγησαν στην

παραλία. Εκεί φέρανε και τα κασόνια με τις αγριόγατες που μάζεψαν στο βουνό. Εβλαν τον καθένα σ' ένα σακί και ρίξανε μέσα του και μια γάτα. Δέσανε σφικτά το σακί με χοντρό σκοινί κι άρχισαν να χτυπούν τη γάτα. Υστερα βούτηξαν το σακί στη θάλασσα. Το τράβηξαν. Το βουτούσαν και το ξανατραβούσαν πολλές φορές. Ακουστήκαν πολλά γι' αυτές τις επιχειρήσεις. Εγιναν κάπως κρυφά και διαδόθηκαν πολλές εκδοχές. Η αλήθεια όμως είναι ότι οι εκπληκτικοί εκείνοι άνθρωποι έζησαν».

Τόσο απλά, τόσο δραστικά. Μια ξερή, παρατακτική αφήγηση, στακάτος διάλογος, καμία δραματοποίηση – μονάχα αυτό το επίθετο «εκπληκτικοί» ξεχωρίζει δίνοντας ένα απαραίτητο χρώμα ανθρωπιάς στην κτηνωδία. Κατά τον κριτικό Δημήτρη Ραυτόπουλο, «ο Αντρέας Φραγκιάς είναι ο κατεξοχήν μυθιστοριογράφος του μεταπολέμου. (...) Η πεζογραφία του Φραγκιά βρέθηκε μέσα στην κοίτη του κοινωνικού ρεαλισμού, χωρίς να παρασυρθεί στην κανονιστική εκτροπή του, τον “σοσιαλιστικό ρεαλισμό”. Αντίθετα, προχώρησε από τη διακριτική ανανέωση προς την ανατροπή των συμβατικών ορίων του ρεαλισμού, φέρνοντας το κοινωνικό μυθιστόρημα σε μια προσεκτική και αντιδογματική νεοτερικότητα».

Ο «Λοιμός» –το ξέρουμε κα-



Ο Αντρέας Φραγκιάς στο γραφείο του στην «Καθημερινή», Σωκράτους 57. Ο συγγραφέας του «Λοιμού» εργάστηκε στην «Κ» από το 1974 έως τα χρόνια της εξαγοράς του εντύπου από τον Γιώργο Κοσκωτά, οπότε και παραιτήθηκε.



Πάνω: Το βιβλίο επανακυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ποταμός αυτή την εβδομάδα.

Κάτω: Μακρόνησος, 30 Ιουλίου 1950. Ο Αντρέας Φραγκιάς πρώτος από δεξιά. Οι εμπειρίες του εκεί του ενέπνευσαν τον «Λοιμό».



λά όλοι από τότε που κυκλοφόρησε το βιβλίο – αφηγείται τον εφιάλτη των εξορίστων στη Μακρόνησο (απ' όπου πέρασε και ο συγγραφέας: ως 19χρονος στρατιώτης στάλθηκε εκεί εξαιτίας των «κοινωνικών του φρονημάτων» το 1950. Υπηρέτησε εκεί και με εξαίρεση μια άδεια ενός περίπου χρόνου επέστρεψε το 1952 για να τελειώσει το μαρτύριο ένα χρόνο μετά). Ωστόσο, ο «Λοιμός» πηγαινει πίσω και πέρα από το ιστορικό γεγονός. Είτε πρόκειται για τη συγκέντρωση μυγών από τους εξορίστους είτε για την «εκπαίδευσή» τους σε βασανιστές (μερικές από τις πλέον καθηλωτικές σελίδες του βιβλίου), δεν υπάρχει ουσιαστική πλοκή παρά μια σειρά από εφιαλτικές εικόνες.

Ο εφιάλτης εδώ έχει κάτι έντονα καφκικό: όπως σε ένα εφιαλτικό όνειρο δεν αναρωτιέται ο ονειρευτής για το παράλογο των καταστάσεων που βιώνει, έτσι και στο σύμπαν του βιβλίου, ο εφιάλτης αποκτά έναν αμείλικτο, αλλόκοτο, γκροτέσκο ρεαλισμό, που δεν επιδέχεται καμία αμφισβήτηση. Υπό μια έννοια, ο «Λοιμός» της πεζογραφίας στέκεται πλάι πλάι με τα εφιαλτικά ποιήματα που έγραψε ο Μίλτος Σαχτούρης τα χρόνια που ο συγγραφέας βρισκόταν από τη Μακρόνησο, το «Θηρίο», τον «Στρατιώτη ποιητή» κ.ά.

Περίπου τρία χρόνια μετά την

κυκλοφορία του «Λοιμού» ο Παντελής Βούλγαρης γύρισε την ταινία «Happy Day» στην οποία, και πάλι δίχως να κατονομάζεται, το σκηνικό είναι η Μακρόνησος (μάλιστα, η ταινία γυρίστηκε στη Μακρόνησο). Σε κουβέντα που είχα με τον Π. Βούλγαρη στο γραφείο που κάποτε διατηρούσε στα Εξάρχεια, για λογαριασμό του περιοδικού «Διαβάζω» το μακρινό 2002 (είχα στο τεύχος Φεβρουαρίου εκείνης της χρονιάς επιμεληθεί αφιέρωμα στον Φραγκιά και ειδικά στον «Λοιμό», απ' όπου και ορισμένες από τις σκέψεις που αναπτύχθηκαν εδώ), μου είχε πει ότι η ιδέα για την ταινία ήταν κάτι ανεξάρτητο από το μυθιστόρημα, «όμως το ένα συνδέθηκε με το άλλο. Το οικογενειακό μου περιβάλλον είχε θύματα και από τις δύο πλευρές, κι από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου προσπαθώ να καταλάβω τι συνέβη όλη εκείνη την περίοδο. (...) Όταν λοιπόν κυκλοφόρησε το 1972 ο «Λοιμός» μέσα στη δικτατορία, είδα ότι ο Φραγκιάς οργάνωνε όλο αυτό το υλικό σε ένα φανταστικό στρατόπεδο (αυτό, υποπιτεύομαι, είχε και πρακτικούς λόγους: το βιβλίο δεν θα περνούσε διαφορετικά από τις υπηρεσίες λογοκρισίας)».

Ο Π. Βούλγαρης, που τόνισε πως «είχαμε όλοι μεγαλώσει με τα βιβλία του Φραγκιά», ζήτησε να συναντηθεί μαζί του. «Διαβάζοντας το βιβλίο είδα ότι η λύση της απόδοσης μιας διαχρονικής αλληλεπίδρασης, του ανθρώπινου ευτελισμού όπου δεν κατονομάζει άμεσα τα πράγματα, την οποία ακολουθούσε ο Φραγκιάς στον «Λοιμό», ήταν αυτή που έπρεπε να ακολουθήσω κι εγώ. Μου έδινε μια ελευθερία, κυρίως να μπω πιο βαθιά στο θέμα μου.

»Ζήτησα και συναντήθηκα μαζί του. Γνώρισα έναν πολύ γλυκό, χαμηλότονο και ταπεινό άνθρωπο. Του μίλησα για την ταινία που ήθελα να κάνω και μου έδωσε την άδεια να χρησιμοποιήσω στοιχεία από το μυθιστόρημα. (...) Ο «Λοιμός» μου έδωσε με τον καλύτερο τρόπο την ψυχολογική διάσταση που αναζητούσα στο «Happy Day». Μπορεί λοιπόν η ταινία να μην είναι μια καθαρή κινηματογραφική διασκευή του «Λοιμού», έχει όμως συγκεκριμένα δάνεια από το μυθιστόρημα και γι' αυτό το όνομα του συγγραφέα και ο τίτλος του βιβλίου αναφέρονται στους τίτλους της ταινίας».

Ο Αλέξανδρος Κοτζιάς είχε χαρακτηρίσει τον «Λοιμό» «έργο βαρυσήμαντο» και «αριστουργηματικό». Αλιεύουμε εδώ από την κριτική ενός άλλου μεγάλου μας πεζογράφου για έναν ακόμη λόγο: Κοτζιάς και Φραγκιάς συνυπήρξαν δημοσιογράφοι στα γραφεία της «Κ» στην οδό Σωκράτους. Ο Κοτζιάς είχε την ευθύνη των φιλολογικών σελίδων της «Κ» από το 1975 έως το 1981.

Ο Φραγκιάς ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία αμέσως μετά την απόλυσή του από τη Μακρόνησο. Στην «Κ» ήρθε το 1974 και εργάστηκε σε αυτήν εδώ την εφημερίδα έως τα χρόνια της αγοράς του εντύπου από τον Γιώργο Κοσκωτά, οπότε και παραιτήθηκε. Έγραψε μονάχα μυθιστορήματα, συνεργάστηκε με το περιοδικό «Αντί», τιμήθηκε με κρατικά βραβεία Λογοτεχνίας.

Με γάτα, στο σακί

«Τους οδήγησαν στην παραλία. Εκεί φέρανε και τα κασόνια με τις αγριόγατες που μάζεψαν στο βουνό. Εβλαν τον καθένα σ' ένα σακί και ρίξανε μέσα του και μια γάτα. Δέσανε σφικτά το σακί με χοντρό σκοινί κι άρχισαν να χτυπούν τη γάτα. Υστερα βούτηξαν το σακί στη θάλασσα».

Εξορίες, μυθιστορήματα, δημοσιογραφία

1921	1947	1955	1972	1985	2000	2002
Γεννιέται στην Αθήνα. Το 1939 αποφοιτά από το πρακτικό τμήμα του Βαρβακείου Προτύπου Λυκείου. Συμμαθητής και φίλος του ο Άρης Αλεξάνδρου.	Εξορίζεται στην Ικαρία μαζί με τον Δημήτρη Χατζή. Το 1950 εξορίζεται στη Μακρόνησο όπου παραμένει με διαλείμματα έως το 1953.	Εκδίδεται το μυθιστόρημα «Άνθρωποι και σπίτια» και ακολουθεί «Η καγκελόπορτα», επτά χρόνια αργότερα.	Εκδίδεται το μυθιστόρημα «Λοιμός». Δύο χρόνια μετά αρχίζει να δημοσιογραφεί στην «Καθημερινή».	Εκδίδεται το μυθιστόρημα «Το πλήθος» για το οποίο τμήται με το πρώτο Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας.	Τιμάται με το μεγάλο Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας για το σύνολο του έργου του.	Πεθαίνει στις 6 Ιανουαρίου.

Ο Φαναριώτης της Επανάστασης

Το πορτρέτο του θεμελιωτή του νέου ελληνικού κράτους, Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου, από τη Λύντια Τρίχα

Του ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ Ν. ΧΑΤΖΗ

Ήταν ο πολιτικός πρωταγωνιστής της Επανάστασης, ο υπεύθυνος για τη θεσμική οργάνωση του Αγώνα, αλλά και της επιτυχημένης εξωτερικής πολιτικής των Ελλήνων. Η τελική επιτυχία της Επανάστασης οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σ' αυτόν. Η ελληνική ιστοριογραφία τον έχει αποκαταστήσει πλήρως, αναγνωρίζοντας τη συνεισφορά του, ορισμένες φορές, μάλιστα, υπερβάλλοντας ή αποσιωπώντας λάθη του. Αλλά ακόμη και σήμερα ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος παραμένει το πρόσωπο που έχει δαιμονοποιηθεί περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο. Η δημαγωγική, κακής ποιότητας, ιστοριογραφία συνεχίζει να τον αντιμετωπίζει με τον αφελη και σχηματικό τρόπο που το έκανε και στο παρελθόν, αλλά αυτά ήταν πάντοτε τα όριά της. Είναι, όμως, χαρακτηριστικό πως ο Μαυροκορδάτος (και ο Κοραΐς) αποτελούν αγαπημένο στόχο των ακροδεξιών και των νεοδεξιών εθνολαϊκιστών «ιστορικών».

Δύο αιώνες μετά την Επανάσταση ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος είχε την τύχη να αποτελέσει τον πρωταγωνιστή του νέου βιβλίου της Λύντιας Τρίχα. Η Τρίχα μάς έχει δώσει μέχρι τώρα δύο εκπληκτικές βιογραφίες, τις καλύτερες των τελευταίων ετών για πολιτικά πρόσωπα. Οι δύο βιογραφίες είχαν θέμα τους τον ανιψιό του Μαυροκορδάτου, Χαρίλαο Τρικούπη και τον πατέρα του, τον Σπυρίδωνα Τρικούπη, φίλο, συνεργάτη και γαμπρό του Μαυροκορδάτου (παντρεύτηκε την αδελφή του Αικατερίνη). Η τριλογία συνεχίζεται με το έργο που ίσως θα έπρεπε να διαβαστεί πρώτο: «Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος: Ο εμπνευστής του συνταγματικού κράτους» (εκδ. Πατάκη 2024).

Ο ηγέτης και ο άνθρωπος

Η Τρίχα έρχεται να αποκαταστήσει τον Μαυροκορδάτο, αλλά στις πραγματικές του διαστάσεις, χωρίς υπερβολές και αποσιωπήσεις. Πρόκειται για μια καθηλυτική αφήγηση, που φωτίζει τόσο τον ηγέτη όσο και τον άνθρωπο, προσφέροντας ένα ολοζώντανο πορτρέτο του θεμελιωτή του νέου ελληνικού κράτους. Γόνος ισχυρής φαναριώτικης οικογένειας, έφερε στην Επανάσταση ένα όραμα σύγχρονων θεσμών και ευρωπαϊκού προσανατολισμού. Δεν έμεινε όμως μόνο στη θεωρία και στις συμβουλές από ασφαλή απόσταση: συμμετείχε ενεργά στον Αγώνα και ανέλαβε ηγετικές θέσεις. Συνέταξε την ιστορική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας και πρωτοστάτησε στην Α' Εθνοσυνέλευση του 1822, που θέσπισε το

πρώτο ελληνικό Σύνταγμα. Ακόμα και όταν η έκβαση του πολέμου ήταν αβέβαιη, επέμεινε στη συγκρότηση συντεταγμένης πολιτείας. Η μεγαλύτερη συνεισφορά του, όμως, ήταν η διεθνοποίηση του ελληνικού ζητήματος που κατέληξε στην εμπλοκή και τελικώς την παρέμβαση των τριών Μεγάλων Δυνάμεων.

Μετά την ανεξαρτησία, ο Μαυροκορδάτος διετέλεσε επανειλημμένως υπουργός και πρωθυπουργός, αλλά για μικρά διαστήματα γιατί είτε δεν υπήρχαν οι προϋποθέσεις άσκησης της πολιτικής του είτε διότι ο ίδιος δεν είχε την πυγμή και την αποφασιστικότητα να κυβερνήσει αποτελεσματικά. Συνέβαλε καθοριστικά στη θέσπιση του Συντάγματος του 1844, ενώ στα γεράματά του προήδρευσε και επηρέασε τη συγγραφή του Συντάγματος του 1864, δηλαδή ενός Συντάγματος Φιλελεύθερης Δημοκρατίας. Σε όλη του την



Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος παραμένει το πρόσωπο που έχει δαιμονοποιηθεί περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο. Η αλήθεια, όμως, είναι ότι έφερε στην Επανάσταση ένα όραμα σύγχρονων θεσμών και εργάστηκε για μια Ελλάδα προσανατολισμένη σ' αυτό που σήμερα ονομάζουμε «Δύση».



Το βιβλίο είναι η πρώτη ολοκληρωμένη βιογραφία του Μαυροκορδάτου.

πορεία εργάστηκε για μια Ελλάδα προσανατολισμένη σ' αυτό που σήμερα ονομάζουμε «Δύση», με κράτος δικαίου και «συνετή ελευθερία» – δικαιώνοντας τον τίτλο του «εμπνευστή του συνταγματικού κράτους».

Η Λύντια Τρίχα κατόρθωσε να ζωντανέψει τον Μαυροκορδάτο επιλέγοντας να παρουσιάσει τον βιογραφούμενο τόσο ως πολιτικό όσο και ως ιδιώτη, συνδυάζοντας την ιστορία της εμπλοκής του στον δημόσιο βίο με την ανθρωπινή καθημερινότητά του. Έτσι ο αναγνώστης γνωρίζει, όχι μόνο τον ηγέτη που συνέτασσε Συντάγματα και ηγείτο κυβερνήσεων, αλλά και τον άνθρωπο πίσω από τον αμφιλεγόμενο πολιτικό.

Ιστορική έρευνα

Το βιβλίο στηρίζεται σε εκτενή, πρωτογενή και εντυπωσιακή τεκμηρίωση. Η συγγραφέας ανοίγει κυριολεκτικά κάθε διαθέσιμο αρχείο, αξιοποιώντας πλή-

θος επιστολών και εγγράφων. Αυτή η ερευνητική πληρότητα χαρίζει στο έργο μια αξιοπιστία αντάξια της ιστορικής του βαρύτητας. Παράλληλα, η αφήγηση ρέει με ζωντάνια και κρατάει τον αναγνώστη σε αγωνία: η βιογραφία διαβάζεται σχεδόν σαν μυθιστόρημα εποχής, χωρίς ποτέ να θυσιάζει την ακρίβειά της.

Η μονογραφία αυτή είναι η πρώτη ολοκληρωμένη βιογραφία του Μαυροκορδάτου, γεφυρώνοντας ένα κενό στην ιστοριογραφία. Μεθοδικά και χωρίς αγιογραφικές εξάρσεις, η Τρίχα διορθώνει παρεξηγήσεις και απομυθοποιεί. Αντιμετωπίζει κριτικά, για παράδειγμα, την κατηγορία ότι ο Μαυροκορδάτος ήταν «πράκτορας των Αγγλων», επισημαίνοντας εύστοχα πως τέτοιοι χαρακτηρισμοί βάρυναν μόνο τους αγγλόφιλους και όχι τους γαλλόφιλους ή ρωσόφιλους της εποχής. Τα τεκμήρια δείχνουν ότι, παρά τα ανθρώπινα σφάλματα ή τις φιλοδοξίες του, ο Μαυροκορδάτος έμεινε σταθερός στις φιλελεύθερες αρχές του.

Εξίσου πρωτότυπη είναι η ένταξη του βίου του στο ευρύτερο κοινωνικό και διεθνές πλαίσιο. Ο Μαυροκορδάτος γίνεται όχημα για να αναβιώσει ολόκληρη η εποχή: από τα φαναριώτικα σαλόνια και τις ευρωπαϊκές αυλές έως τα πεδία των μαχών και τις Εθνοσυνελεύσεις. Η Τρίχα φωτίζει, όχι μόνο τους θριάμβους αλλά και τις αποτυχίες του, προσδίδοντας στο πορτρέτο του βάθος και ανθρωπινή διάσταση. Ο άλλοτε «αινιγματικός» ηγέτης αναδεικνύεται εδώ μια πολυσύνθετη προσωπικότητα – γενναίος και οξυδερκής, αλλά και άνθρωπος με αντιφάσεις, που κατόρθωσε να επιβιώσει πολιτικά για πενήντα χρόνια σε μια ταραγμένη εποχή.

Πρόκειται αναμφίβολα για ένα έργο-ρόδοσμο, που επιβεβαιώνει τη δύναμη της ιστορικής βιογραφίας να ζωντανέψει το παρελθόν. Με την ποιότητα και το εύρος της θα αποτελέσει σημείο αναφοράς για κάθε μελετητή της περιόδου. Ταυτόχρονα, η αφηγηματική της δύναμη την κάνει ελκυστική και για το ευρύτερο καλλιεργημένο κοινό. Σε μια συγκυρία όπου ο δημόσιος λόγος για το 1821 συχνά εγκλωβίζεται σε στερεότυπα, το βιβλίο της Τρίχα αποδεικνύει πόσο συναρπαστική και διαφωτιστική μπορεί να γίνει η Ιστορία όταν συνδυάζει την καλή έρευνα με τη φρεσκία ματιά.

Ο κ. Αριστείδης Χατζής είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και συγγραφέας του βιβλίου «Ο Ενδοξότερος Αγώνας: Η Ελληνική Επανάσταση του 1821» (εκδ. Παπαδόπουλος, 2021).

Άνθρωπος με αντιφάσεις

Η συγγραφέας φωτίζει όχι μόνο τους θριάμβους, αλλά και τις αποτυχίες του. Ο άλλοτε «αινιγματικός» ηγέτης αναδεικνύεται σε μια πολυσύνθετη προσωπικότητα – γενναίος και οξυδερκής, αλλά και άνθρωπος με αντιφάσεις.

ΕΚΤΟΣ ΥΛΗΣ

Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Το εισιτήριο που μου 'πεσε απ' τα χέρια

Ας τα βάλουμε κάτω. Μια επίσκεψη στην Ακρόπολη (30 ευρώ), στο Μουσείο Ακρόπολης (20 ευρώ) και στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (12 ευρώ) κοστίζει σήμερα για έναν ενήλικα (άνω των 25 ετών) εξήντα δύο ευρώ. Αν προσθέσουμε τους αρχαιολογικούς χώρους της πρωτεύουσας ή τα μικρότερα μουσεία, το κόστος ανεβαίνει. Είναι λίγα ή πολλά; Εξαρτάται. Το ακριβότερο εισιτήριο δεν θα αποθαρρύνει κάποιον που έρχεται από την άλλη άκρη του κόσμου για την Ακρόπολη. Σύμφωνα, το κόστος συνάδει με τη σπουδαιότητα του μνημείου. Κακοφαίνεται, όμως, σε όσους ζουν σε αυτή τη χώρα και βλέπουν τα πάντα γύρω τους να ακριβαίνουν. Το υπουργείο Πολιτισμού

κατήγγινε πέρυσι το ενιαίο εισιτήριο για αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Μήπως να σκεφθεί την επαναφορά του;

Είναι λυπηρό για τον χώρο του βιβλίου το ζήτημα που προέκυψε μεταξύ των εκδόσεων Αντίποδες και του φεστιβάλ WOW του ΚΠΙΣΝ σχετικά με τη συγγραφέα Κάμεν Μαρία Μασάδο. Και αρκετά ελληνικό. Ένας μεγάλος φορέας ανέλαβε το κόστος να φέρει στην Αθήνα μια συγγραφέα, αλλά δεν επικοινωνεί με τον εκδοτικό οίκο που τη σύστησε στο ελληνικό κοινό. Οι εκδότες, πάλι, αντί να μιλήσουν με το φεστιβάλ, διοργάνωσαν εκδήλωση ερήμην τους. Το θέμα δεν είναι τόσο οικονομικό,



Η νέα τιμή εισόδου δεν θα αποθαρρύνει τους ξένους επισκέπτες, αλλά κακοφαίνεται στους υπόλοιπους, οι οποίοι βλέπουν τα πάντα γύρω τους να ακριβαίνουν.

όσο νοοτροπίας. Αντί να προωθούνται οι συνεργασίες, ο καθένας κάνει τα δικά του μέσα στη μικρή του φούσκα.

Πέρασε ένας μήνας από τον βανδαλισμό στην Εθνική Πινακοθήκη. Αναρωτιόμασταν για την πρόοδο της συντήρησης των έργων που βρέθηκαν στο πάτωμα και μάθαμε ότι θα επιστρέψουν αρχές Μαΐου. Εκκλίσσε ένα σοβαρό θέμα του σύγχρονου πολιτισμού. Για τα υπόλοιπα εναποθέτουμε τις ελπίδες μας στον αρμόδιο υπευργό Ιάσονα Φωτίλη. Η ινσταγκραμική του δράση δείχνει ότι ασχολείται με μια βεντάλια θεμάτων: από τα εικαστικά και την έκθεση της Βάνας Ξένου στην Ελευσίνα,

όπου συνόδευσε τον πρωθυπουργό, μέχρι τα θεατρικά του Φεστιβάλ Αθηνών και τα μουσικά, τα οποία συζητάει με τον Νίνο Ξυπολίτη του κάποτε «Fame Story». Σαν ναυαγοί, σαν Ροβινσώνες δίχως νόμους και κανόνες, που λείπει και το άσμα.

Να μην ξεχαστούμε και αφήσουμε εκτός ύλης έναν Μέγαν Αλέξανδρο. Γιατί πάντα ταιριάζει και παντού χρειάζεται. Ανακοινώθηκε, λέει, σε ένα τουριστικό συνέδριο η δημιουργία του πρώτου θεματικού πάρκου αφιερωμένου στον μέγα στρατηλάτη κάπου κοντά στην Αμφίπολη... «Alexander Theme Park» ή κάπως έτσι. Σταματάστε, εδώ κατεβαίνω.



ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ



Με τον Μιχάλη Οικονόμου στο πόντιουμ της Εθνικής Συμφωνικής Ορχήστρας της ΕΡΤ, το όλον αποδεικνύεται μεγαλύτερο από το άθροισμα των μερών.

Η Συμφωνική της ΕΡΤ στο Μέγαρο Μουσικής

Ακόμα μία ενδιαφέρουσα και επιτυχημένη συναυλία της Εθνικής Συμφωνικής Ορχήστρας της ΕΡΤ πραγματοποιήθηκε στις 26 Μαρτίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης». Το πρόγραμμα περιελάμβανε τη σύνθεση «Κοιμήσιος Β (Θρήνος για τον Μόρτον)» του Θόδωρου Αντωνίου, το Κοντσέρτο για βιολί και ορχήστρα του Σάμουελ Μπάρμπερ με σολίστ τον Ανδρέα Παπανικολάου, καθώς επίσης την Εβδομη Συμφωνία του Μπετόβεν. Την ορχήστρα διηύθυνε ο Μιχάλης Οικονόμου.

Ο Θόδωρος Αντωνίου, συνθέτης, αρχιμουσικός και παιδαγωγός, έφυγε από τη ζωή το 2018. Φέτος θα συμπληρώνονταν ενενήντα χρόνια από τη γέννησή του, γεγονός που στάθηκε αφορμή για την παρουσίαση του «Κοιμήσιος Β» από την ορχήστρα. Η σύνθεση γράφτηκε κατά την παραγγελία του Γερμα-

Με μεγάλη ευαισθησία ανέδειξε ο Ανδρέας Παπανικολάου την τρυφερότητα της γραφής του Σάμουελ Μπάρμπερ.

νοαμερικανού συνθέτη Λούκας Φος και πρωτοπαρουσιάστηκε το 1996 στο Κάρνεγκι Χολ της Νέας Υόρκης μαζί με την Εβδομη Συμφωνία του Μπετόβεν. Τον ίδιο συνδυασμό έργων επέλεξε και ο Οικονόμου. Πρόκειται για μια από τις επιτυχεστέρες συνθέσεις του Αντωνίου, η οποία έχει παιχτεί σχεδόν από όλα τα ελληνικά κρατικά σύνολα. Ο Οικονόμου απέδωσε με επιτυχία τη θρηνώδη διάθεση. Τα πρώτα μουσικά μέτρα έθεσαν τον ζητούμενο, έντονα δραματικό τόνο. Στη συνέχεια, ο πυρήνας του έργου δόθηκε με επισημότητα και την επιθυμητή πένθημη διάθεση, ενώ σταδιακά ο ήχος κάθισε σε κατανυκτική σιωπή. Αποφασιστική ήταν η συμβολή της Ασημίνας Τσάμου (κλαρινέτο), όπως και της Μελίνας Μακρή (φλάουτο).

Ακολούθησε ένα έργο που ακούγεται σπάνια στη χώρα μας, το Κοντσέρτο για βιολί του Αμερικανού συνθέτη Σάμουελ Μπάρμπερ, γνωστού στους περισσότερους από το «Αντάτζιο για έγκορδα». Γράφτηκε το 1939 και ακούστηκε ανεπίσημα την επόμενη χρονιά από τον βιολονίστα Χέρμπερτ Μπάουμελ και την Ορχήστρα του Ινστιτούτου Κέρτις, όπου δίδασκε ο Μπάρμπερ,

υπό τη μουσική διεύθυνση του περίφημου Φριτς Ράινερ. Γνωρίζουμε αρκετά σχετικά με το πώς γράφτηκε το έργο αλλά και πως το απέρριψε ο βιολονίστας Αϊζο Μπριζέλι, για τον οποίο το προ-όριζε ο Μπάρμπερ. Συνοπτικά, ο Μπριζέλι έκρινε τα δύο πρώτα μέρη του Κοντσέρτου δίκως ενδιαφέρον, ενώ το ζωηρό τρίτο τού φαινόταν παράταιρο. Ο Παπανικολάου υπερασπίστηκε τον λυρισμό του έργου με τον καλύτερο τρόπο. Το Κοντσέρτο ξεκινά απρόσμενα, καθώς αμέσως από την αρχή το βιολί αναγγέλλει το λυρικό θέμα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η αίσθηση ότι βρίσκεται κανείς ήδη στα μισά του έργου. Λυρισμός, συναίσθημα, νοσταλγία είναι λέξεις-κλειδιά στην ερμηνεία τόσο του πρώτου όσο και του ακόμα πιο αργού δεύτερου μέρους. Ολα κρίνονται στην πλαστικότητα της μελωδικής γραμμής και στη μουσικότητα του σολίστα. Ο Παπανικολάου υπήρξε εξαιρετικά εκφραστικός και με μεγάλη ευαισθησία ανέδειξε την τρυφερότητα της γραφής του Μπάρμπερ. Αναπροσαρμόζοντας διαρκώς τη δυναμική αλλά και κάρη σε σημειακές αυξομειώσεις της ταχύτητας έδωσε παλμό και εκφραστικότητα στη μουσική, ενώ ολοκλήρωσε την ερμηνεία του ανταποκρινόμενος με άνεση στο σύντομο, δεξιοτεχνικό, τρίτο μέρος.

Συναρπαστική ερμηνεία

Η μουσική του Μπάρμπερ είναι σίγουρα γοητευτική, αλλά δεν άλλαξε τον ρου της Ιστορίας. Αντίθετα, αυτή του Μπετόβεν άνοιξε νέους δρόμους, κάτι που ο ακροατής αντιλαμβάνεται ακόμα και δύο αιώνες μετά, παρότι πλέον είναι εξοικειωμένος με αυτήν. Αρκεί η ερμηνεία να είναι τόσο συναρπαστική όσο αυτή του Μιχάλη Οικονόμου με την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ τη συγκεκριμένη βραδιά. Η Εβδομη Συμφωνία είναι έτσι κι αλλιώς ένα από τα πιο ζωηρά έργα του Μπετόβεν – ο Βάγκνερ τη αποκάλυψε – οδόδοση του τελευταίου μέρους, που κάλυψε τα προβλήματα της ορχήστρας και δίκαια οδήγησε σε ενθουσιώδες χειροκρότημα.

Ο ερασιτέχνης ★★ ★
ΘΡΙΛΕΡ (2025), 123´
Σκηνοθεσία: Τζέιμς Χος
Ερμηνείες: Ράμι Μάλεκ, Λόρενς Φίσιμπερν, Ρέιτσελ Μπρόσσαν

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό



Οι περιπέτειες του Ντάντε μεταφέρθηκαν από τις κονσόλες παιχνιδιών στην οθόνη του Netflix.



Βαλέρια Μπρούνι Τεντέσκι και Αναΐς Ντεμουστιέ στο φιλμ της Σαρλίν Μπουρζουά-Τακέ «Οι έρωτες της Αναΐς».



CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ



Ο Ράμι Μάλεκ είναι ο «Τσάρλι Χέλερ», ένας «μοναχικός σαμουράι» χωρίς high-tech εξοπλισμό, δίκως ειδική εκπαίδευση και με μοναδικό όπλο τον (πολύ κομψό) εγκέφαλό του.

Ένας πράκτορας που «δεν είναι νίντζα»

Η εκδίκηση είναι ένα πιάτο που σερβίρεται με πολύ μυαλό

Ο έμπειρος τηλεοπτικός σκηνοθέτης Τζέιμς Χος («Αργά αλόγα», «Μαύρος καθρέφτης») ενορκιστρώνει ένα ενδιαφέρον κατασκοπικό θρίλερ, το οποίο οφείλει μεγάλο μέρος της επιτυχίας στον αφοσιωμένο πρωταγωνιστή του. Ο Ράμι Μάλεκ («Bohemian Rhapsody») υποδύεται τον Τσάρλι Χέλερ, έναν ιδιοφυή αναλυτή δεδομένων της CIA, ο οποίος χάνει τη γη κάτω από τα πόδια του όταν η αγαπημένη του δολοφονείται σε τρομοκρατική επίθεση στο Λονδίνο. Βλέποντας τους προϊσταμένους του στην υπηρεσία να διστάζουν (υποπτα) να αναλάβουν δράση, αποφασίζει να πάρει την κατάσταση στα χέρια του ξεκινώντας ένα επικίνδυνο ταξίδι ανά τον κόσμο, προκειμένου να εντοπίσει τους υπεύθυνους και να πάρει εκδίκηση.

Δείκτης ευφυΐας 170

Σε μια πλοκή που παρουσιάζει κοινά στοιχεία με αρκετά φιλμ

του είδους (π.χ. τη saga του Τζέιμς Μπορν), οι δημιουργοί του πρωτοτυπούν βάζοντας στη θέση του πρωταγωνιστή όχι έναν ήρωα δράσης, αλλά έναν άνδρα σπλιςμένο (κυρίως) με το μυαλό του. Ο Ράμι Μάλεκ ενσαρκώνει ιδανικά τον εσωστρεφή Τσάρλι με τις 170 μονάδες IQ και την αγάπη για τους γρίφους. Έναν τέτοιο θα κληθεί να λύσει προκειμένου να εντοπίσει τους δολοφόνους της αγαπημένης του, αλλά και να καταφέρει να ξεφύγει όταν η ασύλληπτη ισχύς της CIA θα στραφεί εναντίον του.

Φυσικά αυτό δεν σημαίνει ότι ολόκληρο το φιλμ του Τζέιμς Χος εκτυλίσσεται μπροστά από οθόνες υπολογιστών, κινητών κ.λπ. Αντιθέτως, ο ήρωας ταξιδεύει από το Λονδίνο στο Παρίσι και από την Κωνσταντινούπολη μέχρι το Βερολίνο και τη Ρωσία προκειμένου να πετύχει τους σκοπούς του. «Ολοι έχουμε δει ταινίες όπου κάποιος μεταμορφώνεται ξαφνικά

σε νίντζα ή αποκτά τις ικανότητες του Τζέιμς Μπορν. Αυτό δεν είναι ρεαλιστικό, δεν είναι αληθινό και δεν συμβαίνει στην ταινία μας», δηλώνει ο Αμερικανός σκηνοθέτης. Πράγματι ο Τσάρλι, όπως υποδηλώνει και ο τίτλος, είναι ένας «ερασιτέχνης», ένας καθημερινός τύπος, τον οποίο εύκολα κανείς προσπερνά ή και υποτιμά.

Ο μέντορας του «Μάτριξ»

Σε έναν κόσμο, ωστόσο, όπου τα ψηφιακά «μάτια» παρακολουθούν τα πάντα, το δικό του κομψό μυαλό μπορεί να αποδειχθεί πιο αποτελεσματικό από τα όπλα και τις πολεμικές τέχνες. Επειδή βέβαια σε κάποια πράγματα είναι καλό να τηρούνται οι... παραδόσεις, ο Λόρενς Φίσιμπερν αναλαμβάνει και εδώ ρόλο μέντορα για τον φέρελπι χάκερ (όπως και στο «Matrix»), προσφέροντας ατάκες στον αυτόματο πιλότο με το γνωστό, ψαρωτικό του ύφος.

HOME CINEMA

Βιντεοπαιχνίδια και ερωτικά τρίγωνα

Devil May Cry
ANIMATION (2025)
Δημιουργός: Αλεξ Λάρσεν, Αντι Σάνκαρ
Ακούγονται: Τζόνι Γιονγκ Μπος, Χουν Λι

Ενα από τα σπουδαιότερα και πιο αγαπητά βιντεοπαιχνίδια μεταφέρεται ως ολοκαίνουργια τηλεοπτική σειρά στην πλατφόρμα του Netflix. Μια μυστηριώδης, σατανική μορφή απειλεί να ανοίξει τις πύλες της Κόλασης και να προκαλέσει Αρμαγεδώνα. Οι εγκληματικές πράξεις του θα τραβήξουν την προσοχή τόσο της αμερικανικής κυβέρνησης όσο και του Ντάντε, ενός γοητευτικού και παράτολμου κυνηγού δαιμόνων, ο οποίος θα κάνει ό,τι μπορεί για να ακυρώσει τα σχέδια του... διαβόλου.

Οι εξοικειωμένοι με το σύμπαν του «Devil May Cry» θα συναντήσουν ξανά έναν από τους πιο στυλάτους και θανάσιμους ήρω-

ες που ήλεγξαν ποτέ με το τηλεοπτικό τους. Εμπνευσμένος από μεσαιωνικές αφηγήσεις αλλά και τα γιαπωνέζικα καρτούν, ο Ντάντε είναι από αυτούς τους χαρακτήρες που δουλεύουν εξίσου καλά ένα πελώριο ξίφος καθώς και τα διπλά πιστόλια, που μοιάζουν να διαθέτουν άπειρες σφαίρες. Η σειρά του Netflix διαθέτει επίσης το ενήλικο, αιματηρό προφίλ του παιχνιδιού μαζί με το χαρακτηριστικό ηλεκτρισμένο μουσικό σκορ όλα πλαισιωμένα από ευπρόσδεκτα «παλιομοδίτικα» δισηδίατο κινούμενο σχέδιο, που παραπέμπει προφανώς στα ιαπωνικά anime.

Οι έρωτες της Αναΐς ★★ ★

ΚΟΜΕΝΤΙ (2021)
Σκηνοθεσία: Σαρλίν Μπουρζουά-Τακέ
Ερμηνείες: Αναΐς Ντεμουστιέ, Βαλέρια Μπρούνι Τεντέσκι

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα διπλό γυναικείο

πορτρέτο γεμάτο δυναμισμό και λαχτάρα για ζωή. Βασική πρωταγωνίστρια είναι η Αναΐς –φοβερή η Αναΐς Ντεμουστιέ–, μια τριαντάρα η οποία προσπαθεί να ακολουθήσει ακαδημαϊκή καριέρα, δίκως όμως να είναι τελείως σίγουρη πως το θέλει πραγματικά.

Τα προσωπικά της είναι ακόμη πιο περίπλοκα, αφού τον συννομήτικο εραστή της διαδέχεται ένας κατά πολύ μεγαλύτερος άνδρας, ο οποίος την ερωτεύεται ακαριαία. Όταν εκείνη ωστόσο γνωρίζει τη γυναίκα του, την Εμιλί (Βαλέρια Μπρούνι Τεντέσκι), νιώθει μια ακαταμάχητη έλξη, ξεχνώντας όλα τα υπόλοιπα. Η γυναίκα απελευθέρωση –σεξουαλική αλλά όχι μόνον– βρίσκεται, φυσικά, εδώ στο επίκεντρο ενός φιλμ που δεν έχει πολλά ακόμη να πει, ωστόσο διαθέτει στιβαρό διάλογο και την ανάλογη ελαφρόδα ώστε να μην ξεπέσει στο μελόδραμα.



Τρεις τεράστιες εντυπωσιακές φωτογραφίες από το 2011 – με έντονα χρώματα, φλογερά και υγρά μαζί- της Λίντερ με μια φίλη της σε εκστατικές πόζες, καθώς αλείφουν το σώμα τους με φαγητά και υγρά.

Γυναίκες στο νυστέρι της Λίντερ

Η ανελέητα φεμινιστική πορεία πέντε δεκαετιών στην έκθεση «Ο κίνδυνος ήρθε χαμογελώντας»

Της **ΤΙΝΑΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗ**

Πρωτοποριακή, ριζοσπαστική και ασυμβίβαστη, η καταξιωμένη Βρετανίδα καλλιτέχνης Λίντερ (Λίντερ Στέρλινγκ), γνωστή για τα προκλητικά ντανταϊστικά κολάζ της, αμφισβήτησε τις πολιτιστικές προσδοκίες των γυναικών και έφερε την εξαιρετική αίσθηση της γυναικείας απελευθέρωσης με ένα μοναδικό σαρδόνιο χιούμορ. Από τα φεμινιστικά φωτομοντάζ της, που ανατρέπουν διαφημιστικές εικόνες ρομαντικής και οικιακής ευδαιμονίας, και τις συγκρουσιακές της περφόρμανς –φόρεσε φόρεμα από ωμό κρέας δεκαετίες πριν από τη Lady Gaga– η Λίντερ προβληματίζει και θέτει με ειλικρίνεια καθολικές ερωτήσεις για τα έμφυλα στερεότυπα και τη βαρβαρότητα του καταναλωτισμού.

Η αναδρομική έκθεση που φιλοξενείται αυτόν τον καιρό στην Hayward Gallery του Λονδίνου, με τίτλο «Ο κίνδυνος ήρθε χαμογελώντας» (Danger Came Smiling), συγκεντρώνει έργα από πέντε δεκαετίες της ανήσυχης και ανελέητα φεμινιστικής καλλιτεχνικής πορείας της.

Επανάσταση

Γεννημένη στο Λίβερπουλ το 1954, η Λίντερ αμφισβήτησε τις προσδοκίες του κοινωνικοπολιτιστικού κατεστημένου και τον προκαθορισμένο ρόλο της γυναίκας που την περιόριζε στις δουλειές του σπιτιού, στην ανατροφή των παιδιών και στο νοικοκυριό, και πήγε στο Μάντσεστερ για να σπουδάσει γραφιστική τη δεκαετία του 1970. Εκεί, στην ανατρεπτική πανκ και ποστ πανκ σκηνή του Μάντσεστερ, η καλλιτέχνης διαμόρφωσε την επαναστατική αισθητική της και έγινε ένα από τα πιο καυστικά και ανυπότακτα πρόσωπα της εποχής. Το φωτομοντάζ της του 1976, που απεικονίζει μια γυμνή γυναίκα με χαμογελαστά στόματα για τις θηλές και ένα σίδερο για το κεφάλι, έγινε το εξώφυλλο του πρώτου σινγκλ του συγκροτήματος Buzzcocks, «Orgasm Addict» (1977) και παραμένει μία από τις πιο ανατρεπτικές εικόνες του βρετανικού πανκ. Η ίδια δημιούργησε το δικό της ποστ πανκ συγκρότημα, το Ludus, το οποίο οδήγησε στο πιο αμφιλεγόμενο έργο της. Στο βίντεο από τη συναυλία το 1982 στο περίφημο κλαμπ Hacienda, όπου οι Ludus προσκλήθηκαν να παίξουν, βλέπουμε τη Λίντερ να τραγουδάει στη σκηνή, φορώντας ένα φόρεμα με μπουστό από σφάγια κοτόπουλου, που προκάλεσε σοκ στο κοινό. Πίσω από κάθε έργο της Λίντερ υπάρχει ένα μανιφέστο διαμαρτυρίας. Στην είσοδο της έκθεσης μια τεράστια φωτογραφία που απεικονίζει την ίδια



Ο τίτλος της έκθεσης «Ο κίνδυνος ήρθε χαμογελώντας» –προέρχεται από άλμπουμ του συγκροτήματος της Λίντερ, του Ludus– ηχεί σαν κώδων κινδύνου απέναντι στη διάχυση του μισογυνισμού και της τοξικής αρρενωπότητας στη σημερινή εποχή.

την καλλιτέχνηδα, με εντυπωσιακό μακιγιάζ και τα μαργαριτάρια της μπτέρας της, φιμωμένη, με σελοφάν γύρω από το στόμα και το μισό πρόσωπό της – αποτελεί έναν οξύ σχολιασμό πάνω στον μισογυνισμό και μια έκκληση για ελευθερία έκφρασης.

Με ένα χειρουργικό νυστέρι στο χέρι για εξαιρετική ακρίβεια, κόβει και επανασυνθέτει –αντλώντας έμπνευση από το μοντάζ κινηματογραφικών ταινιών ήδη από τη δεκαετία του 1920– ανατρέποντας τα πρότυπα του γκλάμουρ που πλασάρουν οι διαφημίσεις για το φύλο, τη σεξουαλικότητα και την κατανάλωση. Τα σουρεαλιστικά φωτομοντάζ της από τις δεκαετίες του 1970 και 1980 συναρπάζουν με την πρωτοπορία και τη μοναδικότητά τους και αποτελούν ένα συγκερασμό πορνογραφίας, ηλεκτρονικών ειδών ευρείας κατανάλωσης και κοινωνικής κριτικής. Μια γυναίκα τρυπάει με μπουστό από σφάγια κοτόπουλου, που προκάλεσε σοκ στο κοινό. Πίσω από κάθε έργο της Λίντερ υπάρχει ένα μανιφέστο διαμαρτυρίας. Στην είσοδο της έκθεσης μια τεράστια φωτογραφία που απεικονίζει την ίδια



Εγκατάσταση από την έκθεση της Λίντερ Στέρλινγκ στην γκαλερί Hayward στο Λονδίνο. Για τη Βρετανίδα καλλιτέχνηδα, οι γυναίκες-cyborg γίνονται εργαλεία απελευθέρωσης από το έμφυλο σώμα.

άσμενου σουρεαλισμού: μια γυναίκα που περπατάει στο πάγκο με τον σύντροφό της, έχει ένα τεράστιο κάπκεϊκ για κεφάλι, ενώ η βουβωνική χώρα του άνδρα είναι ένα απαιτητικό στόμα. Γυμνά γυναικεία σώματα συνδυάζονται με σίδερα, βραστήρες, θερμάστρες, πικάπ και πλυντήρια ρούχων για τα κεφάλια. Ο φαλλός ενός άνδρα αντικαθίσταται με μια ηλεκτρική σκούπα, ενώ μία κρεβατοκάμαρα γεμίζει με γιγάντιες κάμερες, ένα δυστοπικό τοπίο επιτήρησης και κυριαρχίας που η ίδια περιέγραψε ως προφητικό καθώς προϊδεάζει τη σύγχρονη ζωντανή μετάδοση περιεχομένου από το απόρρητο ενός υπονοματίου ως μέσο σεξουαλικής έκθεσης και υποταγής. Σε ένα αυτοβιογραφικό άρθρο για το περιοδικό Frieze, η Λίντερ αποκάλυψε ότι όταν ήταν μόλις τριών ετών, ο θετός της παππούς της έδειχνε πορνογραφικό υλικό και την κακοποιούσε σεξουαλικά. Πιστεύει ότι σε αυτό το τραύμα οφείλεται η επιθυμία της να μετατρέψει το πορνό σε φεμινιστική δήλωση. Οι γυναίκες-cyborg γίνονται εργαλεία απελευθέρωσης από το έμφυλο σώμα και το γυναικείο σώμα αποδεσμεύεται

από παγιωμένες ταυτότητες.

Τρεις τεράστιες, εντυπωσιακές φωτογραφίες από το 2011 – με έντονα χρώματα, φλογερά και υγρά μαζί, βίαια και απαλά– απεικονίζουν τη Λίντερ και μια φίλη της με το στόμα ανοικτό, σε εκστατικές πόζες, καθώς αλείφουν το σώμα τους με φαγητά και υγρά, αντλώντας έμπνευση από το σεξουαλικό φετίχ του splosh και τις αναμνήσεις της καλλιτέχνης όταν φρόντιζε και τάζε τον άρρωστο πατέρα της πριν από τον θάνατό του. Η εμμονή της με το φετίχ, στενά συνυφασμένο με την εποχή του πανκ, διαφαίνεται και σε μία εγκατάσταση με μάσκες από δαντελωτά εσώρουχα, τις οποίες είχε δημιουργήσει για τον Χάουαρντ Ντεβότο, τον τραγουδιστή των Buzzcocks και αργότερα του Magazine. Η Λίντερ παραμένει στενή φίλη του Morrissey, του frontman του συγκροτήματος The Smiths και σε μια φωτογραφία τη βλέπουμε να ζωγραφίζει τα νύχια του φίλου της σε μία περιοδεία στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Στα πιο πρόσφατα φωτομοντάζ της συναντάμε γκέι πορνογραφικές φωτογραφίες από τη δεκαετία του 1970 με διαφημιστικές εικόνες ακριβών ρολογιών, βρύσες και έπιπλα, χορευτές μπαλέτου με κοχύλια και θαλάσσια πλάσματα, μοντέλα pin-up που καλλυπούνται με εξωτικά, ερωτικά λουλούδια. Ανάμεσά τους και μία deepfake (παραποιημένη μέσω τεχνητής νοημοσύνης) εικόνα του εαυτού της, που παρουσιάζεται δημοσίως για πρώτη φορά, και απεικονίζει το πρόσωπο της καλλιτέχνης στο σώμα μιας πορνοστάρ του Playboy. Όπως σημειώνει η Λίντερ, «έκανα deepfaking τις γυναίκες σε όλη μου την ενήλικη ζωή για να αποκαταστήσω την ενδυνάμωσή τους».

Παρόλο που τα πρόσφατα έργα της Λίντερ δεν διακρίνονται από την πρωτοτυπία και την επαναστατική ενέργεια των επικών κολάζ της από τις δεκαετίες του 1970 και του 1980, συνεχίζουν να εξερευνούν την αντικειμενοποίηση του γυναικείου σώματος με ειλικρίνεια και ενσυναίσθηση και προσφέρουν ένα βαθυστόχαστο σχόλιο για θέματα που σχετίζονται με την εξουσία και το κυρίαρχο πατριαρχικό αφήγημα. Εύστοχος ο τίτλος της έκθεσης: «Ο κίνδυνος ήρθε χαμογελώντας» – από τον τίτλο ενός άλμπουμ του συγκροτήματός της Ludus– ηχεί ως κώδωνας κινδύνου απέναντι στη διάχυση του μισογυνισμού και της τοξικής αρρενωπότητας στη σημερινή εποχή.

Η κ. Τίνα Σωτηριάδη είναι επιμελήτρια εκθέσεων και κριτικός τέχνης που ζει και εργάζεται στο Λονδίνο.

Μανιφέστο διαμαρτυρίας

«Έκανα deepfaking τις γυναίκες για να αποκαταστήσω την ενδυνάμωσή τους», δηλώνει η Λίντερ. Πίσω από κάθε έργο της υπάρχει ένα μανιφέστο διαμαρτυρίας.



Διάρκεια έκθεσης έως τις 5 Μαΐου 2025.

50 ^{χρόνια} Πορεία Χριστοδούλας

να
είσαι
ΕΚΕΙ



Ενίσχυσε το έργο του Αντικαρκινικού
Συνδέσμου Κύπρου. Σε αυτό το ταξίδι
σηκώνουμε όλοι μαζί τη βαλίτσα.

Μάθε περισσότερα
www.poreiachristodoulas.cy

Κάνε τη δική σου εισφορά τώρα:



QuickPay
care



Apple & Google Pay



ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΚΥΠΡΟΥ
THE CYPRUS ANTI-CANCER SOCIETY

